

CONSTITUTIES VAN DE SOCIËTEIT VAN JEZUS

2002

BRUSSEL - DEN HAAG

VOORBEMERKING

BETREFFENDE DE NOTEN DIE AAN DE CONSTITUTIES WERDEN TOEGEVOEGD

1. Twee soorten noten zijn aan de tekst van de Constituties toegevoegd: sommige die door de Algemene Congregatie werden goedgekeurd en andere die door de samenstellers van de Latijnse editie werden opgesteld. De eerste soort is gedrukt in vette letter en is op die manier duidelijk onderscheiden van alle andere; de andere is gewoon gedrukt. Het is daarom duidelijk dat alleen de teksten van de eerste soort aanspraak kunnen maken op het gezag van de Algemene Congregatie en dat ze een speciaal effect hebben op de tekst van de Constituties. De noten van de tweede soort zijn toegevoegd na zorgvuldig afwegen wat aan de duidelijkheid zou bijdragen.

2. In de noten die het gezag van de Algemene Congregatie hebben worden de volgende termen gebruikt:

Declaratum (verklaard) betekent dat een bepaalde plaats of een punt van de Constituties door een Algemene Congregatie met gezag is geïnterpreteerd en dat deze interpretatie als gezagvol moet worden beschouwd.

Obrogatum (gewijzigd) betekent dat een bepaalde plaats of een punt van de Constituties is gewijzigd door een beschikking ofwel van het algemene kerkelijk recht ofwel van een Algemene Congregatie.

Abrogatum (afgeschaft) betekent dat een bepaalde plaats of een punt van de Constituties zijn bindende kracht heeft verloren ten gevolge van een tegengestelde beschikking of bepaling ofwel van het algemene kerkelijk recht ofwel van een Algemene Congregatie.

3. De tekst zelf van de Constituties is onveranderd gebleven. Maar zoals hierboven is aangegeven zijn die passages die later op gezagvolle wijze zijn verklaard, gewijzigd of afgeschaft gedrukt in **vette** letter; bovendien zijn de passages die zijn afgeschaft ook tussen haken ({ }) gezet.

NB de afkorting AN in de noten verwijst naar de Aanvullende Normen (Normae Complementariae)

EERSTE EN ALGEMENE ONDERVRAGING*

WAARAAN MEN ALLEN MOET ONDERWERPEN (A)

DIE OPNAME IN DE SOCIËTEIT VAN JEZUS GEVRAAGD HEBBEN

Hoofdstuk 1

Het Instituut van de Sociëteit van Jezus

en de verschillende soorten van mensen daarbinnen

[1] 1. Deze geringe gemeenschap, die door de Heilige Stoel vanaf haar oprichting de Sociëteit van Jezus werd genoemd, werd voor het eerst goedgekeurd door paus

Paulus III zaliger gedachtenis in 1540. Later werd zij door dezelfde paus bekrachtigd in 1543 en in 1550 door zijn opvolger Julius III. We vermelden niet de andere keren dat erover gesproken wordt in verschillende breven en apostolische brieven voor het verlenen van allerlei gunsten en die een algehele goedkeuring en bekrachtiging veronderstellen.

[2] A. *Aan deze ondervraging worden doorgaans allen¹ onderworpen, nadat zij het huis van de eerste vorming zijn binnen gegaan. Indien de discretie in een bepaald geval een andere, bondiger ondervraging voorschrijft of verlangt dat deze alleen ter lezing wordt voorgelegd zonder dat een antwoord vereist wordt, of indien men de kandidaat voldoende kent, kan men hem van deze algemene ondervraging ontslaan. Maar de examinerator moet dat bespreken met de overste en diens mening volgen. Vóór hun intrede in het vormingshuis zal men de meesten toch moeten ondervragen over enkele wezenlijke punten, vooral over de beletselen.*

[3] 2. Het doel van deze Sociëteit is niet alleen met Gods genade te zorgen voor het heil en de volmaaktheid van de eigen ziel, maar ook met dezelfde genade intens bij te dragen aan het heil en de volmaaktheid van de zielen der naasten.

** Deze Ondervraging (Examen Generale) is een document met een informatief karakter, dat aan kandidaten informatie over de Sociëteit geeft. Daarom is veel wat in het Examen wordt aangetroffen later terug te vinden als normen in de Constituties en wordt hier alleen als informatie gegeven. Toch bevat het enige punten die wel degelijk normatief zijn en niet terug te vinden zijn in de Constituties.*

Daarom zijn er door een decreet van de 34^e Algemene Congregatie noten aan toegevoegd, die grotendeels eenvoudig verwijzen naar de corresponderende plaats in de Constituties of de Aanvullende Normen en als zodanig zijn deze "noten van de uitgever" niet goedgekeurd door de Algemene Congregatie. Er zijn echter ook andere noten, minder in aantal, toegevoegd aan de normatieve punten, die niet herhaald worden in de Constituties; deze zijn uitdrukkelijk goedgekeurd door de 34^e Algemene Congregatie en zijn als zodanig hier toegevoegd. Zoals elders in deze uitgave het geval is, worden deze punten onderscheiden door een vette letter. Wat in de Constituties is afgeschaft is hier in de tekst van het Examen aangegeven tussen { }.

[4] 3. Om dit doel beter te bereiken worden drie geloften afgelegd: van gehoorzaamheid, armoede en zuiverheid. Met armoede wordt hier bedoeld dat men **geen enkel inkomen kan of wil hebben, noch voor eigen onderhoud² noch voor iets anders.³** Dit geldt niet alleen voor afzonderlijke personen, maar ook **voor de kerken en huizen van de professen van de Sociëteit.⁴** Men mag evenmin (zelfs als dat anderen wel is toegestaan) voor missen, preken, conferenties, het toedienen van sacramenten of welke andere vrome bediening ook, die de Sociëteit volgens haar Instituut kan uitoefenen, **een vergoeding of aalmoes** – zoals men gewoonlijk

geeft als vergoeding voor zulke bedieningen – **aannemen** van iemand anders dan van God onze Heer, in wiens dienst zij alles alleen moeten verrichten.⁵

[5] 4. En ofschoon de Sociëteit colleges en (B) vormingshuizen bezit met inkomsten voor het onderhoud van de studenten vóór hun intrede in de Sociëteit van de professen of in een van haar huizen, mogen deze inkomsten niet gebruikt worden voor een ander doel, overeenkomstig de bul die in de Constituties wordt verklaard. Noch de huizen van de professen, **noch de professen of hun coadjutoren mogen deze gebruiken.**⁶

[6] B. *Deze vormingshuizen zijn als het ware onderdelen van de colleges, waarin degenen die later in de colleges zullen worden geplaatst tijdelijk worden opgenomen en gevormd.*

[7] 5. Naast de drie genoemde geloften leggen de professen van de Sociëteit een uitdrukkelijke gelofte af aan de paus, zowel de huidige als de toekomstige, als plaatsbekleder van Christus onze Heer, om zonder enig voorbehoud en zonder reisvergoeding te vragen, overal heen te gaan waar zijne Heiligheid hen ook moge zenden, onder gelovigen of ongelovigen, voor alles wat de goddelijke eredienst en het welzijn van het christelijk geloof aangaat.

[8] 6. Overigens is om goede redenen en met Gods grotere dienst altijd voor ogen, de uiterlijke leefwijze de gewone. Zij kent geen regelmatige boetedoeningen of lichaamskastijdingen, die men verplicht is te verrichten. Maar met verlof van de overste (C) kan elk die op zich nemen, die hem het nuttigst lijken voor zijn geestelijke vooruitgang of die de oversten hem met dezelfde bedoeling kunnen opleggen.

[9] C. *Dit oordeel komt aan de overste toe. Hij kan zijn gezag aan een biechtvader of aan anderen delegeren, als hem dat goed lijkt.*

[10] 7. **Degenen die in deze Sociëteit aanvaard worden zijn, globaal gezien, onderverdeeld (D) in vier groepen⁷**, met het oog op het nagestreefde doel. Maar van hun kant moeten al degenen die intreden behoren tot de vierde groep, waarover verderop meer.

[11] D. *Behalve deze vier soorten van mensen worden sommigen toegelaten tot de plechtige professie van drie geloften, volgens de bul van Julius III.⁸*

[12] 8. Ten eerste worden sommigen aangenomen om in de Sociëteit **professie af te leggen** met vier plechtige geloften, zoals werd gezegd. **Zij moeten vooraf de voorgeschreven experimenten en probaties gedaan hebben.**⁹ Zij moeten voldoende academisch gevormd zijn, zoals verderop in de Constituties wordt uiteengezet. Zij moeten langdurig getraind zijn in het leven en de gebruiken die overeenkomen met de vereisten van een dergelijke roeping en allen moeten vóór hun professie priester zijn.

[13] 9. De tweede soort zijn degenen die **aangenomen worden om coadjutoren te zijn**¹⁰ voor de dienst aan God en om de Sociëteit te helpen in geestelijke en wereldlijke zaken. Na hun experimenten en probaties moeten zij de drie eenvoudige geloften van gehoorzaamheid, armoede en zuiverheid afleggen, zonder de vierde

geloofte van gehoorzaamheid aan de paus of enige andere plechtige geloofte. Zij moeten met hun graad tevreden zijn, omdat ze weten dat voor onze Schepper en Heer diegenen het verdienstelijkst zijn, die met de grootste toewijding allen bijstaan en helpen uit liefde tot de goddelijke majesteit, zowel in belangrijke als in bescheiden en nederige aangelegenheden.

[14] 10. De derde soort zijn degenen die **worden aangenomen om scholastiek te worden**¹¹, indien blijkt dat ze daartoe geschikt zijn en de andere nodige eigenschappen bezitten, zodat ze later, wanneer ze afgestudeerd zijn, in de Sociëteit kunnen intreden als professen of coadjutoren, naar gelang men dat goed oordeelt. Om als scholastieken in de Sociëteit erkend te kunnen worden moeten ook zij na hun experimenten en probaties dezelfde drie eenvoudige geloften van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid afleggen, **samen met de belofte om in de Sociëteit te zullen intreden**¹² in een van beide genoemde vormen (zoals men verderop in de Constituties [537-541] zal zien) tot grotere eer van God.

[15] 11. De vierde soort zijn degenen die **nog geen beslissing genomen hebben in verband met de graad, waarvoor ze mettertijd geschikt zullen blijken**.¹³ Ook de Sociëteit laat in het midden voor welke van bovenvermelde graden ze het meest talent hebben. Zij moeten intreden als indifferent ten aanzien van welke van de genoemde graden de overste voor hen bestemt. Van hun kant moeten in feite allen intreden met deze gesteldheid, zoals is gezegd.

[16] 12. Bovendien wordt niemand toegelaten tot de professie of volgens ons Instituut verplicht de bovengenoemde eenvoudige geloften van coadjutor of van scholastiek af te leggen (E), **vóór hij de twee volle proefjaren heeft doorgemaakt**.¹⁴ En om tot een van de eerste twee graden, van profes of van gevormde coadjutor, te worden toegelaten, moeten de **scholastieken één jaar meer doormaken na hun studies**.¹⁵ Deze tijd kan verlengd worden, als de overste dat nodig oordeelt.

[17] E. *Hoewel deze termijn van twee jaar vastligt, verliest men niet de vrijheid, de godsvrucht, het voordeel of de verdienste die gegeven zijn met het zich binden aan Christus onze Heer, als men vóór de afloop van de termijn zijn geloften wenst af te leggen. Het is evenwel goed dat niet te doen zonder verlof van de overste. Door deze geloften worden zij trouwens niet vóór de gangbare termijn aangenomen als professen, gevormde coadjutoren of erkende scholastieken.*

[18] 13. Gedurende deze twee jaar, waarin men geen religieus kled van de Sociëteit draagt (F) en vóór de tijd waarop men zich aan de Sociëteit moet binden door geloften, zal iedereen verschillende keren de bullen van het Instituut van de Sociëteit, de Constituties en de regels die men er moet onderhouden, inkijken en bestuderen (G). Een eerste keer **in het huis van de eerste proeftijd**¹⁶, waar degenen die in de Sociëteit willen intreden doorgaans twaalf tot veertien dagen verblijven als gast, om beter inzicht te krijgen in hun eigen aangelegenheden, voordat ze een huis of een college van de Sociëteit binnengaan, om er met de anderen samen te wonen en met hen om te gaan (H). De tweede keer valt na zes maanden, en zo verder **{tot aan de professie van hem die na zijn studies profes wordt; tot aan de drie geloften van hem die coadjutor wordt;}**¹⁷ tot de drie geloften met de belofte voor hem die erkend scholastiek wordt. De bedoeling

daarvan is dat men van beide kanten te werk gaat met de grootst mogelijke helderheid en kennis in de Heer. En hoe meer de standvastigheid van ieder op de proef wordt gesteld, des te stabiel en vaster zullen ze blijven in de goddelijke dienst en in hun aanvankelijke roeping, tot eer en glorie van zijn goddelijke majesteit.

[19] F. *Hoewel er geen bepaald religieus kled bestaat, beslist hij die voor het huis zorg draagt, of hij hen de eigen kleren laat dragen die ze van thuis hebben meegebracht, of dat ze van kleren moeten veranderen; en wanneer ze versleten zijn bepaalt hij of hij hun andere kleren zal geven die beter beantwoorden aan wat ze nodig hebben of aan wat ze in huis moeten doen.*

[20] G. *Het is niet nodig dat de novicen heel de Constituties lezen. Een uittreksel waarin te vinden is wat ze moeten onderhouden is voldoende. Tenzij de overste van mening is dat men ze om een speciale reden helemaal aan iemand te lezen moet geven.*

[21] H. *Er wordt gezegd: "Om met de anderen samen te wonen en met hen om te gaan", omdat men hen bij hun intrede twaalf tot veertien dagen afgezonderd houdt in het huis van de eerste proeftijd, zoals men zal zien in het eerste deel van de Constituties [190-191].*

Hoofdstuk 2

Sommige gevallen waarover men hen die in de Sociëteit

willen intreden moet vragen of die (A) zich bij hen hebben voorgedaan

[22] 1. Van de gevallen waarover allen om goede redenen ondervraagd moeten worden is het eerste: of hij ooit de **gemeenschap van de heilige Kerk verlaten heeft en het geloof heeft verloochend**; of hij zo in **ketterijen daartegen gevallen is, dat hij veroordeeld werd om een ketterse stelling of daarvan verdacht werd verklaard (B) door een publiek vonnis, of eerloos in de ban werd**

gedaan als schismatiek omdat hij het gezag en de leiding van onze heilige moeder de Kerk verworpen heeft.¹⁸

[23] A. *Hoewel de volgende gevallen **beletselen zijn voor een intrede in de Sociëteit**¹⁹ is het niet goed deze als zodanig voor te stellen tot de waarheid aan het licht gekomen is. Wie immers in de Sociëteit wil intreden zou de waarheid kunnen verbergen, als hij weet dat het om beletselen gaat, enz. Het zal alleszins goed zijn de biechtvader te waarschuwen, zodat hij het geweten van de kandidaat wakker kan schudden, als deze de waarheid niet heeft gezegd.*

[24] B. *Wie verdacht wordt van enige ketterse stelling in verband met het katholieke geloof mag natuurlijk niet aangenomen worden, zolang de verdenking duurt.*

[25] De tweede vraag: of hij ooit een moord gepleegd heeft²⁰ of vanwege (C) grote zonden openlijk voor eerloos is gehouden²¹.

[26] *C. Deze eerloosheid geldt als een beletsel in het gebied waar ze bestaat. Als iemand in ver afgelegen streken eerloos werd verklaard en helemaal tot de dienst van God teruggekomen is, mag die eerloosheid geen beletsel zijn voor de intrede in de Sociëteit. Men zal hem in de proeftijd evenwel met grotere omzichtigheid behandelen.*

[27] 3. De derde: of hij het kleed gedragen heeft van een orde van broeders of geestelijken en enige tijd met hen geleefd heeft in gehoorzaamheid, met of zonder professie; of men kluizenaar is geweest²² met een monnikspij.

[28] 4. De vierde: of hij ooit gebonden was door een voltrokken huwelijk²³ of door wettige slavernij²⁴.

[29] 5. De vijfde: of hij lijdt aan een kwaal waardoor de geest verduisterd wordt en hij geen gezond oordeel heeft; ofwel duidelijk voorbestemd is om een dergelijke kwaal te krijgen.²⁵

[30] 6. Deze gevallen zijn beletselen: met geen enkel daarvan mag men iemand tot de Sociëteit toelaten²⁶. We zijn immers in onze Heer van oordeel, naast andere redenen, dat zij die hopen in de Sociëteit in te treden om goed en trouw op Gods akker te zaaien en zijn woord te verkondigen, daarvoor des te geschikter instrumenten zullen zijn, naarmate ze minder door het eerste en het tweede beletsel getekend zijn, gezien de gewone en algemene zwakheid van velen.

Ook mag men niemand met het derde beletsel toelaten, want het komt ons voor in de Heer dat ieder goed christen standvastig moet zijn in zijn eerste roeping, vooral wanneer deze zo heilig is en hij daarvoor heel de wereld verlaten heeft om zich helemaal te wijden aan de grotere dienst van zijn Schepper en Heer.

Tenslotte zijn wij er in de goddelijke majesteit van overtuigd dat – behoudens de grotere stichting van onze naasten – coadjutoren en scholastieken des te beter zullen kunnen standhouden in de Heer met de hulp van zijn goddelijke genade, naarmate zij meer vrij zijn van al dergelijke beletselen en naarmate zij dus allen om zo te zeggen meer van dezelfde kleur zijn en hetzelfde voorkomen hebben.

Men mag evenmin iemand met de laatste twee beletselen toelaten, want

het vierde zou voor de naaste schadelijk zijn, als men geen toestemming had van de vrouw of van de meester, en als met de overige omstandigheden die men rechtens in acht moet nemen, geen rekening wordt gehouden. Ook het vijfde beletsel zou opmerkelijke schade aan de Sociëteit kunnen toebrengen.

[31] 7. Indien men een van deze beletselen ontdekt bij iemand, moet men hem niet verder ondervragen (D) en men moet hem zo goed mogelijk in de Heer troosten. Als geen beletselen worden gevonden, wordt de kandidaat verder ondervraagd op de volgende wijze (E).

[32] D. *Als hij nochtans enkele uitzonderlijke gaven in de kandidaat ontdekt, moet de examiner die aan de overste mededelen, voordat hij hem laat gaan.*

[33] E. *De volgorde van de ondervraging is deze: het eerst komt wat aan allen gevraagd wordt; dan wat bestemd is voor wie gestudeerd heeft; ten derde wat bestemd is voor hen die coadjutor willen worden; ten vierde wat bestemd is voor de scholastieken; ten vijfde wat bestemd is voor hen die nog geen keuze hebben gemaakt. Men begint met wat betrekking heeft op de mensen, daarna komt wat zij moeten onderhouden.*

Hoofdstuk 3

Enkele vragen om de kandidaten beter te leren kennen

[34] 1. Voor een grondiger kennis van de kandidaten moet men enkele vragen stellen, waarop als antwoord de volledige waarheid verwacht wordt (A). Als sommige ervan geheimhouding vereisen, moet die in acht genomen worden voor zover dat redelijkerwijze kan en de ondervraagde het wil. Zo begint men met de naam en men vraagt hoe de kandidaat heet, hoe oud hij is en waar hij vandaan komt.

[35] A. *Men is onder zonde verplicht tijdens het examen naar waarheid te antwoorden. {De vergeving van deze zonde is gereserveerd aan hem aan wie men het geheim gehoudene had moeten zeggen of aan hem die zijn plaats inneemt²⁷; om het bedrog te vermijden²⁸ dat het gevolg kan zijn als men zich niet eerlijk bekend maakt aan zijn overste. Daaruit kunnen grote nadelen en schade voor heel de Sociëteit voortkomen.*

[36] 2. Is hij uit een wettig huwelijk geboren en zo niet, wat waren dan de omstandigheden van zijn geboorte? Is hij afkomstig uit een geslacht dat reeds lang christelijk is of van recent bekeerde christenen?

Werd iemand van zijn voorouders gevonnist of veroordeeld wegens ketterijen tegen onze christelijke godsdienst en op welke wijze?

Leven vader en moeder nog en hoe heten zij? In welke omstandigheden leven zij en welk beroep of middelen van bestaan hebben zij? Zijn ze in materiële nood (B) of in goeden doen?

[37] B. *Als zij op dit moment dringend zijn hulp nodig hebben, mag iemand natuurlijk niet aangenomen worden, hoewel dergelijke noodgevallen zeldzaam zijn.*

[38] 3. Als ooit bij hem een moeilijkheid of twijfel zou opkomen in verband met **sommige schulden**²⁹ of met de verplichting zijn ouders en verwanten in geestelijke, lichamelijke of een andere tijdelijke nood te hulp te komen, door hen te bezoeken of op een andere manier, is hij dan bereid zijn eigen mening op te geven en aan het

geweten en oordeel van de Sociëteit of van haar overste over te laten te beslissen wat hun goed lijkt? Zal hij die beslissing aanvaarden?

[39] 4. Hoeveel broers en zussen heeft hij, gehuwd of ongehuwd? Welk beroep oefenen zij uit of welke middelen van bestaan hebben zij?

[40] 5. Heeft hij ooit een huwelijksbelofte gegeven (C) en op welke wijze? Heeft hij een kind gehad of heeft hij nu een kind?

[41] C. *{Indien hij die belofte daadwerkelijk gegeven heeft door de voltrekking van een huwelijk³⁰} of op een soortgelijke wijze, dan moet die gelden als het vierde beletsel dat de intrede in de Sociëteit uitsluit, tenzij de voorwaarden aanwezig zijn die het mogelijk maken dat een gehuwd man intreedt in een religieuze orde.*

[42] 6. Heeft hij schulden³¹ of burgerlijke verplichtingen en zo ja, hoeveel en welke?

[43] 7. Heeft hij een ambacht geleerd? Kan hij lezen en schrijven en zo ja, dan zal men nagaan hoe goed hij leest en schrijft, tenzij men dat al van elders weet.³²

[44] 8. Heeft hij een verborgen of bekende ziekte gehad of heeft hij er een en welke? Vooral moet men vragen of hij een maagkwaal, hoofdpijn, een andere lichamelijke kwaal of enig lichaamsgebrek heeft; en niet alleen moet men dit vragen, maar voor zover mogelijk ook onderzoeken.

[45] 9. Heeft hij een wijding ontvangen³³? Heeft hij door een belofte de verplichting op zich genomen op bedevaart te gaan of iets anders te doen?

[46] 10. Wat was in zijn jeugd en later tot nu toe zijn houding tegenover alles wat heilzaam is voor het geweten? Voelde hij zich daartoe aangetrokken? Allereerst tot het gebed: hoe dikwijls was hij gewoon te bidden overdag en 's nachts, op welke tijden en in welke houding, en welke gebeden verrichtte hij en met hoeveel devotie en met welke geestelijke bewogenheid? Welke opvatting had hij over het bijwonen van de mis en van andere diensten en preken? Over het lezen van vrome lectuur en het voeren van geestelijke gesprekken? Over de overweging en de beschouwing van geestelijke onderwerpen?

[47] 11. Men moet hem vragen of hij meningen of inzichten heeft gehad of heeft die afwijken van datgene wat men gewoonlijk in de Kerk houdt en wat gehouden wordt door haar erkende leraren, en zo ja, of hij bereid is in te stemmen met de stellingen die op dat gebied in de Sociëteit gehouden worden.

[48] 12. Men moet hem vragen of hij, indien hij last heeft of ooit last heeft gehad van scrupules of geestelijke of welke andere moeilijkheden ook, zich zal laten beraden en leiden door andere (D) goede en ervaren mensen van de Sociëteit.

[49] D. *De keuze van deze mensen door wie hij die dergelijke moeilijkheden heeft zich moet laten beraden, ligt bij de overste als de kandidaat daarmee instemt of bij de kandidaat zelf, met goedvinden van de overste. Als in een bepaald geval en op*

goede gronden blijkt, dat God onze Heer méér gediend wordt en de mens in dergelijke moeilijkheden beter geholpen wordt, wanneer degenen die moeten oordelen niet tot de Sociëteit behoren, kan dit toegestaan worden op voorwaarde dat de keuze, of althans de goedkeuring daarvan, bij de overste ligt, zoals werd gezegd. Indien de moeilijkheden verband houden met de persoon van de overste zelf, hangt de genoemde keuze of de goedkeuring ervan af van de consultoren. Niemand die beneden de algemene of provinciale overste staat, zelfs als hij rector van een college of overste van een huis is, mag dergelijke moeilijkheden die met hemzelf verband houden, voorleggen of toestaan dat ze voorgelegd worden aan mensen buiten de Sociëteit zonder de toestemming van zijn hogere oversten.

[50] 13. Heeft hij voor zichzelf besloten de wereld te verlaten en de raden van Christus te volgen?

Hoe lang is het geleden sinds hij in het algemeen besloten heeft de wereld te verlaten? Heeft hij na die beslissing nog getwijfeld en in welke mate? Hoe lang is het geleden dat de verlangens om de wereld te verlaten en de raden van onze Heer te volgen bij hem begonnen op te komen of met welke tekenen en motieven zijn ze hem overkomen?

[51] 14. Heeft hij in de Heer de vaste wil te leven en te sterven met en in de Sociëteit van Jezus, onze Schepper en Heer, en sinds wanneer, waar en door wie werd hij het eerst daartoe bewogen?

Indien hij zegt dat hij niet door iemand van de Sociëteit daartoe werd aangezet, kan men de ondervraging voortzetten. Indien hij zegt van wél (ofschoon het geoorloofd en verdienstelijk is iemand daartoe aan te zetten) zou het voor hem wel eens groter geestelijk voordeel kunnen hebben, hem enig uitstel te geven om dat besluit te overwegen en zich zo helemaal aan zijn Schepper en Heer over te geven, alsof niemand van de Sociëteit hem had bewogen. Zo zal hij met grotere geestelijke kracht beslissen, tot grotere dienst en eer van de goddelijke majesteit.

[52] 15. Indien hij na een dergelijk onderzoek meent en oordeelt dat intrede in deze Sociëteit voor hem zeer heilzaam is tot meerdere eer en glorie van God onze Heer, en ook dat hij zijn ziel beter kan redden en vervolmaken door de zielen van zijn naasten te helpen; en als hij zou vragen met ons in de Sociëteit te mogen verblijven en in onze Heer erin te worden toegelaten, dan kan men met de ondervraging verder gaan.

Hoofdstuk 4

Enkele zaken die de kandidaten beslist moeten weten

in verband met wat men in de Sociëteit moet onderhouden

[53] 1. Men moet aan hen voorleggen hoe de eerste gezellen die zich in de Sociëteit wilden verenigen, de bedoeling hadden daarin mensen op te nemen die zich al van de wereld hadden vrijgemaakt en die het besluit genomen hadden helemaal God te dienen in een of andere religieuze gemeenschap. In overeenstemming daarmee moeten allen die verlangen in te treden in de Sociëteit, **voordat zij in een van haar huizen of colleges beginnen te leven in gehoorzaamheid, vooraf al hun tijdelijke goederen uitdelen**³⁴ en afstand doen van alles wat ze nog verwachten en voorzieningen daarvoor treffen. Om te beginnen moeten ze hun verplichtingen nakomen als die er zijn (en in dat geval moet dat zo spoedig mogelijk gebeuren). Als die er niet zijn, schenken zij hun bezit aan heilige en vrome werken, volgens het schriftwoord dat zegt: "Hij heeft zijn bezit uitgedeeld en gegeven aan de armen" en volgens het woord van Christus: "Indien ge volmaakt wilt zijn, ga verkopen al wat ge bezit en geef het aan de armen en volg mij." Deze wegschenking kunnen ze regelen naar eigen devotie, maar ze moeten van alle hoop afzien ooit die goederen terug te krijgen.

[54] 2. Indien een kandidaat op redelijke gronden niet onmiddellijk afstand doet van zijn goederen, **zal hij beloven dat op de uiteengezette wijze dadelijk te doen, wanneer een jaar na zijn intrede verlopen is en zodra de overste hem daartoe opdracht geeft in de resterende proeftijd**³⁵. Na verloop daarvan moeten de professen vóór de professie en de coadjutoren vóór de openbare geloften metterdaad van hun bezit afstand doen en het aan de armen uitdelen, zoals reeds werd gezegd, om de evangelische raad beter te kunnen volgen, die niet spreekt van schenken aan verwanten maar aan armen. Tegelijk geeft men aan iedereen een mooier voorbeeld van onthechting aan een ongeregelde liefde voor verwanten en vermijdt men het nadeel van een ongeregelde schenking, die uit die genoemde gehechtheid voortkomt. Zo wordt ook de mogelijkheid uitgesloten van een beroep op ouders en verwanten en van nutteloze herinneringen aan hen, zodat men des te trouwer en standvastiger in zijn roeping volhardt.

[55] 3. Er kan evenwel enige twijfel overblijven of hij niet beter zijn bezit zou schenken en overmaken aan verwanten, liever dan aan anderen, omdat zij evenzeer of nog meer in nood zijn of om andere ernstige redenen. Het is dan toch beter, omdat bloedverwantschap gemakkelijk een verkeerd oordeel kan ingeven, ermee akkoord te gaan deze aangelegenheid over te laten aan het oordeel van (A) één, twee of drie uitstekende en onderlegde mensen (die men met goedkeuring van de overste kiest) en zich neer te leggen bij wat naar hun mening volmaakter is en het meest strekt tot de grotere glorie van Christus onze Heer.

Zo moet men dus de kandidaat vragen of hij ermee akkoord gaat onmiddellijk over zijn bezit te beschikken (op de genoemde manier) en of hij bereid is een dergelijke wijze van verdelen te aanvaarden, wanneer ze door de overste na afloop van het eerste jaar gevraagd wordt.

[56] *A. Hier worden mensen van binnen de Sociëteit bedoeld, tenzij de overste om een goede reden van oordeel is dat sommigen van buiten de Sociëteit gekozen kunnen worden.*

[57] 4. Zij moeten gewaarschuwd worden dat niemand, na de intrede in een huis, geld in zijn bezit mag hebben, ook niet bij een vriend buitenshuis in diezelfde streek,

maar dat het besteed moet worden aan goede werken of toevertrouwd aan hem die in het huis daarmee belast is. Deze moet alles noteren wat ieder meebrengt, zodat men dat weet indien dat nodig is (B).

Men moet de kandidaten dus vragen of zij, als ze geld bezitten, ermee akkoord gaan dat er op genoemde wijze over beschikt wordt.

[58] B. *Indien dan iemand, die iets aan de Sociëteit geschonken heeft, ontslagen wordt, moet men het hem teruggeven, zoals uiteengezet wordt in de verklarende noot van het derde hoofdstuk van het tweede deel [224].*

[59] 5. Indien ze geestelijken zijn, moeten ze weten dat zij, omdat ze als professen of coadjutoren tot het lichaam van de Sociëteit behoren, **geen kerkelijke inkomsten kunnen hebben**³⁶ en dat zij in de proeftijd, na het eerste jaar, zoals hierboven werd uiteengezet, daarvoor naar eigen devotie voorzieningen moeten treffen, wanneer de overste dat goed vindt. Ze kunnen die dan overlaten aan hem die ze heeft toegekend of ze schenken aan goede werken of aan geschikte mensen die er gebruik van zullen maken als instrumenten in Gods dienst. Als ze evenwel van oordeel zijn dat ze die moeten afstaan aan verwanten, dan mag dat niet tenzij één, twee of drie personen, zoals hierboven beschreven werd, menen dat dit de beste handelwijze is en dat ze het meest strekt tot de grotere dienst van God onze Heer.

[60] 6. Omdat mondelinge en schriftelijke contacten met vrienden en bloedverwanten eerder de rust verstoren dan een steun zijn voor hen die met geestelijke zaken bezig zijn, vooral in het begin, moet men de kandidaten vragen of ze ermee akkoord gaan **niet met hen te spreken**³⁷, **{noch brieven te schrijven of te ontvangen}** tenzij de overste in sommige gevallen anders oordeelt. Men moet hen ook vragen of ze ermee akkoord gaan, dat voor de tijd dat ze in huis zijn, de brieven die ze schrijven of ontvangen, **ingekeken worden**³⁸ en of ze aan hem die daarmee belast is de zorg willen overlaten hun brieven al dan niet door te geven, naargelang hij het in onze Heer nuttig oordeelt.

[61] 7. Al wie in de Sociëteit intreedt, daarmee gevolg gevend aan de raad van Christus: "Wie zijn vader verlaat....", moet er zich rekenschap van geven dat hij vader, moeder, broers, zussen en al wat hij in de wereld bezat, moet verlaten. Méér nog: hij moet verstaan dat Christus' woord tot hem gesproken werd: "Wie zijn vader of moeder niet haat en bovendien zijn leven, kan mijn leerling niet zijn." Hij moet er dus naar streven alle natuurlijke genegenheid voor verwanten af te leggen (C) en om te zetten in een geestelijke, door van hen te houden met de genegenheid die een geordende liefde vereist, zoals past voor iemand die aan de wereld en de eigenliefde is afgestorven en alleen leeft voor Christus onze Heer, die voor hem de plaats inneemt van ouders, broers, zussen en alles.

[62] C. *Daar de manier van spreken van invloed is op de innerlijke houding is het een heilige raad gewoonlijk {niet te zeggen dat men ouders, broers en zussen heeft, maar dat men die gehad heeft enz.}*³⁹ *om zo te laten zien dat men niet langer bezit wat men opgegeven heeft om alleen Christus te bezitten, die de plaats van alles inneemt. Maar hieraan zullen vooral diegenen aandacht schenken die meer bedreigd worden door een ongeordende natuurlijke liefde, zoals doorgaans het geval is met novicen.*

[63] 8. Tot zijn groter geestelijk voordeel en vooral om deemoediger en nederiger te worden zal de kandidaat gevraagd worden of hij ermee akkoord gaat dat al zijn dwalingen, gebreken en al wat men in hem opmerkt en van hem weet, aan zijn overste bekend worden gemaakt door wie dat buiten de biecht vernomen heeft.

En ook of hijzelf, zoals alle anderen, **graag zal helpen anderen te corrigeren en zelf gecorrigeerd te worden, door met de vereiste genegenheid en liefde en om elkaar beter in de geest te helpen, zich aan elkaar te laten kennen, vooral wanneer hun dit tot grotere eer van God gevraagd wordt door de overste, die de zorg voor hen heeft.**⁴⁰

[64] 9. Bovendien: vóór of na de intrede in een huis of een college moet men zeker **zes experimenten**⁴¹ ondergaan naast nog vele andere, die gedeeltelijk verderop zullen worden besproken. Deze zes experimenten kan men eerder doen of later of ze verzachten en in sommige gevallen ook door andere vervangen, met goedvinden van de overste en rekening houdend met mensen, plaats en tijd en begeleidende omstandigheden.

[65] 10. Het eerste experiment bestaat erin, dat men **gedurende een maand** of iets langer **de Geestelijke Oefeningen doet**⁴², d.w.z. dat men zijn geweten onderzoekt, zijn voorbije leven doorloopt, een algemene biecht spreekt, zijn zonden overweegt en de gebeurtenissen en geheimen van het leven, de dood, de verrijzenis en de hemelvaart van Christus onze Heer beschouwt; dat men zich oefent in het mondgebed en het mentaal gebed, naar gelang ieders geschiktheid, zoals hun in onze Heer geleerd zal worden.

[66] 11. Het tweede experiment: gedurende een andere maand dienst te doen in ziekenhuizen of in één ervan en daar te eten en te slapen; ofwel werkt men er slechts één uur of een paar uren per dag, naar gelang tijd en plaats en mensen. Door allen te dienen en te helpen, zieken en gezonden, zoals hen wordt opgedragen, zullen zij zichzelf gering achten en vernederen en zo geven zij van hun kant duidelijk te kennen dat zij de wereld met zijn pracht en ijdelheid afwijzen om in alles de Schepper en Heer te dienen, die voor hen gekruisigd werd.

[67] 12. Het derde experiment: gedurende nog een maand op bedevaart gaan zonder geld op zak. Zij zullen af en toe van deur tot deur gaan bedelen uit liefde tot God onze Heer, om te kunnen wennen aan slecht eten en slecht onderdak. Ook zal de kandidaat, door alle vertrouwen op te geven dat hij zou kunnen stellen in geld en andere geschapen dingen, met waarachtig geloof en diepe liefde heel zijn hoop kunnen stellen op zijn Schepper en Heer. Hij kan ook twee maanden ziekenhuisdienst doen of twee maanden besteden aan een pelgrimstocht, als dit de overste beter lijkt.

[68] 13. Het vierde experiment: nadat men in het huis is ingetreden, met alle ijver en zorg zich oefenen in het doen van allerlei bescheiden en nederige werkzaamheden, in alles een goed voorbeeld gevend.

[69] 14. Het vijfde experiment: de christelijke leer of een deel ervan in het openbaar uitleggen aan kinderen en andere niet-ontwikkelde mensen of dat privé

doen, naar gelang de kans zich daartoe voordoet en het in onze Heer nuttiger lijkt en het meer aangepast is aan de mensen.

[70] 15. Het zesde experiment: na deze experimenten tot stichting doorstaan te hebben de proeftijd voortzetten met preken of biechthoren of door zich in te spannen voor beide, al naar gelang tijd en plaats en ieders geschiktheid.

[71] 16. Vóór het begin van het tweede proefjaar, dat **in de huizen of colleges wordt doorgebracht**⁴³, moeten allen zes maanden besteed hebben aan deze zes experimenten en nog zes maanden aan andere experimenten. Deze zes experimenten kunnen geheel of gedeeltelijk over heel de genoemde proeftijd gespreid worden, zodat nu eens de ene voorop komt, dan weer de andere, naar gelang dit gunstiger lijkt in de Heer. **Voor de scholastieken kan dit gebeuren gedurende hun studies of na beëindiging daarvan**⁴⁴, rekening houdend met mensen, plaats en tijd. Men moet ervoor zorgen dat de twee jaar van probaties en experimenten achter de rug zijn vóór de professie van de professen en vóór de drie publieke, niet-plechtige geloften van de gevormde coadjutoren. Na afloop van de studie moeten de **scholastieken**, naast de proeftijd om erkend scholastiek te kunnen worden, **nog een jaar**⁴⁵ verschillende probaties doen vóór ze hun professie afleggen of als gevormde coadjutoren worden toegelaten. Daarin zullen ze verschillende experimenten doen, vooral de boven genoemde, als ze die niet eerder deden en zelfs als ze die reeds deden, zullen ze toch enkele ervan opnieuw doen tot Gods grotere eer.

[72] 17. **Gedurende de tijd van de probaties en experimenten mag niemand zeggen dat hij tot de Sociëteit behoort**⁴⁶. Maar als iemand door de Sociëteit onderzocht werd naar zijn geschiktheid om profes te worden, ofschoon de kandidaat van zijn kant is ingetreden zonder dat hij een keuze voor een bepaalde graad had gedaan, moet hij wanneer de gelegenheid zich voordoet verklaren dat hij een proeftijd doormaakt, omdat hij wenst toegelaten te worden tot de Sociëteit in de graad waarin deze zich van hem wil bedienen tot eer van God. Als hij onderzocht werd naar zijn geschiktheid om coadjutor te worden, moet hij verklaren dat hij als zodanig toegelaten wil worden tot de Sociëteit en dat hij daartoe de probaties doormaakt. Dezelfde handelwijze geldt voor de scholastieken en voor de anderen die als indifferenten werden onderzocht, overeenkomstig het onderzoek dat ze ondergingen.

[73] 18. In verband met die experimenten moet men nauwgezet het volgende in acht nemen: wanneer iemand het eerste experiment beëindigd heeft, namelijk de Geestelijke Oefeningen, moet degene die de Oefeningen geeft aan de overste laten weten wat hij van die retraitant denkt met het oog op het doel dat de Sociëteit zich stelt.

[74] 19. Na het tweede experiment, namelijk de ziekenhuisdienst, moet degene die het experiment deed het oordeel meebrengen van de leiding van het ziekenhuis of van hem die verantwoordelijk is voor hen die in het ziekenhuis dienst doen, om te weten hoe men daar over hem denkt.

[75] 20. Na het derde experiment, namelijk de pelgrimstocht, moet degene die het experiment deed uit de verste plaats die hij bereikte of uit de buurt daarvan het

getuigenis meebrengen van één of meer betrouwbare mensen: dat hij daar is geweest, tot zijn devotie en zonder zich te beklagen.

[76] 21. Wat het vierde experiment betreft, namelijk eenvoudige werkzaamheden in huis verrichten, zal het getuigenis bestaan in de stichting die hij aan alle huisgenoten heeft gegeven.

[77] 22. Het getuigenis over het vijfde experiment van de christelijke leer en over het zesde experiment van het preken of biechtoren of beide, zal gegeven worden door de huisgenoten als hij in een van onze huizen verbleef; woonde hij elders dan is dat de stichtende indruk die hij maakte op degenen die daar verbleven. Als hij elders heeft gepreekt of biecht gehoord heeft dan in het huis of de plaats waar hij woont, dan moet hij getuigenissen meebrengen van de plaatsen waar hij gedurende een zekere periode gewoond heeft of van bekende mensen (men moet vooral rekening houden met degenen die daar Ordinarius zijn) die verzekeren dat hij volgens de rechte leer en met een goede levenswandel en zonder iemand te beledigen het zaad van het goddelijk woord heeft gezaaid en zich van zijn taak als biechtvader heeft gekweten.

[78] 23. Behalve deze getuigenissen kan de Sociëteit, als ze dat goed vindt, nog andere inlichtingen inwinnen, tot haar grotere geruststelling en voor de eer van God onze Heer.

[79] 24. Als dergelijke getuigenissen over de experimenten ontbreken, moet men met grote zorg de oorzaak daarvan opsporen en trachten de hele waarheid te achterhalen, met de bedoeling efficiënter te kunnen voorzien in al wat nodig is om met Gods genade beter zijn goddelijke goedheid te kunnen dienen.

[80] 25. Bovendien mag men, wanneer men eenmaal in het huis verblijft, dit niet verlaten zonder toestemming. Wie leek is **zal om de acht dagen biechten en communiceren**, indien zijn biechtvader geen bezwaar ziet tegen de communie. Wie priester is, **zal tenminste om de acht dagen biechten, maar hij zal vaker celebreren**⁴⁷. Men moet ook de andere bepalingen en voorschriften van het huis onderhouden, zoals die in de huisregels worden aangegeven. Alle huisgenoten **zullen trachten zich de christelijke leer eigen te maken**⁴⁸ en degenen die de overste geschikt acht om te preken, moeten dat ook doen. Daar zal niemand bij zijn die als broeder is aangenomen.

[81] 26. Voedsel, drank, kleding, schoeisel en bed van hem die in de Sociëteit wil verblijven, zullen zijn als die van arme mensen, in de overtuiging dat het minste wat in huis is voor hem bestemd is tot zijn grotere zelfverloochening en geestelijk voordeel en ook om te komen tot een zekere gelijkvormigheid en dezelfde maat voor allen. Want zoals de eerste gezellen van de Sociëteit dergelijke nood en grotere lichamelijke ontberingen geleden hebben, zo zullen ook anderen die tot de Sociëteit willen toetreden, trachten in onze Heer hetzelfde te bereiken als de eerste gezellen of meer nog, voor zover dat in hun vermogen ligt.

[82] 27. Behoudens de andere bedevaarten en boven genoemde experimenten zullen de professen vóór hun professie, de coadjutoren vóór hun geloften en de scholastieken (als de overste dat goed vindt) voordat ze erkend worden en vóór hun

geloften en de boven vermelde belofte, om de eerste gezellen na te volgen, gedurende drie dagen op bepaalde tijden **van deur tot deur bedelen uit liefde tot God onze Heer**⁴⁹. Zo zullen zij, tegen de algemeen aanvaarde menselijke opvattingen in, voor de dienst en de glorie van God, zich dieper kunnen vernederen en groter geestelijke vooruitgang kunnen maken tot eer van de goddelijke majesteit. Zo zullen zij ook gemakkelijker bereid zijn hetzelfde te doen, wanneer het hun opgelegd wordt of als het nodig en onvermijdelijk is, terwijl ze zich waar ook ter wereld bevinden op bevel en voorschrift van de hoogste plaatsbekleder van Christus onze Heer of van hem die als overste van de Sociëteit zijn plaats inneemt. Onze professie veronderstelt immers dat wij bereid zijn en helemaal klaar staan voor al wat ons wordt opgelegd in naam van onze Heer, zonder enige beloning in dit huidige en vergankelijke bestaan te vragen of te verwachten, omdat wij altijd van de barmhartigheid van God dat leven verhopend dat duurt in alle eeuwigheid.

[83] 28. Om wat meer in bijzonderheden te treden: men moet in de oefeningen van nederigheid en zelfverloochening en in het verrichten van lagere en eenvoudige werkzaamheden, zoals keukenwerk, schoonmaak van het huis en andere werkzaamheden, bij voorkeur die verrichten, waartegen men een grotere weerstand voelt, als men gevraagd wordt die te verrichten.

[84] 29. Wanneer men keukendienst doet of de kok helpt, moet men met grote nederigheid gehoorzamen aan de kok in alles wat met zijn bediening te maken heeft en hem steeds volledig gehoorzamen. Want wie dit niet doet, loopt gevaar evenmin een overste te gehoorzamen, omdat de ware gehoorzaamheid er niet op let aan wie, maar wel om wie men gehoorzaamt; en als dit alleen onze Schepper en Heer is, dan gehoorzaamt men aan ons aller Heer zelf. Men moet zich helemaal niet afvragen of het de kok van het huis of de overste is of dat het een ander is die beveelt, want indien men het met gezond verstand bekijkt, is het duidelijk dat men helemaal geen gehoorzaamheid aan hen noch om hen betoont, maar alleen aan God en om God, onze Schepper en Heer.

[85] 30. Daarom is het beter dat de kok (D) zijn helper niet verzoekt dit of dat te doen, maar hem met bescheidenheid beveelt en zegt: 'Doe dit of dat.' Want als hij erom verzoekt, geeft hij meer de indruk te spreken als mens tot mens en bovendien schijnt het niet behoorlijk en billijk dat de kok, die een leek is, aan een priester vraagt de pannen schoon te maken of andere dergelijke dingen te doen. Maar wanneer deze hem beveelt en zegt dit of dat te doen, zal hij duidelijker laten blijken dat hij spreekt als Christus tot een mens, daar hij in zijn plaats bevelen geeft. En zo moet hij die gehoorzaamt voor ogen houden en overwegen dat de stem, of ze nu komt van de kok of van iemand die zijn overste is, moet gelden als de stem van Christus onze Heer, indien hij helemaal aan zijn goddelijke majesteit wil behagen.

[86] D. *Zowel verzoeken als bevelen is goed, maar aanvankelijk is men meer gebaat met bevelen te worden dan met gevraagd te worden.*

[87] 31. Hetzelfde geldt voor andere eenvoudige werkzaamheden waarbij men gaat helpen en ook voor ondergeschikte functionarissen (E) die met het gezag dat ze van de overste kregen leiding geven in het huis.

[88] E. *Dat zijn gewoonlijk de minister of de subminister of andere soortgelijke functionarissen in de colleges.*

[89] 32. In tijden van ziekte moet men de gehoorzaamheid niet slechts tegenover de geestelijke oversten zo goed mogelijk onderhouden wat betreft de leiding van de ziel, maar ook en met dezelfde nederigheid tegenover de artsen en de verplegers wat betreft de leiding van het lichaam. De oversten zorgen immers voor zijn algehele geestelijke gezondheid, de anderen voor zijn algehele lichamelijke gezondheid. Ook zal de zieke, door nederigheid en geduld te tonen tot meerdere eer van God, trachten tijdens zijn ziekte de mensen die hem bezoeken, met hem omgaan en met hem spreken, niet minder te stichten dan wanneer hij helemaal gezond is.

[90] 33. Tot groter bekrachtiging van al wat gezegd is en tot groter geestelijk nut van de kandidaat zelf, moet men nagaan of hij helemaal gehoorzaam wil zijn in al wat hier werd gezegd en uiteen gezet, en of hij alle boetedoeningen zal verrichten en volbrengen die men hem zal opleggen voor zijn dwalingen en onachtzaamheden of voor wat dan ook.

[91] 34. Nadat wij de zaak in onze Heer hebben overwogen, zijn wij in zijn goddelijke majesteit tot de overtuiging gekomen dat het uiterst belangrijk is dat de oversten een volledig inzicht hebben in hun ondergeschikten, om hen daardoor beter te kunnen leiden en besturen en hen, met het oog op hun welzijn, zo beter op de weg van de Heer te kunnen richten.

[92] 35. Hoe beter de oversten alle inwendige en uitwendige aangelegenheden van hun ondergeschikten kennen, met des te meer liefde, toeleg en zorg zullen zij hen kunnen helpen en hun ziel kunnen vrijwaren voor alle dreigingen en gevaren die later zouden kunnen opduiken. Meer nog: in overeenstemming met onze professie en onze manier van doen moeten we altijd klaar staan om overal ter wereld heen te gaan, telkens als de paus of een directe overste het ons oplegt. Om doeltreffender te beslissen bij dergelijke zendingen of in het sturen van de een liever dan de ander of in het opleggen van een taak aan de een en van andere werken aan een ander, is het niet alleen zeer belangrijk maar zelfs onmisbaar dat de overste volledig de neigingen en bewegingen kent van hen die hem zijn toevertrouwd en dat hij weet tot welke gebreken en zonden ze geneigd waren en zijn. Daardoor zal hij in staat zijn hen beter te leiden, zonder hen boven hun vermogen bloot te stellen aan groter gevaren en lasten dan zij in onze Heer met liefde zouden kunnen dragen. Bovendien zal de overste, die al wat hij verneemt strikt geheim houdt, beter kunnen voorzien en ordenen wat voor heel het lichaam van de Sociëteit geschikt is.

[93] 36. Al wie deze Sociëteit wil volgen in onze Heer of er lid van wil worden tot zijn grotere glorie, zal vóór zijn intrede in het noviciaat of na zijn intrede, vóór de algemene ondervraging of enkele maanden later, als de overste dat goed vindt, verplicht worden **{in de biecht}**⁵⁰ onder geheimhouding of op een andere manier die hem meer bevalt of inwendig meer vertroost, **zijn geweten te openbaren met grote nederigheid, zuiverheid en liefde**⁵¹, zonder iets te verbergen dat voor ons aller Heer beledigend kan zijn. Hij zal van heel zijn voorbije leven of althans van de belangrijkste dingen volledig rekenschap geven aan hem die overste van de Sociëteit is of aan een door hem aangewezen overste of ondergeschikte, naar het hem het

best voorkomt om alles beter te doen in onze Heer. Zo kan de kandidaat met rijker genade meer geestelijk nut vinden tot grotere glorie van zijn goddelijke goedheid.

[94] 37. Terwijl ze aldus voortgang maken in geest en genade en vurig verlangen in de Sociëteit in te treden en heel hun leven erin door te brengen, zullen zij datzelfde verschillende keren doen: degenen die profes zullen worden leggen rekenschap van geweten af vóór hun professie en degenen die gevormde coadjutoren hopen te worden vóór hun geloften. Dat zal op de volgende wijze geschieden.

[95] 38. Nadat de kandidaat een eerste keer een volledige rekenschap van zijn leven heeft afgelegd aan de overste van het huis, moet hij aan hem of aan degene die daartoe werd aangewezen een tweede keer rekenschap van geweten geven over de volgende periode van ongeveer zes maanden, beginnend vanaf die dag en zonder te herhalen wat hij de eerste keer heeft gezegd. Te beginnen vanaf die tweede keer legt hij dan op dezelfde wijze opnieuw rekenschap af om het half jaar. De laatste keer gebeurt dat ongeveer dertig dagen vóór de professie van hen die profes worden en vóór de geloften van de coadjutoren.

[96] 39. De scholastieken gaan op dezelfde wijze te werk. Maar na de voleinding van hun studies zullen ze de eerste rekenschap beginnen na de laatste die zij aflegden in het huis van waaruit ze naar hun studie werden gezonden, ofwel leggen ze rekenschap af over heel hun leven, als ze dat om een of andere reden nooit eerder gedaan hebben.

[97] 40. Het lijkt ook goed dat de gevormde coadjutoren en de professen die zich bevinden op een plaats waar zij onderworpen zijn aan de gehoorzaamheid van een overste van de Sociëteit, om het jaar – of vaker als dat de overste goed lijkt – rekenschap van geweten geven op de boven vermelde manier, beginnend bij de laatste keer.

[98] 41. Wie voelt dat God onze Heer hem moed en kracht schenkt voor al wat gezegd werd en van oordeel is dat het tot Gods grotere eer strekt en voordeliger is voor zijn geweten dat hij deel uitmaakt van de Sociëteit, moet de bullen en de Constituties en al wat op haar Instituut betrekking heeft lezen, eerst bij het begin en daarna om de zes maanden, zoals hierboven werd gezegd. En hij moet een algemene biecht over heel zijn verleden spreken bij een priester **{die de overste aanwijst}**⁵², want dat levert veelvuldig voordeel op.

Maar als men een andere keer reeds een algemene biecht gesproken heeft bij iemand van de Sociëteit in de loop van de Geestelijke Oefeningen of daarbuiten, dan is het voldoende dat men een algemene biecht spreekt over de tijd tussen de laatste algemene biecht en de huidige. Daarna gaat men te communie. Men zal aldus om de zes maanden een algemene biecht spreken over de tijd sinds de laatste. Hierdoor wordt voortdurende groei bevorderd van de zuiverheid en de andere deugden en van het vurig verlangen in onze Heer om zijn goddelijke majesteit te dienen in deze Sociëteit. Na twee proefjaren, waarin de kandidaat zich altijd gehoorzaam heeft betoond en stichtend in de omgang en in verschillende experimenten en waarin hij met grote nederigheid de boeteoefeningen heeft volbracht die hem opgelegd werden voor zijn dwalingen, onachtzaamheden en fouten en als hij en de Sociëteit of de overste van het huis tevreden zijn, kan hij in de Sociëteit opgenomen worden, na

kennismaking met de bullen en de Constituties en na een algemene biecht, zoals hierboven beschreven werd. Om deze biecht beter te kunnen spreken en om de eerste beslissing te bestendigen zal hij een week in zichzelf keren en in die tijd enkele overwegingen uit de Geestelijke Oefeningen die hij reeds gedaan heeft hernemen of andere doen. Daarna doet hij zijn opdracht en legt hij zijn geloften af, **hetzij de plechtige voor de professen, hetzij de eenvoudige voor de coadjutoren en de scholastieken**⁵³, zoals dat verderop in de Constituties zal worden verklaard, tot meerdere eer van God en groter nut van zijn ziel.

[99] 42. Zij moeten weten dat zij nadat zij deze geloften hebben afgelegd **zonder verlof van de overste van de Sociëteit volgens de bullen niet naar een andere orde kunnen overgaan**⁵⁴.

[100] 43. Wanneer evenwel de kandidaat na afloop van de proeftijd tevreden is en verlangt toegelaten te worden tot **de professie ofwel als coadjutor ofwel als scholastiek**⁵⁵, terwijl van de kant van de Sociëteit twijfel bestaat over zijn begaafdheid of zijn gedrag, zal het veiliger zijn hem nog een jaar, of de tijd die de overste goed lijkt, te laten wachten tot het ogenblik dat beide partijen helemaal tevreden en voldaan zijn in de Heer.

[101] 44. Ook moet men de ondervraagden nadrukkelijk erop wijzen, door dit zeer hoog aan te slaan en voor onze Schepper en Heer voor zeer belangrijk te houden, hoe nuttig en voordelig het is voor het geestelijk leven, dat men helemaal en niet gedeeltelijk verafschuwt wat de wereld liefheeft en omhelst, maar aanneemt en uit alle kracht verlangt al wat Christus onze Heer heeft liefgehad en omhelsd. Zoals wereldse mensen die de wereld volgen ereambten, roem en een grote naam bij de mensen op aarde liefhebben en met grote ijver najagen, zoals de wereld hun dat leert, zo ziet men dat zij die in de geest vooruitgaan en echt Christus onze Heer volgen met grote kracht liefhebben en nastreven wat daar lijnrecht tegenoverstaat; d.w.z. zij wensen zich te kleden met hetzelfde gewaad en dezelfde livrei te dragen als hun Heer, uit liefde en eerbied voor Hem; zozeer dat zij, indien het kan zonder belediging en zonder zonde van de naaste, zouden wensen beledigingen, valse getuigenissen en lasteringen te ondergaan en voor dwaas gehouden en geacht te worden (zonder dat ze daartoe enige aanleiding hebben gegeven), omdat ze wensen enigszins onze Schepper en Heer Jezus Christus na te volgen en aan Hem gelijk te zijn, door zijn gewaad en livrei te dragen, omdat Hij die gedragen heeft tot ons grotere geestelijke voordeel. Daarmee heeft Hij ons een voorbeeld gegeven, opdat wij voor zover dat mogelijk is met de hulp van de goddelijke genade, Hem zouden nadoen en volgen. Hij is immers de weg die ten leven leidt. Daarom moet men de kandidaat vragen of hij vervuld is van deze verlangens, die zo heilzaam en vruchtbaar zijn voor de volmaaktheid van zijn ziel.

[102] 45. Indien hij vanwege onze menselijke zwakheid en eigen ontoereikendheid in de Heer niet dergelijke verlangens in zichzelf ervaart, moet men hem vragen of hij de wens voelt ooit van dergelijke verlangens vervuld te zijn. Als hij bevestigend antwoordt en zegt dat hij wenst dergelijke zeer heilige verlangens te koesteren, moet men hem vragen, om ze in feite zekerder te ervaren, of hij vast besloten en bereid is om met Gods genade geduldig dergelijke beledigingen, bespottingen en versmadingsen te aanvaarden en te dulden, daar ze behoren tot de livrei van Christus onze Heer. En of hij bereid is alle andere onrecht te verdragen dat hij te verduren

krijgt, ofwel van de kant van iemand van het huis of van de Sociëteit (waarin hij verlangt te gehoorzamen, zich te vernederen en het eeuwig leven te bereiken), ofwel van de kant van iemand van buiten de Sociëteit, zonder dat hij ooit kwaad met kwaad vergeldt, maar eerder kwaad met goed.

[103] 46. Om beter dat peil van volmaaktheid te bereiken dat zo kostbaar is in het geestelijk leven, moet zijn voornaamste en meest intense bezigheid daarin bestaan, dat hij in onze Heer zo groot mogelijke zelfverloochening en voortdurende versterving in alle mogelijke aangelegenheden nastreeft. Onze taak is het hem daarin bij te staan, in de mate dat onze Heer ons daartoe zijn genade schenkt tot zijn grotere lof en eer.

Hoofdstuk 5

Een andere ondervraging die iets meer in bijzonderheden treedt voor academici, geestelijke coadjutoren en scholastieken

[104] 1. Om hen beter te leren kennen en verstaan wordt ieder ondervraagd over zijn studies: waar hij gestudeerd heeft, aan welke faculteit, welke auteurs en welke leer gedoceerd werden, hoe lang hij studeerde, welke resultaten hij meent behaald te hebben en vooral hoe goed hij het Latijn beheerst.

[105] 2. Is hij gepromoveerd in de vrije kunsten, in de theologie, het kerkelijk recht of in een ander vak?

[106] 3. Denkt hij een goed geheugen te hebben om het gestudeerde goed te vatten en te onthouden?

Denkt hij voldoende intelligentie te hebben om het gestudeerde snel en goed te doorgronden?

Voelt hij zich spontaan en van nature aangetrokken tot de studies?

[107] 4. Denkt hij dat de studie zijn gezondheid geschaad heeft? Voelt hij in zich voldoende lichamelijke en geestelijke kracht om de lasten die in de Sociëteit opgelegd worden te dragen, zowel in de studietijd als in de wijngaard van de Heer, wanneer de tijd gekomen is om daarin te werken?

[108] 5. Voor het geval dat hij priester is: heeft hij zich bekwaamd in het biechthoren, het preken of andere middelen om de naaste bij te staan?

[109] 6. Omdat het goed is voor het bedienen en het zaaien van Gods woord en voor de geestelijke bijstand van de naaste, dat men degelijk onderlegd is – ook de scholastieken zal men een bewijs van hun voortgang in de studies laten leveren – zullen allen een onderzoek ondergaan dat erin bestaat een les te geven in elk

vak dat ze gestudeerd hebben.⁵⁶ Vóór het beëindigen van de eerste proeftijd zal ieder een exhortatie geven en later bij het begin van de tweede proeftijd, als hun dat wordt opgelegd, zoals we verderop zullen zien.

[110] 7. Indien de kandidaat priester is of voor het priesterschap wordt opgeleid, moet hij weten dat hij tijdens heel de duur van de proeftijd **binnen noch buiten het huis mag biechthoren**⁵⁷ of andere sacramenten mag toedienen zonder speciaal onderzoek en toestemming van zijn overste. Hij mag ook geen mis lezen in het openbaar, voordat hij in aanwezigheid van één of meer huisgenoten afzonderlijk heeft gecelebreerd. **{Men moet hem laten weten dat hij zich moet aanpassen aan de manier van mislezen van de leden van de Sociëteit bij wie hij woont}**⁵⁸ en dat hij rekening moet houden met de stichting van hen die zijn mis bijwonen.

[111] 8. Tot grotere nederigheid en volmaaktheid van de academici, van de geestelijke coadjutoren en de scholastieken het volgende: indien omtrent iemand die in de Sociëteit verlangt in te treden twijfel bestaat of hij geschikt is om de professie af te leggen of om geestelijke coadjutor of scholastiek te zijn en in de veronderstelling dat het veel beter en volmakter is dat hij zich laat beoordelen en leiden door de Sociëteit (die wel niet minder goed dan hij zal weten wat vereist wordt om lid ervan te zijn; het zal hem bovendien aangerekend worden als grotere nederigheid en volmaaktheid en hij zal meer liefde en vertrouwen tonen in hen die hem moeten leiden), zal men hem vragen of hij eigen mening en oordeel ondergeschikt wil maken aan dat van de Sociëteit of van haar overste, om te doen wat de Sociëteit hem zegt, d.w.z. of hij zal behoren **tot hen die hun professie in de Sociëteit hebben afgelegd**, aldus gebonden aan de plaatsbekleder van Christus onze Heer, of dat **hij coadjutor zal zijn of scholastiek die zijn studies voortzet.**⁵⁹ Als de overste wil dat hij een coadjutor zal zijn die zich bezig houdt met de materiële belangen van de Sociëteit en zo het heil van zijn eigen ziel behartigt, zal men hem verder vragen of hij bereid is zich te wijden aan lage en nederige werkzaamheden, zijn leven lang, voor het welzijn en de hulp van de Sociëteit, in de overtuiging dat dienst in de Sociëteit dienst van zijn Schepper en Heer betekent, omdat hij alles doet uit verschuldigde liefde en eerbied.

Hoofdstuk 6

Een andere ondervraging alleen voor coadjutoren

[112] 1. Voor een beter inzicht zal aan elk van de coadjutoren uitvoeriger uitgelegd worden wat in het begin werd aangestipt: dat er namelijk in de Sociëteit geestelijke en wereldlijke coadjutoren worden aangenomen. **De geestelijke coadjutoren zijn priesters**⁶⁰, die voldoende gestudeerd hebben om geestelijke bijstand te kunnen verlenen. **De wereldlijke coadjutoren (broeders) krijgen geen wijdingen**⁶¹ en met of zonder studies⁶² kunnen zij helpen in de onmisbare uitwendige **aangelegenheden**⁶³.

[113] 2. De eersten helpen de Sociëteit meestal met biechthoren, preken en het onderwijzen in de christelijke leer en andere wetenschappen. Men kan hun dezelfde gunsten verlenen als aan de professen met het oog op het helpen van de zielen.

[114] 3. Hoewel de broeders zich ook aan hogere dingen kunnen wijden overeenkomstig de gaven die zij van God onze Heer ontvangen hebben, is het passender dat zij zich oefenen in alle geringe en nederige werkzaamheden die hun worden opgedragen, in de overtuiging dat zij wanneer zij de Sociëteit helpen om efficiënter het heil van de zielen te behartigen de Heer zelf dienen, daar zij dit werk verrichten uit liefde en eerbied voor God. Daarom moeten zij met zo groot mogelijke nederigheid en liefde snel bereid zijn om de werkzaamheden die hun zijn toevertrouwd zo goed mogelijk te verrichten. Zo verdienen ze hun volle loon en zullen ze bovendien deel hebben aan alle goede werken die God onze Heer door heel de Sociëteit tot stand wil brengen voor zijn grotere dienst en eer. Ook delen ze in alle aflaten en gunsten die de Heilige Stoel aan de professen tot hun welzijn heeft verleend.

[115] 4. Niettemin moeten zij toch trachten door geestelijke gesprekken zo groot mogelijk geestelijk voordeel aan hun naaste te bezorgen en ook meedelen wat ze weten, en allen die ze kunnen bewegen ertoe brengen om goed te doen, daar onze Heer aan ieder de zorg voor zijn naaste heeft toevertrouwd.

[116] 5. Indien iemand gevormd werd en onderzocht om geestelijk coadjutor te worden, door zich te wijden aan geestelijke zaken die eigen zijn aan en gericht zijn op zijn eerste roeping, moet hij niet proberen rechtstreeks of onrechtstreeks, zelf of via iemand anders **een verandering** van zijn roeping te verkrijgen, d.w.z. **van geestelijke coadjutor bevorderd te worden tot profes of van scholastiek tot geestelijk coadjutor**⁶⁴. Hij moet integendeel in alle gehoorzaamheid en nederigheid verdergaan op dezelfde weg die hem gewezen werd door Hem die geen verandering kent en in wie er geen verandering is.

[117] 6. Zo moet iemand die gevormd werd en onderzocht om broeder te worden, door zich in alles toe te leggen op zaken die eigen zijn aan en gericht zijn op zijn eerste roeping, niet proberen langs een of andere weg van broeder bevorderd te worden tot geestelijk coadjutor, scholastiek of profes. Ook moet hij, ook al houdt hij dezelfde graad, niet **{trachten meer wetenschap op te doen dan hij bezat bij zijn intrede}**⁶⁵. Hij moet integendeel met grote nederigheid volharden in zijn eerste roeping door in alles zijn Schepper en Heer te dienen en hij moet trachten te groeien in zelfverloochening en in het verwerven van waarachtige deugden.

[118] 7. Omdat dit wezenlijk is voor hun roeping, zal men deze broeders vragen of de dienst van hun Schepper en Heer in welke eenvoudige en nederige taken en werkzaamheden ook ten behoeve van het huis of van de Sociëteit hen gelukkig en tevreden zal maken en of ze bereid zijn alle dagen van hun leven daaraan te besteden, in de overtuiging dat ze daarin hun Schepper en Heer dienen en eren door alles te verrichten voor zijn goddelijke liefde en eerbied.

[119] 8. Zowel de geestelijke coadjutores als de broeders doen twee jaar experimenten en probaties; en nog meer **als ze scholastiek geweest zijn**⁶⁶ (zoals

eerder uiteen werd gezet). Als ze dan in de Sociëteit willen blijven en de orde of haar overste daarmee instemt, leggen ze overeenkomstig de bul van paus

Julius III **de drie openbare maar niet plechtige geloften**⁶⁷ af van gehoorzaamheid, armoede en zuiverheid, zoals in het begin werd gezegd. Vanaf dat moment gelden zij als gevormde geestelijke coadjutor of broeder, zodat zij van hun kant (A) voorgoed gebonden zijn om in de Heer te leven en te sterven in de Sociëteit, tot meerdere eer van de goddelijke majesteit en tot grotere eigen verdienste en standvastigheid. Anderzijds kan de Sociëteit of haar overste, die altijd het algemeen welzijn voor ogen moet houden, wanneer men merkt dat zij geen hulp betekenen voor de grotere dienst van God maar veeleer het tegendeel, hen **ontslaan en verwijderen uit de orde**⁶⁸ zodat zij vanaf dat moment helemaal vrij zijn en niet meer gebonden door enige gelofte.

[120] A. Het is goed dat zij van hun kant zich verbinden, omdat men hun standvastigheid op het oog heeft. Het is nochtans niet onbillijk, zoals uit de bul blijkt, dat de Sociëteit vrij blijft om hen te ontslaan, wanneer het niet goed is dat ze blijven, omdat ze in dat geval vrij zijn. Daarnaast komt het gemakkelijker voor dat een individu tekort schiet dan de Sociëteit of haar algemene overste, die alleen maar kunnen ontslaan en dat slechts op zeer goede gronden, zoals in het tweede deel van de Constituties uiteengezet wordt.

Hoofdstuk 7

Een andere ondervraging (A) voor de scholastieken

allereerst voordat ze als zodanig aanvaard worden

[121] 1. Indien de scholastieken na de bovenvermelde experimenten en probaties verlangen te studeren in de huizen of colleges van de Sociëteit, waar ze in de Heer van allen onderhouden zullen worden, en indien de Sociëteit of haar overste daarmee instemt, moeten zij voordat ze naar hun studie vertrekken of terwijl ze ermee bezig zijn, voor hun eigen verdienste en standvastigheid de eenvoudige geloften afleggen van zuiverheid, armoede en gehoorzaamheid. Zij moeten beloven aan God onze Heer, dat ze na hun studies zullen intreden in de Sociëteit, met dien verstande dat ze zullen intreden om er professie af te leggen of om gevormde coadjutores te worden, als de orde hen wil aannemen. Van dat ogenblik af zullen ze gelden als scholastieken die door de Sociëteit worden erkend. De Sociëteit blijft evenwel vrij en is geenszins verplicht hen toe te laten als profes of als gevormd coadjutor, als zij het er in hun studie niet goed van afbrengen en de overste van oordeel is dat God onze Heer niet gediend wordt door hun opname. In dat geval worden zij van hun geloften ontslagen.

[122] A. *Aan deze en de vorige ondervraging worden onderworpen niet alleen degenen die voor het eerst uitgezonden worden om te studeren, maar ook allen die*

*hun studies voortzetten en in een huis komen om vandaar naar elders gestuurd te worden*⁶⁹.

[123] 2. Indien gedurende de studietijd op een bepaald moment degenen die een grotere belangstelling getoond hebben voor de studie dan voor een ander dienstwerk van de Sociëteit, er blijk van geven of een duidelijk bewijs leveren waaruit de Sociëteit of haar overste in de Heer de conclusie trekt dat ze niet geschikt zijn om hun studies tot een goed einde te brengen, **vanwege onvoldoende bekwaamheid, ziekte of andere tekorten**⁷⁰, moet men hen vragen of ze met geduld hun ontslag zullen aanvaarden, onder voorwaarde dat ze van alle geloften ontslagen worden.

[124] 3. Wie geschikt blijkt te zijn voor de studie moet men vragen of hij bereid is zich te laten leiden in verband met het onderwerp, de wijze en de duur van de studies door wat de Sociëteit, haar overste of de overste van het college waar hij studeert, goed dunkt.

[125] 4. Men moet hem vragen of hij ermee akkoord gaat op dezelfde wijze te leven als de anderen, zonder voorrang of voorrecht te zoeken boven de geringste in het college, en heel de zorg voor zijn welzijn over te laten aan zijn overste.

[126] 5. Men moet hem vragen of hij voor zichzelf beslist heeft na zijn studies en na zijn proeftijd in de Sociëteit in te treden om er te leven en te sterven tot meerdere eer van God.

[127] 6. Nadat hij aldus ondervraagd en ingelicht werd, kan hij zich klaar maken om zijn studies te beginnen of voort te zetten, terwijl hij zich eveneens klaar maakt om tijdens die studies verschillende andere experimenten en probaties te doen.

{Indien hij deze om wettige redenen en met goede bedoelingen niet heeft gedaan vóór hij zijn studies begint, zal hij alle hierboven beschreven experimenten en probaties moeten doen na zijn studies}⁷¹.

Voor scholastieken die hun studie voltooid hebben

[128] 7. Na hun studies en voordat ze in de Sociëteit of in haar huizen intreden om erin opgenomen te worden in algehele gehoorzaamheid en volgens de gemeenschappelijke levenswijze in onze Heer, moet men de scholastieken in het algemeen ondervragen of zij blijven bij hun beslissing, hun geloften en de belofte die zij voor God onze Heer uitgesproken hebben, voordat ze hun studies begonnen of gedurende hun studies, als ze in de colleges waren opgenomen.

[129] 8. Ook moet men hen meer gedetailleerd onderzoeken en ondervragen met behulp van dezelfde ondervragingen en onderzoeken als vóór ze gingen studeren⁷², opdat de oversten hun herinnering en kennis kunnen opfrissen en een beter en vollediger inzicht kunnen krijgen in hun standvastigheid en beslistheid, of in

enige verandering die zou zijn opgetreden in de zaken waarover ze eerst werden ondervraagd en waarop ze bevestigend hebben geantwoord.

Hoofdstuk 8

Een andere ondervraging voor hen die indifferent zijn

[130] 1. Voor een beter begrip van de nog indifferente kandidaat die moet onderzocht worden en om van weerskanten met grotere kennis en helderheid in de Heer te werk te kunnen gaan, zal men hem onderrichten en duidelijk maken dat hij nooit of nergens, langs directe of indirecte weg, de ene graad in de Sociëteit meer mag nastreven (A) dan de andere; dat hij niet méér mag wensen profes of geestelijk coadjutor te worden dan broeder of scholastiek. Hij moet integendeel zichzelf openstellen voor een algehele nederigheid en gehoorzaamheid en alle zorg over zichzelf of de keuze van de bediening of de graad waartoe hij gekozen zal worden, overlaten aan zijn Schepper en Heer en, in zijn naam en voor zijn goddelijke liefde en lof, aan de Sociëteit zelf of aan hem die haar overste is.

[131] A. *Indien echter iets zich aanhoudend aan hen opdringt waarvan ze menen dat het strekt tot grotere glorie van God onze Heer, dan zullen ze dat na gebed in alle eenvoud aan de overste voorleggen, en wel zo dat ze de zaak aan diens oordeel overlaten en verder niets daarvoor doen.*

[132] 2. Na deze waarschuwing zal men hem vragen of hij helemaal indifferent, rustig en bereid is om zijn Schepper en Heer te dienen in om het even welke taak of bediening die de Sociëteit of haar overste hem zal opdragen. Ook zal men hem vragen of hij zich bereid weet om alle dagen van zijn leven te wijden aan nederige en eenvoudige werkzaamheden voor het welzijn en de dienst van de Sociëteit, in de overtuiging dat hij daarin zijn Schepper en Heer dient, alles verrichtend voor de goddelijke liefde en eer, indien die Sociëteit of haar overste (voor het heil van zijn ziel) hem alleen wil opnemen voor die nederige en eenvoudige werkzaamheden.

[133] 3. Als hij helemaal akkoord gaat met al wat hem in de Heer gezegd werd, zal men hem kunnen inlichten en ondervragen over al het overige, volgens alle boven uiteengezette ondervragingen of sommige ervan, al naar gelang dit het beste lijkt, zodat beide partijen tevreden zijn en voldaan. In alles moet men te werk gaan met grote helderheid en alles moet geleid en gericht worden op de grotere dienst en de eer van God onze Heer.

EN HAAR VERKLARINGEN

VOORWOORD OP DE CONSTITUTIES

[134] 1. Ofschoon het God is, onze Schepper en Heer, die in zijn grote wijsheid en goedheid deze geringe Sociëteit van Jezus moet bewaren, besturen en doen groeien in zijn goddelijke dienst, juist zoals Hij haar heeft willen beginnen; en ofschoon de inwendige wet van liefde die de Heilige Geest in ons hart schrijft en inprent meer dan welke uiterlijke constitutie ook ons hierbij moet helpen; vinden wij het toch, omdat de zachte leiding van de goddelijke voorzienigheid de medewerking vraagt van zijn schepselen en ook omdat de plaatsbekleder van Christus onze Heer het ons heeft opgedragen en omdat het voorbeeld van de heiligen en het gezond verstand ons dit leren in de Heer, noodzakelijk Constituties te schrijven om ons te helpen beter vooruit te gaan op de ingeslagen weg van de dienst aan God, volgens de geest van ons Instituut.

[135] 2. Hoewel wat voor ons als eerste komt en belangrijker is dan andere zaken, namelijk wat betrekking heeft op het lichaam van de hele Sociëteit (haar één te laten zijn, goed te leiden en in goede staat te bewaren is wat het meest nodig is voor de grotere eer van God), zullen we toch, omdat dit lichaam bestaat uit zijn ledematen en wat het eerst gedaan moet worden te maken heeft met hun toelating, groei en verdeling over de wijngaard van Christus onze Heer, beginnen met wat ieder afzonderlijk aangaat (A), met de hulp die het eeuwige Licht ons zal willen geven tot zijn eer en glorie.

VOORWOORD OP DE VERKLARINGEN EN AANTEKENINGEN

BIJ DE CONSTITUTIES

[136] *Het doel van de Constituties is het lichaam van de Sociëteit als een geheel en de afzonderlijke leden te helpen om behouden te blijven en te groeien tot Gods eer en tot welzijn van de hele Kerk. Daarom moeten ze, behalve dat ze in hun onderdelen en als een geheel leiden tot het beschreven doel, de volgende drie karakteristieken hebben:*

Op de eerste plaats moeten ze volledig zijn, om zo ver dat mogelijk is op alle situaties van toepassing te zijn.

Op de tweede plaats moeten ze helder zijn, om minder aanleiding te geven tot scrupules.

Op de derde plaats moeten ze kort zijn, voorzover de volledigheid en de helderheid dat toelaten, om het mogelijk te maken ze te onthouden.

Om deze drie karakteristieken beter te realiseren zullen de meer algemene en beknopte Constituties in een handzame vorm gepresenteerd worden, zodat ze in de Sociëteit nageleefd kunnen worden en ook aan niet-jezuïeten getoond kunnen worden, als dat nodig is. Maar het leek ons verstandig in de Heer om daaraan ook deze verklaringen en aantekeningen toe te voegen. Ze bezitten hetzelfde bindend gezag als de overige Constituties en geven een meer gedetailleerde instructie aan hen die de verantwoordelijkheid hebben voor de andere leden aangaande sommige zaken, die door de beknoptheid en algemeenheid van de andere Constituties nog onhelder zijn gebleven. De Constituties en de verklaringen hebben beide betrekking op zaken die onveranderlijk zijn en die altijd en overal in acht genomen moeten worden. Maar ze moeten worden aangevuld door andere regelingen die aangepast kunnen worden aan tijden, plaatsen en personen in verschillende huizen, colleges en bedieningen in de Sociëteit, ofschoon de eenvormigheid onder de leden zo veel mogelijk gehandhaafd moet blijven. Deze verordeningen of regelingen worden hier niet behandeld; alleen wordt opgemerkt dat iedereen ze moet onderhouden, als hij op een plaats is waar ze van kracht zijn, overeenkomstig de wil van wie daar de overste is.

Om terug te komen op het onderwerp dat we hier behandelen: de volgorde van deze verklaringen zal overeen komen met die van de Constituties, deel voor deel, en hoofdstuk voor hoofdstuk, als er iets verklaard moet worden. Dit zal worden aangegeven door een letter in de kantlijn van de Constituties, waaraan dezelfde letter in de verklaringen beantwoordt. Zo zullen we op een geordende wijze te werk gaan, met de hulp van Hem die als de meest volmaakte en oneindige wijsheid het begin van alle ordening is.

VERKLARINGEN BIJ HET VOORWOORD VAN DE CONSTITUTIES

[137] A. *Het is meestal goed, vooral als de praktijk geordend moet worden, om van het minder volmaakte naar het meer volmaakte te gaan. Want wat het eerst is in de orde van de uitvoering, is het laatst in de orde van de overweging, omdat deze afdaalt van het doel naar de middelen. Daarom zullen we alle volgende Constituties in tien delen ordenen:*

Deel I De toelating tot de proeftijd voor hen die volgens ons Instituut willen leven.

Deel II Het ontslag van hen die hiervoor niet geschikt blijken.

Deel III De zorg voor hen die blijven en hun geestelijke vorming.

Deel IV De wetenschappelijke vorming en andere vormen van voorbereiding op het apostolaat voor hen die vorderingen hebben gemaakt in het geestelijk leven.

Deel V De opname in het lichaam van de Sociëteit van hen die aldus gevormd zijn.

Deel VI Wat degenen die zijn opgenomen in hun eigen leven moeten onderhouden.

Deel VII Wat onderhouden moet worden met het oog op onze naasten, door arbeiders te verspreiden over de wijngaard van onze Heer en hen daar te werk te stellen.

Deel VIII Wat gedaan moet worden om degenen die zo verspreid zijn met elkaar en met het hoofd verbonden te laten zijn.

Deel IX Over het hoofd en hoe het hoofd het lichaam bestuurt.

*Deel X Wat in het algemeen tot haar
welzijn nodig is voor het behoud en de groei
van het hele lichaam van deze Sociëteit.*

*Dit is de ordening die we zullen volgen in de Constituties en de verklaringen, met
steeds voor ogen het doel dat we ons gesteld hebben: de eer en lof van God onze
Schepper en Heer.*

DEEL I

DE TOELATING TOT DE PROEFTIJD

Hoofdstuk 1

Wie de bevoegdheid heeft om toe te laten

[138] 1. **Wie de bevoegdheid krijgt om tot de proeftijd toe te laten¹** en hoever zich die bevoegdheid uitstrekt, zal overgelaten worden aan het oordeel van de algemene overste. Bij het overdragen van deze bevoegdheid zal hij letten op wat bijdraagt tot een grotere dienst van God onze Heer.

[139] 2. Het kan gebeuren dat iemand die geschikt lijkt te zijn om volgens ons Instituut te leven, naar iemand toegaat die een dergelijke bevoegdheid om toe te laten niet bezit. (A) Deze kan hem dan sturen naar degene die wel die bevoegdheid heeft. Ook kan hij laatstgenoemde schrijven en hem uitleggen wat voor iemand de kandidaat is en welke zijn talenten zijn, en verder uitvoeren wat hem in de Heer wordt opgedragen; als tenminste de ander de bevoegdheid heeft om richtlijnen te geven (B) zonder zelf aanwezig te zijn.

[140] A. *Als zo iemand die geschikt is voor het Instituut van de Sociëteit niet in staat is om naar de bevoegde persoon te gaan, staat het ieder vrij, als hij dit nodig of heel nuttig vindt, hem als gast bij zich op te nemen, terwijl intussen het bevoegde gezag op de hoogte wordt gebracht. Men houdt hem bij zich tot men antwoord krijgt van*

degene aan wie de aanvraag werd voorgelegd, en handelt dan verder overeenkomstig de ontvangen instructies.

[141] B. *De gewone bevoegdheid om toe te laten zonder zelf aanwezig te zijn berust bij de provinciaals; pater generaal of de provinciaal kunnen echter aan om het even wie de buitengewone bevoegdheid daartoe verlenen. Nochtans zal het meer gebruikelijk zijn aan rectoren van colleges en lokale oversten toestemming te geven om kandidaten die ze geschikt achten, in hun huis of college toe te laten², terwijl zij zelf aanwezig zijn.*

[142] 3. Het is van zeer groot belang voor de dienst aan God hen die toegelaten worden behoorlijk te selecteren en ervoor te zorgen dat men hun kwaliteiten en roeping goed kent. Als dus degene die de bovengenoemde bevoegdheid bezit deze niet persoonlijk uitoefent, moet iemand uit zijn naaste omgeving hem helpen om degenen die intreden te leren kennen, met hen te praten en hen te beoordelen. Deze persoon moet wel een gezond oordeel bezitten en weten om te gaan met mensen van heel verscheiden aard en afkomst, zodat deze aangelegenheid met meer kennis van zaken en tot voldoening van beide kanten afgehandeld kan worden tot eer van God.

[143] 4. Hij die de bevoegdheid heeft om toe te laten moet, evenals degene die hem daarbij helpt, de belangen van de Sociëteit kennen en bezield zijn door ijver voor haar vooruitgang, zodat hij zich door geen enkele overweging laat afleiden van datgene wat hij in de Heer beschouwt als meer gepast voor de dienst aan God in deze Sociëteit. Om die reden (C) moet hij zeer gematigd zijn in zijn verlangen om kandidaten toe te laten. En om een grotere vrijheid van elke minder geordende neiging te garanderen in gevallen waarin daartoe aanleiding zou kunnen bestaan (bijvoorbeeld wanneer het gaat over familie of vrienden), moet men iemand bij wie dit gevaar enigszins te vrezen valt, niet als ondervrager laten optreden.

[144] C. *Enerzijds moet men zorgvuldig meewerken met de aandrang en roepstem van God door ervoor te zorgen dat in de Sociëteit het aantal arbeiders voor de wijngaard van Christus onze Heer toeneemt; anderzijds moet men er nauwlettend op toezien dat alleen diegenen worden toegelaten die beschikken over de gaven die voor dit Instituut vereist zijn tot Gods eer.*

[145] 5. Al wie deze taak vervult, (D) moet op papier hebben wat hij te doen heeft. Zo zal hij beter en zekerder kunnen uitvoeren wat de dienst aan God vraagt op dit vlak.

[146] D. *Overal waar men de bevoegdheid heeft om toe te laten, moet er een volledige uitgave van het Examen voorhanden zijn, en wel in de talen die men meestal zal nodig hebben, namelijk de taal van de plaats waar men verblijft en het Latijn. Het Examen moet voorgelegd worden aan degene die verlangt toegelaten te worden, voordat hij in het huis zijn intrek neemt om er met de anderen samen te leven.*

Ook de beletselen die het intreden onmogelijk maken, moeten hem voorgelegd worden nog voordat hij tot de eerste proeftijd toegelaten wordt.

Bovendien zal men de tekst van een ander Examen bij de hand hebben, waarin staat wat men alle zes maanden gedurende de twee jaren van de proeftijd moet voorleggen; ook moet er nog een andere tekst zijn, heel kort, voor hen die met degenen die willen intreden gesprekken voeren. Zo weet men van beide kanten wat van belang is voordat iemand tot de eerste proeftijd wordt toegelaten. Ook de taken van de ondervrager moeten op papier staan, en men moet ervoor zorgen dat wat daar is voorgeschreven ook uitgevoerd wordt.

Hoofdstuk 2

Wie tot de Sociëteit toegelaten mogen worden

[147] 1. Voor hen die toegelaten mogen worden geldt in het algemeen het volgende: hoe meer natuurlijke en ingestorte gaven zij van God hebben ontvangen waardoor zij kunnen bijdragen tot zijn dienst volgens het Instituut van de Sociëteit, en hoe meer zij hebben laten zien dat ze met die talenten ook kunnen werken, hoe geschikter zij zullen zijn om in de Sociëteit toegelaten te worden.

[148] 2. Over hen die toegelaten worden als helpers in tijdelijke of materiële zaken³, kunnen we meer bepaald het volgende zeggen. Vooropgesteld is dat hun aantal niet groter moet zijn dan nodig is om de Sociëteit te ontlasten van die taken (A) waarmee de anderen zich niet kunnen bezighouden zonder een groter goed te verwaarlozen. Wat hun innerlijk betreft, moeten deze helpers mannen zijn met een goed karakter, vreedzaam, handelbaar; zij moeten streven naar volmaaktheid in de deugd, geneigd zijn tot een vertrouwelijke omgang met God en zowel op hun huisgenoten als op de mensen buitenshuis een goede invloed hebben; (B) tevreden met het lot van Martha in de Sociëteit en gehecht aan dit Instituut, moeten zij vurig verlangen de Sociëteit van dienst te zijn tot eer van God.

[149] A. *In de grote huizen vallen hieronder gewoonlijk de functies van kok, hoofd van de huishouding, inkoper, portier, ziekenverpleger, hoofd van de wasserij, tuinman, inzamelaar van aalmoezen (in huizen waar men van aalmoezen leeft); en er kunnen nog andere van dit soort taken zijn. Het zal natuurlijk afhangen van het aantal mensen dat in de huizen of colleges verblijft en van de hoeveelheid werk die zulke functies met zich meebrengen, of het al dan niet nodig is mensen voor de volle tijd voor deze taken aan te stellen. Maar dit punt zal overgelaten worden aan het oordeel van degenen die de leiding hebben over de anderen. Alleen moet men hen goed inprenten dat zij de reden niet uit het oog mogen verliezen waarom zulke medewerkers in de Sociëteit worden opgenomen, namelijk de noodzaak om de anderen, die werken in de wijngaard van Christus onze Heer of die zich door studie daarop voorbereiden, te ontlasten, zodat deze laatsten zich kunnen wijden aan activiteiten die een grotere dienst van God onze Heer mogelijk maken.*

[150] B. *Als men ziet dat iemand een dergelijke aanleg heeft dat hij waarschijnlijk niet lang voldoening zal vinden in materieel werk, omdat hij aangetrokken wordt door de studie of door het priesterschap, dan moet men hem niet als broeder*

*aannemen*⁴, tenzij hij de indruk geeft dat hij vooruitgang zal kunnen maken, zoveel als nodig is.

[151] 3. Wat de uiterlijke kwaliteiten betreft, moeten zij een goed voorkomen hebben, een goede gezondheid, de juiste leeftijd en over voldoende lichaamskrachten beschikken om het werk dat de Sociëteit van hen vraagt aan te kunnen. Ook zou het goed zijn dat ze een of andere bekwaamheid bezitten waarmee ze de Sociëteit van dienst kunnen zijn, of ze zouden de verwachting moeten wekken dat ze die kunnen verwerven.

[152] 4. Gezien het doel van ons Instituut en onze manier van werken, zijn wij ervan overtuigd in de Heer dat het niet zou bijdragen tot zijn grotere dienst en lof, wanneer wij mensen zouden opnemen die een heel moeilijk karakter hebben of die voor onze gemeenschap onbruikbaar zijn, ook al zou de toelating voor henzelf niet zonder voordeel zijn.

[153] 5. Wie toegelaten worden om de Sociëteit te helpen in geestelijke aangelegenheden moeten - gezien de eisen die een dergelijk dienstwerk stelt, wil de ziel van de medemens er baat bij vinden - de volgende kwaliteiten bezitten.

[154] 6. Wat het verstand betreft, moeten ze zich een gezonde leer eigen gemaakt hebben of de capaciteiten hebben om zich die eigen te maken. Op het vlak van het handelen is onderscheidingsvermogen gewenst of in elk geval een gezond oordeel, wat nodig is om dit vermogen te verwerven.

[155] 7. Wat het geheugen betreft: ze moeten in staat zijn tot leren en het geleerde goed kunnen onthouden.

[156] 8. Wat betreft de wil, moeten ze gedreven zijn door het verlangen naar elke deugd en naar geestelijke volmaaktheid, vreedzaam, standvastig, energiek in wat ze in de dienst van God ondernemen; ze moeten vol ijver zijn voor het heil van de zielen, en om die reden gehecht aan ons Instituut (dat er immers rechtstreeks op gericht is de zielen te helpen en voor te bereiden om hun einddoel uit de hand van God onze Schepper en Heer te ontvangen).

[157] 9. Op het gebied van uiterlijke kwaliteiten is het wenselijk dat ze de gave van het woord zouden bezitten, wat zo belangrijk is in de omgang met andere mensen.

[158] 10. Een waardig voorkomen, wat meestal een goede indruk maakt op degenen met wie men omgaat.

[159] 11. Een goede gezondheid en de kracht om de inspanningen van een leven volgens ons Instituut aan te kunnen.

[160] 12. **Ze moeten de leeftijd hebben die vereist is voor wat tot nu toe gezegd werd. Die is minstens veertien jaar voor de toelating tot de proeftijd⁵, en voor de professie vijftientig jaar⁶.**

[161] 13. Uiterlijke gaven als hoge afkomst, rijkdom, een goede reputatie enzovoorts, zijn niet noodzakelijk als de andere kwaliteiten in voldoende mate aanwezig zijn, zoals ze ook niet volstaan wanneer die andere eigenschappen ontbreken. Maar voor zover de mensen hierdoor gesticht worden, maken ze iemand nog meer geschikt om toegelaten te worden die ook zonder die uiterlijke dingen geschikt zou zijn, omdat hij de andere bovengenoemde kwaliteiten bezit. Hoe meer een kandidaat zich door die kwaliteiten onderscheidt, hoe geschikter hij zal zijn voor deze Sociëteit tot eer van God onze Heer; (C) hoe minder hij zich onderscheidt, hoe minder geschikt hij zal zijn. Maar de heilige zalving van de goddelijke Wijsheid zal hen die deze taak tot haar grotere dienst en lof op zich genomen hebben, leren naar welke maatstaf zij zich in dit alles moeten richten.

[162] C. *Om helemaal geschikt te zijn voor de Sociëteit moet de kandidaat al de genoemde eigenschappen bezitten. Niettemin kan het gebeuren dat het een of het ander ontbreekt - de gave van het woord, lichaamskrachten, de vereiste leeftijd voor de professie of iets dergelijks. Maar als men oordeelt in de Heer dat dit tekort door andere begaafdheden gecompenseerd wordt, en als alles bij elkaar genomen de toelating van zo iemand bijdraagt tot de dienst aan God en verenigbaar is met het doel van de Sociëteit, dan kan dispensatie verleend worden door pater generaal of door anderen, in de mate waarin hij hun de bevoegdheid daartoe heeft verleend.*

Hoofdstuk 3

Wat de toelating tot de Sociëteit verhindert

[163] 1. De liefde en ijver voor de zielen waarop deze Sociëteit zich toelegt overeenkomstig het doel van haar Instituut, omvat alle soorten mensen. De Sociëteit stelt zich ten dienste van hun geestelijke vooruitgang en tracht hen te helpen in de Heer om het eeuwig geluk te verwerven. Wanneer het er echter om gaat mensen in deze Sociëteit zelf in te lijven, dan moet deze liefde en ijver (zoals al gezegd is) alleen diegenen omvatten van wie men kan aannemen dat ze bruikbaar zullen zijn voor het doel dat de Sociëteit beoogt.

[164] 2. Onder de beletselen voor toelating zijn er een aantal die de toelating **zonder meer uitsluiten**⁷, waartoe doorslaggevende redenen ons bewegen in de Heer. Het zijn de volgende.

[165] 3. Zich ooit verwijderd hebben uit de schoot van de heilige Kerk, door onder ongelovigen zijn geloof af te zweren of door in dwalingen tegen het geloof te vervallen (A) waarvoor men in een publieke uitspraak werd veroordeeld; of (B) zich door schisma van de eenheid van de Kerk afgescheiden hebben⁸.

[166] A. *Ook al is iemand niet in een openbaar vonnis veroordeeld, als zijn dwaling algemeen bekend was en hij in hoge mate onder verdenking stond, zodat voor een gerechtelijk onderzoek gevreesd kan worden, mag hij niet aangenomen worden. De beslissing hierover zal aan pater generaal overgelaten worden.*

[167] B. *Omtrent het schisma: wie in een schismatiek land geboren is, zodat de afscheiding een algemene zonde is van het hele land en niet alleen maar een particuliere zonde van het individu, hoeft daarom niet uit de Sociëteit uitgesloten te worden. (Hetzelfde geldt voor wie in een ketterse streek geboren is.) Het gaat hier veeleer over een persoon met een slechte faam, die geëxcommuniceerd werd na het gezag en de zorg van onze heilige moeder de Kerk te hebben veracht. Hier is de ketterij of het schisma dus een bijzondere zonde van het individu, en niet een algemene zonde van het volk of het land.*

[168] 4. (C) Een moord begaan hebben⁹ of (D) een slechte reputatie hebben wegens zeer zware zonden¹⁰.

[169] C. *Wat het beletsel van moord betreft, daaraan wordt geen verklaring toegevoegd, evenmin als aan de andere beletselen. Maar als er twijfel bestaat of er van moord sprake kan zijn of niet, dan moeten de generaals de beslissing nemen, en in dergelijke twijfelgevallen moeten ze zich niet te inschikkelijk tonen. Wie met voorbedachten rade de opdracht heeft gegeven een moord te plegen, die vervolgens ook heeft plaatsgevonden, moet als moordenaar worden beschouwd, ook al heeft hij de moord niet eigenhandig uitgevoerd.*

[170] D. *Een slechte reputatie wegens zeer zware zonden wordt alleen als beletsel beschouwd op de plaats waar de persoon die reputatie gekregen heeft. Bevindt hij zich ver van die plaats en vertoont hij zodanige tekenen van berouw dat men met hem geen moeilijkheden meer hoeft te vrezen, dan zou hij in de Heer toegelaten kunnen worden. Welke zulke zeer zware zonden zijn en welke niet, daarover oordeelt pater generaal.*

[171] 5. (E) Een religieus ordeskleed gedragen hebben of kluizenaar geweest zijn met monniksgewaad¹¹.

[172] E. *Niet alleen als men religieuze geloften afgelegd heeft, maar ook als men, al was het maar één dag, een ordeskleed gedragen heeft, kan men - om de redenen vermeld in het Examen - niet toegelaten worden. Dit moet wel zo verstaan worden dat men het habijt aangetrokken heeft met de bedoeling religieus te worden, en niet om een andere mogelijke reden.*

[173] 6. (F) {Gebonden zijn door de band van het huwelijk¹² of van een wettige slavernij¹³}.

[174] F. *Wanneer deze band verbroken is met goedvinden van de eigenaar of van de echtgenote en met inachtneming van de andere omstandigheden waarmee volgens de gezonde leer en de gebruiken van de heilige Kerk gewoonlijk rekening gehouden wordt, houdt dit beletsel op te bestaan.*

[175] 7. (G) **Aan een geestesziekte lijden, die het oordeel vertroebelt, zodat het onevenwichtig wordt; of een duidelijke aanleg hiertoe hebben¹⁴.** In het Examen wordt dit uitvoeriger behandeld.

[176] G. *Betreffende al deze beletselen is het goed dat noch pater generaal noch de hele Sociëteit kan dispenseren, want in het algemeen is het gunstiger voor de Sociëteit als in deze gevallen geen dispensatie wordt verleend. Nochtans, als een van deze beletselen vastgesteld wordt bij iemand die voor het overige zo begaafd is dat hij de Sociëteit stellig behulpzaam zal kunnen zijn in de dienst van God onze Heer, en als deze persoon de paus of diens nuntius of de grootpenitentiarius¹⁵ om toestemming vraagt om, in weerwil van de Constituties, in de Sociëteit opgenomen te worden, en pater generaal zich niet verzet, dan kan deze laatste toestaan dat hij toegelaten wordt, op voorwaarde weliswaar dat de deur niet wordt opengezet voor grote aantallen, en zeker niet voor mensen die niet, zoals gezegd, over uitzonderlijke kwaliteiten beschikken.*

[177] 8. Er zijn nog andere beletselen, die elk afzonderlijk (H) de toelating niet verhinderen, maar de kandidaat toch minder geschikt maken; een gebrek kan zelfs zo groot zijn dat het geen dienst aan God zou zijn iemand met zo'n gebrek toe te laten.

[178] H. *Elk van deze secundaire beletselen zou op zich voldoende kunnen zijn om te verhinderen dat iemand toegelaten wordt. Niettemin kan het voorkomen dat een dergelijk gebrek door andere voortreffelijke kwaliteiten goedge maakt wordt, zodat men van oordeel is in de Heer dat het tekort getolereerd kan worden. De beslissing in deze gevallen wordt overgelaten aan het onderscheidingsvermogen en de ervaring van hem die de bevoegdheid heeft om toe te laten. Hij zal ook dispensatie verlenen, maar moet wel rekening houden met de mening van de overste. Hij zal hem elke moeilijkheid voorleggen, en wat de overste beslist, moet gebeuren.*

[179] 9. Deze secundaire beletselen waarvan zojuist sprake was, zijn de volgende. Wat het innerlijke betreft: passies of neigingen die kennelijk niet beheerst kunnen worden; of zondige gewoonten waarvoor weinig hoop op beterschap bestaat.

[180] 10. Een intentie die minder zuiver is dan voor het intreden in een religieus instituut goed is, maar die met een of ander menselijk motief vermengd is.

[181] 11. Onstandvastigheid of een duidelijk gebrek aan geestkracht, zodat van de kandidaat weinig hulp te verwachten valt voor het werk van de Sociëteit.

[182] 12. Ongezonde religieuze praktijken, waardoor men gewoonlijk in illusies of niet geringe dwalingen vervalt.

[183] 13. Een tekort aan intellectuele ontwikkeling, of een gebrek aan verstand of geheugen om te kunnen studeren, of een tekort aan spreekvaardigheid bij

kandidaten die openlijk de bedoeling of het verlangen te kennen geven om verder te gaan dan voor de broeders gebruikelijk is.

[184] 14. Een gebrek aan oordeel of opvallende eigenzinnigheid, wat in iedere congregatie veel last berokkent.

[185] 15. Wat het uiterlijke betreft: een lichaamsgebrek, ziekte, zwakheid of (l) een opvallende misvorming.

(K) Een te jonge of te gevorderde leeftijd¹⁶.

(L) Schulden¹⁷ of burgerlijke verplichtingen.

[186] I. *Merk op dat personen met in het oog vallende misvormingen of lichaamsgebreken, zoals een bochel of andere afwijkingen, waaraan ze lijden sinds hun geboorte, of die ze door een externe oorzaak, door verwonding bijvoorbeeld hebben opgelopen, niet geschikt zijn voor onze Sociëteit. Zulke gebreken vormen immers doorgaans een obstakel voor het priesterschap¹⁸ en dragen zeer weinig bij tot de verheffing van de mensen, met wie wij overeenkomstig ons Instituut noodzakelijk omgaan. Toch kunnen er, zoals boven al gezegd is, gevallen bestaan waarin zulke lichaamsgebreken door andere uitmuntende deugden en begaafdheden gecompenseerd worden, waardoor het effect op de mensen eerder meer dan minder verheffend schijnt te zijn.*

[187] K. *Om tot de proeftijd toegelaten te worden moet men minstens veertien jaar oud zijn, en voor de professie minstens vijftientig jaar¹⁹. Maar als men bij bepaalde personen om bijzondere redenen meent die leeftijdsgrens te moeten verlagen, met het oog op het doel dat wij nastreven, namelijk de grotere dienst aan God, dan heeft pater generaal de bevoegdheid om met wijsheid en omzichtigheid te dispensereren. In het geval van een al tamelijk gevorderde leeftijd zal eveneens de algemene overste afwegen of het door de vingers zien van deze onvolkomenheid voordelig is voor het algemeen goed of niet.*

[188] L. *Als er schulden zijn, moet men zorgvuldig nagaan of ze geen aanleiding geven tot schandaal of opschudding, vooral bij burgerlijke verplichtingen die juridisch geregeld zijn. En ook moet men de stichting van de medemens niet uit het oog verliezen.*

[189] 16. Hoe meer iemand met al deze gebreken behept is, hoe minder geschikt hij is om God onze Heer in deze Sociëteit te dienen tot hulp van de zielen. En wie de bevoegdheid heeft om toe te laten moet erop toezien dat de liefde voor een individu de liefde voor het geheel niet in het gedrang brengt. Aan de laatste moet altijd de voorrang gegeven worden, omdat zij meer bijdraagt tot de heerlijkheid en eer van Christus onze Heer.

Hoofdstuk 4

De wijze van toelaten

[190] 1. Wij zijn er diep van overtuigd in de Heer dat wat volgt van groot belang is, opdat de goddelijke en hoogste Majesteit zich zou verwaardigen om van de diensten van deze geringe Sociëteit gebruik te maken. Degenen die toegelaten worden moeten niet alleen gedurende een lange tijd beproefd worden voordat zij in het lichaam van de Sociëteit opgenomen worden, zij moeten ook goed gekend zijn, voordat ze toegelaten worden tot de proeftijd tijdens welke zij deelnemen aan het gemeenschapsleven van degenen die in het huis wonen. Daarom is het goed (A) een huis dat met het onze verbonden is te reserveren voor de kandidaten die tot de proeftijd toegelaten worden. Daar kunnen zij gedurende twaalf tot twintig dagen of nog langer (al naargelang de overste goed vindt) als gasten verblijven, en in die tijd zich beter over de Sociëteit informeren, terwijl de Sociëteit van haar kant de kandidaten beter kan leren kennen in onze Heer²⁰.

[191] A. *Als men voor de eerste proeftijd geen apart huis heeft dat verbonden is met het onze, moet men ervoor zorgen dat in onze huizen zelf een bepaald gedeelte daarvoor afgebakend wordt. Zo zullen de kandidaten minder de gelegenheid hebben om gesprekken aan te knopen met mensen die de overste daarvoor niet heeft aangeduid.*

[192] 2. In dit huis, huis voor de eerste proeftijd genaamd, kunnen degenen die dat verlangen vrij snel toegelaten worden, als men duidelijk ziet dat ze geschikt zijn voor de dienst van God en onze Heer Jezus Christus in deze Sociëteit. Blijken ze dat duidelijk niet te zijn, dan kan men ze meteen wegsturen, nadat men ze met goede raad en wat de liefde verder nog mag ingeven heeft geholpen om God onze Heer ergens anders te dienen.

[193] 3. Niet altijd zal de zaak voor de Sociëteit voldoende duidelijk zijn, ook niet nadat degene die wil intreden zijn verlangen kenbaar heeft gemaakt en men hem tactvol ondervraagd heeft over de beletselen van de eerste categorie en hij inzicht heeft gekregen in de beginselen van ons Instituut en in de proeven en moeilijkheden die ermee samengaan. In zo'n geval, ook al schijnt de kandidaat daadwerkelijk te verlangen tot de Sociëteit toegelaten te worden, om daarin te leven en te sterven (B) - en als op zijn minst dat verlangen er niet is, wat heel vaak voorkomt, moet niemand tot de eerste proeftijd toegelaten worden -, (C) moet toch het antwoord en de uiteindelijke beslissing een tijdje uitgesteld worden. In die tijd kan de zaak beter onderzocht en aan God aanbevolen worden, en (D) kan men zorgvuldig het nodige doen om de kandidaat beter te leren kennen en zijn standvastigheid te toetsen. Hoe lang echter dat uitstel moet duren en welke stappen men precies moet zetten, moet overgelaten worden aan het wijze oordeel van degene die de bevoegdheid heeft om toe te laten; en hij moet altijd de grotere dienst van God voor ogen houden.

[194] B. *Als om gegronde redenen iemand die nog niet vast besloten is zich te wijden aan de dienst van God in deze Sociëteit, in het huis wordt opgenomen, dan moet hij toegelaten worden als gast, en niet tot de eerste of tweede proeftijd. Maar de overste zal dit niet gemakkelijk toestaan voor meer dan drie dagen, en evenmin zonder de toestemming van pater generaal of in elk geval van de provinciaal. Waar er novicen zijn zal deze toestemming minder gemakkelijk gegeven worden dan waar er geen zijn.*

[195] C. *Het voorschrift om het antwoord en de uiteindelijke beslissing enige tijd uit te stellen en stappen te zetten om de kandidaat grondiger te leren kennen, moet men in het algemeen respecteren. Om speciale redenen (bijvoorbeeld als iemand over zeldzame kwaliteiten lijkt te beschikken en het gevaar bestaat dat het uitstel hem van zijn voornemen zal doen afzien of hem in elk geval erg zal verontrusten) mag men nochtans af en toe tijd uitsparen. De kandidaat mag dan, nadat men het nodige gedaan heeft, tot het huis voor de eerste proeftijd toegelaten worden, ofwel stuurt men hem, na hem te hebben onderzocht, naar andere plaatsen waar de Sociëteit zich bevindt.*

[196] D. *De initiatieven die men kan nemen om degenen die willen intreden beter te leren kennen, zijn de volgende. Aan de hand van een samenvatting van het Examen gaat men na of de kandidaten gebonden zijn door een van de beletselen van de eerste en ook van de tweede categorie, die in het derde hoofdstuk worden behandeld: een zwakke gezondheid, een lichamelijk gebrek, burgerlijke verplichtingen, schulden en dergelijke.*

Het zal ook nuttig zijn als, naast de examinerator, nog enkele anderen van diegenen die hiervoor door de overste werden aangeduid, met de kandidaat praten en zich met hem bezighouden. En als men zijn naam vernomen heeft en wie hem kennen, kan men ook buitenshuis inlichtingen over hem inwinnen, als in huis niemand hem goed genoeg kent.

*Het kan ook helpen als hij, voordat hij intreedt, **gedurende enige tijd geregeld te biechten gaat in onze kerk**²¹. Blijft er twijfel over hem bestaan, dan kan het erg nuttig zijn als hij de Geestelijke Oefeningen doet; op die manier kan men de helderheid verkrijgen die vereist is tot eer van God onze Heer.*

[197] 4. Nadat men tot de conclusie is gekomen in de Heer dat het goed is een kandidaat tot de proeftijd toe te laten, kan hij intreden gekleed in zijn gewone kleren of in andere, al naargelang ieders devotie, tenzij de overste er anders over denkt. Men brengt hem als gast onder in het voornoemde huis, of in het voor de proeftijd bestemde gedeelte. De volgende dag legt men hem uit hoe hij zich daar dient te gedragen, met name dat hij geen mondeling, noch schriftelijk contact mag hebben (tenzij de overste om een ernstige reden anders beschikt) met mensen van binnen of buiten het huis, behalve met diegenen die hiervoor door de overste werden aangeduid. De bedoeling hiervan is de kandidaat de gelegenheid te geven om met grotere vrijheid bij zichzelf en tegenover God zijn roeping te overwegen en zich te bezinnen over zijn voornemen om de goddelijke en hoogste Majesteit in deze Sociëteit te dienen.

[198] 5. Twee of drie dagen na zijn intrede in het huis begint men de kandidaat nauwkeuriger te onderzoeken, op de manier die wordt uitgelegd in de handleiding voor de examinerator. Men geeft hem de tekst van het Examen in handen, zodat hij er zich in afzondering grondiger in kan verdiepen. Daarna (E) geeft men hem inzage in de apostolische brieven, de Constituties en de regels die onderhouden moeten worden in de Sociëteit en in het huis waarin hij intreedt. **Degenen die gestudeerd hebben zullen een les geven over elk van de vakgebieden waarop ze zich toegelegd hebben, en wel in aanwezigheid van diegenen die de overste heeft**

aangesteld om zich een beeld te vormen van hun talenten zowel op het gebied van de wetenschap als wat betreft het uitzetten ervan²².

[199] E. *Voor hen die de apostolische brieven niet verstaan in het Latijn, kan een uitleg van de hoofdzaken volstaan, en hetzelfde geldt voor de Constituties en de regels. Dat wil zeggen dat men uit al deze documenten aan ieder dat deel laat zien dat hij moet onderhouden. Men kan er een samenvatting van maken en die, samen met het Examen, ieder in handen geven, zodat ze er zich mee kunnen terugtrekken om er wat dieper op in te gaan.*

[200] 6. Eveneens tijdens deze eerste proeftijd zal de kandidaat zijn geweten openleggen voor de overste of voor degene die de overste heeft aangewezen, tenzij dit met goedvinden van de overste tot later uitgesteld wordt. Hij zal een algemene biecht spreken (als dat nog niet gebeurd is), **{en wel bij de biechtvader die de overste daarvoor aangesteld heeft²³}**. In het daarvoor bestemde boek moet hij opschrijven en (F) eigenhandig ondertekenen wat hij naar het huis meegebracht heeft, en ook verklaren dat hij ermee instemt alles na te leven wat hem werd voorgelaten. Tenslotte, na de verzoening en het allerheiligste sacrament van de eucharistie te hebben ontvangen, kan hij intreden in het huis waar de gemeenschap woont, en waar de novicen gewoonlijk samen met anderen verblijven en gedurende een langere tijd de tweede proeftijd doen.

[201] F. *Als ze niet kunnen schrijven, zal een ander het in hun bijzijn en in hun naam opschrijven.*

[202] 7. Wat hier (G) gezegd is over hen die voor het eerst tot de Sociëteit toegelaten worden, zal voor een groot deel ook gelden voor diegenen die uit studiehuisen afkomstig zijn of uit andere plaatsen waar de Sociëteit zich bevindt en waar ze niet zorgvuldig onderzocht zijn, **{als ze tenminste nog niet als professen of gevormde coadjutoren in het lichaam van de Sociëteit zijn opgenomen²⁴}**. Naarmate men immers met meer helderheid te werk gaat, zal ieder beter in zijn roeping standhouden, en zal de Sociëteit van haar kant beter kunnen uitmaken of het overeenkomt met de grotere lof en eer van God onze Heer om een bepaald iemand in de Sociëteit te behouden.

[203] G. *Afgezien van de maatregel om de toelating tot de eerste proeftijd uit te stellen (wat niet redelijk zou zijn in het geval van hen die al in andere huizen van de Sociëteit geweest zijn), geldt bijna al het andere ook voor hen. Nochtans, hoe beter bekend en hoe standvastiger ze zijn, des te minder is het nodig het onderzoek in te stellen waardoor men gewoonlijk de kandidaten leert kennen en waardoor men ze in hun roeping bevestigt.*

DEEL II

HET WEGZENDEN VAN HEN DIE TOEGELATEN WERDEN,

MAAR TIJDENS DE PROEFTIJD ONVOLDOENDE GESCHIKT

BLEKEN TE ZIJN VOOR DE SOCIËTEIT

Hoofdstuk 1

Wie weggezonden kunnen worden en door wie

[204] 1. Met het oog op het doel dat deze Sociëteit nastreeft, namelijk de dienst van God en de hulp aan de zielen, is het nodig de arbeiders die geschikt en bruikbaar zijn om dit werk te doen vooruitgaan, te behouden en in aantal te doen toenemen. Maar het is evenzeer nodig diegenen weg te sturen die niet blijken te voldoen en van wie na verloop van tijd komt vast te staan, ofwel dat dit hun roeping niet is, ofwel dat het niet bijdraagt tot het algemeen welzijn van de Sociëteit als zij ertoe blijven behoren. Nochtans moet men niet te gemakkelijk iemand wegzenden, zoals men ook niet te gemakkelijk iemand moet aannemen. Ja, het wegzenden moet nog veel minder gemakkelijk gebeuren: in ieder opzicht moet men bezonnen en weloverwogen in de Heer te werk gaan. De redenen waarom iemand weggestuurd wordt, moeten des te ernstiger zijn naarmate iemand nauwer met het lichaam van de Sociëteit verbonden is, maar (A) hoezeer ieder ook met de Sociëteit verbonden is, in bepaalde gevallen kan en moet hij van haar afgezonderd worden, zoals we zullen zien in het volgende hoofdstuk.

[205] A. *Hoewel iedereen weggestuurd kan worden - zoals in de Constituties gezegd wordt - zullen niettemin sommigen gemakkelijker weggestuurd worden dan anderen. Wie tot het huis van de eerste proeftijd toegelaten zijn, voordat ze met de anderen samenleven, kunnen gemakkelijker dan anderen weggezonden worden, als in die tijd zou blijken dat ze ongeschikt zijn voor de Sociëteit.*

Op de tweede plaats komen zij die voor de tweede proeftijd in de huizen of colleges verblijven en nog door geen enkele gelofte gebonden zijn, als de ervaring zou uitwijzen dat het niet bijdraagt tot de grotere dienst aan God wanneer zij in de Sociëteit blijven.

{Op de derde plaats komen zij die zich wel voor zichzelf door geloften tegenover God verplicht hebben, maar die na afloop van de gebruikelijke proeftijd niet als erkende scholastieken of gevormde coadjutoren van de Sociëteit werden toegelaten}¹.

Op de vierde plaats - en hier is nog meer bedachtzaamheid en zijn nog ernstiger redenen vereist - komen de erkende scholastieken.²

Op de vijfde plaats - in dit geval zal de moeilijkheid nog groter zijn - komen de gevormde coadjutoren, zowel geestelijke als wereldlijke, als na hun publieke hoewel niet plechtige geloften blijkt dat hun wegzending onvermijdelijk is.

In bepaalde gevallen kunnen zelfs de professen, welke ook hun graad of waardigheid is in de Sociëteit, weggestuurd worden, als men van oordeel zou zijn dat

zij niet zonder schade aan de Sociëteit en aan de dienst van God behouden kunnen worden.

Het volgende kan daar nog aan toegevoegd worden: hoe meer verplichtingen de Sociëteit tegenover iemand heeft, omdat hij haar goede diensten bewezen heeft, of hoe meer gaven iemand bezit om de Sociëteit te helpen bij de dienst van God, hoe groter de moeilijkheid moet zijn om hem weg te sturen. Omgekeerd kan iemand tegenover wie de Sociëteit minder verplichtingen heeft, en die minder geschikt is om haar te helpen bij de dienst van God, gemakkelijker weggestuurd worden.

[206] 2. De bevoegdheid om weg te zenden komt allereerst aan de gehele Sociëteit toe, wanneer zij in een Algemene Congregatie bijeen is. Pater generaal zal dezelfde bevoegdheid hebben in alle gevallen behalve waar het zijn eigen persoon betreft. **De overige leden van de Sociëteit zullen zoveel van deze bevoegdheid bezitten als hun door het hoofd is toegekend.**³ (B) Nochtans zal het nuttig zijn ze aan de provinciale oversten in voldoende ruime mate toe te kennen, en (C) in de juiste verhouding ook aan de lokale oversten en de rectoren aan wie men denkt ze te moeten toekennen. De ondergeschiktheid van de heilige gehoorzaamheid zal in heel het lichaam van de Sociëteit immers beter bewaard blijven naarmate de ondergeschikten duidelijker inzien dat zij afhangen van hun onmiddellijke oversten, en als ze begrijpen dat het voor hen niet alleen erg voordelig, maar zelfs noodzakelijk is hun oversten in alles onderdanig te zijn om Christus onze Heer.

[207] B. *{Ook al verleent pater generaal aan de afzonderlijke oversten in zijn open brieven een zeer ruime bevoegdheid, opdat de ondergeschikten hen meer eerbied zouden betonen en meer nederigheid en onderworpenheid aan de dag zouden leggen, toch kan door geheime brieven deze macht ingekrompen en ingeperkt worden, al naargelang het gepast lijkt.}*⁴ .

[208] C. *Wat diegenen betreft die in de eerste en in de tweede proeftijd zijn, en die nog geen geloften afgelegd hebben, geldt het volgende: al wie de bevoegdheid heeft hen aan te nemen, kan hen ook wegzenden, als tenminste bijzondere omstandigheden dit niet verhinderen. Dat laatste is het geval als zij die weggezonden moeten worden, naar het huis of college waar ze verblijven gestuurd werden door pater generaal of door de provinciaal of door iemand met wie rekening moet worden gehouden; of als zijzelf de Sociëteit zulke goede diensten bewezen hebben dat zij speciale aandacht verdienen. In deze en soortgelijke gevallen moet iemand inderdaad niet door gelijk welke overste weggestuurd worden, tenzij de redenen bijzonder dringend en ernstig zijn, zodat er niet de minste twijfel over bestaat wat de opvatting van de oversten zou zijn.*

Als diegenen in onze huizen en colleges die al door geloften gebonden zijn, alsook de scholastieken⁵ die na hun proeftijd van twee jaren erkend zijn, weggestuurd moeten worden, mag de plaatselijke overste dit niet doen zonder overleg met de provinciaal. De provinciaal echter kan ze, overeenkomstig de bevoegdheid die hij van pater generaal heeft gekregen, al dan niet wegsturen, ook al heeft hij de generaal niet geconsulteerd.

Gevormde coadjutoren, zowel geestelijke als wereldlijke, mogen niet weggestuurd worden zonder medeweten en zonder de instemming van pater

generaal⁶ - of het moest zijn dat het in bepaalde zeer afgelegen gebieden, bijvoorbeeld in Indië, nodig was deze bevoegdheid aan de provinciaal over te dragen, of dat pater generaal uitzonderlijk en om ernstige redenen deze bevoegdheid heeft overgedragen aan iemand in wie hij evenveel vertrouwen heeft als in zichzelf.

Met betrekking tot de professen moet men de lagere oversten nog minder in dergelijke bevoegdheid laten delen⁷, tenzij men de zaak aan pater generaal voorgelegd en ernstig overwogen heeft, zodat men ziet dat het wegzenden van zo iemand strookt met de dienst van God en het algemeen welzijn van de Sociëteit, bijvoorbeeld als iemand weerspanning of onverbeterlijk is.

Hoofdstuk 2

De redenen waarom men iemand behoort weg te zenden

[209] 1. De redenen die zullen volstaan om iemand weg te zenden, zullen door de bedachtzame liefde van de bevoegde overste in tegenwoordigheid van de Heer afgewogen moeten worden. Maar algemeen gesproken schijnen er vier soorten redenen te zijn.

[210] 2. Ten eerste, als men in de Heer van oordeel zou zijn dat het in strijd zou zijn met zijn heerlijkheid en eer, als iemand in deze Sociëteit zou blijven die onverbeterlijk schijnt in bepaalde verdorven gehechtheden of gebreken die de goddelijke majesteit beledigen. (A) Hoe erger en hoe zondiger deze tekorten zijn, hoe minder men ze mag tolereren, ook al geven ze anderen geen aanstoot, omdat ze niet aan het licht komen.

[211] A. *In hoeverre sommige gebreken waarvan gezegd wordt dat ze afbreuk doen aan de goddelijke eer en het welzijn van de Sociëteit, getolereerd moeten worden, hangt af van allerlei bijzondere omstandigheden van personen, tijden en plaatsen. Daarom moet men dit overlaten aan de ijver en de onderscheiding van hen aan wie deze zorg toevertrouwd is. Hoe moeilijker en dubbelzinniger zij de zaak vinden, hoe dringender zij ze aan de Heer zullen aanbevelen en hoe zorgvuldiger zij overleg zullen plegen met anderen die kunnen helpen om Gods wil te leren kennen.*

[212] 3. De tweede reden: als men van mening zou zijn in de Heer dat het behouden van een bepaald persoon in strijd zou zijn met het welzijn van de Sociëteit. Het belang van de Sociëteit is immers universeel; wie oprecht de dienst van God nastreeft, moet het dus zonder de minste twijfel verkiezen boven het particulier belang van een of ander individu. Bijvoorbeeld, (B) als in de loop van de proeftijd **beletselen of serieuze gebreken ontdekt worden waarover iemand tevoren, tijdens het onderzoek, niets heeft gezegd⁸**; of als (C) de ervaring zou uitwijzen dat iemand totaal onbruikbaar is, en hij de Sociëteit eerder zal hinderen dan vooruithelpen **door zijn opvallende ongeschiktheid voor gelijk welk dienstwerk⁹**. Er is nog veel meer reden om iemand weg te sturen, als men van oordeel is dat hij

schade toebrengt door het slechte voorbeeld van zijn leven, vooral als men ziet dat hij onrust stookt en (D) anderen aanstoot geeft door woorden of daden. Zoiets dulden zou niet getuigen van liefde bij diegene die de taak heeft de rust en de goede gesteldheid te bewaren van de Sociëteit die hem is toevertrouwd, maar juist van de daaraan tegengestelde ondeugd.

[213] B. *Iemand die direct bij zijn intrede een of andere ziekte of de aanleg ertoe kenbaar maakt, kan toegelaten worden onder de voorwaarde dat zijn gezondheid getoetst zal worden. Merkt men dan echter dat hij niet beter wordt en dat hij in de toekomst het werk in de Sociëteit niet zal aankunnen, dan zal men hem kunnen wegsturen, en hem buiten het huis helpen in de mate waarin de waarachtige liefde dat voorschrijft.*

Als hij zonder enige voorwaarde ingetreden is, ook al had hij zijn zwakke gezondheid kenbaar gemaakt, in de hoop dat hij in de toekomst tot meer in staat zou zijn dan de ervaring uitwees, moet men - ook al kan hij weggezonden worden, aangezien hij niet beschikt over de gezondheid die nodig is voor ons Instituut -, toch in dit geval zorgvuldiger nagaan of men hem moet wegzenden of niet. En nog meer zorgvuldigheid is vereist als iemand gezond ingetreden is, maar in de dienst van de Sociëteit ziek geworden is. In dat laatste geval zou het inderdaad niet rechtvaardig zijn, als hijzelf het niet verlangt, hem alleen om die reden uit de Sociëteit weg te sturen.

Heeft iemand bij zijn intrede een of andere ziekte verzwegen, dan is het evident dat, als deze ontdekt wordt, men hem in alle vrijheid en met recht en reden kan wegsturen. Of men hem ook werkelijk moet wegsturen of niet, wanneer hij andere kwaliteiten heeft die van grote waarde zijn voor de dienst aan God, wordt overgelaten aan het wijze oordeel van de overste. Dit is eveneens van toepassing als men tot de ontdekking komt dat hij op een ander punt bij het onderzoek niet de waarheid heeft gesproken. Als hij een van de vijf beletselen heeft verzwegen, dan is het niet redelijk dat hij in de Sociëteit blijft, overeenkomstig wat gezegd is in het eerste deel.

[214] C. *Als hij geen gunstige beoordeling krijgt voor de proeven waaraan hij buitenshuis en ook in het huis zelf onderworpen wordt, en de middelen die de liefde vóór een wegzending gewoonlijk gebruikt, niet baten, dan is het beter hem weg te sturen dan personen in het lichaam van de Sociëteit op te nemen die niet geschikt blijken te zijn voor haar Instituut.*

[215] D. *We spreken van "aanstoot geven" als iemand door zijn voorbeeld anderen aanleiding geeft tot zonde; of ook nog als hij hen door overredende taal tot kwaad verleidt, vooral tot instabiliteit in hun roeping of tot tweedracht, of als hij iets beraamt tegen de oversten of het algemeen belang van de Sociëteit. Dat diegenen bij wie zulke zaken voorkomen in de Sociëteit zouden blijven, zou zeker niet redelijk zijn.*

Soms is het nodig iemand weg te sturen niet zozeer wegens de aard of de zwaarte van de zonde, dan wel om de ergernis weg te nemen die hij heeft gegeven. Als hij voor het overige geschikt is, zal de overste met omzichtigheid afwegen of het opportuun is hem toestemming te geven om naar een andere, ver afgelegen plaats te gaan waar de Sociëteit zich bevindt, zonder uit te treden.

[216] 4. De derde reden: als men van oordeel is dat het in strijd zou zijn met het welzijn van de Sociëteit en tegelijk met het welzijn van de persoon zelf die weggestuurd moet worden. De reden kan op het lichamelijke vlak liggen, bijvoorbeeld als men tijdens de proeftijd merkt **dat iemand aan een ziekte of zwakheid lijdt van dien aard dat hij waarschijnlijk geen vorderingen kan maken in het werk dat onze manier van doen vereist om God op die manier te dienen**¹⁰. De reden kan ook van geestelijke aard zijn, bijvoorbeeld wanneer degene die tot de proeftijd toegelaten is zich niet kan schikken in een leven in gehoorzaamheid en overeenkomstig de manier van doen van de Sociëteit, omdat hij niet kan of niet wil afzien van zijn eigen overtuiging of oordeel, of wegens andere beletselen die het gevolg zijn van karakter of gewoonte.

[217] 5. De vierde reden: als men ziet dat het in strijd zou zijn met het belang van anderen die niet tot de Sociëteit behoren. Bijvoorbeeld als men tot de ontdekking komt dat iemand gebonden is **door de band van het huwelijk**¹¹ of **{van een wettige slavernij}**¹², of **grote schulden**¹³ heeft, en hij daarover **de waarheid heeft verzwegen**¹⁴ toen hij in het begin werd onderzocht.

Om het even welke van deze vier redenen lijkt voldoende om de conclusie te trekken dat het God welgevalliger zal zijn, als men de persoon bij wie deze redenen voorkomen op waardige wijze wegstuurt dan dat men hem uit onverstandige liefde behoudt.

Hoofdstuk 3

De manier van wegzenden

[218] 1. Ten aanzien van hen die weggezonden zullen moeten worden (A) zal men die gedragslijn volgen die in Gods ogen meer voldoening schenkt zowel aan degene die wegzendt, als aan degene die weggezonden wordt, als ook aan de anderen in huis en daarbuiten. Wat diegene betreft die, om bovengenoemde redenen, iemand wegzendt, moet men op drie punten letten.

[219] A. *Opgemerkt moet worden dat de Constituties spreken over de manier van wegzenden wanneer dit openlijk gebeurt en om redenen die algemeen bekend zijn. Maar afgezien daarvan kunnen sommigen ook in het verborgene weggestuurd worden*¹⁵ *als de redenen (en dat kunnen er veel zijn, en in een aantal gevallen is ook geen sprake van zonde) verborgen zijn, en men vreest dat anderen verontrust zullen worden als men er niets over zegt. In zo'n geval is het immers te verkiezen dat zij onder een of ander voorwendsel, bijvoorbeeld probaties, het huis verlaten en hun wegzending niet publiek gemaakt wordt.*

Om iemand op die manier weg te sturen zal het volstaan dat de daartoe bevoegde overste, na de zaak aan de Heer aanbevolen te hebben en de mening te hebben gehoord van een of meer anderen (als hij denkt in de Heer dat hij de zaak met hen moet bespreken), beslist wat moet gebeuren en die beslissing uitvoert.

Men moet ook onthouden dat wat hier over de manier van wegzenden gezegd wordt, meer geldt voor wie in de proeftijd zijn en minder voor wie in het lichaam van de Sociëteit opgenomen zijn, zoals de erkende scholastieken en de gevormde coadjutoren. En het geldt nog veel minder voor de professen; in dit laatste geval zal de liefde en de gave van de onderscheiding, gegeven door de heilige Geest, duidelijk maken hoe men te werk moet gaan om hen weg te sturen, gesteld dat God de noodzaak van een dergelijke maatregel zou toelaten.

[220] 2. Ten eerste moet hij zelf tot de Heer bidden, en ervoor zorgen dat in huis gebeden wordt (hoewel men niet weet wie het is voor wie men bidt) met deze intentie dat onze Heer in de zaak waarover het gaat zijn allerheiligste wil bekend zou willen maken.

[221] 3. Ten tweede moet hij het bespreken met een of meer huisgenoten die hij hiervoor geschikt vindt, om te horen wat zij ervan denken.

[222] 4. Ten derde moet hij zich ontdoen van elke gehechtheid, zich de meerdere eer van God voor ogen stellen en zich rekenschap geven van het algemeen welzijn, en ook in de mate van het mogelijke van het persoonlijk welzijn van de betrokkene, en dan het voor en het tegen afwegen en beslissen of hij hem moet wegzenden of niet.

[223] 5. Wat betreft degene die weggezonden wordt, moeten eveneens drie punten in acht genomen worden. Ten eerste, wat de uiterlijke kant van de zaak betreft: hij moet het huis kunnen verlaten zoveel mogelijk zonder schande of oneer, en (B) alles wat van hem is kunnen meenemen.

[224] B. *Dat hij mag meenemen wat zijn eigendom is, is geen moeilijke beslissing. Maar als hij iets uitgegeven heeft of geschonken aan de Sociëteit, of andere uitgaven heeft gedaan in het geval dat zijn verblijf in een huis of college van de Sociëteit maar een fictie was, dan wordt het aan het oordeel en de ervaring van de overste die wegzendt overgelaten om (rekening houdend zowel met wat billijk als met wat stichtelijk is) te beslissen of men hem iets meer moet geven dan wat zijn eigendom blijkt te zijn, of niet; en zo ja, hoeveel¹⁶.*

[225] 6. Ten tweede, wat de innerlijke gesteldheid van de betrokkene betreft: de overste moet er zorg voor dragen dat hij hem op zo'n manier wegstuurt, dat hij zoveel mogelijk de liefde en welwillendheid ten aanzien van het huis bewaart, en weggaat met zoveel vertroosting als mogelijk is in de Heer.

[226] 7. Ten derde, wat zijn levensstaat aangaat: de overste moet hem proberen te oriënteren naar een of andere passende weg waarlangs hij God kan dienen, in het religieuze leven of daarbuiten, al naargelang het meer lijkt overeen te komen met de goddelijke wil. Hij zal er dus voor zorgen hem te helpen met zijn raad, door zijn gebed en door wat de liefde hem verder nog mag ingeven.

[227] 8. Ook om de anderen in het huis en daarbuiten tevreden te stellen, moet men drie punten in acht nemen. Ten eerste moet men zoveel mogelijk voorkomen dat bij iemand enige verwarring wegens het wegzenden blijft bestaan. Daarom moet men aan hen voor wie dit nodig is (C) een voldoende verklaring geven, zonder nochtans,

in de mate waarin dat mogelijk is, in te gaan op gebreken die niet publiek gemaakt moeten worden, ook al werden sommige vastgesteld bij degene die wordt weggestuurd.

[228] C. *Of men al dan niet uitleg behoeft te geven, aan iedereen of aan één enkele persoon, over de redenen waarom iemand wordt weggestuurd, zal afhangen van de mate waarin degene die weggestuurd wordt in aanzien stond en geliefd was binnen- en buitenshuis.*

[229] 9. Ten tweede moeten zij geen negatieve gevoelens en, in de mate van het mogelijke, geen negatieve gedachten koesteren ten aanzien van degene die wordt weggestuurd. Zij moeten veeleer met hem meevoelen, hem in Christus liefhebben en hem in hun gebeden aan de goddelijke Majesteit aanbevelen, opdat deze hem zou willen leiden en hem barmhartigheid zou willen bewijzen.

[230] 10. Ten derde moet men erop toezien dat de huisgenoten, mochten sommige zich minder stichtelijk gedragen dan van hen verwacht mag worden, door dit voorbeeld geholpen worden; zij moeten vrezen dat hun hetzelfde kan overkomen, als zij zich niet willen beteren. Op dezelfde manier moet men zich inspannen opdat ook de mensen buiten het huis bij wie het bekend wordt, gesticht worden, als ze zien dat men in het huis niet tolereert wat niet getolereerd moet worden tot eer van God.

Hoofdstuk 4

Hoe de Sociëteit omgaat met hen

die uit eigen beweging weggaan of die zij zelf wegstuurt

[231] 1. Wie weggezonden worden of uit zichzelf weggaan en zich op een andere plaats bij de Sociëteit willen aansluiten, (A) moeten naar het ons voorkomt in de Heer, niet toegelaten worden, **tenzij degene die hen weggestuurd heeft, of de overste van de plaats waar ze weggegaan zijn, of pater generaal of zijn plaatsvervanger vooraf werd ingelicht en zijn toestemming heeft gegeven**¹⁷. Dit om te voorkomen dat door een gebrekkige kennis van personen of zaken een vergissing begaan wordt waardoor God beledigd wordt.

[232] A. *Er wordt gezegd dat in het algemeen iemand die uitgetreden is, hetzij uit eigen beweging hetzij omdat hij is weggestuurd, niet in een ander huis moet worden toegelaten, tenzij de overste van het huis of college waar hij was, vooraf geconsulteerd werd en men zijn antwoord heeft afgewacht. Niettemin zal het aan het inzicht van de overste van het huis waar zo iemand heen gaat overgelaten worden om uit te maken of hij hem als gast moet toelaten of niet, totdat hij antwoord heeft gekregen van de overste wiens beslissing hij moet uitvoeren.*

[233] 2. Het spreekt vanzelf dat zij niet meer delen in de voorrechten en genaden die hun als leden van de Sociëteit waren verleend, zodra zij hebben opgehouden tot haar leden te behoren.

[234] 3. Aan wie weggezonden worden moet men uitleggen dat zij ontslagen zijn van hun eenvoudige geloften, als ze die hebben afgelegd met de formule die in de Sociëteit gebruikelijk is en die in het vijfde deel besproken zal worden, en dat zij dus geen enkele andere dispensatie nodig hebben¹⁸.

[235] 4. Wat diegenen betreft die weggegaan zijn zonder toestemming: als men hen tevoren weinig geschikt vond voor de Sociëteit, hoeft men niets te ondernemen om hen terug te halen. Men kan hen beter naar een ander instituut verwijzen waar ze de Heer kunnen dienen, nadat men hen van hun gelofte heeft ontheven, zodat ze geen gewetensangsten hoeven te hebben.

[236] 5. Als het zulke mensen zijn dat het God waarschijnlijk aangenaam zal zijn dat men hen niet zomaar laat gaan, vooral als men de indruk heeft dat ze weggegaan zijn wegens een of andere sterke bekoring of omdat ze door anderen misleid werden, (B) dan kan men maatregelen treffen om hen terug te brengen, en **{mag men ook, in de mate waarin het de overste wenselijk voorkomt in de Heer, gebruik maken van de privileges die de heilige Stoel met het oog op dit soort gevallen heeft verleend}**¹⁹. En als een dergelijk iemand dan is teruggebracht, (C) zal het aan het inzicht van dezelfde overste overgelaten worden om te zien of een of andere genoegdoening wenselijk is, en van welke omvang, dan wel of hij het beter vindt om zonder meer de zaak te regelen in een geest van welwillendheid. In deze aangelegenheid moet men rekening houden zowel met het welzijn van hem die men teruggewonnen heeft, als met de stichting van de mensen in huis.

[237] B. *Als zij die de Sociëteit verlaten, hoewel ze geschikt lijken, in een andere religieus instituut ingetreden zijn en daar werden ingekleed, dan lijkt het beter daarover niet te twisten en geen moeite te doen om hen voor de Sociëteit terug te winnen²⁰. Als zij niet werden ingekleed, zal men de pogingen doen die een geordende en verstandige liefde voorschrijft om hen terug te brengen naar die plaats waar het duidelijk is in de Heer dat zij God zullen dienen.*

[238] C. *Wat de genoegdoening betreft die gegeven moet worden door hen die uit eigen beweging terugkeren en toegelaten worden, of die terugkeren nadat men hen teruggewonnen heeft: het doel van deze genoegdoening is de stichting van de anderen en de vooruitgang van de persoon die terugkeert. Men zal dus rekening houden met de omstandigheden van personen, tijden en plaatsen, als men tracht uit te maken of die genoegdoening nodig is of niet, en zo ja, hoe groot ze moet zijn. Dit alles moet toevertrouwd worden aan de overste van het huis of college waar de persoon in kwestie zijn intrek neemt.*

[239] 6. Als iemand uit eigen beweging terugkeert naar het college of huis waaruit hij zonder toestemming is weggegaan, en men voor het overige vindt dat hij geschikt is om God op die plaats te dienen, dan moet men onderzoeken (D) of hij de oprechte wil heeft om te volharden en bereid is zich in om het even welke genoegdoening of

probatie te schikken. Is dat niet het geval, dan verdient hij niet toegelaten te worden; het is dan immers iemand die geen tekenen vertoont van oprecht berouw.

[240] D. *Wanneer men twijfelt aan de standvastigheid van wie uit eigen beweging terugkeren, kan men hen in een of ander ziekenhuis plaatsen of aan andere probaties onderwerpen. Daar kunnen ze een tijd lang de armen van Christus dienen uit liefde voor Hem, en zo het bewijs leveren van hun standvastigheid en volharding. Tegelijk kan dit een deel zijn van de genoegdoening die zij geven om hun vroegere lichtzinnigheid uit te boeten.*

[241] 7. Als iemand die terecht weggestuurd werd, terugkeert naar hetzelfde huis waaruit hij werd weggezonden en bereid is tot elke genoegdoening, en als dezelfde redenen waarom hij werd weggestuurd nog altijd bestaan, dan is het zonder meer duidelijk dat hij niet toegelaten kan worden. Als die redenen niet meer bestaan, en wie hem heeft weggestuurd van mening is dat het God aangenaam zou zijn dat hij opnieuw in hetzelfde of in een ander huis opgenomen wordt, dan moet hij pater generaal of de provinciale overste op de hoogte brengen en uitvoeren wat die voorschrijft.

[242] 8. Als iemand terugkeert (hetzij hij uit zichzelf weggegaan is, hetzij hij werd weggestuurd) en toegelaten wordt, moet hij opnieuw ondervraagd worden. Hij zal bij zijn intrede een algemene biecht spreken, vanaf zijn laatste te beginnen, en de andere probaties en experimenten doormaken, al naargelang de overste het goedvindt, altijd rekening houdend met de stichting van allen en van ieder afzonderlijk tot eer van God.

DEEL III

DE BEGELEIDING EN VORMING

VAN HEN DIE DE PROEFTIJD DOORMAKEN

Hoofdstuk 1

De zorg voor de vooruitgang in het geestelijk leven

[243] 1. In het aannemen van hen die God tot ons Instituut roept door ze de nodige geschiktheid te verlenen en in het wegsturen van hen die deze geschiktheid missen en zo er blijk van geven dat God ze niet roept, moet men zich laten leiden door wat wij hierboven al behandeld hebben. Evenzo is er beleid en omzichtigheid geboden ten aanzien van hen die men behoudt en in onze huizen en colleges aan proeven onderwerpt. Het komt erop aan ze in hun roeping te bevestigen en te begeleiden. Hun vooruitgang inzake innerlijke gesteldheid en deugdbeoefening op de weg die God uitstippelt dient zo te verlopen dat men tevens let op hun gezondheid en fysieke weerstandsvermogen, nodig om te kunnen werken in de wijngaard van de Heer.

Daarom spreken wij eerst over het geestelijk aspect van hun vorming, vervolgens over het lichamelijke aspect.

[244] 2. Wat het geestelijk aspect betreft: Het is van belang hen die de proeftijd doormaken, op afstand te houden van alle onvolkomenheden en van alles wat hun grotere geestelijke vooruitgang in de weg staat. Het verdient dan ook bijzondere aanbeveling dat zij afzien van alle contact, mondeling en schriftelijk, met iedereen die hen in hun vertrouwd raken met het Instituut kan doen verslappen (A). Ook gaan zij in het begin van hun geestelijk leven **slechts met die personen om en praten zij over die zaken die hen helpen datgene te bereiken wat zij zich bij hun intrede in de Sociëteit voor ogen hebben gesteld in de dienst van God onze Heer (B).**¹

[245] A. *Het geval kan zich voordoen dat iemand op een bepaalde plaats verontrust wordt of van zijn stuk wordt gebracht door anderen die de geestelijke weg niet naar behoren bewandelen. Dan gaat zijn overste na of het niet geraten is hem ergens anders heen te sturen, waar hij zich gemakkelijker op het dienen van God kan toeleggen. Ook moet de overste naar wie hij gestuurd wordt voldoende ingelicht worden over zijn toestand, zodat hij in staat is zowel de betrokkene zelf als de anderen over wie hij aangesteld is, beter te helpen.*

[246] B. *Soms lijkt het goed iemand toe te staan te spreken met verwanten of met vrienden van toen hij nog in de wereld was. Zo'n gesprek, dat kort moet blijven, heeft plaats in het bijzijn van iemand die de overste aanwijst. Tenzij degene die uiteindelijk de verantwoordelijkheid draagt, om speciale redenen het anders beschikt². {Schrijft een of andere huisgenoot iemand aan, dan doet hij dat alleen maar met toestemming en nadat hij de brief heeft laten zien aan hem die door de overste is aangesteld. De hem toegezonden post zal eerst aan de daarvoor aangewezen persoon ter hand gesteld worden. Deze speelt ze al of niet aan de geadresseerde door naargelang hij oordeelt dat de betrokkene en de eer van God ermee gediend zijn}.³*

[247] 3. Om dezelfde reden mogen zij het huis alleen maar verlaten op het tijdstip en met de metgezel zoals de overste dat goedvindt (C). Binnenshuis mogen zij niet praten met wie ze maar willen, maar alleen met hen die de overste aanwijst. De bedoeling is dat zij door hun voorbeeld en de geestelijke gesprekken met hen gesticht worden en voortgang maken in de Heer en dat niet het tegenovergestelde gebeurt (D).

[248] C. *De overste neemt in overweging, of hij sommigen die zijn vertrouwen genieten zonder gezelschap uit kan laten gaan. Ook of hij die of die een algemeen verlov geeft, dan wel of ze telkens als ze het huis verlaten, hem zijn toestemming moeten vragen.*

[249] D. *In het algemeen praten de novicen onderling niet. Zij onderhouden het stilzwijgen, behalve wanneer spreken noodzakelijk is. Beter is het dat ze met rijpe en wijze mensen omgaan, die de overste voor elk van hen heeft aangesteld. Als twee hun bed op dezelfde kamer hebben, dan mag er niet de minste twijfel over bestaan dat ze met elkaars gezelschap gebaat zijn. Om dezelfde reden is het goed dat tussen*

de kamers die aan elk van de jongere novicen worden toegekend, er zich enkele bevinden voor oudere medebroeders. In de regel betreedt men zonder toestemming van de overste elkaars kamer niet. Heeft iemand deze toestemming, dan blijft de deur open zolang beiden samen binnen zijn. Zo hebben de overste en de daartoe aangestelde functionarissen er toegang zo vaak het hun goeddunkt.

[250] 4. Met uiterste zorg bewaken allen hun zintuigen, vooral ogen, oren en tong, tegen elke ongeregeldeheid, en bewaren zij in zich de vrede en ware nederigheid. Dat doen zij door te zwijgen wanneer dit geboden is. Als het op spreken aankomt, dan gebruiken zij weldoordachte en inspirerende woorden. Zij beheersen hun gelaatsuitdrukking. In hun rustige stap en al hun bewegingen laten zij geen ongeduld of trots zien. Zij beijveren zich, en verlangen dat ook, om overal het beste aan anderen te gunnen. Innerlijk beschouwen zij alle anderen als hun meerderen. Uiterlijk betuigen zij hun spontaan en in alle eenvoud, zoals het religieuzen past, het respect en de achting die elk van hen in zijn positie toekomt. Door wat elk van hen zijn gezellen te zien geeft groeien zij in godsvrucht en loven zij God onze Heer. Hem immers probeert iedereen in de ander als in zijn beeld te herkennen.

[251] 5. Aan tafel is men zowel in - als uitwendig, matig, welgemanierd en beschaafd. De zegening gaat vooraf, de dankzegging, door allen gebeden met passende aandacht en eerbied, besluit de maaltijd. **Onder het eten nemen zij ook geestelijk voedsel tot zich. Hiertoe leest iemand voor⁴** uit een voor allen verstaanbaar en nuttig, en derhalve eerder vroom dan moeilijk boek. Ofwel houdt iemand, in opdracht van de overste, een preek, of gebeurt er iets dergelijks, tot eer van God (E).

[252] E. *Men kan bij voorbeeld brieven voorlezen die tot stichting strekken, of iets anders doen dat daar op zijn plaats is.*

[253] 6. Zolang men gezond is horen allen een geestelijke of andere bezigheid te hebben. Zij die een bepaalde functie bekleden of een taak hebben uit te voeren moeten, indien nodig, op hulp kunnen rekenen. Hebben zij tijd over, dan houden zij zich met iets anders bezig. In een huis van ons wordt de ledigheid, bron van veel kwaad, zoveel mogelijk geweerd.

[254] 7. Opdat zij van de deugd van de heilige armoede een eerste ervaring opdoen, moet men ze voorhouden, dat zij niets als hun eigendom mogen gebruiken. **Het is weliswaar niet nodig (F) al tijdens de proeftijd afstand te doen van alle bezit, maar de overste kan dit toch na het eerste jaar opleggen⁵.** Hij kan namelijk van oordeel zijn dat er van dergelijke bezittingen een bekoring uitgaat, met het gevolg dat iemand er al te zeer aan gehecht raakt of er teveel op vertrouwt en aldus geremd wordt in zijn geestelijke groei. Dan is het goed zich los te maken van zijn bezittingen en de raden van Christus op te volgen (G). Niettemin mag iemand volgens eigen devotie en voorkeur zijn bezit of een deel daarvan aan dit of dat goed werk besteden, al naargelang hij in de Heer vindt dat het beter overeenstemt met Gods welbehagen. Daarover is gesproken in het Examen.

[255] F. *Afstand doen van zijn bezittingen slaat zowel op datgene wat men in eigen bezit heeft of wat door een ander beheerd wordt, als op datgene waar men later rechtens aanspraak op kan maken, of dat nu kerkelijke goederen zijn of niet.*

Wanneer dat afstand doen dient te gebeuren, wordt overgelaten aan het oordeel van pater generaal of van zijn gemachtigde.

[256] G. *Vóór zijn intreden mag iedereen over zijn stoffelijke goederen naar eigen goeddunken beschikken. Na zijn intreden echter dient hij over zijn kerkelijke en andere bezittingen te beschikken zoals passend is voor iemand die een geestelijk leven leidt. Meent hij ze te moeten schenken aan bloedverwanten, dan stelt hij wat hij van plan is voor aan een of twee of drie mannen die om hun bekwaamheid en vroomheid aanbeveling verdienen, en hij legt zich neer bij hun zienswijze. Wat naar hun mening, alle omstandigheden in acht genomen, volmaakter is en welgevalliger voor onze God en Heer, moet uitgevoerd worden, zoals in het Examen, hoofdstuk 4, nog uitgebreider wordt beschreven.*

[257] 8. Ook moeten zij begrijpen dat zij niets mogen uitlenen of ontvangen noch over iets uit het huis mogen beschikken, tenzij de overste er weet van heeft en ermee instemt.

[258] 9. Het geval kan zich voordoen dat iemand meteen bij zijn toetreding tot de staat van gehoorzaamheid, of daarna, zich innerlijk gedreven voelt om over zijn bezittingen of althans over een deel ervan te beschikken ten gunste van de Sociëteit. Vast en zeker getuigt het van een grotere volmaaktheid, meer verstorvenheid en totale zelfverloochening, als hij niet, door zijn gevoel geleid, in bijzonderheden treedt en aan de ene plaats de voorrang geeft boven een andere (H). Veeleer moet hij uit zijn op het grotere en meer algemene welzijn van de Sociëteit, gesticht trouwens tot Gods meerdere eer en het welzijn en nut van alle mensen. Daarom zal hij het overlaten aan hem die de zorg heeft voor het geheel, om uit te maken aan welke plaats binnen dezelfde provincie de schenking wordt toegewezen. Meer dan wie ook is deze persoon in staat te oordelen wat het beste uitkomt en waar steun het meest nodig is. Hij houdt daarbij rekening met de reactie van koningen, vorsten en andere hooggeplaatsten en voorkomt dat ze zich, om welke reden dan ook, gekwetst voelen. Alles moet afgestemd blijven op de stichting en het geestelijk voordeel van allen en de eer van God.

[259] H. *Is iemand van plan zijn goederen aldus te besteden, dan houden de rectoren, de plaatselijke of de provinciale oversten of de anderen met wie hij te maken heeft, zoals steeds, ook in deze aangelegenheid, hem voor wat volmaakter is en verdienstelijker in het oog van God. Bespeurt men niettemin bij hem een voorkeur voor een bepaalde plaats, al is dit ook niet de ideale keuze, maar is de betrokkene bereid zijn oordeel te schikken naar dat van de overste, dan kunnen zij pater generaal of diens plaatsvervanger daarvan op de hoogte brengen. Deze maakt uit of men met zo'n minder volmaakte voorkeur genoeg kan nemen, in de*

hoop dat deze te zijner tijd zal verdwijnen, en dat God in zijn goedheid zal aanvullen wat blijkbaar nog ontbreekt in zijn streven naar Gods grotere eer en de eigen grotere volmaaktheid.

[260] 10. Men moet ze bijbrengen hoe zij zich tijdens hun geestelijke training te hoeden hebben voor de begoochelingen van de duivel en hoe zij zich tegen alle bekoringen te weer kunnen stellen. Tegelijk is het zaak dat zij de middelen kennen om ze te overwinnen. Zij leggen zich toe op het verwerven van ware en hechte

deugden, of zij nu vaak of minder vaak geestelijke vertroosting ervaren. Altijd maken zij er werk van, op de weg van de dienst aan God vooruit te komen.

[261] 11. Dagelijks beoefenen zij het gebruikelijke gewetensonderzoek. **Minstens om de week gaan zij te biecht en te communie⁶, tenzij de overste er anders over oordeelt. {Dezelfde overste stelt een biechtvader aan voor allen}⁷.** Kan dat niet (I), dan heeft in elk geval iedereen zijn vaste biechtvader voor wie zijn geweten helemaal openligt. **{De biechtvader dient te weten welke gevallen de overste zich voorbehoudt, die namelijk waarvan deze, naar het hem dunkt, op de hoogte moet zijn of waarvoor het althans hoogst dienstig is dat hij ze kent om beter te kunnen helpen, en hen die aan zijn zorg zijn toevertrouwd, te behoeden voor alles wat kan schaden}.⁸**

[262] I. *Dit kan allicht niet gebeuren zoals het hoort, zodra het aantal te groot wordt of wanneer iemand om een of andere reden meer gebaat schijnt met een andere dan de gewone biechtvader. In dat geval gaat de overste deze redenen na en beslist zoals het hem in de Heer passend lijkt.*

[263] 12. Het is uitermate nuttig dat er in huis iemand is, een betrouwbaar man en in spiritualiteit genoegzaam bedreven, die hen onderricht en leert hoe zij zich innerlijk en uiterlijk te gedragen hebben. Zijn taak is het, hen aan te moedigen, hun aandacht wakker te houden, hen liefdevol terecht te wijzen (K). Allen die de proeftijd doormaken dragen hem genegenheid toe, vallen op hem terug als zij bekoord worden, nemen hem in vertrouwen en hebben voor hem geen geheimen. Van hem verwachten zij troost en bijstand in de Heer. Men wijst hen er op dat zij voor hem, of voor de biechtvader, of voor de overste, geen enkele bekoring achter mogen houden, maar het integendeel juist graag hebben dat hun hart voor hen volledig openligt. Niet alleen maken zij hun tekortkomingen bekend, maar eveneens hun boetedoeningen en verstervingen, hun vrome praktijken en deugden, zonder uitzondering, in oprecht verlangen door hen te worden bijgestuurd, mochten zij ergens van de rechte weg afwijken. Zij wensen zich niet te laten leiden door eigen inzicht, tenzij dit samenvalt met de zienswijze van hen die zij beschouwen als plaatsbekleders van Christus .

[264] K. *Deze taak komt de novicemeester toe, of hem die de overste hiervoor als meer geschikt heeft aangesteld .*

[265] 13. Het is zaak de bekoringen vóór te zijn, door te doen wat er tegenover staat. Zo moet iemand die, zo te zien, tot hoogmoed geneigd is, geoefend worden in bezigheden zonder aanzien, waarvan men kan verwachten dat ze hem tot nederigheid brengen. Evenzo gaat men te werk ten opzichte van andere slechte neigingen.

[266] 14. Overeenkomstig de sociale gebruiken is **het raadzaam dat vrouwen niet in onze huizen of colleges komen, alleen in onze kerken (L)⁹.** Evenmin horen daar wapens thuis of voorwerpen die de ijdelheid strelen (M), maar alleen dat wat bruikbaar is voor wat de Sociëteit nastreeft: de dienst en lof van God.

[267] L. *Het voorschrift betreffende het toelaten van vrouwen geldt zo goed als altijd. Gaat het evenwel om grote weldoensters, speciaal als zij aanzien en invloed*

genieten, dan kan de overste om billijke redenen, ingeval zij de wens uiten binnenshuis rond te kijken, een uitzondering toestaan.

[268] M. *Onder de voorwerpen waarvan hier sprake is vallen **spelen, muziekinstrumenten**¹⁰, wereldse boeken en dergelijke meer.*

[269] 15. Op welke wijze men iemand terechtwijst en welke boete men hem oplegt laat men over aan de omzichtige liefde van de overste en diens aangestelde plaatsvervangers. Daarbij houden dezen rekening met de gesteltenis van de betrokkene en de stichting van allen en ieder apart, tot eer van God (N). Iedereen aanvaardt zulke boetedoeningen bereidwillig, gedreven door een oprecht verlangen zich te beteren en op geestelijk vlak vorderingen te maken. Zo gedraagt hij zich zelfs ingeval die boete hem wordt opgelegd om een tekortkoming waarbij hem geen schuld treft.

[270] N. *Als men iemand terechtwijst neemt men een bepaalde volgorde in acht, waarvan men evenwel in dit of dat apart geval als dat verstandig lijkt kan afwijken: Eerst worden zij die tekortschieten liefdevol en met zachte hand aangepakt; de tweede keer gebeurt dat ook liefdevol, maar toch zo dat men hen beschaamd maakt; de derde keer, nog steeds liefdevol, maar zo dat men hen tegelijk vrees inboezemt. Wie openlijk tekort geschoten is, doet daarvoor ook openlijk boete. De daarbij verstrekte toelichting bevat slechts datgene wat tot aller stichting bijdraagt.*

[271] 16. **In ieder huis wordt een zaakwaarnemer aangesteld**¹¹ wiens taak het is: in de kerk en in huis erop toe te zien dat alles in eer en deugd verloopt. Merkt hij iets op dat ongepast is, dan brengt hij de overste op de hoogte. Ofwel hij benadert zelf de schuldige, als hij tenminste, om zich beter in de Heer van zijn taak te kwijten, daartoe gemachtigd is.

[272] 17. Allen moeten proberen voordeel te trekken uit hun ziekten, voor zichzelf, maar tevens om anderen te stichten. Zij gedragen zich niet ongeduldig of eigenzinnig. Veeleer leggen zij een groot geduld aan de dag en schikken zij zich gehoorzaam naar wat de dokter en de verpleger opleggen. Uit hun vrome en stichtelijke woorden blijkt dat zij hun kwaal als een geschenk uit de hand van onze Schepper en Heer aanvaardden. Ziekte is immers evenzeer een gave als gezondheid dat is.

[273] 18. Laten wij in ons denken en spreken zo eensgezind mogelijk zijn, volgens de oproep van de Apostel. **Uiteenlopende leerstellingen moeten niet worden toegestaan**¹² in preken, openbare lessen of geschriften (O). **Boeken verschijnen overigens niet zonder de goedkeuring en instemming van pater generaal. Deze laat ze onderzoeken door tenminste drie personen die er gezonde ideeën op nahouden en beschikken over een helder oordeel terzake.**¹³ Verschil in zienswijze bij het uitvoeren van bepaalde projecten wordt zoveel mogelijk voorkomen, want dat veroorzaakt tweedracht en staat eensgezindheid in de weg. Op deze eendracht en onderlinge overeenstemming moeten wij ons met de grootste zorg toelagen (P) en wat ertegen ingaat mogen wij niet dulden. Zodoende kunnen wij, door de broederlijke liefde verbonden, ons des te geschikter en doeltreffender wijden aan de dienst van God en het helpen van de naaste.

[274] O. *Nieuw opduikende meningen moeten we geen gehoor geven. Als iemand er dan toch een mening op nahoudt, die niet strookt met wat de Kerk en haar Leraren over het algemeen houden, dan moet hij, zoals in het Examen staat, deze onderwerpen aan de uitspraak van de Sociëteit. Gaat het over punten waarin de katholieke Leraren onderling verschillen of elkaar tegenspreken, dan nog moet men proberen binnen de Sociëteit daarover niet van mening te verschillen.*

[275] P. *Onder huisgenoten mogen er geen wrijvingen of gevoelens van wrevel bestaan. Komt er iets van die aard voor, dan ziet men erop toe dat de betrokkenen het zonder uitstel tegenover elkaar weer goedmaken en in vrede verder leven.*

[276] 19. *Het voorbeeld van de ouderen, dat de overigen tot navolging aanzet, draagt niet weinig bij tot het vooruitgaan in de deugdbeoefening. Daarom nemen de overste, tenzij dit om speciale redenen niet raadzaam lijkt, en alle andere priesters die volgens hem daarvoor in aanmerking komen, een paar keer per jaar een tijdje lang de taak over van hen die huishoudelijk werk verrichten. Zo zullen zij die tot grotere dienst en eer van God met zulke werkzaamheden belast zijn, er des te meer voldoening in vinden.*

[277] 20. *Enige dagen per week wordt, aangepast aan het bevattingsvermogen van ieder, voor de huisgenoten de christelijke leer uitgelegd. Eveneens wordt hun geleerd hoe zij goed en met vrucht kunnen biechten (Q) en de communie kunnen ontvangen, de mis bijwonen en dienen, hun gebed, overweging en lezing kunnen verrichten.¹⁴ Men ziet erop toe dat zij niet alleen het passende onderricht krijgen, maar ook wat hun aangeleerd wordt onthouden en in praktijk brengen. Allen besteden de nodige tijd aan geestelijke bezigheden en streven naar godsvrucht, naarmate God in zijn goedheid hun deze toebedeelt. Om hen daarin te helpen kan men aan hen die de Geestelijke Oefeningen nog niet hebben gedaan, deze geven, hetzij gedeeltelijk, hetzij in hun geheel, zoals men het in de Heer voor ieder geschikt acht (R).*

[278] Q. *Behalve hoe zij moeten biechten, {zegt men hen ook wanneer dat het best gebeurt. Houden zij zich niet aan de gestelde regelmaat, dan krijgen zij geen eten tot zij het geestelijk voedsel tot zich nemen}.¹⁵ Heeft iemand bij een andere dan zijn gewone aangestelde biechtvader gebiecht,¹⁶ dan legt hij achteraf voor deze laatste zijn geweten helemaal open, althans hij herhaalt wat hij zich nog herinnert. Doordat aan de biechtvader niets van zijn innerlijk onbekend blijft, kan deze hem in de Heer beter helpen.*

[279] R. *Er zijn er die uit zichzelf begrijpen waar het in de Geestelijke Oefeningen om gaat. Moeiteloos doen zij ze en zij kennen de methode om er voortgang in te maken. De oversten kunnen hen helemaal of zeker gedeeltelijk ontslaan van de regels die men in deze materie doorgaans hanteert. Hetzelfde geldt ten aanzien van hen die er door andere bezigheden van afgehouden worden.*

Er zijn er die voor de Geestelijke Oefeningen de nodige geschiktheid bezitten, maar er nog geen ervaring van hebben. Het loont de moeite hen nu en dan te helpen door ze althans in enkele typische beschouwingen in te leiden. Die namelijk, welke hen aanzetten God te vrezen en te beminnen, en hun waardering voor een deugdzzaam leven op grond van een verstandig inzicht in toepassing te brengen.

Tenslotte zijn er die tot dergelijke Oefeningen niet in staat lijken, zoals dat kan voorkomen bij een broeder. Dezen legt men voor wat aan hun bevattingsvermogen aangepast is en hen kan voorthelpen in de dienst van onze God en Heer.

[280] 21. Het is aan te bevelen dat allen, tenzij de overste voor iemand een uitzondering maakt, zich oefenen in het houden van een preek voor de huisgenoten (S). Behalve dat het uur na het middageten zodoende nuttig besteed wordt, krijgen zij aldus inspiratie en bereiken zij een zekere praktijk inzake stemgeluid, manier van optreden en dergelijke meer. Zij geven een proeve van het talent dat de Heer hun op dat vlak schenkt. Zij geven uiting aan hun goede gedachten tot eigen stichting en die van hun toehoorders, wanneer zij spreken over zelfverloochening, vordering in de deugd, en welke vorm ook van volmaaktheid. Zij sporen zo elkaar daartoe aan en verder vooral tot eenheid en broederlijke liefde.

[281] S. *Degenen die in huis preken moeten nalaten een huisgenoot of iemand uit de Sociëteit te vermanen. Hetzelfde geldt voor hen die in de kerk preken, tenzij zij de overste daarover vooraf hebben geraadpleegd. Natuurlijk mag iemand zichzelf en tegelijk zijn medebroeders aansporen vooruitgang te maken in een steeds grotere dienstbaarheid voor God. Dat is overigens meer op zijn plaats in huisinstructies dan in preken voor een kerkpubliek.*

[282] 22. Uiterst heilzaam is het met de grootst mogelijke toewijding die taken te verrichten waarin de nederigheid en de liefde meer aan bod komen. In het algemeen kan men zeggen: hoe inniger iemand zich bindt aan God en hoe edelmoediger hij zich tegenover de hoogste Majesteit opstelt (T), hoe meer hij zal ervaren dat God zich van zijn kant des te vrijgeviger betoont tegenover hem. Met de dag zal hij meer in staat zijn om alsmaar overvloediger genaden en geestelijke gaven te ontvangen.

[283] T. *Zich meer aan God binden en zich tegenover Hem edelmoedig betonen betekent: zich totaal en onherroepelijk aan de dienst van God geven. Dit doen zij die zich door het afleggen van geloften aan God toewijden. Hoezeer dit ook helpt om overvloediger genaden te ontvangen, toch mag men het niemand opleggen. In de loop van de eerste twee jaar mag niemand er ook maar toe worden aangezet.*

Het komt voor dat sommigen zich spontaan, uit persoonlijke godsvrucht, ertoe gedreven voelen hun geloften af te leggen nog vóór de twee jaar om zijn. In dat geval worden de geloften niet in iemands handen afgelegd en is er geen enkele plechtigheid. Maar ieder biedt ze voor zichzelf onze God en Heer aan in de stilte van zijn hart. Als men dat van plan is, dan is het wenselijk de formule, gebruikelijk bij de eerste geloften, op te vragen en de op schrift gestelde tekst van wat men God heeft beloofd, als duurzaam aandenken bij zich te bewaren.

[284] 23. Om vooruit te komen is het uiterst nuttig, ja hoogst noodzakelijk, dat allen zich op volmaakte gehoorzaamheid toeleggen. In de overste, wie hij ook is, erkennen zij de plaatsbekleder van Christus onze Heer, en zij bejegenen hem met diep gemeente eerbied en genegenheid. Het gaat er niet enkel om, hem ter wille te zijn naar buiten toe, door tot in details, prompt, krachtig en met de verschuldigde deemoed, zonder uitvlucht of tegenwerping, uit te voeren wat hij oplegt, ook al is wat hij beveelt moeilijk te volbrengen en gaat het in tegen wat wij graag hebben (V). Bovendien trachten zij van binnen de bereidheid op te brengen om hun eigen wil en

oordeel te onderwerpen en te verzaken. **In alles waar geen zonde mee gemoeid is**¹⁷, brengen zij hun willen en aanvoelen in overeenstemming met dat van de overste. Zijn wil en oordeel nemen zij als richtsnoer voor eigen wil en oordeel, zodat deze zuiverder afgestemd zijn op de eerste en hoogste regel van elke goede wil en elk juist oordeel: de eeuwige Goedheid en Wijsheid.

[285] V. *Het heeft zijn nut, dat de oversten degenen die in de proeftijd zijn af en toe de kans bieden om zich in de deugden van gehoorzaamheid en armoede te oefenen, door hen tot hun grotere geestelijke vooruitgang op de proef te stellen, net zoals de Heer deed met Abraham. Zo kunnen zij blijf geven van hun deugd en daarin groeien. Daarbij moet men evenwel zoveel mogelijk rekening houden met wat ieder aankan en met wat een gezond onderscheidingsvermogen zal aangeven.*

[286] 24. Teneinde zich meer te oefenen in de deugd van gehoorzaamheid is het geraden, ja zelfs onmisbaar, dat zij niet alleen maar aan de overste van de Sociëteit of van het huis onderdanig zijn, maar ook aan de ondergeschikte functionarissen die van hem gezag hebben ontvangen. Zodoende raken zij eraan gewend er niet op te letten aan welke mens zij zich onderwerpen, maar veeleer wie het is om wie en aan wie zij in alles gehoorzamen: Christus de Heer.

[287] 25. Allen hebben de armoede lief als hun moeder. Laten zij te zijner tijd enige van haar gevolgen ondervinden, naar de maat aangegeven door de heilige gave van onderscheid. Zij zijn bereid, zoals in het Examen gezegd is, **om na afloop van het eerste proefjaar van hun tijdelijke goederen afstand te doen, zodra de overste dat oplegt**¹⁸. Daarbij houden zij zich aan de gedragslijn die het Examen voorstelt.

[288] 26. Allen doen hun best om een juiste instelling te hebben, niet alleen maar met betrekking tot hun levenssituatie in haar geheel, maar evenzeer omtrent elke aangelegenheid in het bijzonder. Daarbij beogen zij oprecht God in zijn goedheid te dienen en te behagen om Hemzelf, zijn genegenheid en de uitzonderlijke weldaden waarmee Hij ons overlaadt, liever dan uit vrees voor straf of met de hoop op beloning, al laat men zich ook daardoor helpen. Herhaaldelijk worden zij aangespoord in alles God te zoeken en zich zoveel als het kan te ontdoen van gehechtheid aan welk schepsel ook, zodat zij al hun genegenheid richten op de Schepper. Hem hebben zij lief in alles wat Hij schiep en dat alles beminnen zij in Hem, overeenkomstig zijn allerheiligste en goddelijke wil.

[289] 27. Wie hun proeftijd doormaken in huizen van de Sociëteit moeten datgene studeren wat hen meer helpt om tot de boven genoemde zelfverloochening te komen en vooruit te gaan in deugd en godsvrucht. **Over het algemeen wordt in onze huizen, een uitzondering om speciale redenen daargelaten, niet gedaan aan studie van profane vakken (X)**¹⁹. Daar zijn immers de colleges voor. De huizen zijn er om het aangeleerde in praktijk te brengen, of om ten behoeve van de kandidaat-studenten en als voorbereiding, een basis te leggen van nederigheid en alle andere deugden.

[290] X. *Hoewel, in het algemeen gesproken, in de huizen van de Sociëteit, de studie van de profane disciplines achterwege blijft, toch is het predikanten en biechtvaders geoorloofd die materie te bestuderen welke voor hen dienstig kan zijn*²⁰. *Komt het voor iemand speciaal gelegen dat hij nog andere zaken bestudeert,*

dan wordt aan het wijs oordeel van de overste overgelaten om dat in overweging te nemen en desgewenst toe te staan.

[291] 28. Iemand brengt om de week of tenminste om de veertien dagen deze en dergelijke punten bij allen in herinnering, ofwel moeten zij ze zelf lezen. Zo voorkomt men dat zij, omdat ze van nature zwak zijn, ze uit het oog verliezen en verzuimen ze ten uitvoer te brengen. Enkele keren in het jaar vragen allen de overste een penitentie wegens hun tekortkomingen in het onderhouden van de regels. Deze aandacht is een teken van de zorg die ieder draagt voor zijn vooruitgang op de weg die God hem wijst.

Hoofdstuk 2

De zorg voor het lichaam

[292] 1. Evenals een overdreven bezorgdheid over alles wat het lichaam aangaat afkeuring verdient, zo is een zekere zorg voor de gezondheid en de lichamelijke conditie, nodig om God te kunnen dienen, te prijzen. Allen moeten daar oog voor hebben. Wanneer zij bij voorbeeld merken dat zij van iets schade ondervinden, of omgekeerd aan iets behoefte hebben inzake voeding, kleding, huisvesting, functie of bezigheid en dergelijke meer, dan melden zij dit aan de overste of aan degene die deze daarvoor heeft aangesteld. Daarbij nemen zij twee punten in acht. Ten eerste: alvorens deze stap te zetten, gaan zij daarover bidden. Als zij daarna nog menen de zaak aan de overste te moeten voorleggen, doen zij dat ook. Ten tweede: zij lichten hun verzoek voor de overste toe, mondeling of, om te voorkomen dat hij het vergeet, in het kort op schrift. Dit gedaan hebbend laten zij de zorg voor de zaak verder helemaal aan de overste over: zijn beslissing houden zij voor de beste. Of hij het gevraagde toestaat af niet, zij maken geen enkele tegenwerping noch dringen zij zelf of via een tussenpersoon verder aan (A). Zij overtuigen zichzelf ervan dat hetgeen de overste, terdege ingelicht, in de Heer beslist heeft, meer bijdraagt tot de dienst aan God en tot hun eigen groter welzijn.

[293] A. *Wie onder de aandacht heeft gebracht hetgeen hij voor zichzelf noodzakelijk acht, moet er uit eigen beweging niet opnieuw om vragen noch erop aandringen. Ingeval de overste het nog niet voldoende begrepen heeft en een nadere toelichting wenst, dan wordt hem die uiteraard verstrekt. Mocht hij vergeten erin te voorzien, ofschoon hij te kennen heeft gegeven dat te willen doen, dan is het voor de betrokkene niet misplaatst met gepaste bescheidenheid de overste aan het verzoek te herinneren en het hem opnieuw voor te leggen.*

[294] 2. Voorzover dit kan wordt er voor eten, slapengaan en opstaan een uur vastgelegd, waaraan allen zich in de regel houden (B).

[295] B. *Allen nemen zoveel mogelijk de dagorde in acht inzake eten en slapen. Als het evenwel om speciale redenen voor de een af ander beter lijkt daarvan af te wijken, dan oordeelt de overste of hij dat toestaat of niet.*

[296] 3. Wat betreft voeding, kleding (C), huisvesting en wat verder materieel nodig is, zorgt men met Gods hulp ervoor, dat hetgeen de lichaamsconditie vereist om God te kunnen dienen en loven voorhanden is, al blijft er gelegenheid om de deugd te toetsen en de zelfverloochening te beoefenen. Hierbij houdt men rekening met ieder persoonlijk, zoals in de Heer past.

[297] C. *Wat kleding betreft houdt men er rekening mee waartoe zij dient: om de koude te weren en er keurig uit te zien. Voor de rest is het wenselijk dat zij die in de proeftijd zijn, in de manier waarop zij gekleed gaan, een hulpmiddel vinden tot versterving en zelfverloochening, en om de wereld en haar ijdelheden met voeten te treden. Daarin gaat men niet verder dan wat, alles wel beschouwd, de gebruiken, de functie en de andere individuele omstandigheden toestaan. Inzake kleding mag men bij scholastieken na hun aanneme en bij de studenten, meer dan bij hen die nog in de proeftijd zijn, rekening houden met hun voorkomen en gemak. Studeren immers is vermoeiend en de colleges beschikken over inkomsten. Hoe dan ook, het overtollige moet vermeden worden. In elk geval apart gaat men te werk overeenkomstig ieders behoeften.*

[298] 4. Het is niet goed iemand zodanig met fysieke arbeid te belasten dat de geest afstompt en het lichaam schade ondervindt (D). Aanbeveling verdient een of andere vorm van lichamelijke oefening die lichaam en geest ten goede komt. Dit geldt voor allen, ook voor hen die intellectuele arbeid te verrichten hebben. Deze arbeid dient men af en toe te onderbreken, niet te lang aan te houden en ook niet zonder maat te houden op zich te nemen.

[299] D. *Een of twee uur na het middageten is het vooral 's zomers niet geoorloofd, tenzij het niet anders kan, door te gaan met zware fysieke of intellectuele inspanningen. Wat dan toch moet gebeuren, wordt afgewogen met de maatstaf van de liefde. Wel mag deze tijd opgevuld worden met lichtere bezigheden. Buiten deze uren werkt men net zo min alsmaar door, zonder dat men zich ook maar een moment van ontspanning of gepaste recreatie gunt.*

[300] 5. Aan lichaamskastijding, nachtwaken (E), vasten en andere uitwendige boetedoeningen of inspanningen (F) die gewoonlijk schade berokkenen en een groter goed in de weg staan, mag men zich niet ondoordacht te buiten gaan. Daarom is het raadzaam dat ieder zijn biechtvader op de hoogte houdt van alles wat hij in dit opzicht doet. Meent deze dat de betrokkene overdrijft of heeft hij daar zo zijn twijfels over, dan verwijst hij hem naar de overste. Dit alles met de bedoeling dat wij met meer licht verder gaan en God onze Heer in ziel en lichaam meer verheerlijken.

[301] E. *Voor de nachtrust neemt men in de regel zes à zeven uur. Men gaat niet slapen zonder iets aan te trekken, tenzij de overste om dwingende redenen een uitzondering toestaat. Bij zo'n verscheidenheid van personen en gewoontes kan men geen strakke regel voorschrijven. Of men de vastgestelde tijd inkort of verlengt, wordt aan het verstandig oordeel van de daartoe aangestelde overgelaten. Deze let erop dat iedereen krijgt wat voor zijn gesteldheid nodig is.*

[302] F. *Ieder moet bereid zijn elke functie op zich te nemen die hem wordt opgedragen. Toch is men erop bedacht, dat voor de taken die robuuste en krachtige*

mannen vergen, zoals die van koster, portier en ziekenverpleger, zoveel mogelijk personen in aanmerking komen die de daarvoor gewenste lichaamsconditie hebben.

[303] 6. In huis is er iemand die de leiding heeft over alles wat de gezondheid betreft. Hij zorgt ervoor dat allen gezond blijven, voornamelijk zij die door leeftijd of andere oorzaken verzwakt zijn, en dat de zieken weer herstellen. Allen die zich minder goed voelen dan normaal, laten hem dat weten. Dan kan men uitzien naar een geschikt geneesmiddel, zoals de liefde dat vraagt (G).

[304] G. *Voor de zieken moet men goed zorg dragen. Zodra een ziektegeval de verpleger ter ore komt en hij meent dat het ernstig is, waarschuwt hij de overste en wordt de dokter ontboden. In de regel is er één dokter, tenzij de overste in bepaalde gevallen er anders over oordeelt. Zoveel mogelijk houdt men zich, wat voedsel en medicatie betreft, aan hetgeen de dokter voorschrijft. Daar moet de zieke zich niet in mengen. Veeleer is hij bedacht op het oefenen van geduld en op gehoorzaamheid. De rest laat hij over aan de overste en diens helpers, door wie Gods voorzienigheid hem leidt.*

Het behoort tot onze roeping erop uit te trekken en te leven in om het even welke plaats ter wereld waar wij hopen God beter te dienen en de mensen beter te helpen. Niettemin blijkt wel eens uit de ervaring dat iemand niet bestand is tegen het klimaat van een bepaalde streek en daar voortdurend ziek is. In dat geval kan de overste in overweging nemen of het niet beter is dat de betrokkene verhuist. In zijn nieuwe verblijf, waar hij zich beter voelt, kan hij zich ook intenser wijden aan de dienst van God. Het komt evenwel de zieke zelf niet toe zo'n overplaatsing aan te vragen noch zich daartoe geneigd te tonen. Dat laat hij over aan de overste.

[305] 7. Voor het beheer van de tijdelijke zaken moeten allen die aandacht hebben die de liefde en het verstand van hen vragen. Maar het is redelijk iemand speciaal te belasten met de zorg voor deze zaken, als gold het de eigen bezittingen van onze Heer Jezus Christus. Voor de andere onmisbare functies, voornamelijk voor die welke beter in huis dan daarbuiten gebeuren (H), moet men voorzien door het benodigde aantal functionarissen. Als onze broeders met soortgelijke taken niet bekend zijn, dan moeten zij die aanleren. Daarbij richten zij steeds alles op de meerdere eer van God onze Schepper en Heer.

[306] H. *Met functionarissen belast met taken die beter in huis dan daarbuiten gebeuren, bedoelen wij: het hoofd van de wasserij, de kapper en dergelijke. Het is wenselijk dat het, in de mate van het mogelijke, huisgenoten zijn die daarvoor ingezet worden.*

DEEL IV

DE INTELLECTUELE VORMING VAN HEN DIE IN DE SOCIËTEIT BLIJVEN EN ANDERE VAARDIGHEDEN OM MENSEN GEESTELIJK VAN DIENST TE ZIJN

Voorwoord

[307] 1. De Sociëteit beoogt uitdrukkelijk haar eigen leden en de medemensen te helpen om het uiteindelijke doel te bereiken waarvoor zij geschapen zijn. Dat vraagt niet alleen een levenswijze die tot voorbeeld kan dienen, maar ook kennis en de wijze om deze over te dragen. De hier volgende uiteenzetting zal handelen over de intellectuele vorming van hen die tot de proeftijd toegelaten werden en over de omzetting van het geleerde in de praktijk. Theorie en praktijk moeten hen helpen om God, onze Schepper en Heer, beter te leren kennen en te dienen. Daarbij wordt verondersteld dat ze eerst een voldoende stevig fundament van zelfverloochening gelegd hebben en vooruitgang gemaakt hebben op de weg van het geestelijk leven. (A) Met het oog op die intellectuele vorming scheidt de Sociëteit ruimte voor colleges en hier en daar ook voor universiteiten of hogescholen, als studiehuzen voor hen die tijdens hun proeftijd in de vormingshuizen wel geschikt bleken, maar wier kennis nog niet het peil bereikte dat men van een lid van de Sociëteit mag verwachten. Deze kennis en ook andere vaardigheden die kunnen bijdragen om mensen geestelijk te helpen, zullen hun daar bijgebracht worden. We spreken dan eerst over de colleges en vervolgens over de universiteiten. Daarvoor rekenen we op de bijstand die de goddelijke Wijsheid zich zal verwaardigen ons tot grotere eer en lof van God te schenken.

[308] A. *Dit is het oogmerk en doel van deze Sociëteit: in opdracht van de hoogste plaatsbekleder van Christus onze Heer of van de overste van diezelfde Sociëteit alle werelddelen te doorkruisen om het woord Gods te verkondigen, biecht te horen en alle andere middelen in te zetten om met Gods genade de mensen geestelijk te helpen. Daarom lijkt het ons onontbeerlijk of in elk geval vanzelfsprekend, dat wie in deze Sociëteit wil intreden, op grond van zijn onbesproken gedrag en zijn intellectuele ontwikkeling voor dat werk geschikt is. Maar verhoudingsgewijs zijn er maar weinigen te vinden die tegelijk waardevolle én*

hoog ontwikkelde mensen zijn, en de meerderheid van die al niet zo talrijke groep wil liefst geen verdere moeite doen. De Sociëteit zal verdere groei dan ook nauwelijks mogen verwachten van de toetreding van zulke waardevolle en ontwikkelde mannen. Er wordt immers door haar Instituut veel inspanning gevorderd en een grondige zelfverloochening.

Anderzijds gaan het behoud en de uitbreiding van de Sociëteit tot grotere lof en dienst van God onze Heer ons zeer ter harte. Daarom dachten we aan een andere weg, die erin zou bestaan om jongeren op te nemen die door hun voorbeeldig gedrag en hun begaafdheid het vertrouwen wekken dat ze hoogstaande en geleerde werkers zullen worden in de wijngaard van Christus onze Heer. Tevens moeten we de zorg voor colleges op ons nemen, met inachtneming van de voorwaarden die de Apostolische Brief stelt. Deze colleges kunnen al dan niet verbonden zijn aan een universiteit, die van haar kant niet perse van de Sociëteit hoeft te zijn. We zijn er immers in de Heer van overtuigd dat de goddelijke Majesteit beter gediend zal worden, wanneer zij die zich voor die dienst volledig inzetten, tegelijk talrijker worden en vorderingen maken op intellectueel en moreel gebied.

We zullen het dus eerst over de colleges hebben en daarna over de universiteiten. Bij de behandeling van de colleges zal het eerst gaan over de

stichters, vervolgens over de materiële voorzieningen van de al gestichte colleges, op de derde plaats over de opnemings- en begeleidingszaken van de scholastieken die daar studeren en over het bevorderen van de studie en andere middelen om de evenmens van nut te zijn, en over het beëindigen van de studies; op de vierde plaats over het bestuur van die colleges.

Hoofdstuk 1

De gedachtenis van de stichters en weldoeners van de colleges¹

[309] 1. Het is meer dan billijk dat wij ons best doen om een passend antwoord te geven op de toewijding en vrijgevigheid van hen van wie de goddelijke Goedheid zich bedient om colleges op te richten en te ondersteunen. Dat antwoord zal om te beginnen erin bestaan dat voortaan in ieder college van onze Sociëteit elke week een mis wordt opgedragen voor de stichter en de levende en overleden weldoeners.

[310] 2. Eveneens zouden alle priesters die in het college zijn, in het begin van elke maand voortaan voor hen een mis moeten opdragen. Bovendien moet elk jaar op de dag van de overdracht van het college aan de Sociëteit een (A) plechtige mis opgedragen worden voor de stichter en de weldoeners. Op die dag zullen in datzelfde college alle daar aanwezige priesters voor die intentie celebreren.

[311] A. *'Plechtig' moet men verstaan zoals de Sociëteitstraditie en het lokale gebruik dat verstaat.*

[312] Op dezelfde dag moet een waskaars aangeboden worden aan de stichter of (B) aan iemand die tot zijn naaste verwanten behoort of aan iemand die door hemzelf is aangewezen; die kaars moet het wapen van de stichter of een vrome afbeelding dragen. (C) Met die kaars zal de Sociëteit uiting geven aan de dank die zij aan de stichter verschuldigd is.

[313] B. *Is er in de plaats waar een dergelijk college opgericht is, na verloop van tijd niemand meer van de nakomelingen van de stichter, dan kan de kaars naar een familielid elders gestuurd worden of anders kan men ze op het altaar plaatsen waar het heilig misoffer wordt opgedragen, uit naam van de stichter en in zijn plaats.*

[314] C. *Een dergelijke kaars drukt de dankbaarheid uit die men aan de stichter verschuldigd is. Ze houdt niet de erkenning in van een beschermheerschap of van enig beheersrecht dat de stichters of hun nakomelingen zou toekomen ten aanzien van de colleges en de bezittingen ervan.*

[315] 4. Zodra de Sociëteit in het bezit komt van een college, moet pater generaal zorgen dat in de gehele Sociëteit iedere priester driemaal een mis opdraagt voor de stichter, als die nog leeft, en voor de weldoeners van dat college, opdat de Heer hen in alles mag leiden en hen steeds rijkelijk mag zegenen. (D) En sterft de stichter of weldoener, dan moet pater generaal dadelijk na het ontvangen van het

overlijdensbericht zorgen dat in de hele Sociëteit alle priesters drie missen voor zijn ziele[n]rust opdragen. Telkens als in het voorgaande sprake is van missen die de priesters moeten opdragen, moeten alle anderen die tot een college behoren en geen priester zijn, voor dezelfde intentie bidden; want op beide groepen rust eenzelfde plicht van dankbaarheid in de Heer.

[316] D. *Zijn de stichters corporaties of verenigingen (en die sterven niet), dan worden deze missen gelezen voor de overledenen ervan en vooral voor hen die zich op meer bijzondere wijze voor ons ingezet hebben.*

[317] 5. Bovendien worden de stichters en weldoeners van een college op bijzondere wijze deelachtig aan alle goede werken die met Gods genade gebeuren zowel in het bewuste college zelf als in de hele Sociëteit.

[318] 6. (E) Maar de Sociëteit moet zich meer algemeen ervan bewust blijven dat ze tegenover de stichters en hun naaste verwanten een heel bijzondere plicht van genegenheid heeft, zowel tijdens hun leven als na hun dood. Daarom hebben ze recht op alle diensten die wij, rekening houdend met onze zeer bescheiden levensstaat, hen tot Gods eer kunnen bewijzen,

[319] E. *Wat boven gezegd is, moet zonder beperking onderhouden worden jegens hen die een college geheel financieren, maar jegens hen die alleen het begin mogelijk hebben gemaakt, slechts ten dele; pater generaal zal in de Heer uitmaken wat hen toekomt.*

Hoofdstuk 2

De materiële voorzieningen in de colleges

[320] 1. Biedt men de Sociëteit volledig vrij colleges aan, opdat deze er volgens haar Constituties ten volle gebruik van maakt, dan zal de bevoegdheid om die uit naam van de hele Sociëteit aan te nemen, volledig bij pater generaal berusten.

[321] 2. Zou de stichter een aantal voorwaarden stellen die niet helemaal overeen komen met de gebruikelijke werkwijze van de Sociëteit, dan moet genoemde generaal de mening vragen van enkele anderen, die hij terzake meer competent acht, en moet hij na grondig overleg en rekening houdend met het doel dat de Sociëteit zich gesteld heeft, namelijk de dienst van God, uitmaken of de Sociëteit er al dan niet goed aan doet dat college aan te nemen. Bemerkt de Sociëteit na verloop van tijd dat de last ervan te zwaar weegt, dan kan men op de Algemene Congregatie voorstellen en beslissen het college op te geven of wegen te zoeken om de last te verlichten of zeker om extra middelen ter beschikking te stellen om die last te helpen dragen. Maar dat geldt alleen voor het geval dat pater generaal deze moeilijkheid niet in de Heer heeft opgelost nog vóór de samenkomst van een Algemene Congregatie.

[322] 3. De bevoegdheid om reeds aanvaarde colleges of huizen op te geven of aan anderen over te dragen, zal berusten bij (A) de generaal en de Sociëteit

samen.² {Het gaat hier immers om iets dat even erg is als de amputatie van een lidmaat en om een beslissing die overigens van blijvende aard is en van groot gewicht. Daarom is het beter dat de gehele Sociëteit hierover geraadpleegd wordt}³.

[323] A. *Pater generaal moet samen met de Sociëteit beslissen of reeds aanvaarde colleges en huizen opgegeven of behouden dienen te worden. [Dit zou kunnen gebeuren tijdens een Algemene Congregatie, maar ook daarbuiten, doordat namelijk de stemgerechtigden hun stem (naar pater generaal) zenden]⁴. In zo'n geval kan noch de Sociëteit noch haar generaal het opgegeven bezit of een deel daarvan wegschenken aan mensen buiten de Sociëteit. Maar als de Sociëteit de opgenomen taak weer opgeeft, kunnen degenen die bij de stichting zich dat recht hadden voorbehouden, naar eigen goeddunken het aldus vrijgekomen goed voor een ander werk bestemmen. Maar als er niet zo'n voorbehoud is gemaakt, dan kan de Sociëteit te werk gaan overeenkomstig haar Instituut, en doen hetgeen naar haar inzicht meer tot eer van God onze Heer zal strekken.*

[324] 4. In de colleges van de Sociëteit mag men (B) geen zielzorg of verplichtingen tot het celebreren van missen of andere dergelijke zaken op zich nemen. Gewoonlijk leiden die immers zeer van de studie af en belemmeren ze het bereiken van het doel dat men daar tot Gods eer nastreeft. Hetzelfde geldt overigens ook voor de huizen en kerken van de geprofeste Sociëteit. Deze moet immers zoveel mogelijk klaar staan om zendingen van de Apostolische Stoel uit te voeren en andere taken op zich te nemen tot Gods eer en om de mensen geestelijk te helpen.

[325] B. *Het niet aangaan van verplichtingen, enz. moet zo verstaan worden dat men geen verplichtingen mag aangaan om missen te lezen en dergelijke, waarvan de opbrengsten lijken op vaste inkomsten. Het is daarom nog niet verkeerd om een gemakkelijk na te komen en beperkte verplichting op zich te nemen (als die maar geen zielzorg is), vooral als het gaat om iets dat nauwelijks afleiding of tijdverlies met zich meebrengt. Daarvoor moet er echter wel voldoende grond bestaan. Maar in de huizen van professen zijn zulke verplichtingen wel uit den boze; die hebben immers geen vaste inkomsten en de professen wonen daar niet blijvend genoeg. Hier wordt niet gesproken over het aannemen van andere verplichtingen, zoals om te doceren of docenten te leveren. Toch mag men ook die opdrachten in de colleges en universiteiten pas aannemen na een langdurige overweging en moet men zich daar beperken tot hetgeen pater generaal wenselijk acht voor het algemeen welzijn en dat van de Sociëteit, tot eer van onze God en Heer.*

[326] 5. (C) Het eigendom van de colleges en alle materiële goederen die daartoe behoren, zal in de hand van de Sociëteit zijn en deze zal rectoren aanstellen die voor deze taak de geschikte aanleg hebben. Dezen moeten zorgen voor het onderhoud en het beheer van de bezittingen van de colleges en ze moeten voorzien in hetgeen nodig is voor de gebouwen, voor de studenten die in het college wonen, (D) voor hen die men erop voorbereidt om ze daar op te nemen en tenslotte ook (E) voor hen die buiten het college de belangen daarvan waarnemen. De rectoren zijn verantwoordelijk voor het hele financiële beheer en ze moeten op elk ogenblik rekenschap daarvan kunnen afleggen aan degene die door pater generaal daartoe wordt gemachtigd. (F) Pater generaal van zijn kant kan de goederen van de colleges niet gebruiken om daarmee zichzelf of enig familielid of de geprofeste Sociëteit van

nut te zijn. Daardoor zal hij des te onbaatzuchtiger het uiteindelijke beheer ervan kunnen waarnemen tot de grotere eer en dienst van God.

[327] C. *Overeenkomstig de Apostolische Brieven zal de Sociëteit de inkomsten ten bate van haar scholastieken laten beheren door de generaal of de provinciaal of door iemand die daartoe door pater generaal gemachtigd is. Die moeten de bezittingen en inkomsten van de colleges verdedigen en instandhouden, zelfs voor de rechtbank, als dit wenselijk of noodzakelijk zou lijken. En genoemde overste, of wie hij daartoe aangewezen heeft, zal bevoegd zijn om alles aan te nemen wat men bovendien nog aan de colleges voor hun materiële instandhouding en uitbreiding zal willen schenken.*

[328] D. *Met hen die men erop voorbereidt om ze naar het college te sturen, wordt bedoeld op hen die in het noviciaatshuis zijn en op hen die uit een professenhuis of een noviciaatshuis vertrekken met de opdracht om te gaan studeren.*

[329] E. *Met hen die buiten de colleges de zaken daarvan behartigen, wordt in de eerste plaats bedoeld op de procuratoren die aan het pauselijk hof of aan het hof van andere vorsten de zaken van de Sociëteit behartigen. Maar hoeveel betaald moet worden voor deze en andere onvermijdelijke uitgaven, zal pater generaal uitmaken, met inachtneming van de redelijkheid; hij kan dat zelf doen of hij kan dat een ander laten doen.*

[330] F. *Wanneer gezegd wordt dat noch de geproteste Sociëteit noch haar Generaal hun profijt mogen trekken uit de vaste inkomsten van de colleges, betekent dit overeenkomstig de Apostolische Brieven, dat zij die inkomsten niet mogen gebruiken tot eigen voordeel. Die inkomsten kunnen natuurlijk wel gebruikt worden ten behoeve van hen die voor de colleges dienstig zijn, zoals beheerders, predikanten, docenten, biechtvaders, visitatoren en andere professen of soortgelijken die zich wijden aan de geestelijke of materiële verzorging van een college. Maar ook zonder een dergelijke reden zou men wel eens een kleinigheid mogen uitgeven voor een willekeurig lid van de Sociëteit, door hem bijvoorbeeld een dag aan tafel te nodigen of hem wat reisgeld mee te geven, als hij in het college voorbijkomt op zijn reis hier of daar heen, of hem een ander klein geschenk te geven. Het gaat daarbij immers om zo goed als niets. Dat voorkomt de gewetensangst dat men tekort schiet in de menselijkheid of omgekeerd dat men handelt tegen de bedoelingen van de Apostolische Stoel.*

[331] 6. ⁵In colleges die met hun vaste inkomsten naast de docenten nog twaalf scholastieken kunnen onderhouden, (G) mag men geen aalmoezen vragen en ook geen aalmoezen of andere schenkingen aannemen, dit tot grotere stichting van de mensen. Zouden de inkomsten niet volstaan voor het onderhoud van dat aantal, dan kan men wel wat aalmoezen aannemen, maar er niet om vragen, tenzij het college in zo grote nood verkeert dat het nodig zou zijn er te vragen, althans aan bepaalde mensen. In dat laatste geval mag men aalmoezen vragen en mag men zelfs bij gelegenheid van deur tot deur gaan bedelen, wanneer de noodtoestand dat nodig zou maken; hierbij moet steeds de grotere dienst van God en het algemeen welzijn doorslaggevend zijn.

[332] *G. Zou niettemin een weldoener een eigendom of een vaste bron van inkomsten willen schenken, dan kan men die ondanks het boven gezegde toch aannemen. Daarmee kunnen dan een groter aantal scholastieken en docenten onderhouden worden tot grotere eer van God.*

Hoofdstuk 3

De scholastieken die in de colleges zullen wonen

[333] 1. Waar het gaat over de scholastieken voor wier opleiding colleges aangenomen worden, is een der eerste vragen die overweging verdient, de vraag welke kwaliteiten ze moeten bezitten om erheen gezonden of er toegelaten te worden.

[334] 2. Eerst en vooral (A) kan niemand in een college van de Sociëteit onder de scholastieken opgenomen worden, als hij een van de vijf beletselen vertoont waarover in deel I gesproken is. En buiten de coadjutoren die nodig zijn voor de werkzaamheden en diensten in het college, moeten allen die kwaliteiten hebben die redelijkerwijze de verwachting wekken dat ze geschikt zullen blijken om door hun voorbeeld en hun woord in de wijngaard van Christus onze Heer te werken. Hoe groter hun intellectuele begaafdheid, hoe voorbeeldiger hun gedrag en hoe beter ze fysiek in staat zijn om de last van de studie te dragen, des te geschikter zijn ze en des te eerder kan men hen naar een college zenden of hen er toelaten.

[335] *A. Als de plaatsbekleder van Christus iemand geschikt verklaard heeft om in een huis van de Sociëteit te wonen, is hij ook geschikt om in een college te wonen.*

[336] 3. Verder kan men alleen dan opgenomen worden onder de erkende scholastieken, als men in een huis of in een college een proeftijd heeft doorgemaakt. Pas na twee jaar van allerlei experimenten en probaties en na het afleggen van de geloften, met de belofte om in de Sociëteit te treden, kan hij de toestemming krijgen om zijn hele verdere leven in de Sociëteit door te brengen tot Gods eer.

[337] 4. Sommigen die in een professenhuis wonen, worden nog vóór die twee jaar noviciaat voor het college bestemd (als dit wenselijk zou lijken in de Heer) of worden in het college opgenomen. Ook die mogen aan de studie beginnen. Maar die gelden nog niet als erkende scholastieken, zolang ze niet hun twee jaar novicaat achter de rug hebben (B) en hun geloften niet afgelegd hebben samen met genoemde belofte; eerst dan worden ze onder de scholastieken gerekend.

[338] *B. Het zou kunnen gebeuren dat men in een college van de Sociëteit⁶ niet toekomt aan het vereiste aantal scholastieken die zich verbonden hebben door de belofte of het voornemen om God in de Sociëteit te dienen. Dan zal het niet in strijd zijn met ons Instituut om met toestemming van pater generaal en voor zolang hij dat goed vindt, andere arme studenten op te nemen, die niet van plan zijn in te treden; wel moeten ook die vrij zijn van de beletstelen waarover het in deel I gaat en ze moeten blijf geven van een aanleg die de hoop wettigt dat ze in de wijngaard van Christus onze Heer goede arbeiders zullen zijn ter ere Gods, op grond van hun*

intellectuele aanleg of hun ontwikkelingsniveau, hun gedrag, hun leeftijd en andere gaven Gods, die men bij hen merkt. Dat is het enige dat van de student verwacht wordt, of hij nu lid is van de Sociëteit dan wel buitenstaander.

Zulke studenten moeten zich aanpassen aan de scholastieken inzake biechtfrequentie, studie en levensstijl. Wel moeten ze anders gekleed zijn en in een eigen deel van hetzelfde college wonen. Daardoor zullen zij die het Instituut van de Sociëteit volgen, apart wonen, en niet tussen de studenten van buiten. Wel mogen ze contact met hen onderhouden, voor zover de overste dit wenselijk vindt tot grotere stichting en tot de grotere dienst van onze God en Heer.

Ook al zouden er genoeg scholastieken van de Sociëteit zijn, toch is het niet in strijd met ons Instituut iemand in een college toe te laten zonder dat die van plan is in de Sociëteit te treden. Het kan namelijk zijn dat afspraken met de stichters dat eisen, maar dan moet het voor het doel dat de Sociëteit zich stelt, nuttig lijken om een college aan te nemen onder zulke voorwaarden. Het zou ook mogen om andere uitzonderlijke en gewichtige redenen. Die studenten moeten dan echter apart wonen en mogen alleen met toestemming van de overste omgaan met bepaalde betrouwbare leden van de Sociëteit, die daartoe aangewezen zijn.

Of een student die niet tot de Sociëteit behoort, arm is, moet beoordeeld worden door pater generaal of door iemand aan wie deze de bevoegdheid daartoe geeft. En zelfs in het geval van zonen van rijke of adellijke families, zal er soms om gegronde redenen niets op tegen zijn hen op te nemen; wel moeten die daar dan op eigen kosten leven.

Voor wie nog geen stappen op de weg van de studie gezet heeft, lijkt de toelatingsleeftijd te moeten liggen tussen 14 en 23 jaar. En over het algemeen mag men stellen dat iemand des te meer geschikt is om aangenomen te worden, hoe meer gaven hij blijkt te hebben van het soort dat men van een lid van de Sociëteit verwacht. Toch moet men erop letten dat we voor zulke studenten veeleisend moeten zijn liever dan toegeeflijk. Ook moet men de kandidaten voor hun opname zorgvuldig selecteren; daarvoor is een onderzoeksprocedure voor ieder afzonderlijk nodig.

Om bijzondere en naar de mening van de overste doorslaggevende redenen, zou men sommigen wel een zeldzame keer bij onze eigen studenten mogen laten wonen.

Hoofdstuk 4

De zorg voor de toegelaten scholastieken

[339] 1. Wat de zorg voor degenen die in het college wonen betreft op het lichamenlijk en materieel gebied, daarover is genoeg gezegd in deel III. Toch moet men er bijzonder op letten dat zij niet studeren op tijden waarop dit niet goed is voor hun gezondheid, dat ze lang genoeg slapen, en dat ze maat houden bij hun intellectuele arbeid. Zo zullen ze deze langer kunnen volhouden, zowel waar het gaat om het verwerven van kennis als om de praktische aanwending ervan tot Gods eer.

[340] 2. Wat de geestelijke zaken aangaat, zullen dezelfde principes gelden voor de bewoners van colleges als voor die van andere huizen, zolang ze in de proeftijd zijn. Als ze zich na hun noviciaat aan de studie wijden, moet men voorkomen dat hun studieijver hun liefde voor solide deugden en voor het religieuze leven doet verslappen. Anderzijds zal er in die tijd niet zo bijzonder veel plaats ingeruimd worden voor versterving, gebed en langdurige meditatie (A). Intellectuele vorming eist immers in zekere zin de hele mens op; zich daarop toeleggen met de bedoeling God te dienen, is niet minder waardevol in de ogen van onze God en Heer, ja zelfs waardevoller, dan zich in de periode van de studies aan genoemde praktijken wijden.

[341] A. *Als de rector het in een bepaald geval verantwoord zou achten om wegens bijzondere redenen meer toe te staan, moet hij daarbij met onderscheiding te werk gaan.*

[342] 3. Naast de sacramenten van biecht en communie, die ze **iedere week (B)**⁷ moeten ontvangen, en naast het dagelijkse mishoren, **zullen ze een uur uittrekken voor het reciteren van het Officie van O.L.Vrouw, het gewetensonderzoek tweemaal daags, en voor andere gebeden naar eigen devotie, tot het uur vol is.**⁸ Bij dit alles zullen ze zich laten leiden door het voorschrift en het oordeel van hun meerderen, aan wie ze gehoorzaamheid verschuldigd zijn zoals aan Christus.

[343] B. *Alleen om bijzondere redenen en veeleer op grond van noodzaak dan van devotie, mag men toestaan vaker dan éénmaal per week te communiceren. De communie langer dan een week uitstellen zal evenmin mogen zonder speciale reden*⁹. *Eveneens om speciale reden zou men soms de mis mogen weglaten of zouden sommigen de voorgeschreven gebedstijd mogen verlengen of verkorten. Dit zal alles overgelaten worden aan de wijsheid van de overste.*

Toch dient plus minus een uur besteed te worden aan het reciteren

van het officie van O.L.Vrouw. Maar waar het gaat om scholastieken die niet gehouden zijn aan het bidden van het brevier, zal men gemakkelijker op zijn tijd een andere regeling kunnen treffen, en meditaties en andere geestelijke

oefeningen de plaats laten innemen van het officie van O.L.Vrouw, als ook daaraan maar een vol uur besteed wordt. Dat zal vooral het geval zijn als sommigen op de ene manier geestelijk niet vooruitgaan, maar met Gods genade meer baat vinden bij de andere. Maar dat veronderstelt altijd de toestemming of het voorschrift van de oversten, wier taak het is om na te gaan of bij sommigen om bijzondere reden beter iets anders gedaan kan worden. Men moet daarbij rekening houden met de echte godsvrucht van die studenten of van de stichter en met de bijzondere omstandigheden van personen, tijden en plaatsen.

Wie nog weinig vertrouwd is met geestelijke zaken en verlangt naar hulp op die weg, kan men wat stof meegeven om erover te mediteren of te bidden, naargelang ze daar baat bij zouden vinden.

{Of de scholastieken in de tijd dat de celebrant bidt met gedempte stem, zodat het volk niet hoort wat hij zegt, al dan niet een deel van hun gebeden mogen reciteren waarvoor hun een uur is voorgeschreven, dat moeten hun meerderen of oversten uitmaken. Dezen zullen rekening houden met personen, plaatsen, omstandigheden en tijden en zich bij hun beslissing laten leiden door de grotere eer van God}¹⁰.

[344] 4. Anderen (zoals die broeders welke niet hebben leren lezen) moeten naast de mis in totaal nog een uur besteden (C) aan het bidden van het rozenhoedje of de rozenkrans van O.L.Vrouw en aan het gewetensonderzoek tweemaal daags of aan andere gebeden, ieder naar eigen godsvrucht, zoals gezegd is over de scholastieken.

[345] C. *Men moet hen leren hoe ze bij het bidden van rozenkrans of rozenhoedje de geheimen kunnen overdenken of overwegen, zodat zij dit kunnen doen met des te meer aandacht en godsvrucht. En als zij die wel hebben leren lezen, daarin meer geestelijke vrucht zouden vinden dan in het bidden van de getijden, dan kunnen ze deze laatste gebedsvorm vervangen worden door een andere, die hen meer helpt.*

[346] **Het is wenselijk dat de scholastieken tweemaal per jaar, namelijk met Pasen en met Kerstmis (D), hun eenvoudige geloften hernieuwen (E)¹¹ die ze afgelegd hebben volgens de formule waarover het in deel V, hoofdstuk 4, zal gaan.** Dit moet hun godsvrucht vermeerderen en het besef verlevendigen van de verplichting waardoor ze aan God gebonden zijn en hen in hun roeping bevestigen. Wie die geloften nog niet heeft afgelegd, moet dit doen na afloop van de twee jaar noviciaat, zoals in het Examen aangegeven wordt.

[347] D. *Als de rector het met verloop van de hogere overste om een of andere bijzondere reden praktischer zou vinden dat deze hernieuwing op andere feestdagen plaats heeft, zou ook dat mogen. En waar sprake is van Pasen en Kerstmis, is daaronder ook begrepen de octaafweek van die feestdagen of evenzoveel dagen ervoor.*

[348] E. *Wat de scholastiek in de Sociëteit belooft, is dit: in de orde in te treden om er metterdaad de zuiverheid, armoede en gehoorzaamheid te beleven, overeenkomstig de gewoonte van de Sociëteit, om het even of hij aangenomen is om na afloop van zijn studietijd profes te worden dan wel gevormd coadjutor. {Dientengevolge kan de overste hem dadelijk als scholastiek aannemen}¹²*

en hem tegelijk zijn noviciaat laten beginnen, maar alleen met het oog op zijn toelating, als de tijd rijp is, tot de graad van profes of van coadjutor. Dit gebruik brengt mee dat hij ondanks het uitspreken van de gelofte van armoede toch zijn tijdelijke goederen kan behouden tot het moment dat de overste gedurende de noviciaatstijd zal bepalen.¹³

[349] 6. Wanneer ze lessen buitenshuis moeten volgen (want ze mogen nergens naartoe gaan zonder verlof van de overste) moeten ze erheen gaan en terugkeren {twee aan twee} (F)¹⁴, en met zoveel innerlijke en uiterlijke voornaamheid dat ze elkaar en anderen stichten. En met de studenten van buiten mogen ze alleen spreken over dingen die te maken hebben met de studie of met de geestelijke vooruitgang, naargelang er meer van te verwachten lijkt tot de meerdere eer van God.¹⁵

[350] F. *Het is de taak van de rector om voor elkeen een metgezel aan te wijzen. Die moet van die aard zijn dat de een de ander kan helpen om meer vorderingen te maken.*

Hoofdstuk 5

De vakken die de scholastieken moeten studeren¹⁶

[351] 1. De kennis die men zich in deze Sociëteit eigen maakt, heeft tot doel om met Gods bijstand het eigen geestelijk welzijn en dat van de naaste te bevorderen. Dat doel zal dan ook de norm zijn waaraan wordt afgemeten welke vakken de onzen moeten studeren en welk niveau ze daarin moeten bereiken. Omdat in het algemeen (A) de literatuur van de verschillende talen, de logica, de natuurfilosofie en de moraalfilosofie, de theologie, (zowel de scholastieke als (B) de positieve) en de Heilige Schrift hiertoe bijdragen, zullen zij die naar het college worden gezonden (C) zich op deze vakken toeleggen. Daarbij moeten ze zich met bijzondere ijver bezig houden met de vakken die naar het inzicht van de studieprefect tot het genoemde doel in de Heer dienstiger zijn; de studieprefect zal daarbij rekening houden met de verschillen in tijd, plaats en personen.

[352] A. *Literatuur omvat naast de grammatica ook de retorica.*

[353] B. *Als er in de colleges niet voldoende tijd zou zijn om conciliedocumenten, decreten, teksten van kerkleraren en andere stof uit de moraal te behandelen, zou iedereen na zijn collegetijd deze met toestemming van zijn oversten persoonlijk kunnen bestuderen. Dit geldt vooral voor hen die reeds beschikken over een degelijke basiskennis van de scholastieke theologie.*

[354] C. *Naargelang leeftijd, aanleg, voorliefde en reeds genoten vorming of naargelang het nut voor het algemeen welzijn zou ieder zich ofwel op al deze vakken kunnen toeleggen, ofwel op één of meer daarvan. Wie niet in alle vakken zou kunnen uitblinken, zou er toch voor moeten zorgen dit in één vak te doen.*

[355] 2. Wat ieders individuele studieprogramma moet zijn, wordt overgelaten aan het verstandig oordeel van de oversten (D). Maar wie het nodige talent bezit om in de genoemde vakken een steviger fundament te leggen, zou daarmee iets heel nuttigs presteren.

[356] D. *Men zou sommigen naar het college kunnen sturen, niet omdat men hoopt dat ze er vakbekwaam zullen worden in de boven beschreven zin, maar om anderen*

te ontlasten. Zo bijv. een priester om er biecht te horen. Dezen, maar ook anderen van wie men wegens hun leeftijd of om andere redenen niet kan verwachten dat ze in al die vakken nog grote vorderingen zullen maken, zullen er goed aan doen om naargelang het voorschrift van de overste met dat soort studies bezig te zijn dat in hun vermogen ligt. Ze moeten zich bekwamen in de kennis van de talen en in onderwerpen die nuttig zijn voor de biechtpraktijk; en tenslotte moeten ze zorgen beter thuis te raken in hetgeen dienstig zal zijn voor het geestelijk welzijn van de evenmens.

[357] 3. Hoelang iemand zich aan een bepaald vak moet wijden en wanneer hij aan een volgend vak moet beginnen, zal op basis van een examen door de rector bekeken en beslist worden.

[358] 4. In elke faculteit moet men de veiliger en **meer algemeen aanvaarde leer** volgen [E] en de auteurs die deze houden. De zorg daarvoor berust bij de rector; hij moet zich daarbij houden aan wat voor de hele Sociëteit beslist zal worden tot grotere eer van God.¹⁷

[357] E. *In de lessen mag men uit de heidense literatuur niets behandelen dat in strijd zou zijn met de eerbaarheid. Al het andere kan de Sociëteit gebruiken, zoals Israël de buit van Egypte. Ook goede boeken van christelijke auteurs moet men niet behandelen, als de auteur ervan niet deugt, om te vermijden dat sommigen voor die auteur warm gaan lopen. En het is wenselijk dat men in detail vastlegt welke werken behandeld dienen te worden, zowel in de literatuurstudie als in de andere vakken, en welke niet aan bod mogen komen.*

Hoofdstuk 6

De hulpmiddelen voor een vruchtbare studie

[360] 1. Om in deze vakken zoveel mogelijk vorderingen te maken, moeten de scholastieken er vooral op letten de zuiverheid van hart te bewaren en te studeren met een juiste bedoeling: ze mogen niets anders op het oog hebben dan de eer van God en het geestelijk welzijn van de mensen. Ze moeten daarom in hun gebeden vaak om de genade vragen in de studie voor dit doel vorderingen te mogen maken.

[361] 2. Vervolgens moeten ze het voornemen hebben zich met ernst en regelmaat aan hun studie te wijden en ervan doordrongen zijn dat er niets is waardoor zij in het college God welgevalliger kunnen zijn dan door met genoemde bedoeling ijverig te studeren. Ook al zouden ze later nooit de kans krijgen het geleerde in praktijk te brengen, toch moeten ze ervan overtuigd zijn dat de inspanning van de studie die ze, zoals het hoort, uit gehoorzaamheid en liefde op zich genomen hebben, een zeer verdienstelijk werk is in de ogen van de goddelijke en hoogste majesteit.

[362] 3. Hetgeen afleidt van de studie moet men uit de weg ruimen, voorzover dat mogelijk is in de Heer. We bedoelen daarmee (A) zowel devotie-oefeningen en verstervingen die men in overdreven mate of op ongeregelde wijze op zich zou nemen, als beslommeringen en externe (B) bezigheden, zoals huishoudelijk werk in

huis of gesprekken, (C) biechthoren en ander geestelijk dienstwerk buitenshuis. Om later des te beter anderen met de opgedane kennis van dienst te kunnen zijn, is het beter dergelijke activiteiten, hoe vroom die ook zijn, uit te stellen tot na de studie. Intussen zullen anderen zich daarmee wel bezig houden. En al die dingen moet men doen met een heel groot verlangen om God te eren en te dienen.

[363] A. *Dit is een algemene richtlijn. Als iemand het toch nodig zou vinden, om zich op devotie-oefeningen en versterving toe te leggen, zal het aan de wijsheid van de overste worden overgelaten te beslissen hoever hij daarin kan gaan.*

[364] B. *Er is niets op tegen dat men iemand die met dergelijk tijdrovend werk belast zou zijn op een of ander moment zou helpen. Maar dit werk behoort veeleer tot de opdracht van de coadjutoren die juist om de studenten daarvan te ontlasten in het college ingeschakeld zullen worden.*

[365] C. *Daarom kan men voor wie nog niet gewijd is de wijding beter uitstellen om te vermijden dat die problemen meebrengt, zolang de studietijd nog niet ten einde is. Toch zal het soms nodig zijn daarin te dispensereren, wanneer namelijk de noodzaak steeds terugkeert.*

Dat dienstwerk kan wel verricht worden door een aantal die al klaar zijn met hun studie of die met dat doel naar het college gezonden worden. Evenzo moeten er voor het huishoudelijk werk in het college, dat veel tijd in beslag neemt, mensen zijn wier hoofdbezigheid niet de studie is. Bedoeld worden de broeders of anderen die op het college zijn voor een proeftijd en niet om er te studeren.

[366] 4. In de vakken moet men de juiste volgorde in acht nemen. Dit houdt in dat eerst een stevige basis van kennis van het Latijn gelegd moet zijn, eer men met de filosofie begint; dat pas na deze de scholastieke theologie aan de beurt komt en pas nadien de positieve theologie. De Heilige Schrift kan men tegelijk of achteraf bestuderen.¹⁸

[367] 5. (D) De talen waarin de Schrift geschreven of vertaald is, kan men vooraf of achteraf leren, naargelang de overste zal beslissen, rekening houdend met de verscheidenheid van situaties en mensen. Dit wordt dus aan zijn oordeel overgelaten. Maar leren de onzen die talen, dan moet één van de daarbij beoogde doeleinden de verdediging zijn van de door de Kerk goedgekeurde vertaling.

[368] D. *Het is wenselijk dat sommigen in de theologie een graad behaald hebben of erin althans tamelijk onderlegd zijn en de standpunten van de kerkleraren en van de Kerk kennen, opdat de studie van de talen hen van nut zal zijn en hen geen kwaad zal doen. Maar als sommigen zo nederig en zo vast in het geloof zouden blijken, dat er geen gevaar bestaat dat de studie van de talen hen in enig opzicht kwaad zal doen, kan de overste hen toestaan zich aan die studie te wijden, wanneer dit het algemeen of individueel welzijn ten goede komt.*

[369] 6. (E) Alle studenten moeten de lessen van de openbare docenten volgen, voorzover de rector van het college dat beslist. Het is wenselijk dat (F) die docenten (of ze nu lid zijn van de Sociëteit of niet) bekwaam, nauwgezet en plichtsgetrouw zijn

en zich interesseren voor de vorderingen van hun studenten, zowel bij het lesgeven als bij het leiden van wetenschappelijke oefeningen.

[370] E. *Als voor iemand iets anders beter zou uitkomen, zal de overste dit met de hem eigen wijsheid bekijken en eventueel daarin dispenseren. Hetgeen over de openbare lessen gezegd is, sluit de mogelijkheid van privé-lessen niet uit, wanneer die in of buiten het college nodig of nuttig zouden zijn.*

[371] F. *Zonder goedkeuring en machtiging van de provinciaal mag niemand van de Sociëteit openbare lessen geven, behalve in de lagere klassen of voor een tijdje, in geval van nood. Wel kunnen zij die daarvoor het nodige talent hebben, en in het bijzonder zij die al klaar zijn met hun studie, toch doceren bij wijze van oefening, tenminste als belangrijker taken niet iets anders zouden vereisen.*

[372] 7. Er moet in het college zo mogelijk een gemeenschappelijke bibliotheek zijn. Wie naar het oordeel van de rector de sleutel ervan moeten hebben, moeten die krijgen. Bovendien moet (G) iedereen over die boeken beschikken die hij nodig heeft.

[373] G. *Al is dit zo, toch mag men in deze boeken niet schrijven. En de bibliothecaris moet bijhouden wie welke boeken heeft.*

[374] 8. De studenten moeten de lessen trouw bijwonen, die met zorg voorbereiden en (H) na de les repeteren, uitleg vragen over hetgeen ze niet begrepen hebben, en (I) andere nodige aantekeningen maken, om daarmee nadien het geheugen te hulp te komen.

[375] H. *Wat de repetities betreft, moet de rector zorgen dat die op bepaalde tijden plaats hebben in het lesgebouw of thuis. Terwijl één de stof herhaalt, luisteren de anderen. Stuit men op moeilijkheden, dan legt men die aan elkaar voor; en zou er iets zijn waarover men het niet eens kan worden, dan moet men zich tot de docent wenden. De rector moet ook zorgen voor de organisatie van disputen en soortgelijke scholastieke oefeningen, die zinvol lijken in het kader van de behandelde vakken.*

[376] I. *De oversten moeten oordelen of het nuttig is dat de studenten van de lagere jaren over schriften beschikken om de inhoud van de lessen te noteren, waarbij ze dan tussen de regels en in de kantlijn de nodige aantekeningen kunnen maken. Wie al in de hogere jaren van de humaniora is of in een andere faculteit, moeten papier bij zich hebben om te noteren wat ze horen of wat hun de moeite van het optekenen waard lijkt. Nadien kunnen ze hetgeen ze voor later willen bewaren in een meer geordende vorm in schriften overbrengen.*

[377] 9. De rector van het college moet er van zijn kant met zorg op letten of docenten en studenten al dan niet hun plichten vervullen in de Heer.

[378] 10. Het is uiterst nuttig dat vooral de studenten in de filosofie en de scholastieke theologie regelmatig debatteren. Ze moeten daarom deelnemen aan de gewone debatten in de onderwijsinstelling die ze bezoeken, ook als die niet onder de leiding staat van de Sociëteit. Ze moeten op bescheiden wijze hun kennis bewijzen in de Heer. Het is bovendien wenselijk dat de rector in ons college elke zondag of op een andere dag een student uit ieder jaar van de filosofie en de theologie aanwijst

om enige stellingen te verdedigen, als niet een of andere speciale reden een beletsel meebrengt. Deze stellingen moeten de avond tevoren worden aangeslagen aan de schoolpoort. Ieder die dat wenst, kan daar komen om aan het debat deel te nemen of te luisteren. Nadat de verdediger in het kort zijn stellingen heeft bewezen, mag ieder die wil, huisgenoot of niet, ertegen argumenteren. Wel moet iemand het debat in goede banen leiden en hetgeen als conclusie van het debat moet worden aangehouden, moet hij ten behoeve van de toehoorders samenvatten en toelichten. Hij dient ook ervoor te zorgen dat degenen die het debat voeren niet over hun tijd heengaan en dat elkeen, voor zover mogelijk de kans krijgt om aan het woord te komen.

[379] 11. Naast de twee vermelde soorten van debat moet er dagelijks in het college tijd uitgetrokken worden om te debatteren onder leiding (zoals boven beschreven is). Zo zal het denken getraind worden en zullen tevens de vragen die zich in die vakken aandienen, tot Gods eer beantwoord worden.

[380] 12. Ook wie lessen volgen in de humaniora, zullen regelmatig deelnemen aan debatten over onderwerpen die betrekking hebben op hun studie, in aanwezigheid van iemand die hen daarbij kan leiden. Op zondag of op een andere vaste dag zullen ze na het middageten stellingen uit hun eigen vak verdedigen of zich oefenen in het schrijven van een opstel in proza of in versvorm. Men kan dit voor de vuist laten doen om het improvisatievermogen te testen of men kan iemand eerst thuis een onderwerp laten uitwerken en het resultaat laten voordragen.

[381] 13. (K) Voor iedereen en in de eerste plaats voor de studenten in de humaniora moet de voertaal Latijn zijn. Ze moeten memoriseren wat de docenten hun opgeven en zich bij het schrijven met ijver oefenen in een goede stijl. (L) Ook moet er iemand zijn die werk maakt van de verbetering van hun opstellen. De rector kan sommigen toestaan privé ook nog andere schrijvers te lezen dan die welke in de lessen behandeld worden. Ook zal wekelijks een van de ouderejaars op een vastgestelde dag na het middageten een Latijnse of Griekse toespraak houden over een onderwerp dat huisgenoten of anderen kan stichten en hen kan opwekken tot grotere volmaaktheid in de Heer.

[382] K. *Wanneer omstandigheden van plaats, tijd of persoon een verandering nodig maken in de praktijk van repetities, debatten en het gebruik van het Latijn als voertaal, zal dit overgelaten worden aan het wijze oordeel van de rector, die daarvoor wel een minstens algemeen verlof van de overste moet hebben.*

[383] L. *Om de scholastieken te helpen meer vorderingen te maken in hun studie zou het goed zijn studenten van gelijk niveau aan te wijzen om elkaar in een heilige wedijver uit te dagen. Ook zou het goed zijn soms een proeve van hun kunnen naar de provinciaal of de generaal te sturen, nu eens van de een, dan weer van een ander. Voor de studenten in de humaniora kan dit een opstel zijn, voor studenten in de filosofie en de theologie een thesis. Ook zal het nuttig zijn de scholastieken eraan te herinneren dat ze na afloop van hun studie in het huis waar ze naartoe gaan, een examen zullen moeten afleggen over alle vakken die ze gevolgd hebben.*

[384] 14. Bovendien moet er (M) persoonlijke stille studietijd zijn, vooral voor de studenten in de filosofie en de theologie, maar ook voor de anderen, opdat ze beter en nauwkeuriger de behandelde stof kunnen verwerken.

[385] M. *In deze persoonlijke studietijd kunnen zij, als de rector het goed vindt, een commentaar raadplegen. Maar zolang ze de lessen volgen, zou dat maar één enkel moeten zijn, maar dan wel een uitgelezen commentaar. Ze kunnen ook opschrijven wat ze nuttig achten voor later.*

[386] 15. Zoals men de al te grote studieijver van sommigen moet temperen, zo hebben anderen het nodig dat men hen tot de studie aanzet en prikkelt en animeert. Daartoe dient de rector te weten hoe de scholastieken hun studieplicht nakomen. Hij kan ofwel zichzelf daarvan vergewissen of zich laten informeren door een daartoe aangestelde pedel of toezichthouder.

(N) Als zou blijken dat de studieperiode in het college voor iemand zonder vrucht voorbijgaat, doordat hij geen vooruitgang wil maken of daartoe absoluut niet in staat is, is het beter hem daar weg te halen. Zijn plaats kan dan ingenomen worden door een ander, die meer vorderingen kan maken met het oog op de dienst van God, welke toch het doel is van het college.

[387] N. *Blijkt iemand niet geschikt voor de studie, maar wel voor ander dienstwerk, dan zou men hem in het college of in een ander huis van de Sociëteit kunnen inzetten voor een bezigheid die hem meer ligt. Slaagt hij ook daarin niet, dan kan men hem wegzenden uit de Sociëteit, ofschoon hij als scholastiek aanvaard is. Maar de rector moet toch eerst de zaak na rijp overleg aan de provinciaal of aan pater generaal voorleggen en doen wat deze hem opdraagt.*

[388] 16. Wanneer iemand met een bepaalde vak klaar is, zal hij er goed aan doen de stof voor zichzelf te herhalen. Daartoe kan hij met verlof van de rector nog een andere auteur bestuderen of een paar meer dan vroeger. Ook kan hij, als de rector dat goed vindt, een samenvatting maken van hetgeen hij in de loop van de cursussen genoteerd had met betrekking tot de stof van dat vak. (O) Hij zal dat dan korter, helderder en nauwkeuriger kunnen doen dan in de tijd, toen hij minder onderlegd was dan na voltooiing van die studie.¹⁹

[389] O. *Dergelijke samenvattingen moet men alleen laten maken door studenten die beschikken over een grondiger kennis en een helderder verstand en oordeelsvermogen; de overigen kunnen profiteren van het werk dat dezen presteren. En de docent zou dat werk moeten goedkeuren. Anderen kunnen zich laten helpen door de notities van hun docent en ook door eigen notities. Het is nuttig eigen opmerkingen in de kantlijn te noteren en bovendien over een goede inhoudsopgave te beschikken, om gemakkelijker te kunnen vinden wat men zoekt. Maar of het nu gaat om dergelijke uittreksels of om de uitwerking van eigen gedachten of over andere geschriften, men moet goed weten dat er nooit een boek gepubliceerd mag worden zonder onderzoek en goedkeuring door pater generaal, zoals boven is gezegd.*

[390] 17. Op de vastgestelde tijd moeten de studenten zich voorbereiden op de openbare examens en verdedigingen. En als ze na een gedegen examen voor de

gebruikelijke graden in aanmerking komen, mogen ze daartoe gepromoveerd worden²⁰. Maar vaste benoemingen mogen ze niet aannemen, ook al worden die in de regel op de universiteiten na het behalen van een graad aangeboden. Zo zullen ze elke schijn van eerezucht vermijden en elk ongeordend

verlangen. Ze moeten zich dus afzijdig houden en ook bij hun promotie geen onkosten maken die armen niet passen. En als ze graden behalen, moet dat uitsluitend zijn om de mensen tot Gods eer meer van nut te kunnen zijn, en mag het geen afbreuk doen aan hun nederigheid.

[391] 18. De overste zal uitmaken of het dienstig is dat zij die klaar zijn met hun studie, les geven privé of openbaar, tot hun eigen nut en dat van anderen. Hij zal daarin die beslissing nemen welke hem het meest verantwoord lijkt in de Heer.

Hoofdstuk 7

De scholen in de colleges van de Sociëteit²¹

[392] 1. We moeten niet alleen oog hebben voor de intellectuele vorming van onze scholastieken, maar ook voor de intellectuele en morele vorming van de studenten van buiten die we als leerlingen in onze colleges opgenomen hebben. Daarvoor moeten we, waar dat kan, (A) openbare scholen openen, minstens op het niveau van de humaniora. Waar het erom gaat met (B) hogere studierichtingen te beginnen, moet men rekening houden met de plaatsen waar de colleges gevestigd zijn en zich daarbij steeds afvragen wat God het meest welgevallig is.

[393] A. *Het komt aan pater generaal toe uit te maken waar dergelijke scholen dienen te komen.*

[394] B. *En men moet ook rekening houden met wat voor de Sociëteit haalbaar is. Het is onze bedoeling dat het onderwijsprogramma in een college in de regel de humanioravakken en de studie van de talen en de geloofsleer zal omvatten, en als het nodig mocht zijn, een paar lessen casuïstiek. Maar is er iemand die goed kan preken of biechthoren, dan moet ook dat gebeuren. En van hogere studierichtingen zal daar geen sprake zijn. Voor dat soort onderwijs moet men hen die de humaniora doorlopen hebben, naar de universiteiten van de Sociëteit zenden.*

[395] 2. Dergelijke scholen moeten zo georganiseerd zijn, dat de studenten van buiten goed onderricht worden in de geloofsleer. Voor zover mogelijk, moet men zorgen dat ze maandelijks biechten en geregeld de preek bijwonen. Tenslotte moet men erop toezien dat ze zich naast de intellectuele vorming ook een christelijk gedrag eigen maken. Aangezien er bij de concrete vormgeving daarvan een grote verscheidenheid nodig zal zijn, wegens het verschil in situaties en personen, is het hier niet de plaats om in details te gaan. Wel vinden we het nodig dat er in (C) elk college een aantal regels opgesteld worden voor de noodzakelijke details. (D) Toch willen we er hier op wijzen **{dat men zo nodig niet moet nalaten om studenten**

van buiten lijfstraffen toe te dienen; dit mag echter niet door iemand van de Sociëteit gebeuren}.²²

[396] C. *{Ieder kan uit de regels van het Romeins College overnemen wat voor een ander college bruikbaar lijkt}*.²³

[397] D. *Daarvoor moet men een tuchtmeester aanstellen, als men er een kan vinden. Zoniet, dan moet men zoeken hoe men die lijfstraf kan laten toedienen, bijv. door een van de medestudenten of op een andere geschikte manier.*

[398] 3. Het is eigen aan onze roeping geen enkele materiële vergoeding aan te nemen voor geestelijk dienstwerk dat wij volgens ons Instituut verrichten voor het welzijn van onze medemensen. Daarom is het ongepast voor een college schenkingen te aanvaarden die voor de Sociëteit de verplichting met zich meebrengen een predikant of een biechtvader of (E) **een theologiedocent** beschikbaar te stellen²⁴. Ook al moeten de principes van billijkheid en erkentelijkheid ons ertoe aanzetten om met grotere zorg genoemd dienstwerk, dat zo eigen is aan ons Instituut, te verrichten in die colleges welke met grotere vrijgevigheid en godsvrucht gesticht zijn, toch moeten we daarom nog niet instemmen met verplichtingen of voorwaarden die afbreuk zouden doen aan de ernst van onze manier van doen; deze is immers: om niet geven, wat we om niet ontvangen hebben. Wel mag men voor het levensonderhoud van hen die de belangen van een college dienen, een schenking aannemen die de stichter veelal aanbiedt uit liefde en tot Gods eer.

[399] E. *Wanneer pater generaal of de Sociëteit de zorg voor een universiteit op zich zou nemen, zou het niet in strijd zijn met de bedoelingen van deze Constituties om zich op grond daarvan te verbinden om daar de gewone vakken te doceren, ook als daaronder enkele theologische vakken zouden zijn.*

Hoofdstuk 8

De vorming van de scholastieken in functie van het apostolaat²⁵

[400] 1. Gelet op het doel waarop de studies in de Sociëteit gericht zijn, is het goed dat men tegen het eind van de studieperiode vertrouwd gemaakt wordt met het hanteren van de geestelijke wapens voor het grotere goed van de medemens. Hoewel dit eigenlijk beter en langduriger gebeurt in andere huizen, kan men niettemin op het college alvast een aanvang daarmee maken.

[401] 2. Om te beginnen moeten zij die naar mening van de overste tot priester gewijd dienen te worden, leren celebreren, niet alleen met begrip en innerlijke godsvrucht, maar ook met een waardige uiterlijke houding, die de aanwezigen kan stichten. **De Sociëteit dient zoveel mogelijk overal dezelfde liturgische vormen te gebruiken**²⁶. Voorzover dit te verzoenen is met de regionale eigenheid, moet men

de Romeinse vorm volgen; deze is immers meer universeel en bovendien geniet ze op bijzondere wijze de voorkeur van de Heilige Stoel.

[402] 3. Ook moeten ze zich oefenen in het preken en het (A) geven van gewijd onderricht op een wijze waaraan het volk iets heeft; en die verschilt van die van de scholastieke theologie. Ze moeten ook (B) andere dingen bestudeerd hebben die voor die taak nuttig zullen zijn en die kennis moeten ze paraat hebben. Willen ze hun taak aankunnen, dan moeten ze hun best doen de landstaal goed te leren. Om die taak beter en met een groter apostolisch nut te vervullen, moeten ze tenslotte (C) alle middelen aanwenden waarmee ze de evenmens efficiënt kunnen helpen.²⁷

[403] A. *Bij het onderricht moet men erop letten naast de verklaring van de tekst ook punten aan te raken die kunnen helpen om als een moreel hoogstaand mens en christen te leven; dit moet men ook doen in de lessen in het college, maar nog meer wanneer men onderricht geeft aan het volk.*

[404] B. *Het is wenselijk dat men de evangelies van het hele jaar bestudeerd heeft met bijzondere aandacht voor de manier om erover te preken, en ook iets uit de rest van de Heilige Schrift om dat aan het volk uit te leggen. Ook moet men zich voorbereid hebben om te spreken over de ondeugden, de verfoeilijkheid ervan en de middelen ertegen; van de andere kant ook over de geboden, de deugden en de goede werken, tevens over de motieven om die ter harte te nemen en aan de middelen om ze in praktijk te brengen. Hiervan moet men zo mogelijk een korte samenvatting maken; zo iets is in de regel heel nuttig, omdat men dan niet zoveel boeken nodig heeft.*

[405] C. *Middelen daartoe zijn bijvoorbeeld: bekendheid met de regels voor de wijze van preken die ervaren predikanten hebben opgesteld; het beluisteren van goede predikanten; oefenpreken thuis of in kloosters; een goede corrector die wijst op fouten zowel inzake inhoud als inzake stemgebruik en voordracht. Men moet ook zelf terugblikken op hetgeen men gezegd heeft om op alle mogelijke manieren meer vorderingen te maken.*

[406] 4. Verder moeten ze zich ook oefenen (D) in het biechthoren en het uitreiken van de communie. Daarbij moeten ze ervoor zorgen goed te weten en toe te passen wat zichzelf en wat biechtelingen en communicanten moeten doen, willen ze tot Gods eer het sacrament naar behoren en met vrucht ontvangen en dat geregeld doen.

[407] D. *Het biechthoren veronderstelt de studie van de scholastieke theologie en van de casuïstiek, vooral over de restitutie; daarnaast kan ook een samenvatting van de {voorbehouden}²⁸ gevallen en kerkelijke straffen, nuttig zijn, om te weten hoever de eigen jurisdictie reikt, naast de kennis van de formules van minder gewone absoluties die kunnen voorkomen. Vervolgens dient men te weten hoe men de biechteling kan ondervragen over zijn zonden en de verbetering ervan en men moet leren hoe men goed en voorzichtig in de Heer dit werk kan verrichten zonder schade voor zichzelf en tot nut van de anderen. Met name in het begin moet de biechtvader na een biecht bij zichzelf nagaan of hij ergens een fout gemaakt heeft, om in het vervolg daarvoor op zijn hoede te zijn.*

[408] 5. (E) Elk moet zich vertrouwd gemaakt hebben met de Geestelijke Oefeningen en zich dan erin bekwamen ze ook aan anderen te geven. Allen moeten hun best doen om in staat te zijn ze toe te lichten en om te beschikken over de vaardigheid bij het hanteren van deze geestelijke wapens. Men kan immers zien hoeveel deze met Gods hulp bijdragen tot zijn dienst.²⁹

[409] E. *Vertrouwdheid met het geven van de Oefeningen kunnen ze opdoen door die eerst te geven aan mensen bij wie het niet zo erg is, als zij een fout maken. En ze kunnen hun wijze van doen vergelijken met die van een meer ervaren man en goed noteren wat ze als beter of als minder goed erkend hebben. Uiteenzettingen over de Oefeningen moeten niet alleen tot doel hebben anderen een bevredigende uitleg ervan te geven, maar tevens in hen het verlangen te wekken om in de Oefeningen geestelijke hulp te zoeken. Als algemene regel geldt dat men alleen de Oefeningen van de eerste week geeft; de Oefeningen in hun geheel moet men slechts geven aan heel weinigen of aan mensen die een beslissing willen nemen over hun levensstaat.*

[410] 6. (F) Ook de werkwijze bij het geloofsonderricht moet de nodige aandacht krijgen. Die werkwijze moet aangepast zijn aan het bevattingsvermogen van kinderen en eenvoudige mensen.

[411] F. *Heel nuttig zou ook een korte samenvatting kunnen zijn van alles wat men moet weten inzake geloof en christelijk leven.*

[412] 7. In het voorgaande ging het over het helpen van de evenmens om goed te leven. Maar men moet ook op de hoogte zijn van hetgeen hem kan helpen om goed te sterven (G). Men moet weten wat men te doen heeft op het uur waarop meer dan ooit beslist wordt of men het uiteindelijke doel, het eeuwig geluk, zal bereiken of mislopen.

[413] G. *Ook een beknopte handleiding van de manier om stervenden bij te staan zal van pas komen; daarmee kan men zijn geheugen opfrissen, wanneer dit heilige dienstwerk verricht moet worden.*

[414] 8. Als algemene regel geldt dat men hen moet leren welke apostolische werkwijze de leden van deze Sociëteit moeten volgen. Ze moeten immers in totaal verschillende streken van de wereld leven en onder totaal verschillende soorten mensen. Dat vraagt dat ze gewapend zijn tegen de problemen die kunnen rijzen en dat ze de geboden kansen om God meer te dienen, weten te grijpen. En dat ze daarbij gebruik maken van alle beschikbare middelen. Wel is het zo dat alleen de zalving van de Heilige Geest en de wijsheid die God gewoonlijk meedeelt aan hen die op zijn goddelijke Majesteit vertrouwen, iemand dat kunnen bijbrengen. Toch kan de weg daarheen althans tot op zekere hoogte gebaad worden door een aantal raadgevingen die een hulp kunnen zijn en die de werkzaamheid van Gods genade bevorderen.

Hoofdstuk 9

Het beëindigen van de studies

[415] 1. Om redenen die in het tweede deel vermeld staan, laat men sommigen op de daar aangegeven wijze (A) van het college weggaan, zodat anderen, die met meer ijver God zullen dienen, hun plaats kunnen innemen. Voor de huizen en de colleges geldt op dit punt hetzelfde principe.

[416] A. *{Anderen doet men weggaan na zeven jaar, namelijk die welke voor zolang in een college aanvaard zijn zonder het voornemen om in de Sociëteit in te treden, zoals gezegd is. Toch kan men inzake die zeven jaar dispensatie verlenen en deze tijdsduur verlengen, wanneer zulke studenten door hun voorbeeldig gedrag een zeer gunstige invloed hebben, zodat men van hen een grotere inzet voor de zaak van God kan verwachten of een voordeel voor het college}*³⁰.

[417] 2. Sommigen zal men van het college laten weggaan, omdat een verplaatsing naar elders beter is voor hun eigen geestelijke of intellectuele ontwikkeling of voor de Sociëteit in haar geheel. **Dit zou het geval kunnen zijn, wanneer iemand in een college klaar is met zijn filosofiestudie en ergens anders heen gezonden wordt om dat vak daar te doceren, nog voor zijn theologiestudie**³¹. Hetzelfde geldt, als iemand een ander werk te doen krijgt tot grotere dienst en eer van God.

[418] 3. In de regel echter laat men de scholastieken pas dan weggaan uit een college waar alle bovengenoemde vakken gedoceerd worden, wanneer ze klaar zijn met hun studies, dit is: na voltooiing van de filosofie en na vier jaar theologie. De rector mag niet vergeten dat hij tegen die tijd pater generaal of de provinciaal moet waarschuwen en hem moet laten weten welke vorderingen die scholastieken gemaakt hebben. Daarna moet hij uitvoeren wat hem wordt opgedragen.

Hoofdstuk 10

Het bestuur van de colleges

[419] 1. Volgens de brieven van de Apostolische Stoel berust het hoogste gezag en de laatste verantwoordelijkheid voor de colleges bij de geproteste Sociëteit. Aangezien deze immers niet het minste persoonlijk voordeel kan halen uit de inkomsten of deze voor eigen gebruik kan besteden, zal ze zich hoogstwaarschijnlijk met een zuiverder inzicht en meer geestelijke bezieling, met meer standvastigheid en gedurende langere tijd kunnen bezighouden met hetgeen een goed beheer van een college vereist tot grotere dienst van onze God en Heer.

[420] 2. Buiten hetgeen behoort tot de Constituties en tot de opheffing of vervreemding van een dergelijk college, zal het volledige gezag en beheer en heel algemeen de uitoefening van deze hoogste verantwoordelijkheid bij pater generaal berusten. Als deze het doel voor ogen houdt dat de colleges en heel de Sociëteit nastreven, zal hij beter kunnen zien wat daarvoor dienstig is.

[421] 3. Pater generaal zal dus in eigen persoon of door toedoen van iemand anders, die hij daartoe de bevoegdheid verleend heeft, iemand **{uit de coadjutoren van de Sociëteit}**³² (A) tot rector van het college aanstellen. Deze moet aan de provinciaal of aan iemand die pater generaal daartoe aanwijst, verantwoording afleggen van de hem opgedragen taak. Diezelfde overste zal bevoegd zijn om de rector af te zetten en van een dergelijke verantwoordelijkheid te ontlasten, als dit hem beter zal lijken in de Heer.

[422] A. *Dat belet niet dat een profes die naar een college gezonden wordt met de opdracht het college door te lichten of te reorganiseren, in het college kan verblijven of voor een tijdje de leiding over alles kan hebben, of nog iets anders daar kan doen, naargelang dit voor het grotere nut van het college of voor het algemeen welzijn beter zou lijken.*

[423] 4. Wie als rector aangesteld wordt, moet blijk geven van een voorbeeldig gedrag, een stichtende levenswandel en verregaand aan alle verkeerde neigingen afgestorven zijn; hij moet vooral van een beproefde gehoorzaamheid en deemoed getuigen. Voorts moet hij de gave van onderscheiding hebben, geschikt zijn om te besturen, thuis in het afhandelen van zaken en ervaren in het geestelijk leven. Waar nodig moet hij strengheid weten te paren aan welwillendheid. Hij moet zorgzaam zijn, bestand tegen zware inspanningen en goed ontwikkeld; en tenslotte moet hij iemand zijn in wie zijn oversten vertrouwen kunnen hebben en aan wie ze veilig hun gezag kunnen delegeren. Hoe groter dit gezag is, des te beter zal het bestuur van het college kunnen zijn tot meerdere eer van God.

[424] 5. De eerste taak van de rector is met zijn gebed en zijn heilige verlangens het gehele college als het ware op zijn schouders te torsen. Verder moet hij zorgen (B) dat de Constituties worden nageleefd; hij moet met grote zorg over alle bewoners van het college waken en hen beschermen tegen hetgeen hen binnenshuis en daarbuiten kan schaden, zowel door te voorkomen als door te genezen waar fouten gemaakt zijn, alles zoals het welzijn van elk afzonderlijk en van allen samen dat vraagt. Hij moet zorgen dat de studenten vorderingen maken in de deugd en de wetenschap, hij moet waken over hun gezondheid en (C) ook over onroerende en roerende goederen van het college, wijze keuzen maken bij de aanstelling van hen die een taak in huis te vervullen krijgen, nagaan hoe ze hun werk doen en hen naargelang het hem wenselijk voorkomt in de Heer, in hun functie handhaven of hen eruit weghalen. Heel algemeen gezegd, moet hij zorgen dat alles wat gezegd is in de voorafgaande hoofdstukken, die immers over de colleges handelen, correct wordt nageleefd. Hij mag niet vergeten dat hij in een houding van volkomen onderdanigheid en gehoorzaamheid moet staan, niet alleen tegenover pater generaal maar ook tegenover de provinciaal. Hij moet deze van het nodige op de hoogte houden en zich voor zaken van groter belang tot hem wenden en doen wat die hem opdraagt (deze is immers zijn overste), net zoals zij die in het college wonen hem als overste hebben en zich tot hem moeten wenden en hem moeten

gehoorzamen. Dezen moeten namelijk hun rector hoogachten en eerbiedigen, als degene die de plaats bekleedt van Christus, onze Heer. Ze moeten hem in echte gehoorzaamheid de vrije beschikking laten over hun persoon en al het hunne, en (D) niets voor hem verborgen houden, zelfs niet hun eigen geweten; dat moeten ze op vaste tijden en nog vaker, als daar reden voor is, voor hem openleggen, (zoals staat in het Examen). Ze mogen niet tegen hem ingaan of hem tegenspreken of hoe dan ook laten blijken dat ze zijn mening niet delen, om zo door de eenheid van oordeel en wil en door de verschuldigde onderdanigheid er beter aan toe te zijn en grotere vorderingen maken in de dienst van God.

[425] B. *Enerzijds moet de rector ervoor zorgen dat de Constituties in alles nageleefd worden; anderzijds kan hij hierin ook dispenseren, als zijn eigen oversten hem daartoe gemachtigd hebben. Dat mag hij, als hij oordeelt dat hij daarmee in een concreet geval de bedoeling van de auteur van de Constituties volgt in de gegeven omstandigheden en in noodsituaties, en hij daarbij het algemeen welzijn op het oog heeft.*

[426] C. *Hierbij kan men ook rekenen de passende zorg om vrienden te behouden en tegenstanders gunstig te stemmen.*

[427] D. *Bedoeld wordt een deur, een kast, enz.*

[428] 6. Een goed bestuur van het huis vraagt dat de rector niet alleen het vereiste getal van functionarissen aanstelt, maar ook ervoor zorgt dat ze voorzover mogelijk (E) geschikt zijn voor hun taak. Hij moet (F) ieder de regels ter hand stellen waarin staat wat hij te doen heeft, en hij moet erop toezien dat de een zich niet mengt in het werk van een ander. Bovendien moet hij erop letten dat de functionarissen hulp krijgen, als dat nodig zou zijn, en eveneens dat ze op ogenblikken waarop ze niets om handen hebben, hun tijd nuttig gebruiken voor de dienst van God.

[429] E. *'Geschikt' betekent dat men rekening houdt met de mogelijkheden van de persoon en de eisen van het werk. Taken die veel werk met zich meebrengen, moet men liefst niet opdragen aan mensen die al met ander werk overbelast zijn. En omdat voor bepaalde soorten werk ervaring nodig is, mag men mensen niet te gemakkelijk vervangen.*

[430] F. *Iedereen zou **elke week**³³ de regels moeten doornemen die op hem betrekking hebben.*

[431] 7. Tot de functionarissen die de rector moet aanstellen behoort een geschikte minister, die vice-rector of huismeester moet zijn en verantwoordelijk is voor alles wat op het algemeen welzijn betrekking heeft. Verder moet hij een **zaakwaarnemer hebben om de materiële aspecten van het college in het oog te houden**³⁴ en (G) iemand die verantwoordelijk is voor de geestelijke gang van zaken. Verder twee of meer anderen, in wier wijs oordeel en onkreukbaarheid hij veel vertrouwen heeft. Met hen kan hij dan spreken over de problemen waarmee hij te maken heeft en die hij tot Gods meerdere eer meent te moeten meedelen.

(H) Verder zijn er nog enige andere functionarissen nodig.

[432] G. *Wanneer er niet zoveel mensen ter beschikking zijn, kan iemand meerdere functies bekleden. Zo kunnen de minister en genoemde zaakwaarnemer zorg dragen voor hetgeen de rector of de novicen aangaat.*

[433] H. *Bijvoorbeeld die van secretaris, portier, koster, kok, wasser. Andere minder tijdrovende taken kunnen onder de scholastieken verdeeld worden, als er niemand anders zou zijn om die op zich te nemen.*

[434] 8. De rector moet zorgen dat de collegebewoners iedere functionaris strikt gehoorzamen waar deze zijn functie uitoefent, en de andere functionarissen op hun beurt aan de minister en ook aan hemzelf, naargelang hij dat beslist heeft. In het algemeen is het aan te bevelen dat zij aan wie de zorg toekomt over anderen, over wie ze gezag uitoefenen, van hun kant zelf voor dezen een voorbeeld van gehoorzaamheid moeten zijn, door zelf aan hun oversten te gehoorzamen als aan Christus.

[435] 9. Een vaste dagindeling bij studie, gebed, mis, lessen, eten, slapen enz. zal alles en ieder ten goede komen. (I) Op het vastgestelde uur moet er een teken gegeven worden. Op het horen daarvan moeten allen beginnen met hetgeen waartoe men hen roept en ze mogen zelfs een begonnen letter niet afmaken. De rector of degene die daartoe bevoegd is, heeft de taak na te gaan wanneer deze dagindeling vanwege het jaargetijde of om andere redenen gewijzigd dient te worden. En wat hij bepaald heeft, is bindend.

[
4
3
6
]

|
.

*M
e
n*

*z
a
l*

*d
a
t*

*t
e
k
e*

n

*g
e
v
e
n*

*m
e
t*

*d
e*

*b
e
l
3
5*

;

*h
e
t*

*l
u
i
d
e
n*

*d
a
a
r
v
a
n*

*z
a
l*

*b
e
t
e
k*

*e
n
e
n*

*d
a
t*

*m
e
n*

*m
o
e
t*

*g
a
a
n*

*s
l
a
p
e
n*

*o
f*

*a
a
n*

*t
a
f
e
l*

*k
o
m
e
n*

e

[437] 10. (K) {De rector moet zelf gedurende 40 dagen les geven of de geloofsleer uitleggen}³⁶. Ook moet hij zien wie van de collegebewoners en in welke mate, in huis en buitenshuis contacten moeten leggen met anderen in geestelijke gesprekken, het geven van de Geestelijke Oefeningen, het biechthoren, verder ook door preken of onderwijs of geloofsonderricht, deels om zich daarin te oefenen (vooral tegen het einde van hun studies), deels om de vrucht die dat meebrengt voor de andere huisgenoten of voor mensen van buiten. (L) En hij moet werk maken van alles wat naar zijn aanvoelen, en rekening houdend met alle omstandigheden, de goddelijke en opperste Goedheid welgevalliger is en meer strekt tot Zijn dienst en meerdere glorie.

[438] K. *Als het ernaar uitziet dat het geen goede indruk zal maken, wanneer de rector zelf lesgeeft, of om een andere afdoende reden, moet dat aan de provinciaal meegedeeld worden; en als die van dezelfde mening is, kan de rector dat werk door iemand anders laten doen.*

[439] L. *Het deel van de Constituties dat op de colleges betrekking heeft, zou men apart kunnen bundelen en twee of drie keer per jaar in het openbaar laten voorlezen³⁷.*

Hoofdstuk 11³⁸

Het aanvaarden van universiteiten

[440] 1. Uit naastenliefde aanvaarden wij colleges met de daaraan verbonden openbare scholen, ten dienste van de verstandelijke en zedelijke ontwikkeling niet alleen van de onzen, maar ook van jonge mensen van buiten. Om dezelfde reden kan de Sociëteit de zorg voor universiteiten op zich nemen, opdat die goede vruchten ook daar mogen gedijen en een wijdere uitstraling hebben, zowel in de vakken die daar gegeven worden, als in de mensen die er komen, als in de graden die hun

verleend worden, opdat ze elders met gezag kunnen doceren wat zij hier grondig bestudeerd hebben.

[441] 2. Maar onder welke voorwaarden en (A) met welke verplichtingen en in welke steden wij dergelijke universiteiten op ons moeten nemen, moet ter beoordeling overgelaten worden aan de hoogste gezagdrager in de Sociëteit. Na de mening gehoord te hebben van zijn assistenten en van anderen die hij in zijn raadpleging wil betrekken, zal hij persoonlijk kunnen beslissen of men ze moet aannemen. **{Maar is een universiteit eenmaal aangenomen, dan kan ze door hem zonder toestemming van een Algemene Congregatie niet meer afgestoten worden}**³⁹.

[442] A. *Soms zal de stichter aan de Sociëteit vragen een bepaald aantal docenten te benoemen of andere verplichtingen op zich te nemen. Ze kan daarop ingaan, als ze meent dat het ook in dat geval voor de Sociëteit nuttig is die last op zich te nemen met het oog op haar doel, namelijk de dienst van God; maar dan moet men goed bedenken dat men dan in geen geval hetgeen men beloofd heeft, naast zich neer mag leggen, evenmin als we in dezen zonder toestemming van pater generaal te gemakkelijk meer mogen doen dan hetgeen waartoe men zich verbonden heeft, wanneer dat uitgelegd zou kunnen worden als het aangaan van een nieuwe verplichting. Pater generaal mag hierin niet toeschietelijk zijn, maar na overleg met zijn assistenten moet hij er veeleer op letten de Sociëteit niet teveel te belasten. En als hij in een bepaald geval toestemt, moet het duidelijk zijn dat daaruit geen verplichting volgt, maar dat hetgeen men erbij neemt, een zaak van pure vrijwilligheid is.*

[443] 3. De religieuze rust en de geestelijke activiteiten verdragen niet dat de Sociëteit de innerlijke verstrooiing en de andere nadelen op zich zou nemen die samenhangen met de functie van rechter in civiele of strafzaken. Een dergelijke rechtsmacht die de Sociëteit zou moeten uitoefenen, hetzij in eigen persoon, hetzij via van haar afhankelijke tussenpersonen, mag men niet aanvaarden. Natuurlijk zijn er voor (B) de goede orde aan de universiteit burgerlijke of kerkelijke gerechtsdienaren nodig, die aan de studenten de straf voltrekken die de rector van de universiteit bepaald heeft en bekend gemaakt, (C) en die door hun bijdrage de zaak van de studie bevorderen, vooral wanneer de rector hun die zaak heeft aanbevolen.

[444] B. *Het zou kunnen gebeuren dat een student opstandig is of zoveel aanstoot geeft, dat men hem niet alleen uit de school maar ook uit de stad moet verbannen of hem in de gevangenis moet opsluiten. De goede orde van de universiteit eist dan dat zij die met het toezicht op de rechtsorde belast zijn, dat onmiddellijk na melding van het gebeurde ten uitvoer brengen. In deze en soortgelijke gevallen is een schriftelijke machtiging nodig van de vorst of het hoogste gezagsorgaan. Anderzijds zou een aanbeveling van de rector ten gunste van een student bij die gerechtsdienaren enig gewicht moeten hebben, om te voorkomen dat studenten het slachtoffer worden van geweld.*

[445] C. *Omdat we de studenten niet met exemptie van de gewone rechtspleging naar onze universiteiten kunnen lokken, dienen we ter compensatie voor andere voorrechten en privileges te zorgen.*

Hoofdstuk 12

De vakken aan de universiteiten van de Sociëteit

[446] 1. De Sociëteit en haar studieprogramma hebben tot doel de mensen te helpen om te komen tot kennis en liefde van God en hun eeuwig heil te bereiken. En aangezien de theologische faculteit hiervoor het meest geëigende middel is, moeten de universiteiten van de Sociëteit vooral hiervan werk maken. Daar moeten dan uiterst bekwame docenten met grote ijver de scholastieke theologie en de Heilige Schrift gedetailleerd uitleggen, alsook dat deel van de positieve theologie dat beantwoordt aan het doel dat ons voor ogen staat. Maar het gedeelte van het kerkelijk recht dat betrekking heeft op juridische processen, wordt niet behandeld.

[447] 2. Zowel de wetenschap van de theologie als haar praktische toepassing vereisen vooral in onze dagen dat men thuis is in (A) de literaire cultuur en in het Latijn, het Grieks en het Hebreeuws. Daarom is ook voor deze vakken een voldoende aantal bekwame docenten nodig. (B) Wanneer bovendien andere talen, zoals het Chaldeeus, het Arabisch en het Indisch nodig of nuttig zouden lijken voor het genoemde doel, zou men ook daarvoor docenten kunnen aanstellen, rekening houdend met de verschillende streken en met de motieven om die taal te doceren.

[448] A. *De literaire cultuur omvat naast de grammatica ook de retorica, de dichtkunst en de geschiedenis.*

[449] B. *Wanneer men op een college of aan een universiteit eraan zou denken mensen klaar te maken voor de bekering van Moren of Turken, dan zouden het Arabisch of het Chaldeeus hun nut hebben, en voor bekeringswerk onder de Indiërs het Indisch. Hetzelfde geldt voor andere talen, die om soortgelijke redenen in andere streken bijzonder nuttig kunnen zijn.*

[450] 3. (C) De filosofie of ook de natuurwetenschappen maken het verstand gereed voor de theologie en dragen bij tot een grondige beheersing en toepassing ervan, en zijn uit zichzelf al een hulp om hetzelfde doel te bereiken. Ook in deze vakken moet daarom met de vereiste zorg en door onderlegde docenten les gegeven worden. Daarbij moet men in alles oprecht de eer en glorie van God onze Heer nastreven.

[451] C. *Op het lesprogramma moeten staan: logica, fysica, metafysica en ethica, eventueel tevens wiskunde, althans voor zover deze dienstig is voor het doel dat ons voor ogen staat. Ook anderen leren lezen en schrijven zou een mooi werk van liefde zijn, als de Sociëteit tenminste over zoveel mensen zou beschikken, dat ze zich aan alles kan wijden. Wegens gebrek aan mankracht geven wij normalerwijze dit soort onderwijs niet.*

[452] 4. Medicijnen en rechten liggen zover af van de doelstellingen van ons Instituut, dat men die aan de universiteiten van de Sociëteit niet moet doceren. Of althans zal de Sociëteit niet zelf die taak op zich nemen.

Hoofdstuk 13

Methode en volgorde bij de behandeling van die vakken

[453] 1. Voor het geven van de vakken in de lagere studierichtingen en in de theologie moet men zich houden aan een goed opgesteld lesrooster voor de voor- en de namiddag.

[454] 2. De volgorde van de lessen en de uren die vastgelegd zijn voor de studie, kan verschillend zijn, (A) overeenkomstig de verschillen tussen de streken en de seizoenen. Maar toch moeten allen in zoverre één lijn volgen, dat men overal doet wat het meest lijkt bij te dragen tot grotere intellectuele vorderingen.

[455] *A. Over lesrooster, opeenvolging en methode van de lessen, over oefeningen zowel in de vorm van schriftelijke verhandelingen (door de docent na te kijken) als in de vorm van debatten in alle studierichtingen als tenslotte in de vorm van het openbaar voordragen van redevoeringen en gedichten, zal apart gehandeld worden in een door pater generaal goedgekeurd document, waarnaar deze Constitutie verwijst. Wel wordt er hier aan herinnerd dat men dit model moet aanpassen aan de eisen van plaats, tijd en publiek; ofschoon men zou moeten proberen dat model zo goed mogelijk te benaderen.*

[456] 3. Er moeten niet alleen openbare lessen zijn, maar (B) er moeten ook verschillende soorten docenten aangesteld worden, naargelang het bevattingsvermogen en het getal van de toehoorders. (C) Die moeten in het bijzonder waken over de vorderingen van elk van hun studenten en hen de stof overhoren; (D) ook moeten ze erop letten dat hun studenten de stof repeteren en dat de leerlingen van de humaniora werk maken van het bijschaven van hun omgangstaal, door in de regel Latijn te spreken, en van hun stijl, door schrijfoefeningen, en van hun uitspraak, door hun opstellen goed voor te dragen; en ze moeten hun leerlingen, en nog veel meer die van de hogere afdelingen, vaak doen debatteren, waarvoor vaste dagen en uren moeten worden bepaald. Deze debatten moeten ze niet alleen voeren met jaargenoten: ze moeten ook studenten uit een lagere klas doen debatteren met studenten uit een wat hogere over onderwerpen waarin die jongeren thuis zijn; omgekeerd moeten ook die van een hogere klas met die van een lagere debatteren over onderwerpen die in de lagere klas behandeld worden. Ook de docenten moeten onder elkaar debatteren, altijd met inachtneming van de vereiste bescheidenheid en onder het voorzitterschap van iemand die aan het debat een einde maakt en verduidelijkt welke leerstellige conclusies het opgeleverd heeft.

[457] *B. Normalerweise zullen er drie docenten zijn voor de drie grammatica-klassen, een vierde docent zal de klassieke literatuur onderwijzen en een vijfde de retorica. In deze laatste twee klassen zullen Grieks, Hebreeuws en eventueel een andere taal op het programma staan. Er moeten dus altijd vijf klassen zijn. Als sommige klassen zoveel werk met zich mee zouden brengen dat één docent daarmee alleen niet klaar komt, moet aan hem een helper worden toegevoegd. Maar als het aantal leerlingen het onmogelijk maakt dat één docent alleen zelfs met hulp*

van anderen het werk klaar krijgt, dan zou men die klas met een te groot aantal leerlingen kunnen splitsen, zodat er bijvoorbeeld twee vijfde of twee vierde klassen zijn. Als het enigszins kan, dienen alle docenten leden van de Sociëteit te zijn. In noodgevallen kunnen het ook buitenstaanders zijn. Als het kleine getal of de instelling van de leerlingen zoveel klassen of docenten niet zou vereisen, zal men in alles met onderscheidingsvermogen een weg moeten zoeken om het aantal docenten te reduceren en er niet meer in te zetten dan echt nodig is.

[458] C. *Moeten er naast de klassenleraren, die zich met bijzondere aandacht met hun leerlingen bezighouden, ook een of meer vakleraren zijn die op de wijze van de openbare docenten filosofie, wiskunde of een ander vak doceren met een rijkere inkleiding dan de gewone leraren? Het gezond oordeel zal daarop een antwoord geven, met inachtneming van de locale omstandigheden en de betrokken personen, en met voor ogen het grotere goed van de mensen en de dienst van God.*

[459] D. *Men moet niet alleen de laatste les overhoren, maar ook de lessen van de hele week en van een langere periode, als dat nuttiger zal lijken.*

[460] 4. Tot de opdracht van de rector zal het eveneens behoren om zelf of via de kanselier voortdurend erop te letten dat nieuwkomers eerst geëxamineerd worden, en dan in de juiste klas bij de voor hen geschikte docent worden geplaatst. Ook zal het aan zijn wijze beslissing worden overgelaten of iemand langer in dezelfde klas moet blijven of naar een volgende moet overgaan. Wel moet hij eerst het oordeel inwinnen van hen die voor die taak aangewezen zijn. (E) Ook moet hij uitmaken of iemand behalve Latijn nog andere talen moet leren vóór de filosofie en de theologie of erna en hoelang hij met die talen bezig moet blijven. Hetzelfde geldt voor de hogere studierichtingen: ook daar zal weer de rector op grond van de verschillen in begaafdheid en leeftijd en van andere belangrijke gegevens, moeten afwegen tot op welke hoogte iemand de vakken daar moet volgen en hoelang hij ermee bezig moet blijven. Het is wenselijk dat wie daarvoor de leeftijd en de aanleg heeft, zijn best doet om zich te ontwikkelen over de hele lijn en uit te blinken, tot Gods eer.

[461] E. *Het zou kunnen zijn dat iemand op grond van zijn leeftijd of zijn aanleg alleen maar Latijn hoeft te leren en van de andere studierichtingen alleen maar zoveel moet opsteken als nodig is om biecht te horen en de naaste van dienst te zijn, zo bijvoorbeeld een aantal die in de zielzorg actief zijn en geen aanleg hebben om wetenschappers te worden. Van de andere kant zullen er anderen zijn die de weg van de hogere studies zullen inslaan. Het komt de overste toe uit te maken welk soort hogere studies die moeten kiezen en welke niet. Als hij zijn mening daarover aan studenten van buiten te kennen geeft, en zij toch een andere weg willen volgen, mag hij geen dwang op hen uitoefenen.*

[462] 5. Het studieleven vergt een volhardende inspanning, maar evenzeer heeft men toch enige ontspanning nodig. (F) Hoelang die duren moet en wanneer het daarvoor het moment zal zijn, wordt overgelaten aan het wijze beleid van de rector, die bij zijn beslissing rekening zal houden met het eigene van mensen en situaties.

[463] F. *In elk geval zal men elke week één dag vanaf het middageten rust nemen. Voor de rest zal men overleggen met de provinciaal welke regeling aangehouden dient te worden inzake de vakanties of de normale onderbrekingen van de studies.*

Hoofdstuk 14

De te behandelen werken

[464] 1. Zoals gezegd is bij de bespreking van de colleges, zal men normaal die werken behandelen welke in de verschillende studierichtingen doorgaan voor leerstellig meer gedegen en betrouwbaarder. (A) En men moet afblijven van werken waarvan inhoud of auteur verdacht zijn. Wel moeten deze met naam en toenaam in elke universiteit vermeld worden.

In de theologie moeten Oud en Nieuw Testament op het programma staan (B) en de scholastieke theologie van Sint Thomas; (C) en in hetgeen men positieve theologie noemt, moet de keuze op die auteurs vallen welke meer aan ons doel lijken te beantwoorden.

[465] A. *Wanneer de auteur van een werk verdacht is, mag men het niet behandelen, ook al rust op het boek zelf niet de verdenking dat het ketterijen zou bevatten. Een werk is er namelijk veelal de oorzaak van dat degene die het leest, warm gaat lopen voor de auteur; en het krediet dat deze bij de lezer heeft wegens het waardevolle dat hij zegt, zou de lezer iets kunnen doen aannemen van het verkeerde dat hij zegt. Het komt ook zelden voor dat er niet enig vergif meekomt met hetgeen uit een hart vol vergif naar boven stijgt.*

[466] B. *Ook de Magister Sententiarum moet op het programma staan. Maar het zou kunnen zijn dat men na enige tijd een andere auteur nuttiger vindt voor de studenten, bijvoorbeeld wanneer een summa of een boek op het gebied van de scholastieke theologie zou verschijnen dat meer aangepast zou lijken aan de huidige tijd. Dan mag men na ernstig beraad en rijp overleg door mensen die in de hele Sociëteit voor uiterst bekwaam gelden en met toestemming van pater generaal, dat werk behandelen. Ook in de andere vakken en voor de klassieke literatuur kan men werken gebruiken die door leden van de Sociëteit geschreven zijn, als ze nuttiger lijken dan de gewoonlijk gebruikte; maar ook dan kan dat pas gebeuren met grote behoedzaamheid, en steeds moet daarbij ons doel voor ogen staan, dat is: het grotere goed van iedereen.*

[467] C. *Bij voorbeeld een gedeelte van het kerkelijk recht of van de concilieteksten, enz.*

[468] 2. Bij de studie van de Latijnse of Griekse klassieken moet men aan de universiteiten, net zoals in de colleges, zoveel mogelijk vermijden voor de nog jonge studenten werken te behandelen waarin dingen voorkomen die gevaar kunnen meebrengen voor de goede zeden, (D) tenzij die eerst gezuiverd zijn van aanstootgevende zaken en termen.

[469] D. *Als het kuisen van een auteur onbegonnen werk is, zoals het geval is bij Terentius, moet men hem liever niet lezen, om te voorkomen dat door de kwaliteit van het werk de zuiverheid van het hart schade lijdt.*

[470] 3. Voor de logica, de natuurfilosofie, de ethica en de metafysica moet men de leer van Aristoteles volgen. Voor de andere filosofische vakken en ook voor de auteurscommentaren zowel bij die vakken als bij de klassieke literatuur, moeten na zorgvuldige keuze de boeken aangegeven worden die de leerlingen in handen moeten krijgen en waaraan de docenten bij de behandeling van de stof de voorkeur moeten geven. Bij alles wat hij beslist moet de rector zich laten leiden door wat in de hele Sociëteit beschouwd wordt als meer strekkend tot de eer van God.

Hoofdstuk 15

De cursussen en de graden

[471] 1. Bij de studie van de klassieke letteren en de talen (A) kan men geen tijdsduur vastleggen waarbinnen men ermee klaar moet zijn, dit vanwege het verschil in aanleg en kennis van de toehoorders en om vele andere redenen. Deze sluiten elke afbakening van de studieduur uit, tenzij die welke een wijze rector of kanselier voor elke student afzonderlijk redelijk vindt.

[472] A. *Men moet zien of voor talentvolle beginners een half jaar in elk van de vier lagere klassen niet volstaat en twee jaar in de hoogste klas; deze twee jaar worden dan besteed aan de retorica en de talenstudie. Maar een vaste regel daarvoor bepalen is ondoenlijk.*

[473] 2. In de filosofische afdeling moeten wél studieperiodes afgebakend worden voor de behandeling van de filosofische vakken (B). Voor die behandeling zullen minstens drie jaar nodig zijn; bovendien nog een half jaar om de stof te repeteren, de openbare proeven af te leggen en de graad van magister te behalen, als men dat van plan is. De cyclus zal dus drie en een half jaar omvatten tot aan de promotie tot magister. (C) Elk jaar begint een dergelijke cyclus en eindigt met Gods hulp een andere.

[474] B. *Als iemand reeds elders een filosofisch vak gevolgd heeft, zou men daarmee rekening kunnen houden. Maar in normale omstandigheden moet men, zoals gezegd, drie jaar studie achter de rug hebben om de graad van magister te behalen. Evenzo zijn vier jaar theologie nodig, wil iemand tot het eindexamen toegelaten worden en de graad van doctor in de theologie behalen.*

[475] C. *Als het niet wenselijk zou zijn dit tot op de letter te volgen, hetzij bij gebrek aan mankracht hetzij om andere redenen, zal men zich, met toestemming van pater generaal of minstens van de provinciaal, beperken tot hetgeen haalbaar is.*

[476] 3. Het theologische curriculum beslaat zes jaar. In de eerste vier jaar wordt de volledige voorgeschreven stof behandeld; in de twee overige jaren wordt die stof herhaald en worden de gebruikelijke openbare proeven afgelegd. (D) In de regel

begint zo'n cyclus elke vier jaar. De te behandelen werken worden dan zo verdeeld, dat ieder die dat wil, elk jaar in de vierjarige cyclus kan instappen; hij werkt dan de al begonnen cyclus verder af en volgt de nieuwe tot het punt waar hij begonnen was, en zo kan hij de theologiecyclus in vier jaar volledig volgen.

[477] D. *De situatie in een college of een universiteit van de Sociëteit zou zo kunnen zijn dat men de cyclus beter elke twee jaar laat beginnen ofwel iets minder vaak dan om de vier jaar. Met toestemming van pater generaal of van de provinciaal kan men dan doen wat men het meest geschikt vindt.*

[484] 4. Bij het behalen van de graad van magister in de filosofie of van doctor in de theologie moet men op drie dingen letten. Ten eerste: dat niemand, of hij nu van de Sociëteit is of niet, kan promoveren, tenzij na een grondig en (E) publiek examen bij daartoe aangewezen examinatoren, die hun werk goed doen, en door wie hij bekwaam verklaard wordt om die wetenschap te doceren. Ten tweede: dat men de deur gesloten houdt voor ambities, doordat men de gepromoveerde geen vaste plaats toewijst; veeleer moeten allen zorgen respectvol met elkaar om te gaan en verschil in plaats geen rol te laten spelen. Ten derde: dat de Sociëteit graden verleent om niet, zoals ze ook les geeft om niet. (F) Ook aan studenten van buiten mag men niet toestaan grote kosten te maken, zelfs niet als ze dat vrij zouden willen doen; anders zou de gewoonte wel eens kracht van wet kunnen krijgen en zou men na verloop van tijd op dat punt tot excessen kunnen komen. Ook mag de rector aan niemand van de docenten of aan wie dan ook in de Sociëteit toestaan voor zichzelf of voor het college van iemand geld of welke giften dan ook aan te nemen voor bewezen diensten. Volgens ons Instituut dient immers alleen Christus onze beloning te zijn, die ons overgrote loon is.

[479] E. *Als het op goede gronden beter is dat iemand niet in het openbaar geëxamineerd wordt, dan kan men met goedkeuring van pater generaal of de provinciaal datgene doen wat naar de mening van de rector tot Gods meerdere eer zal strekken.*

[480] F. *Daarom ook zal een verbod gelden voor feestmalen en andere vormen van amusement die aanzienlijke kosten meebrengen en niet bijdragen tot het doel dat we ons stellen; hetzelfde verbod geldt ook voor baretten, handschoenen en dergelijke.*

Hoofdstuk 16

Wat hoort tot de goede zeden

[481] 1. Met moet er ijverig naar streven dat zij die voor hun wetenschappelijke vorming naar een universiteit van de Sociëteit komen, zich tegelijk het zedelijk goede gedrag eigen maken dat een christen betaamt. Daartoe zal ten zeerste bijdragen (A) dat allen minstens elke maand biechten, dat ze elke dag de mis bijwonen en op elke feestdag waarop gepreekt wordt, de preek beluisteren. Iedere docent zal zorgen dat zijn eigen leerlingen zich daaraan houden.

[482] A. *Wie daartoe zonder veel moeite gebracht kan worden, moet men hetgeen gezegd is over mis, preek, geloofsleer en voordracht, in praktijk doen brengen. De anderen moet men daartoe op vriendelijke wijze proberen te overreden, maar zonder dwang uit te oefenen, en als ze het niet willen doen, mag men ze niet van de instelling wegsturen, als ze tenminste niet de indruk geven losbandig te zijn of scandalum te geven.*

[483] 2. Eenmaal per week moet op het college de geloofsleer onderwezen worden; men moet ervoor zorgen dat de jongens deze uit het hoofd leren en opzeggen en, als dat kan, dat ook alle oudere leerlingen die kennen.

[484] 3. Zoals over de colleges gezegd is, zal elke week ook (B) een van de studenten een voordracht houden over een onderwerp dat de toehoorders geestelijk goed zal doen en in hen het verlangen opwekt om te groeien in algehele zuiverheid en deugd. Zo wordt niet alleen de stijl geoefend, maar ook het morele peil bevorderd. Al wie Latijn kent, dient zo'n voordracht bij te wonen.

[485] B. *Men zal zoveel mogelijk iemand uit de eerste klas die voordracht laten houden. Dit kan een scholastiek uit de Sociëteit zijn of een student van buiten. Toch kan de rector ook wel eens een ander die voordracht laten opstellen of andermans tekst laten voordragen. Omdat de voordracht in het openbaar plaatsvindt, zal ze zo goed moeten zijn, dat ze een publiek optreden waardig is, wie ook de spreker is.*

[486] 4. In de klassen moet men de studenten van buiten verbieden te vloeken of zich te buiten te gaan aan kwetsende taal of gedrag, of aan gemeenheid of losbandigheid. Het moet een aandachtspunt van de leraren zijn om zowel binnen hun lessen, wanneer ze daartoe de kans zien, als ook erbuiten, de leerlingen aan te zetten tot de dienst en de liefde tot God en tot de deugden, waarmee men Hem immers moet behagen; en hen ertoe op te wekken hun studie helemaal op dat doel te oriënteren. Om hen hieraan te herinneren moet iemand (C) aan het begin van de les een speciaal daarvoor gemaakt kort gebed reciteren, waarnaar de docent en alle leerlingen met ontbloot hoofd aandachtig moeten luisteren.

[487] C. *Het gebed moet zo uitgesproken worden, dat het de godsvrucht en de stichting bevordert. Anders kan men het beter laten. In dat geval maakt de docent met ontbloot hoofd een kruisteken en begint.*

[488] 5. Er zijn studenten die zowel tekortschieten in studie-ijver als in goed gedrag en bij wie goede woorden en vermaningen niets uithalen. Voor hen moet een corrector worden aangesteld, die niet tot de Sociëteit behoort. Die moet bij de jongens de vrees erin houden om ze volgbaar te maken, en bij hen die het verdienen en ertegen kunnen, de roede niet sparen. Maar wanneer bij iemand noch woorden noch corrector iets uithalen en er niet de minste hoop op verbetering is en hij voor anderen een gevaar lijkt te betekenen, (D) is het beter hem van de instelling weg te sturen dan hem daar te houden, aangezien hij zelf geen vorderingen maakt en anderen schaadt. De beslissing daarover ligt echter bij de rector van de universiteit, opdat alles mag gebeuren tot eer en dienst van God, zoals het hoort.

[489] D. *Als zich een geval voordoet waarbij het wegsturen van de schuldige het aangerichte kwaad niet goedmaakt, moet de rector zien welke maatregelen hij verder*

kan treffen. Wel moet hij zoveel als kan te werk gaan in een geest van mildheid en zo dat men met iedereen in vrede en liefde blijft leven.

Hoofdstuk 17

De functionarissen of bestuurders in de universiteit

[490] 1. (A) De algehele verantwoordelijkheid of het hoogste gezag en het bestuur van de universiteit berust bij de rector. Deze kan de overste zijn van het voornaamste college van de Sociëteit. Om de hem toevertrouwde taak aan te kunnen, moet hij begiftigd zijn met de gaven Gods waarvan boven al sprake geweest is. Genoemde taak bestaat erin de hele universiteit op de weg van de wetenschap en goed gedrag vooruit te helpen. Hij wordt uitgekozen door pater generaal of door iemand aan wie deze dat heeft opgedragen, bijvoorbeeld de provinciaal of een visitorator, maar over de definitieve aanstelling beslist altijd pater generaal. (B) De rector moet vier raadsleden of assistenten hebben, die hem zo goed mogelijk helpen bij de vervulling van zijn taak en met wie hij de kwesties van groter belang bespreekt.

[491] A. *Al is dit zo, toch mag de rector nooit een hoofddocent of een hoge functionaris, bijvoorbeeld de kanselier, vervangen zonder overleg met de provinciaal of, als deze dichterbij woont, met pater generaal, als die hem dat niet heeft opgedragen. En hij moet zorgen dat deze laatste van alles op de hoogte is.*

[492] B. *Een van deze raadsleden zou admonitor kunnen zijn, als pater generaal dat nodig zou vinden. Wanneer er niet genoeg mensen voor die functies beschikbaar zouden zijn, moet men de beste oplossing zoeken.*

[493] 2. (C) Ook moet er een kanselier zijn, een man van hoog wetenschappelijk gehalte, die zich met grote ijver en gezond verstand kan bezig houden met hetgeen op hem af zal komen. Het is zijn taak in alles het instrument van de rector te zijn om de studies goed te organiseren, de debatten bij de openbare proeven te leiden en te beoordelen of het kennispeil van hen die de openbare proeven moeten afleggen en een graad moeten behalen, - hij is overigens ook degene die de graad moet verlenen - voldoende hoog is.

[494] C. *Zou de rector in staat zijn naast zijn eigen werk nog dat van de kanselier te doen, dan zou men deze twee functies in één persoon kunnen verenigen.*

[495] 3. Er moet een secretaris zijn, iemand uit de Sociëteit, die het register bijhoudt (D) met de namen van de studenten die regelmatig de lessen volgen, en bij wie dezen de belofte moeten afleggen om aan de rector te gehoorzamen en de lokale constitutie (E) (die hijzelf hen zal voorleggen) te onderhouden. Ook moet hij het zegel van de rector en van de universiteit hebben. Maar men mag voor dat alles aan de studenten geen kosten aanrekenen.

[496] D. *Wanneer ze langer dan een week regelmatig de lessen volgen, moet men hen uitnodigen zich te laten registreren. Men leest hen dan de constitutie voor, niet in haar geheel, maar alleen het deel dat meer bepaald voor hen geldt. Ook zal men van*

hen de belofte (niet een eed) eisen te gehoorzamen en de voorgelegde constitutie te onderhouden. Wil een student zich niet door een belofte binden of zich niet laten registreren, dan moet men hem daarom nog niet de toegang tot de lessen ontzeggen, zolang hij zich daar rustig gedraagt en geen aanstoot geeft. Maar men moet hem toch zeggen dat studenten die zich wel laten registreren, een voorkeursbehandeling genieten.

[497] E. *Wat allen moeten onderhouden, kan dan later aangeplakt worden waar iedereen het kan lezen; wat alleen voor een bepaalde klas geldt, moet in die klas worden aangeplakt.*

[498] (F) Verder moet er een notaris zijn, die officieel akte neemt van de behaalde graad en van andere dingen. (G) Bovendien moeten er twee of drie pedels zijn: één voor de faculteit der letteren, één voor die van de filosofie en één voor die van de theologie.

[499] F. *Deze heeft recht op een vergoeding vanwege de studenten van buiten die een getuigschrift van hun graad wensen. Dit moet een kleine vergoeding zijn, waarvan niets de Sociëteit ten goede mag komen. Als getuigschrift voor onze eigen studenten volstaat de schriftelijke verklaring van de rector.*

[500] G. *Dit mogen geen leden van de Sociëteit zijn. Gezien de hoeveelheid werk die ze daarmee op zich laden, zullen ze een behoorlijk salaris krijgen; de corrector kan één van hen zijn.*

[501] 5. De universiteit zal bestaan uit de drie genoemde faculteiten; elk moet een decaan hebben en twee afgevaardigden, uit de groep die het best in de zaken van die faculteit thuis is. Als de rector hen laat komen, kunnen die dan zeggen wat naar hun mening wenselijk is voor hun faculteit; en als ze op een dergelijk punt stoten, als ze met elkaar over de zaken van de faculteit praten, moeten ze dat aan de rector voorleggen, ook zonder dat hij hen geroepen heeft.

[502] 6. In aangelegenheden die slechts één enkele faculteit betreffen, (H) zal de rector behalve de kanselier en zijn assistenten, ook de decaan en de afgevaardigden van die faculteit roepen; gaat het om aangelegenheden die iedereen raken, de decanen en afgevaardigden van alle faculteiten. Als de rector ook anderen van binnen of buiten de Sociëteit op die bijeenkomst wenst uit te nodigen, dan mag hij dat doen. Wanneer hij ieders mening gehoord heeft, kan hij beter uitmaken wat wenselijk is.

[503] H. *Ofschoon ze geen beslissende stem hebben, moeten ze toch ontboden en gehoord worden. De rector zal vanzelfsprekend ernstig rekening houden met de mening van hen die een betere kijk op de zaak hebben. Maar als allen met hem van mening verschillen, mag hij niet tegen die unanieme mening ingaan, tenzij hij de zaak eerst met de provinciaal besproken heeft.*

[504] 7. (I) Er zal één algemene zaakwaarnemer zijn, die de rector, de provinciaal en pater generaal als hij dat naar eigen inzicht wenselijk acht, op de hoogte moet brengen van personen en feiten. Deze zaakwaarnemer moet uiteraard een zeer betrouwbaar en oordeelkundig iemand zijn. Daarnaast zal de rector zelf nog een

aantal bijzondere zaakwaarnemers hebben, (K) die hem inlichten over hetgeen in de klassen gebeurt, zodat hij maatregelen kan nemen. De rector zal over alle docenten en andere leden van de Sociëteit eenmaal per jaar aan pater generaal schrijven en tweemaal per jaar aan de provinciaal, die zo nodig pater generaal zal inlichten. Hetzelfde moeten de zaakwaarnemer en de verschillende raadsleden doen, om verslag uit te brengen over de rector en (L) over anderen. Zo kan er met meer omzichtigheid opgetreden worden en er beter voor gezorgd worden dat ieder doet wat hij moet doen.

[505] I. *Als dat beter zou lijken, kan de taak van zaakwaarnemer gecombineerd worden met die van raadslid, als er namelijk aan de universiteit niemand te vinden zou zijn die daarvoor meer in aanmerking komt dan een van dezen.*

[506] K. *Ook als de zaakwaarnemers niets belangrijks te melden hebben, moeten ze toch minstens elke zaterdag de overste meedelen dat er niets te melden valt.*

[507] L. *Deze brieven moeten zo verzegeld verzonden worden dat niemand weet wat een ander schrijft. Zou pater generaal of de provinciaal nog meer informatie wensen, dan moeten niet alleen de zaakwaarnemer en de verschillende raadsleden over de rector en alle anderen schrijven, maar moet ook elke docent, scholastiek en gevormd coadjutor zijn mening schrijven over iedereen en ook over de rector. En opdat dit geen nieuwigheid lijkt, moeten ze dit in normale omstandigheden minstens om de drie jaar doen.*

[508] 8. Of de rector, de kanselier, de pedels, de doctors en de magisters althans bij openbare proeven onderscheidingsteken moeten dragen, en zo ja, welke dat moeten zijn, dat zal uitgemaakt moeten worden door pater generaal onder wiens bestuur wij de zorg voor een universiteit op ons nemen. Deze zal zelf of door middel van een ander beslissen wat in het licht van de situatie naar zijn mening tot Gods grotere eer en dienst en het algemeen welzijn strekt. Dit is het enige doel dat we beogen in deze zaak en in alle andere.

[509] M. *Al is dat zo, toch kan in de regels van elke universiteit duidelijk bepaald worden welke onderscheidingsteken van dat soort daar ter plaatse zinvol lijken.*

DEEL V¹

OVER HETGEEN BETREKKING HEEFT OP DE OPNAME IN HET LICHAAM

VAN DE SOCIËTEIT

Hoofdstuk 1

Over de opname: wie moet opnemen en wanneer

[510] 1. Zij die in de Sociëteit voldoende getoetst zijn, en wel zo langdurig dat beide partijen zich ervan hebben kunnen vergewissen of het tot Gods grotere dienst en eer zal strekken in de Sociëteit te blijven, (A) moeten worden toegelaten, niet zoals daarvoor tot de proeftijd, maar meer inwendig, als lidmaat van een en hetzelfde lichaam van de Sociëteit. Dit betreft vooral hen die tot de plechtige geloften worden

toegelaten of onder de gevormde coadjutoren worden opgenomen. Maar omdat de **tot de geloften toegelaten**² scholastieken ook, meer dan zij die tot de proeftijd worden toegelaten, op een meer intrinsieke wijze in het lichaam van de Sociëteit worden opgenomen, zal ook over hun toelating in dit vijfde Deel gezegd worden waaraan men zich naar ons oordeel in de Heer dient te houden.

[511] A. *De Sociëteit, in de breedste zin van het woord, omvat allen die onder gehoorzaamheid aan de algemene overste leven. Daarbij zijn ook inbegrepen de novicen en allen die, met de bedoeling om in de Sociëteit te leven en te sterven, in de proeftijd verkeren*³ *om tot haar te worden toegelaten in een van de andere graden, waarover wij nog zullen spreken.*

*In een tweede minder algemene zin maken niet alleen de professen en de gevormde coadjutoren deel uit van de Sociëteit, maar ook de tot de geloften toegelaten scholastieken*⁴. *Want het lichaam van de Sociëteit bestaat uit deze drie delen of categorieën van leden.*

In een derde en meer eigenlijke zin omvat de Sociëteit de professen en de gevormde coadjutoren. In deze zin moet de belofte van de scholastieken over de intrede in de Sociëteit worden verstaan, namelijk dat zij beloven profes of gevormd coadjutor te zullen worden.

De vierde en meest eigenlijke betekenis van de naam 'Sociëteit' is alleen van toepassing op de professen. De reden hiervoor is niet dat het lichaam van de Sociëteit geen andere leden zou kennen, maar dat de professen de voornaamste leden zijn, en sommigen van hen, zoals verderop gezegd zal worden, actief en passief stemrecht hebben bij de keuze van de algemene overste en bij andere gelegenheden.

Tot welke van deze vier categorieën iemand in de Sociëteit ook mag behoren, hij kan delen in de geestelijke gunsten die pater generaal in haar met volmacht van de Apostolische Stoel tot Gods meerdere eer kan verlenen.

Overigens komt de eerste wijze van toelating overeen met het toelaten tot de proeftijd, en dit is reeds in het eerste Deel besproken. De drie andere soorten van toelating zullen in dit vijfde Deel worden besproken.

[512] 2. Vanzelfsprekend berust de bevoegdheid om iemand tot het lichaam van de Sociëteit toe te laten op de eerste plaats bij degene die aan het hoofd daarvan staat. Maar omdat pater generaal niet op zoveel verschillende plaatsen aanwezig kan zijn, (B) kan hij aan andere leden van de Sociëteit deze bevoegdheid delegeren in zoverre dit naar zijn oordeel zal strekken tot het welzijn van het gehele lichaam van de Sociëteit⁵.

[513] B. *De anderen aan wie hij deze bevoegdheid gewoonlijk en meer volledig zal delegeren, zijn de provinciaals. Maar pater generaal kan haar ook delegeren aan sommige plaatselijke oversten of rectoren, en aan andere visitatoren of belangrijke persoonlijkheden; ja zelfs in een bepaald geval aan iemand van buiten de Sociëteit, zoals een bisschop of een kerkelijke hoogwaardigheidsbekleder, wanneer er zich*

geen geprofest lid van de Sociëteit bevindt op de plaats waar iemand op die wijze moet worden toegelaten.

[514] 3. In het algemeen gesproken dient er aan de boven besproken toelating (C) **steeds meer dan twee jaar vooraf te gaan**⁶. **Maar wanneer iemand tot het afleggen van de plechtige geloften moet worden toegelaten**⁷, en hij, voordat hij de opdracht kreeg te gaan studeren of tijdens zijn studietijd gedurende lange tijd getoetst is, moet hij na voltooiing van zijn studie **nog een vol proefjaar hebben**⁸ opdat men hem nog grondiger kent voordat hij zijn geloften aflegt. Zoals in het Examen is gezegd **kan deze tijd verlengd worden indien de Sociëteit of degene die in de Heer met de zorg hiervoor is belast vollediger zekerheid wenst te krijgen**⁹.

[515] C. *Niettemin, juist zoals deze tijd verlengd kan worden, kan ze ook in bepaalde gevallen verkort worden, maar alleen als er naar het oordeel van pater generaal (aan wie het recht toekomt dispensatie te verlenen) daartoe gewichtige redenen zijn. Het zal echter zelden gebeuren.*

Hoofdstuk 2

Over welke eigenschappen iemand moet beschikken

om toegelaten te worden

[516] 1. Niemand mag tot een van de genoemde categorieën worden toegelaten **wanneer hij in de Heer daartoe niet geschikt wordt bevonden**¹⁰. **Voor het afleggen der geloften zullen daarom diegenen geschikt worden geacht van wie pater generaal het leven na langdurige en zorgvuldige toetsing (A) grondig kent en in orde bevindt**¹¹. Hierover zullen de lagere oversten of andere personen om wier oordeel pater generaal vraagt, hem verslag uitbrengen. Daarom zal het **voor wie gestudeerd hebben**¹² nuttig zijn als zij, na zich met zorg en ijver te hebben gewijd aan hun verstandelijke vorming, in een laatste proeftijd zich met meer zorg bekwamen in de school der liefde¹³, en zich toeleggen op geestelijke en lichamelijke zaken die bijdragen tot grotere nederigheid en tot onthechting aan alle zinnelijke liefde en aan eigen wil en oordeel, zodat ze God beter leren kennen en liefhebben. Na zo zelf geestelijke vorderingen gemaakt te hebben zullen zij anderen beter in hun geestelijke groei kunnen helpen tot eer van God onze Heer.

[517] A. *In verafgelegen gebieden zoals Indië kan pater generaal het aan het oordeel van de provinciaal overlaten*¹⁴ *om, zonder de toestemming van hieruit (Rome) af te wachten - een toestemming die hem immers pas na vele jaren zou bereiken - te beslissen of iemand al dan niet moet worden toegelaten tot het afleggen van de plechtige geloften. Maar op plaatsen waarmee betere verbindingen bestaan zal hij niet gemakkelijk aan een provinciaal verlof geven iemand tot de plechtige geloften toe te laten, tenzij hij zich eerst op de hoogte heeft gesteld en daarna zijn*

toestemming heeft gegeven voor ieder apart van degenen die naar zijn oordeel in de Heer tot de professie moeten worden toegelaten.

[518] 2. Ook dienen zij zich niet alleen in de humaniora en de vrije kunsten voldoende bekwaamd te hebben, maar ook in de scholastieke theologie en de heilige Schrift. En hoewel sommigen in kortere tijd evenveel vorderingen kunnen maken als anderen in langere tijd, dient toch als gezamenlijke maatstaf een bepaalde periode te worden voorgeschreven, namelijk (B) vier volledige jaren theologie, volgend op de studie van de vrije kunsten en de filosofie. Om tot het afleggen van de plechtige geloften te worden toegelaten moet iemand dus vier jaar met het bestuderen van de theologie hebben doorgebracht, en dient hij daarin tot Gods eer voldoende vorderingen te hebben gemaakt. **Voorafgaand aan de plechtige geloften dient ieder als bewijs van deze vorderingen stellingen te verdedigen uit de logica, filosofie en scholastieke theologie. Vier personen moeten worden aangewezen om met hen te discussiëren en om naar eer en geweten te beoordelen of hun kennis voldoende is**¹⁵. Wanneer zij onvoldoende kennis blijken te bezitten, is het beter dat zij wachten tot ze deze hebben verworven. Zo moeten ook zij wachten die niet voldoende blijk hebben gegeven van onthechting en van de deugden die een religieus sieren.

[519] B. *Naast de studie der humaniora en de vrije kunsten zal voor de studie der theologie in het algemeen aan de vastgestelde vier jaren moeten worden vastgehouden, en ook aan het genoemde onderzoek naar de daarin gemaakte vorderingen. Wanneer echter iemand voldoende op de hoogte is van het kerkelijk recht of van God andere bijzondere talenten heeft ontvangen*¹⁶ *waarmee zijn tekort aan theologische studie kan worden goedge maakt, kan hij zonder deze toegelaten worden tot het afleggen van drie plechtige geloften, sommige bijzonder begaafde personen zelfs tot het afleggen van vier geloften, maar dit mag geen algemene praktijk worden.*

De beoordeling van deze talenten dient alleen aan pater generaal te worden overgelaten, of aan degene aan wie deze bij speciale opdracht toevertrouwt te doen wat tot de meerdere eer van God zal strekken.

[520] 3. Naast genoemden (C) kunnen enkelen worden toegelaten tot het afleggen van slechts drie plechtige geloften. Maar dit moet zelden en niet zonder bijzondere en belangrijke redenen gebeuren. Deze leden **dienen zeven jaren in de Sociëteit bekend te zijn**¹⁷, en daarin met hun talent en deugden meer dan gewoon voldoening te hebben gegeven.

[521] C. *Zij die toegelaten worden tot het afleggen van drie plechtige geloften dienen in het algemeen zoveel wetenschappelijke kennis te bezitten dat deze toereikend is om als biechtvader goed te kunnen functioneren, of anders moeten zij van God enige aanvullende uitzonderlijke gaven hebben ontvangen op grond waarvan pater generaal of degene die hij daartoe speciaal gemachtigd heeft, te kennen geeft dat hun toelating tot deze geloften strekt tot Gods meerdere dienst en het welzijn van de Sociëteit. Over het algemeen zullen het mensen zijn over wie men in de Heer van oordeel is dat zij, hoewel over minder geleerdheid en preekvaardigheid beschikkend dan volgens het Instituut voor professen vereist is, toch om hun grote verdiensten en vroomheid moeten worden toegelaten.*

[522] 4. Opdat iemand onder de gevormde coadjutoren kan worden opgenomen dient de Sociëteit voldaan te zijn over zijn leven, zijn goede voorbeeld, en zijn mogelijkheden om haar van dienst te zijn, in geestelijke zaken door zijn wetenschappelijke ontwikkeling, of bij het ontbreken daarvan, in uitwendige zaken, ieder naar de gaven die God hem in zijn goedheid heeft geschonken¹⁸. Dit dient pater generaal met wijsheid te beoordelen, tenzij hij meent dit te moeten toevertrouwen aan een bepaald persoon in wie hij in de Heer groot vertrouwen stelt.

[523] 5. Opdat iemand onder de scholastieken kan worden opgenomen dienen verhoudingsgewijs dezelfde eisen te worden gesteld. In het bijzonder mag op grond van zijn aanleg verwacht worden dat hij in de studie vorderingen zal maken, dit ter beoordeling van pater generaal of van degene die hij in vertrouwen op de hem door God geschonken wijsheid en betrouwbaarheid met deze taak belast heeft.

Hoofdstuk 3

Over de wijze van toelating tot de plechtige geloften

[524] 1. Wanneer sommigen tot de plechtige geloften moeten worden toegelaten, nadat zij de proeftijd voltooid hebben, en de experimenten en andere in het Examen vermelde zaken hebben volbracht, en de Sociëteit of pater generaal ten volle tevreden is in de Heer, zal het de afleggen der geloften op de volgende wijze plaats hebben.

[525] 2. Allereerst draagt pater generaal of degene die met zijn verlot de betreffende persoon tot de plechtige geloften toelaat¹⁹ (A) in het openbaar het heilig misoffer op²⁰ in de kerk, in tegenwoordigheid van de huisgenoten en aanwezige buitenstaanders. Vervolgens keert hij zich met het hoogheilig sacrament naar degene die de geloften gaat afleggen. Na de algemene schuldbelijdenis en de gebruikelijke woorden voor de communie²¹ leest deze hardop²² de uitgeschreven geloftetekst voor, die hij enige dagen tevoren moet hebben overwogen, en die aldus luidt:

[526] A. *De details die hier en verderop genoemd worden zijn weliswaar passend, en men moet zich zo mogelijk daaraan houden, maar ze zijn niet noodzakelijk. Het kan namelijk voorkomen dat degene die in opdracht van pater generaal de geloften in ontvangst neemt, geen priester is of geen Mis kan opdragen. Wezenlijk echter is dat de gelofte in het openbaar wordt voorgelezen in tegenwoordigheid van de erbij aanwezige leden der Sociëteit en buitenstaanders²³, en dat ze wordt afgelegd en aangenomen als een plechtige gelofte.*

[527] 3. In tegenwoordigheid van de maagdelijke moeder van God van het gehele hemels hof en van allen die hier aanwezig zijn leg ik N. mijn geloften af, en beloof aan de almachtige God en aan u, eerwaarde pater N., algemene overste van de Sociëteit van Jezus, die Gods plaats bekleedt en aan uw opvolgers (of aan u, pater N., die namens de algemene overste van de Sociëteit van Jezus en zijn opvolgers de plaats van God bekleedt) eeuwige armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid, en overeenkomstig daarmee (B) speciale toeleg op het onderricht aan kinderen; dit alles

volgens de levenswijze die omschreven staat in de Apostolische Brieven van de Sociëteit van Jezus en in haar Constituties.

(C) Verder beloof ik een bijzondere gehoorzaamheid aan de paus met betrekking tot de zendingen, overeenkomstig hetgeen in dezelfde Apostolische Brieven en Constituties bepaald is.

Rome of elders, dag, maand, jaar, kerk.

[528] *B. De belofte om overeenkomstig de Apostolische Brieven en Constituties onderricht te geven aan kinderen en ongeletterden legt geen grotere verplichting op dan de andere geestelijke oefeningen waarmee men de mensen bijstaat, zoals biechthoren, preken en dergelijke, waaraan ieder zich moet wijden in zoverre de gehoorzaamheid aan de overste dit vraagt. Maar bij het verlenen van geestelijke bijstand aan de mensen wordt God door het onderricht aan kinderen heel bijzonder gediend, en omdat dit werk eerder dan meer opvallende bezigheden als prediking en dergelijke in vergetelheid en onbruik zal geraken, wordt er in de gelofte melding van gemaakt om deze arbeid bijzonder aan te bevelen en opdat ze met groter toewijding wordt verricht.*

[529] *C. Heel de bedoeling van deze vierde gelofte van gehoorzaamheid aan de paus gold en geldt de zendingen. En zo moeten de Apostolische Brieven worden verstaan waar zij spreken over deze gehoorzaamheid in alles wat de paus zal bevelen en waarheen hij ook zal zenden.*

[530] 4. Hierna ontvangt hij de heilige Communie. Na afloop van dit alles wordt zijn naam ingeschreven in een daarvoor bestemd boek van de Sociëteit, samen met de naam van degene in wiens handen hij de geloften heeft afgelegd, met dag, maand en jaar. Zijn geschreven geloften moeten bewaard blijven opdat alles tot Gods eer steeds nagegaan kan worden.

[531] 5. Zij die tot het afleggen van slechts drie plechtige geloften zijn toegelaten zullen alvorens de heilige Communie te ontvangen, in de kerk, in tegenwoordigheid van de huisgenoten en aanwezige buitenstaanders hun geschreven geloftetekst **voorlezen**²⁴, die als volgt geformuleerd wordt:

[532] 6. In tegenwoordigheid van de maagdelijke moeder van God, van het hele hemels hof en van allen die hier aanwezig zijn leg ik N. mijn plechtige geloften af, en beloof aan de Almachtige God en aan u, eerwaarde pater N., algemene overste van de Sociëteit van Jezus die Gods plaats bekleedt en aan uw opvolgers (of aan u, pater N., die namens de algemene overste van de Sociëteit van Jezus en diens opvolgers de plaats van God bekleedt) eeuwige armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid, en overeenkomstig daarmee een speciale toelg op het onderricht aan kinderen, dit alles volgens de levenswijze die omschreven staat in de Apostolische Brieven van de Sociëteit van Jezus en in haar Constituties.

Rome of elders, dag, maand, jaar, kerk.

Daarna ontvangt hij de heilige Communie. Na afloop van dit alles gebeurt alles wat hierboven gezegd is.

Hoofdstuk 4

Over de toelating van de gevormde coadjutoren en scholastieken

[533] 1. Zij die niet met plechtige maar met eenvoudige geloften onder de gevormde geestelijke coadjutoren worden opgenomen, leggen in de kerk, de huiskapel of op een andere passende plaats in tegenwoordigheid van de huisgenoten en aanwezige buitenstaanders hun geloften af (A) in de handen van degene die hen zal opnemen, waarbij zij deze in de volgende formule voorlezen:

[534] A. *Men zegt dat geloften in iemands handen worden afgelegd wanneer dit gebeurt ten overstaan van een daartoe gemachtigde die ze aanvaardt. Misschien zijn bij dergelijke geloften velen aanwezig, maar dit verandert niets aan het wezen van de eenvoudige geloften. Immers, overeenkomstig het door de Apostolische Stoel verleende verlof hebben degene die de geloften aflegt en hij die ze aanvaardt de bedoeling dat ze niet als plechtige geloften worden afgelegd of aanvaard.*

Het wordt echter aan de wijsheid van degene die de geloften afneemt overgelaten rekening te houden met de stichting die ervan kan uitgaan, en dienovereenkomstig ervoor te zorgen dat een groter of kleiner aantal mensen erbij aanwezig is.

Verder gebruiken de gevormde broeders en geestelijke coadjutoren dezelfde formule, en deze vertoont in haar bewoordingen grote gelijkenis met die van de professen.

[535] 2. In tegenwoordigheid van de maagdelijke moeder van God en van het hele hemels hof beloof ik N. aan de Almachtige God en aan u, eerwaarde pater N., algemene overste van de Sociëteit van Jezus die de plaats van God bekleedt en aan uw opvolgers (of aan u, eerwaarde pater N. die namens de algemene overste van de Sociëteit van Jezus en diens opvolgers de plaats van God bekleedt) eeuwige armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid, en overeenkomstig daarmee een speciale toelag op het onderricht aan kinderen (B), dit alles overeenkomstig de levenswijze die omschreven staat in de Apostolische Brieven van de Sociëteit van Jezus en in haar Constituties.

Rome of elders, dag, maand, jaar, enz.

Daarna ontvangt hij de heilige Communie. Na afloop gebeurt alles wat over de professen gezegd is.

[536] B. *De verwijzing naar de Bullen en Constituties betekent dat de coadjutoren deze eenvoudige geloften met betrekking tot de eeuwigheid ervan afleggen onder de stilzwijgende voorwaarde dat de Sociëteit hen wil houden. Hoewel immers, wat henzelf betreft, zij zich omwille van hun godsvrucht en stabiliteit voor eeuwig binden, staat het de Sociëteit toch vrij hen heen te zenden²⁵ zoals in het tweede Deel wordt uiteengezet. En in dat geval zijn zij verder van de verplichtingen van alle geloften ontslagen.*

[537] 3. (C) De formule voor de toelating van de broeders is dezelfde, met weglating van de slotzin over het onderricht aan kinderen.

Wie na twee jaar de eerste proeftijd en de experimenten hebben voltooid, en onder **de scholastieken worden opgenomen**²⁶, zullen in tegenwoordigheid van enige huisgenoten, (D) ofschoon niet in iemands handen, als volgt hun geloften afleggen:

[538] C. *Als zij mensen zijn die geen Latijn verstaan, zoals dat bij sommige broeders kan voorkomen, moeten de geloften vertaald worden. Zij lezen ze zelf voor, of iemand anders leest de tekst voor en zij zeggen hem de woorden na.*

[539] D. *Omdat deze gelofte alleen aan God wordt opgedragen en aan geen mens, {zo is er niemand die ze aanvaardt}²⁷. Daarom wordt gezegd dat zij in niemands handen worden afgelegd. En de stilzwijgende voorwaarde omtrent het eeuwig karakter die, zoals gezegd, bij de gelofte van de Coadjutoren aanwezig is geldt ook hier: indien de Sociëteit hen wil houden.*

[540] 4. Almachtige eeuwige God, ik N., ben weliswaar in alle opzichten onwaardig om voor uw aanschijn te verschijnen, maar in vertrouwen op uw vaderlijke liefde en mateloze barmhartigheid en gedreven door het verlangen U te dienen, beloof ik ten overstaan van de allerheiligste maagd Maria en heel uw hemels hof aan uw goddelijke Majesteit eeuwige armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid in de Sociëteit van Jezus. (E) Ook beloof ik in deze Sociëteit te zullen intreden om er voorgoed mijn leven in door te brengen waarbij alles verstaan moet worden volgens de Constituties van deze Sociëteit. Nederig vraag ik daarom uw onmetelijke goedheid en mildheid bij het bloed van Jezus Christus mijn algehele overgave als een geurig brandoffer te willen aanvaarden. En zoals U mij de genade geschonken hebt dit te verlangen en aan te bieden, moge U mij ook overvloedige genade schenken om het te volbrengen.

Rome of elders, plaats, dag, maand, jaar.

Evenals de anderen ontvangt hij de heilige Communie. Hierna volgt alles waarover boven gesproken is.

[541] E. *Zoals in het begin van dit Deel is uiteengezet, betreft de belofte in de Sociëteit in te treden het afleggen van de plechtige geloften der professen of de geloften van de gevormde coadjutoren, al naargelang dit naar het oordeel van de overste zal strekken tot Gods grotere dienst²⁸.*

[542] 5. Wanneer iemand in het lichaam van de Sociëteit in een bepaalde graad is opgenomen, (F) mag hij er niet naar streven naar een andere graad over te gaan. Hij moet zich erop toeleggen zich in zijn graad te vervolmaken, en zijn krachten wijden aan de dienst en eer van God. De zorg voor al het overige dient hij over te laten aan de overste, die namelijk de plaats bekleedt van Christus onze Heer.

[543] F. *Het is ieder geoorloofd naar voren te brengen hetgeen in zijn hart omgaat en hem invalt. Maar zoals bepaald is in het Examen, dient hij ten volle bereid te zijn*

om datgene als beter te beschouwen wat naar het oordeel van de overste het beste is.

[544] 6. Zij die in de huizen verblijven moeten na twee jaar **dezelfde geloften afleggen**²⁹ als de scholastieken en zich binden aan Christus, ook al zou het niet in de bedoeling liggen dat ze gaan studeren, en men evenmin van mening zou zijn dat ze op korte termijn onder de gevormde coadjutoren of professen moesten worden opgenomen. Wanneer iemand, voordat deze twee jaar verlopen zijn, zich uit godsvrucht door geloften aan God wil aanbieden kan hij dezelfde formule gebruiken. (G) Na een exemplaar van zijn geschreven gelofte aan de overste te hebben overhandigd dient hij het andere exemplaar zelf te bewaren om zich te blijven herinneren wat hij aan God onze Heer heeft aangeboden. Om dezelfde reden en ook tot vermeerdering van de godsvrucht zal het goed zijn (H) op vastgestelde geschikte tijden zijn geloften te vernieuwen, niet om zich met een nieuwe verplichting te verbinden maar om zich de verplichting die hij in de Heer heeft, te herinneren en te bevestigen.

[545] *G. Om goede redenen moet, zoals van de andere geloften, ook hiervan een afschrift in een boek worden bewaard.*

[546] *H. In het vierde Deel is reeds gezegd op welke tijdstippen de scholastieken hun geloften moeten vernieuwen. Hetzelfde geldt voor hen die in de huizen verblijven en geloften hebben afgelegd. Op twee plechtige feestdagen moeten zij ze ieder jaar vernieuwen*³⁰, *en als de overste het nuttig acht ook op een andere dag. Ze leggen ze niet af in iemands handen, maar ieder leest voor het Allerheiligste zijn geloften voor in tegenwoordigheid van de overige leden van de Sociëteit of van enkelen van hen, zodat zij aangespoord worden om met meer toewijding te onderhouden wat zij God onze Heer hebben beloofd, en hun verplichtingen jegens Hem duidelijker voor ogen houden.*

DEEL VI

OVER HETGEEN BETREKKING HEEFT OP HET PERSOONLIJK LEVEN VAN HEN DIE TOT HET LICHAAM VAN DE SOCIËTEIT ZIJN TOEGELATEN EN DAARIN ZIJN OPGENOMEN

Hoofdstuk 1

Over hetgeen betrekking heeft op de gehoorzaamheid

[547] 1. Opdat zij die reeds tot de plechtige geloften zijn toegelaten of tot de gevormde coadjutoren behoren met overvloediger vrucht overeenkomstig ons Instituut zich inzetten voor de dienst van God en de hulp van de naaste, dienen zij in hun persoonlijk leven bepaalde punten te onderhouden. De voornaamste daarvan zijn weliswaar te herleiden tot de geloften die zij aan God onze Schepper in overeenstemming met de Apostolische Brieven hebben opgedragen. Maar toch zal in dit zesde Deel daarover worden gesproken om ze verder te verduidelijken en aan te bevelen.

Hetgeen betrekking heeft op de gelofte van zuiverheid heeft geen verdere uitleg nodig¹, aangezien immers vaststaat hoe volmaakt ze moet worden nageleefd: we dienen er namelijk naar te streven door smetteloosheid van lichaam en geest de engelen in hun zuiverheid na te volgen. Dit voorop gesteld, zullen we nu over de heilige gehoorzaamheid spreken.

Allen moeten zich ten volle erop toelagen de gehoorzaamheid te beoefenen en erin uit te munten, niet alleen in hetgeen verplicht is maar ook in andere zaken, zelfs al ziet men slechts een teken van wat de overste wil zonder dat hij een uitdrukkelijk bevel geeft. God onze Schepper en Heer dient ons voor ogen te staan, want omwille van Hem gehoorzaamt men aan een mens. Om in een geest van liefde en niet vanuit angstige verwarring te handelen, dienen wij ons met volharding erop toe te leggen dat wij niets verloren laten gaan van de volmaaktheid die wij met Gods genade kunnen bereiken, (A) door de strikte naleving van alle Constituties en van alles wat ons Instituut in het bijzonder van ons vraagt. Heel speciaal moeten wij al onze krachten richten op deze deugd van gehoorzaamheid, allereerst aan de paus, vervolgens aan de oversten van de Sociëteit.

(B) Bij alles waarbij wellicht liefdevolle gehoorzaamheid in het geding is, zullen wij dan van harte aan zijn stem gehoor willen geven als kwam deze van Christus onze Heer (wij gehoorzamen immers in Zijn naam en uit liefde en eerbied tot Hem), en zullen we bereid zijn om alles waarmee we bezig zijn, te laten staan, ja zelfs een begonnen letter niet af te maken. Om dit te bereiken moeten wij in de Heer met al onze krachten en heel ons willen ernaar streven (C) de heilige gehoorzaamheid in daad, wil en verstand steeds volmaakt te beoefenen. We dienen alles wat ons wordt opgedragen zonder dralen en met geestelijke vreugde en volharding te volbrengen, en voor zeker te houden dat dit alles juist is, doordat we als het ware in blinde gehoorzaamheid elk afwijkend gevoel en oordeel van ons afzetten. Dit geldt voor alles wat door de overste wordt beschikt, **wanneer althans niet vaststaat** (zoals gezegd is) **dat er sprake is van zonde²**. Laten allen ervan overtuigd zijn dat wie onder gehoorzaamheid leeft zich door de goddelijke Voorzienigheid door middel van de oversten moet laten leiden en besturen als was hij een dood lichaam dat zich overal heen laat dragen en op onverschillig welke wijze laat behandelen, of als de staf die zich in de hand van een oude man laat gebruiken waar en waartoe deze maar wil. Zo immers moet hij die gehoorzaamt alles waarvoor de overste hem wil inzetten ten behoeve van het hele lichaam van de religieuze gemeenschap, met opgewekt hart ten uitvoer brengen, in de overtuiging dat hij **op die wijze meer zal beantwoorden aan Gods wil dan door alles wat hij zou kunnen verrichten door zijn eigen wil en afwijkend oordeel te volgen³**.

[548] A. *Deze eerste Verklaringen, die tezamen met de Constituties worden afgekondigd, bezitten hetzelfde gezag als deze. En zo dienen beide met dezelfde zorgvuldigheid te worden onderhouden.*

[549] B. *Hieronder valt alles waar niet duidelijk sprake is van zonde.*

[550] C. *Men beoefent de gehoorzaamheid metterdaad, wanneer gedaan wordt wat is opgedragen; wat de wil betreft, wanneer hij die gehoorzaamt, hetzelfde wil als hij die de opdracht geeft; wat het verstand betreft, wanneer hij van hetzelfde gevoelen is, en hij van oordeel is dat hetgeen wordt opgedragen een goed bevel is.*

Onvolmaakt is de gehoorzaamheid wanneer, afgezien van de uitvoering, degene die de opdracht geeft en hij die gehoorzaamt in willen en gevoelens van elkaar verschillen.

[551] 2. Eveneens wordt allen op het hart gedrukt hun oversten, vooral inwendig, grote eerbied te betonen. Ze dienen in hem Jezus Christus te erkennen en te eerbiedigen en hem in Hem van harte als een vader lief te hebben. Bij al wat zij doen moeten zij in een geest van liefde zo handelen dat zij voor hem in uitwendige noch inwendige zaken ook maar iets verborgen houden. Ze moeten veeleer verlangen dat de oversten volledig inzicht hebben opdat zij hen leiden op de weg van het heil en de volmaaktheid. En daarom moeten allen, zowel professen als gevormde coadjutoren, eenmaal per jaar, en verder zo vaak de overste dit verlangt, bereid zijn om **{in de biecht}**⁴, of **in het geheim**⁵ of anderszins hun geweten voor hem open te leggen, omwille van het grote nut dat daarin is gelegen, zoals in het Examen is gezegd. **{Eveneens moeten zij bereid zijn om bij degene die de overste als zijn plaatsvervanger aanwijst een algemene biecht te spreken, en wel te beginnen bij de laatste}**⁶.

[552] 3. Allen moeten zich tot hun overste wenden voor dingen die ze zouden willen vragen. Zonder diens toestemming en verlof mag niemand op eigen initiatief rechtstreeks of door een tussenpersoon, voor zichzelf of voor iemand anders om een gunst vragen of laten vragen aan de paus of aan iemand anders buiten de Sociëteit. Hij zij ervan overtuigd dat, mocht hij het verlangde niet verkrijgen door bemiddeling van zijn overste of met diens toestemming, het niet zou bijdragen tot de dienst van God, en dat hij, wanneer het wel bevorderlijk is voor de dienst van God, het gevraagde zal verkrijgen met toestemming van de overste, die immers voor hem de plaats inneemt van Christus onze Heer.

Hoofdstuk 2

Over hetgeen betrekking heeft op de armoede en wat daarmee samenhangt

[553] 1. Men moet de armoede als hecht bolwerk van de religieuze gemeenschap liefhebben en ongerept bewaren, voor zover dat met Gods genade mogelijk is. De vijand van de menselijke natuur tracht steeds weer opnieuw met alle kracht deze burcht en dit toevluchtsoord te ondermijnen (terwijl God onze Heer dit bolwerk aan de religieuze gemeenschappen heeft ingegeven om ze tegen deze en andere vijanden van de religieuze volmaaktheid te beschermen). In hetgeen de stichters goed hadden geregeld tracht hij veranderingen aan te brengen door interpretaties of nieuwlichterij die met de oorspronkelijke inspiratie der stichters allerminst te rijmen zijn. Wat de

Sociëteit op dit punt aangaat moeten wij daarom ervoor zorgen dat al degenen die in de Sociëteit de professie afleggen (A), beloven met betrekking tot de armoede niets in de Constituties te zullen veranderen, tenzij men, gezien de omstandigheden, van oordeel is dat ze in de Heer enigszins moet worden aangescherpt⁷.

[554] A. *Met 'veranderingen aanbrengen in de armoede' wordt een verslapping bedoeld die ertoe leidt dat inkomsten of bezit worden toegestaan voor eigen gebruik, voor de sacristie, de kerk of een of ander doel, afgezien van hetgeen betrekking heeft op de colleges en de vormingshuizen⁸. En om te voorkomen dat de Constituties op zulk een belangrijk punt gewijzigd zouden worden, moet ieder na zijn professie ten overstaan van pater generaal en wie bij hem zijn de belofte doen, en deze voor het aanschijn van onze Schepper en Heer opdragen, dat hij er nooit in zal toestemmen, op het gebied van de armoede iets in de Constituties te veranderen, en dat hij noch in de Algemene Congregatie van de gehele Sociëteit noch op eigen initiatief stappen daartoe zal ondernemen.*

[552] 2. In de huizen of kerken die de Sociëteit aanneemt om de mensen te helpen (B) mogen er geen inkomsten⁹ zijn¹⁰, ook niet wanneer ze bestemd zijn voor de sacristie of de kerk, noch in die zin dat de Sociëteit er over zou kunnen beschikken. Laat zij op God alleen, die zij door Zijn genade dient, vertrouwen dat Hij, ook zonder dat zij welke inkomsten ook bezit, ons zal voorzien in alles wat strekt tot Zijn meerdere eer en glorie.

[556] B. *Zou een stichter van huizen of kerken bepaalde inkomsten voor de kerk ter beschikking willen stellen dan zou dit niet in strijd zijn met de armoede van de Sociëteit. Voorwaarde hierbij is dat de verantwoordelijkheid voor de besteding ervan niet bij de Sociëteit berust en dat zij er geen invloed op kan uitoefenen. Wel moet zij ervoor zorgen dat degene die met het beheer ervan is belast, zich van zijn taak kwijt. Hetzelfde is van toepassing in soortgelijke aangelegenheden.*

[557] 3. (C). De professen moeten in hun huizen van aalmoezen¹¹ leven als zij niet worden uitgezonden. {Ook mogen zij niet het ambt bekleden van benoemd rector in de colleges of universiteiten}¹², (tenzij dit noodzakelijk of zeer nuttig zou zijn); (D) hun inkomsten mogen niet in de huizen gebruikt worden¹³.

[558] C. *Dat de professen niet mogen wonen op de colleges betekent dat zij er niet voor lange tijd mogen verblijven; maar op doorreis kunnen zij er een dag of zolang als nodig is doorbrengen. Zij kunnen er ook lange tijd wonen wanneer het belang van het college of de universiteit dit noodzakelijk maakt of vraagt. Voorbeelden hiervan zijn: zij zijn nodig om leiding te geven aan de studie; zij geven er colleges; zij verlichten door middel van het geestelijk dienstwerk van biechthoren en preken de taak van de scholastieken of doen datgene waartoe dezen niet bevoegd zijn; zij hebben de opdracht dergelijke colleges of universiteiten te visiteren of te leiden; zo ook, als het algemeen belang dit schijnt te vragen of noodzakelijk te maken, bijvoorbeeld wanneer iemand met uitdrukkelijk verlof van pater generaal er zich enige tijd terugtrekt om te schrijven.*

[559] D. *Kleinigheden tellen niet mee. Om scrupels te vermijden wordt daarom verklaard dat wanneer de rector enig reisgeld en een aalmoes aanbiedt aan iemand die op zijn reis diens college aandoet en reisgeld nodig heeft, hij dit mag aannemen.*

Ten behoeve van hen die uit de huizen naar de colleges gezonden worden, kunnen de colleges, bijvoorbeeld voor kleding en reisgeld, bepaalde uitgaven doen die anders door de huizen gedaan zouden worden als zij daartoe in staat zouden zijn. Weliswaar is dit ondersteuning van het huis, of heeft het daar de schijn van, maar toch gaat dit niet in tegen de bedoeling van deze Constitutie, die wil voorkomen dat de huizen voor levensonderhoud, kleding en de andere onkosten geholpen worden door middel van de inkomsten van de colleges. Zo is het natuurlijk ook niet in strijd met deze Constitutie dat zieke of gezonde bewoners van de huizen in de tuin van een college ontspanning zoeken, als maar vermeden wordt dat zij, zolang ze in de huizen zijn, niet op kosten van het college leven. Op gelijke wijze kunnen soortgelijke gevallen beoordeeld worden.

[560] 4. Zolang de coadjutoren in huizen wonen die van aalmoezen leven, zullen ook zij daarvan leven. Wanneer zij op een college rector zijn of doceren, of andere noodzakelijke of zeer nuttige diensten verrichten, zullen ze evenals de anderen uit de inkomsten van deze colleges leven, zolang die aan hun werk behoefte hebben. Wanneer ze echter op de colleges niet langer nodig zijn, dienen zij daar niet verder te blijven maar moeten zij in de huizen van de Sociëteit wonen, zoals over de professen is gezegd.

[561] 5. De huizen of kerken van de Sociëteit mogen niet alleen geen inkomsten (E), maar **evenmin bezittingen hebben voor persoonlijk of gemeenschappelijk gebruik**¹⁴, behalve hetgeen voor huisvesting en dagelijkse behoeften noodzakelijk of zeer wenselijk is. Als voorbeeld hiervan kan genoemd worden een van de gemeenschappelijke woning gescheiden verblijfplaats waar de lucht gezonder is en die ook andere gemakken biedt, bestemd voor hen die herstellende zijn van een ziekte of die zich uit de drukte terugtrekken om zich aan geestelijke zaken te wijden. Een dergelijke plaats mag dan niet aan anderen worden verhuurd (F), noch iets opbrengen wat met inkomsten gelijk zou staan.

[562] E. *Zoals in de Apostolische Brieven wordt gezegd mag de Sociëteit geen civielrechtelijke aanspraak maken op enig onroerend goed tenzij dit nodig is voor de huisvesting en het gewone gebruik*¹⁵. *Vandaar dat, wanneer haar onroerend goed wordt geschonken, zij zich daarvan zo spoedig mogelijk moet ontdoen en het dient te verkopen om de nood van de armen binnen of buiten de Sociëteit te lenigen.*

*Niettemin sluit dit niet uit dat het geschikte moment om te verkopen niet zou mogen worden afgewacht, namelijk als dat onroerend goed niet nodig is ten behoeve van het huis, zoals in de boven vermelde gevallen. Roerende goederen zoals geld, boeken of wat met voeding en kleding te maken heeft, kan de Sociëteit voor gemeenschappelijk gebruik in bezit hebben*¹⁶.

[563] F. *Dat zou bijvoorbeeld het geval zijn als genoemde bezittingen wijn, olie of koren zouden opbrengen of als het fruit en de groenten uit de tuinen zouden worden verkocht: dit alles is niet toegestaan. Wel kan men de producten geheel of gedeeltelijk voor het huis zelf gebruiken. Als de Sociëteit een pachter of leek in dienst heeft die belast is met de zorg voor de tuinen of akkers van het betreffende huis, hoeft men hem niet te verbieden naar eigen goeddunken van het bovengenoemde te*

profiteren. Voorwaarde is dat daarbij niets ten goede komt aan de huizen of individuele leden van de Sociëteit.

[564] 6. Het is prijzenswaardig mensen aan te sporen tot goede en heilige werken, vooral als deze een duurzaam karakter hebben. Maar om de mensen meer te stichten, mag noch kan een lid van de Sociëteit iemand ertoe opwekken vaste aalmoezen na te laten aan haar huizen of kerken. En als mensen dit uit eigen beweging doen, dan verwerven we daarop geen rechten die in een civielrechtelijke procedure afdwingbaar zijn. Maar laten deze mensen een dergelijke schenking doen, als zij zich daartoe uit liefde tot God gedrongen voelen.

[567] 7. Allen die onder de gehoorzaamheid van de Sociëteit leven (G) **moeten beseffen dat zij om niet moeten geven wat zij om niet ontvangen hebben. Zij mogen geen stipendium of aalmoezen vragen of aannemen die de schijn van een vergoeding hebben voor missen, biechten, preken, lessen, bezoeken, of enige andere taak die de Sociëteit volgens ons Instituut kan vervullen**¹⁷. Zo zal men in de dienst van God met grotere vrijheid en tot stichting van de mensen kunnen handelen.

[566] *G. Allen die een huis of kerk met aalmoezen willen ondersteunen, zijn daartoe gerechtigd (afgezien van de vraag of zij daar al dan niet geestelijke bijstand ondervinden). Toch mag men niets als stipendium of aalmoes aannemen voor datgene wat voor hen uitsluitend om Christus onze Heer te dienen wordt gedaan als zou het één in ruil voor het ander gegeven of aangenomen worden.*

[567] 8. Om elke schijn van hebzucht te vermijden, vooral bij het heilig dienstwerk dat de Sociëteit uitoefent om de mensen te helpen, mag er in de kerk geen offerblok staan waarin zij die voor preek, mis, biecht en andere geestelijke zaken naar de kerk komen, gewoon zijn aalmoezen te werpen.

[568] 9. Om dezelfde reden mogen aan vooraanstaande personen geen kleine geschenken worden aangeboden, die men gewoonlijk geeft om belangrijker zaken van hen te verkrijgen. Voor de onzen mag het ook geen gewoonte worden dergelijke vooraanstaande personen te bezoeken tenzij dit gebeurt uit heilige ijver voor goede werken, of ook, omdat zij met zo innige genegenheid in de Heer met ons verbonden zijn dat wij hun van tijd tot tijd een dergelijke dienst verschuldigd lijken te zijn.

[569] 10. Allen moeten bereid zijn om van deur tot deur te bedelen wanneer de gehoorzaamheid of de noodzaak dit eist. Er moeten een of meerdere personen worden aangewezen om aalmoezen te vragen voor het levensonderhoud van de leden van de Sociëteit. Zij dienen deze aalmoezen eenvoudig te vragen omwille van de liefde tot God onze Heer.

[570] 11. (H) Zoals men in huis niets in eigendom mag bezitten, mag men dat ook niet elders bij anderen. Ieder moet tevreden zijn met hetgeen hem uit het gezamenlijk bezit, met vermijden van het overbodige, als noodzakelijk of verantwoord ten gebuike wordt gegeven.

[571] H. *In strikte zin geldt dit voor de professen en gevormde coadjutoren. Verder, wat betreft de scholastieken en anderen die hun proeftijd nog niet hebben voltooid,*

heeft dit betrekking op die zaken waarover zij momenteel zouden kunnen beschikken. Zij mogen die absoluut niet hebben tenzij de overste het weet en goedkeurt. Het gaat hier niet om goederen die ze eventueel ergens anders hebben, zoals huizen of andere zaken. Maar wat dit betreft moeten ze bereid zijn ook daarvan afstand te doen wanneer de overste dat nodig acht¹⁸, zoals in het Examen gezegd is.

[572] 12. Om de zuivere armoede en de daarmee gepaard gaande rust beter te bewaren zullen de professen en gevormde coadjutoren niet alleen persoonlijk geen aanspraak kunnen maken op een erfenis, maar evenmin in hun naam de huizen, kerken of colleges. Zo immers zullen alle ruzies en geschillen worden voorkomen en zal tot Gods eer de liefde jegens allen beter bewaard blijven.

[573] 13. Wanneer de paus of de overste genoemde professen of coadjutoren uitzendt om te werken in de wijngaard van de Heer, mogen zij niet om reisgeld vragen. Zij moeten zich grootmoedig aanbieden (I) om te worden uitgezonden, voor zover eerstgenoemden van oordeel zijn dat de grotere glorie van God dit vraagt.

[574] I. *Dat wil zeggen te voet of te paard, met of zonder geld. Ze moeten ten volle bereid zijn om te doen wat naar het oordeel van degene die hen zendt het meest geschikt is en het meest zal bijdragen tot de stichting van allen.*

[574] 14. Opdat men ook op dit punt zich gedraagt overeenkomstig de armoede zoals die beleefd moet worden, (K), **{mag men in de huizen van de Sociëteit geen rijdier hebben dat ter vaste beschikking staat van iemand in de Sociëteit, (zomin van de overste als van een ondergeschikte)}**¹⁹.

[576] K. *Tenzij dit zou gebeuren omdat iemand voortdurend ziek is of wanneer het dringend noodzakelijk is vanwege het werk onder de mensen, vooral onder wijdverspreid wonende volkeren. In zo een geval dient men zich eerder te laten leiden door het algemeen welzijn en de gezondheid van de onzen dan door een vast omschreven of blijvende tijdsduur, of ook door de vraag of men te voet of per rijdier zich verplaatst. Men dient steeds te overwegen wat noodzakelijk en passend is, en men mag onder geen beding zich door louter ijdel vertoon laten leiden.*

[577] 15. Om dezelfde reden dienen op het gebied van de kleding drie punten in acht te worden genomen: allereerst moeten het behoorlijke kleren zijn; ten tweede (L) moet de kleding aangepast zijn aan wat gebruikelijk is op de plaats waar men woont; ten derde mag de kleding niet strijdig zijn met het beoefenen van de armoede (M) hetgeen het geval zou zijn als we gebruik zouden maken van zijden of kostbare stoffen. Men moet zich daarvan onthouden opdat in alles rekening wordt gehouden met de nederigheid en onderdanigheid die tot Gods meerdere eer van ons gevraagd wordt.

[578] L. *Of althans daar niet geheel van afwijkt.*

[579] M. *Dit geldt voor hen die door het huis van nieuwe kleren voorzien worden. Er is echter geen bezwaar tegen dat iemand die bij zijn intrede in de Sociëteit vrij kostbare kleding of iets dergelijks draagt, daarvan gebruik maakt. Ook is er geen bezwaar tegen dat iemand bij een bepaalde gelegenheid of als het nodig is betere,*

zij het passende, kleren draagt. Maar ze moeten niet gebruikt worden in het dagelijks leven. Men bedenke echter dat niet iedereen van nature even sterk is of beschikt over de lichamelijke gezondheid en de daarbij passende leeftijd. Derhalve dient rekening gehouden te worden met het groter persoonlijk welzijn van deze mensen en het algemeen welzijn van vele anderen, en moet daarin tot Gods grotere eer voor zover mogelijk worden voorzien.

[580] 16. In hetgeen **betrekking heeft op voedsel, slaap en het gebruik van andere voor het leven noodzakelijke of passende zaken (N)**, is er een voor allen **gemeenschappelijke beleidslijn die geheel overeenstemt met wat de arts ter plaatse noodzakelijk acht. Als daarom iemand zich op dit punt dingen ontzegt, gebeurt dit uit godsvrucht zonder dat hij ertoe verplicht is. Toch moet men steeds rekening houden met de nederigheid, de armoede en de geestelijke stichting die ons in de Heer steeds voor ogen moeten staan.**²⁰

[581] N. *Als er in bijzondere gevallen voor bepaalde personen, gezien hun situatie, meer of minder nodig is, wordt het aan het wijs beleid van hun overste overgelaten om voor hen passende voorzieningen te treffen.*

Hoofdstuk 3

Waarmee de leden van de Sociëteit zich moeten bezighouden

en waarvan zij zich dienen te onthouden

[582] 1. Gezien de lange tijd en de gunstige beoordeling die nodig zijn voordat iemand als profes of gevormde coadjutor opgenomen kan worden in de Sociëteit, kan men er zeker van zijn dat zij geestelijke mensen zullen zijn. En zij zullen zoveel vorderingen gemaakt hebben op de weg van Christus onze Heer dat zij daarover kunnen voortsnelen voor zover hun lichamelijke gezondheid en de uitwendige werken van liefde en gehoorzaamheid het toelaten. **Wij zijn daarom van mening dat er voor gebed, overweging en studie , evenals voor de lichamelijke oefeningen van vasten, nachtwaken en andere gestrengeden of lichaamskastijdingen (A) geen andere regel moet worden voorgeschreven dan die welke de verstandige liefde aan ieder ingeeft. Voorwaarde is wel dat de biechtvader steeds geraadpleegd wordt en dat, wanneer er twijfel rijst over hetgeen het best kan gebeuren, dit aan de overste wordt voorgelegd**²¹. Toch dient in het algemeen gezegd te worden dat men ervoor moet waken dat door overmatige toeleg hierop de lichaamskrachten zozeer worden ondermijnd, of er zoveel tijd aan wordt besteed, dat men niet meer in staat is de mensen geestelijk bij te staan zoals ons Instituut dat vraagt. Van de andere kant mag men hierin niet zozeer verslappen dat door het verflauwen van de geest al te menselijke en lagere gevoelens worden aangewakkerd.

[583] A. *Wanneer de overste van oordeel is dat voor sommigen het beter is een bepaalde tijd voor te schrijven opdat ze in de geestelijke oefeningen niet overdrijven*

of tekortschieten, is hij daartoe gemachtigd. Zo zal hij ook, wanneer hij beslist van oordeel is dat van een van de andere middelen gebruik gemaakt moet worden, dit niet overlaten aan het inzicht van een bepaalde persoon maar handelen zoals het hem in de Heer het beste voorkomt. Van zijn kant zal de onderdaan hetgeen hem wordt opgelegd met alle godsvrucht dienen te aanvaarden.

[584] 2. Het is zeer aan te bevelen de sacramenten veelvuldig te ontvangen. **Zonder goede redenen, ter beoordeling van de overste, mag men het ontvangen van de communie en het opdragen van de mis niet meer dan acht dagen uitstellen²², {en allen moeten bij de hun aangewezen biechtvader biechten of bij een ander, naargelang het ieder door de overste wordt voorgeschreven}²³.**

[585] 3. Van de bijzondere regels die gelden in het huis waar men woont, dient men dat gedeelte zorgvuldig te onderhouden dat passend is en naar het oordeel van de overste wordt opgelegd, of dit nu gebeurt tot eigen vooruitgang en stichting of tot die van de anderen met wie men leeft.

[586] 4. De werkzaamheden die we om de mensen te helpen op ons nemen zijn van groot belang, typerend voor ons Instituut en groot in aantal; anderzijds wonen we wisselend nu hier, dan daar. (B) Daarom dienen de onzen geen gebruik te maken van het koor voor het zingen van de getijden, missen en andere officies. Voor hen die zich ertoe getrokken voelen deze diensten bij te wonen bestaat trouwens overvloedig gelegenheid hun godsvrucht daarmee te bevredigen. Aan de onzen echter betaamt het zich bezig te houden met de zaken die tot Gods meerdere eer eigen zijn aan onze roeping.

[587] B. *Als men het in sommige huizen of colleges nuttig oordeelt, kunnen*

's avonds, voorafgaande aan het moment dat er gepreekt of onderricht gegeven gaat worden, de vespers worden gebeden om het volk bezig te houden. Dit kan ook regelmatig op zon- en feestdagen gebeuren, waarbij men geen meerstemmige zang of wat men cantus firmus noemt gebruikt, maar ze godvruchtig, rustig en eenvoudig reciteert. Wat men hiermee wil en meent te kunnen bereiken is dat het volk daardoor ertoe zal komen om meer te gaan biechten en vaker naar preken en lezingen te komen, niet om andere redenen. Op dezelfde toon kunnen het officie dat men gewoonlijk de donkere metten noemt, en de bijbehorende plechtigheden tijdens de Goede Week gedaan worden.

Plechtiger missen dienen weliswaar in stilte met passende devotie en stijl gelezen te worden, maar daarbij mogen een of twee personen in superplie assisteren, voorzover dat mogelijk is in de Heer.

[588] 5. Eveneens moeten de leden van deze Sociëteit steeds bereid zijn onverschillig welke streken ter wereld ook te bereizen, waarheen zij door de paus of hun oversten worden gezonden. **Daarom mogen zij geen zielzorg op zich nemen²⁴ noch de zorg voor vrouwelijke religieuzen of andere vrouwen, in die zin dat zij hun vaste biechtvader of geestelijke leidsman zijn²⁵.** Maar er is geen bezwaar tegen, bij een bepaalde gelegenheid om speciale redenen in een klooster biecht te horen.

[589] 6. (C) Ook is het beslist niet goed zich ertoe te verplichten om in de eigen kerken een eeuwigdurende reeks van missen op te dragen of een soortgelijke verplichting op zich te nemen. Dat is onverenigbaar met de bewegingsvrijheid die onze manier van doen in de Heer vraagt.

[590] *C. Met betrekking tot de colleges wordt in het vierde Deel besproken wat op dit punt gedoogd kan worden. Onze huizen past het in ieder geval niet een dergelijke last op zich te nemen.*

[591] 7. Om zich volgens haar Instituut vollediger te kunnen wijden aan geestelijke zaken (D) moet de Sociëteit zich, voorzover mogelijk, onthouden van wereldse aangelegenheden (zoals de functie van executeur testamentair, het uitvoeren van een gerechtelijk bevel, het optreden als gemachtigde in burgerlijke zaken en dat soort dingen). Men mag zich door geen smeebeden laten overhalen die op zich te nemen of zich daarmee in te laten. Wat de colleges betreft, als ze bepaalde zaken hebben af te handelen dienen zij daarvoor een gevolmachtigde te hebben die voor hun rechten opkomt. Heeft de zaak betrekking op huizen van de Sociëteit of op de Sociëteit in haar geheel, dan kan, om de vrede in de Sociëteit beter te waarborgen, het recht van de Sociëteit tot Gods meerdere eer verdedigd worden door genoemde gevolmachtigde of een ander **{van de coadjutoren}**²⁶, of tenslotte door iemand van buiten de Sociëteit of door een familie die het beschermheerschap van het huis op zich neemt.

[592] *D. Men houde zich hieraan voorzover dit mogelijk is. Maar aan de overste wordt de bevoegdheid gelaten om in geval van noodzaak of bij een gewichtige aangelegenheid hiervan, uitsluitend met de dienst aan God voor ogen, voor een bepaalde tijd te dispensereren. De hier bedoelde overste is pater generaal of de door hem daartoe gemachtigde.*

[593] 8. Om dezelfde reden en om aanleidingen tot beroering die onze roeping vreemd zijn, te vermijden, en opdat tot Gods meerdere eer de vrede en goede verstandhouding met allen beter bewaard blijven, mag niemand van de professen, coadjutoren en zelfs scholastieken zich in civiele of strafrechtelijke zaken (E) laten verhoren zonder toestemming van de overste, (tenzij daartoe gedwongen door iemand die onder zonde kan verplichten). De overste mag deze toestemming echter niet geven, **tenzij in zaken die de katholieke godsdienst betreffen, of anders in vrome aangelegenheden die zo in iemands voordeel uitvallen dat een ander er geen nadeel van ondervindt**²⁷. Ons Instituut vraagt ons immers om zoveel wij kunnen de belangen van allen in de Heer te dienen zonder dat iemand erdoor benadeeld wordt.

[594] *E. Een overste kan aan iemand verlof geven gehoord te worden in een civiele zaak terwille van iemand aan wie men dit niet lijkt te kunnen weigeren. Maar met het noodzakelijk voorbehoud dat geen enkele overste dit verlof mag geven als het gaat om een misdaad of om iemands goede naam.*

Over de bijstand aan hen die in de Sociëteit sterven

en over de missen en gebeden na hun dood

[595] 1. Zoals in zijn hele leven moet zelfs in nog hogere mate bij zijn dood ieder lid van de Sociëteit zich er met zorg op toeleggen dat in hem God en onze Heer Jezus Christus verheerlijkt en Zijn welbehagen vervuld wordt, en dat de omstanders gesticht worden. Dit dient minstens te gebeuren door voorbeeldige sterkte en geduld, **gepaard met levend geloof, hoop en liefde ten aanzien van de eeuwige goederen die Christus onze Heer voor ons heeft verdiend en verworven door de onnoemelijke lasten van Zijn aardse leven en door Zijn dood²⁸**. De ziekte is echter vaak van dien aard dat zij het gebruik van de geestelijke vermogens grotendeels belemmert; daarnaast is de overgang uit dit leven vanwege de zware aanvallen van de duivel, (waaronder men in geen geval mag bezwijken), zo moeilijk dat de steun van de broederlijke liefde daarbij noodzakelijk is. Wanneer dus iemand naar het oordeel van de dokter in stervensgevaar verkeert, dient de overste er zorgvuldig op toe te zien dat hij, alvorens buiten kennis te geraken, zich voor de overgang van het aardse naar het eeuwige leven sterkt door alle sacramenten te ontvangen die ons door de goddelijke mildheid van Christus onze Heer als pantser zijn geschonken.

[596] 2. Alle huisgenoten moeten hem bijstaan door bijzonder voor hem te bidden, totdat hij zijn ziel aan zijn Schepper terugschenkt. Behalve anderen die bij hem worden toegelaten, meer (A) of minder in aantal ter beoordeling van de overste, moeten er enigen meer in het bijzonder worden uitgekozen om de in stervensgevaar verkerende zieke te bezoeken, bij te staan en moed in te spreken. Zij dienen hem gedachten voor te houden en hulp te bieden zoals het moment dat vraagt. En wanneer hij niet meer op andere wijze geholpen kan worden, moeten zij hem aan de Heer aanbevelen totdat Deze Zich verwaardigt zijn ziel bij het verlaten van zijn lichaam bij Zich op te nemen; Hij heeft deze immers vrijgekocht tegen de kostbare prijs van Zijn bloed en leven.

[597] *A. Sommige zieken kunnen krankzinnig zijn geworden en daardoor buiten zinnen zijn geraakt (in die toestand kan er niet gesproken worden van schuld of verdienste bij wat zij zeggen). Anderen geven tijdens hun ziekte misschien minder stichting dan men van hen zou mogen verwachten. In beide gevallen dienen ze te worden bijgestaan door een klein aantal mensen in wie het meest vertrouwen wordt gesteld.*

598] 3. Nadat iemand is gestorven dient zijn lichaam tot aan de begrafenis op gepaste wijze te worden opgebaard, (B) zolang dit mogelijk is. Daarna wordt hij, (C) na afloop van de gebruikelijke uitvaartplechtigheid in het bijzijn van zijn huisgenoten, begraven. De ochtend na zijn dood dienen alle priesters uit het huis voor zijn zielerust de mis op te dragen; de andere huisgenoten moeten in een bijzonder gebed de goddelijke Barmhartigheid over hem afsmeaken. Daarmee moeten zij doorgaan zolang de overste dat nodig vindt, ieders eigen godsvrucht het hem ingeeft en in zoverre hun verplichtingen in de Heer het toelaten.

[599] B. *In een bepaald geval kan men de volle vierentwintig uur inkorten, wanneer de overste, vooral bij grote zomerhitte, van oordeel is dat dit, gezien de kwalijke geur, een te lange tijdsduur is. In het algemeen dient men zich echter aan de genoemde tijdsduur te houden.*

[600] C. *Gebruikelijk is dat de uitvaartdienst halfluid en zonder zang gedaan wordt terwijl de huisgenoten met een brandende kaars in de kerk aanwezig zijn enz.*

[601] 4. Ook de andere leden van de Sociëteit moeten in die plaatsen waar de overste dat goed oordeelt op de hoogte worden gesteld opdat ze een zelfde dienst houden. Zo zal jegens de gestorvenen niet minder dan jegens de levenden blijk gegeven worden van broederlijke liefde in de Heer.

Hoofdstuk 5

De Constituties verplichten niet onder zonde

[602] De Sociëteit verlangt dat al haar Constituties, verklaringen en levenswijze geheel volgens ons Instituut, en zonder op enig punt daarvan af te wijken, worden onderhouden. Maar ook wenst zij dat al haar leden er zeker van zijn, of in ieder geval geholpen worden, niet krachtens dergelijke Constituties of bepalingen in zonde verstrikt te raken. Wij hebben het daarom goed geoordeeld in de Heer te bepalen dat, met uitzondering van de speciale gelofte waarmee de Sociëteit aan de regerende paus is verbonden en van de drie andere wezenlijke geloften van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid, geen van de Constituties, verklaringen of enige levenswijze onder doodzonde of dagelijkse zonde kan verplichten, tenzij de overste in naam van onze Heer Jezus Christus ze uit kracht van de gehoorzaamheid zou opdragen. Dit geval kan zich voordoen wanneer men van oordeel is dat het bij bepaalde zaken of personen voor ieders persoonlijk welzijn van groot belang is of dat het algemeen belang dit vraagt. Angst voor overtreding moet plaats maken voor liefde en verlangen naar algehele volmaaktheid, opdat dit leiden mag tot de grotere eer en lof van Christus, onze Schepper en Heer.

DEEL VII

WAT BETREKKING HEEFT OP DEGENEN DIE TOT HET LICHAAM VAN DE SOCIËTEIT WERDEN TOEGELATEN

EN TEN DIENSTE VAN DE MEDEMENSEN OVERAL IN DE WIJNGAARD VAN DE HEER HUN PLAATS DIENEN TE KRIJGEN.

Hoofdstuk 1

De zending door de Paus¹

[603] 1. In Deel VI werd gesproken over zaken waaraan ieder lid van de Sociëteit zich ten aanzien van zichzelf dient te houden; evenzo moet hier in Deel VII ter sprake komen waaraan jezuïeten zich moeten houden ten aanzien van de

medemensen (het heel eigen doel van onze Sociëteit), wanneer ze hun plaats krijgen in de wijngaard van Christus; dan kunnen ze daar in dat gedeelte en in het werk dat hun werd toevertrouwd, aan de slag gaan; (A) of ze nu door de hoogste plaatsbekleder van Christus, onze Heer, of door de oversten van de Sociëteit die eveneens in plaats van Gods Majesteit boven hen staan, her en der naar verscheidene plaatsen worden gestuurd; of voor zichzelf de keuze maken waar en waarin zij hun bezigheden moeten vinden, wanneer het aan hun oordeel werd overgelaten daarheen te gaan waar ze maar denken een groter dienstbetoon aan onze God en Heer en een groter geestelijk profijt voor de mensen te kunnen bereiken; of wanneer ze hun werk doen niet met het doorkruisen van verschillende plaatsen, maar op een vaste en blijvende woonplek, op enige terreinen waar grote voortgang van Gods glorie en eerbetoon te verwachten is.

En op de eerste plaats moet er gesproken worden over de door de Paus gegeven zending, de belangrijkste onder de overige; daarbij valt op te merken (B) dat **de Sociëteit zich met een gelofte heeft verplicht**² om zonder enige verontschuldiging te gehoorzamen aan de hoogste plaatsbekleder van Christus en dat de bedoeling van deze gelofte is, dat wij ons begeven waarheen wij ook maar naar zijn mening onder de volken gezonden dienen te worden tot grotere glorie van God en tot geestelijke hulp van de mensen, onder gelovigen of ongelovigen. Daar heeft de Sociëteit geen bijzonder gebied onder verstaan; maar ze kon over de wereld verspreid worden naar verschillende streken en plaatsen; want ze wenste te kiezen wat het beste was om te doen en hoopte dat dat zou gebeuren als de Paus haar deze bestemming zou geven.

[604] *A. Dit zijn de vier meer algemene manieren om de onzen over de wijngaard van Christus onze Heer te verdelen; deze worden ook in vier hoofdstukken van dit Deel VII behandeld.*

[605] *B. De bedoeling van de vierde gelofte aan de Paus richtte zich niet op een of ander bijzonder gebied; wie de gelofte aflegden, zouden over verschillende delen van de wereld verspreid worden. Want de eersten die in deze Sociëteit samenkwamen, waren uit verschillende provincies en koninkrijken afkomstig en het stond voor hen niet vast in welke streken van gelovigen of ongelovigen zij moesten vertoeven: zij mochten op de weg van de Heer niet verdwalen en daarom legden zij die belofte of gelofte af dat de Paus hen tot grotere glorie van God en volgens hun eigen bedoeling om over de wereld rond te trekken zou verdelen; mochten ze ergens de gewenste geestelijke vrucht niet vinden, dan zouden zij zich vandaar naar hier en naar daar begeven op hun zoektocht naar Gods grotere glorie en de geestelijk hulp aan hun medemensen.*

[606] 2. De Sociëteit heeft heel haar eigen voelen en willen ondergeschikt gemaakt aan Christus onze Heer en diens plaatsbekleder. (C) Daarom zal een overste niet voor zichzelf en zal evenmin iemand van de andere leden van de orde

voor zich of voor een ander al dan niet rechtstreeks bij de Paus of diens helpers stappen mogen ondernemen en pogingen aanwenden om liever in deze dan in die plaats te verblijven of er de zending voor te krijgen; maar de leden van de orde moeten deze hele zorg aan de hoogste plaatsbekleder van Christus en aan hun overste overlaten; de overste echter moet wat zijn eigen persoon aangaat (D) in de Heer aan de Paus en aan de Sociëteit overlaten.

[607] C. *Wanneer een van de leden van de orde voor een plaats of een werk zou worden aangewezen waarvoor hij naar men oordeelt niet gezonden zou worden, als de hoogste plaatsbekleder van Christus van de zaken goed op de*

hoogte was geweest, dan kan pater generaal aan Zijne Heiligheid een vollediger inzicht geven waarbij alles tenslotte aan diens vrije keuze blijft overgelaten.

[608] D. *Onder Sociëteit zou men diegenen uit de Sociëteit moeten verstaan die worden aangetroffen in de plaats waar pater generaal vertoeft;³ zij zouden de inhoud van de zaak goed aan de Paus kunnen overbrengen, als deze door een andersluidende rapportage van anderen ertoe gebracht zou schijnen te worden om erover te denken pater generaal met een zending te belasten in een richting die niet strookt met het algemeen welzijn van de Sociëteit en het grotere dienstbetoon aan God.*

[609] 3. Bovendien moet degene die door de Paus aangewezen werd om zich ergens heen te begeven, zichzelf vrijgevig aanbieden zonder enig tijdelijk goed als reisgeld te vragen of te laten vragen; ja zelfs moet hij zich door de Paus zo laten zenden (E) dat het naar het oordeel van Zijne Heiligheid een grotere dienst aan God en aan de Apostolische Stoel is, zonder daarbij met iets anders rekening te houden.

[610] E. *Wel zal naar voren gebracht kunnen en zelfs moeten worden, via een prelaat of welke andere persoon ook langs wie de Paus opdracht gaf om ergens heen te vertrekken, wat zijn gedachte is aangaande het maken van de reis en over het verblijf op de plaats waarheen hij gezonden wordt; of dat moet door te leven van om Christus' liefde gebedelde aalmoezen of op een andere manier: wat de Paus namelijk beter zal lijken, dat zal godvruchtiger en veiliger in de Heer gebeuren.*

[611] 4. Als de Paus geen persoon zou aanwijzen, maar opdracht zou geven dat er een of meer personen naar deze of gene plaats vertrekt, het aan de vrije beslissing van de overste overlatend wie voor een dergelijke zending geschikt zijn, dan zal de overste in de geest van de opdracht van de Paus diegenen aanwijzen die er meer bij lijken te passen en er meer geschikt voor zijn. Hij zal daarbij het grotere algemene goed voor ogen houden en er voor zorgen dat de andere werken die we voor Gods dienstbetoon op ons namen er zo min mogelijk schade bij oplopen.

[612] 5. Wie zo zijn zending krijgt, behoort beslist zijn zending volledig uitgelegd te krijgen, het doel waarop de gedachte van de Paus zich richt, en het beoogde resultaat van de zending; (F) en dat wel zo mogelijk op schrift; dan kan hij des te nauwkeuriger zijn opdracht ten uitvoer brengen. (G) Ook de overste zal zijn best doen hem te helpen met raadgevingen en informatie zoveel als hij zal kunnen; dan kan hij in alles met meer nut voor het dienstbetoon aan God en aan de Apostolische Stoel zijn dienstwerk aanwenden.

[613] F. *Als dit niet bereikt kan worden, zal er in elk geval voor gezorgd moeten worden dat de gedachte van de Paus mondeling wordt overgebracht, ofwel doordat hij deze zelf uitlegt aan wie gezonden wordt, ofwel door middel van de overste of een prelaat of door middel van iemand anders.*

[614] G. *De overste zal ook enige documentatie kunnen geven en zo niet alleen in eigen opdrachten, maar ook in die van de Paus hulp bieden om beter te bereiken wat voor de dienst van Christus onze Heer gezocht wordt.*

[615] 6. Als hij naar bijzondere plaatsen zonder enige tijdsbeperking door de Paus gezonden zal worden, dan moet dit zo verstaan worden dat hij ongeveer drie maanden op diezelfde plaats moet blijven; en langer of korter al naar gelang de grotere of kleinere geestelijke vrucht die men daar denkt te oogsten of elders te hopen valt; of tenslotte al naar gelang men zal menen dat een algemeen goed er meer mee gediend is. Dit zal allemaal overeenkomstig de vrije beslissing van de overste die de heilige bedoeling van de Paus voor het dienstbetoon aan Christus onze Heer voor ogen zal houden, afgewikkeld worden.

[616] 7. Wanneer hij langer op de aangewezen plekken zal moeten blijven, zal het niet ongepast zijn, als het zal kunnen gebeuren zonder nadeel voor de oorspronkelijke zending en voor de bedoeling van de Paus, enige tochten te maken, als hem dat mogelijk zal zijn en hij zal oordelen dat die met vrucht voor de dienst van God gemaakt zullen worden: hij kan dan in naburige gebieden dienstbaar zijn voor geestelijke hulp aan mensen en naderhand op de plek van zijn verblijf terugkomen; hij kan en moet daar dan afwezen - naast dat wat hem op een speciale manier werd opgedragen (en daaraan zal hij ook het leeuwendeel van zijn zorg besteden en dat niet vanwege andere nog zo goede kansen voor de dienst van God verwaarlozen) - in welke andere zaken die bijdragen tot Gods eer en het geestelijk heil van de mensen, hij zijn best kan doen zonder schade voor zijn zending, zoals gezegd. Maar de goede gelegenheid die God daartoe gaf, zal hij niet door zijn vingers laten glijpen, in zover het naar zijn oordeel daarmee samen kan gaan.

[617] 8. Om het doel van onze roeping en onze belofte beter te bereiken moet pater generaal, wanneer een nieuwe plaatsbekleder van Christus op de Apostolische Stoel werd geïnstalleerd, persoonlijk of via een ander binnen een jaar na diens keuze en kroning zich gehouden weten aan Zijne Heiligheid de roeping en de uitgesproken belofte van gehoorzaamheid kenbaar te maken waardoor de Sociëteit zich aan hem met een bijzondere gelofte met betrekking tot de zendingen tot eer van God heeft verbonden.

Hoofdstuk 2

De zending door de overste van de Sociëteit

[618] 1. Om op vele plaatsen met groter gemak en grotere gerustheid van degenen die daarvoor bestemd werden, (A) aan de geestelijke behoefte van de

mensen tegemoet te komen, (B) zullen de oversten van de Sociëteit volgens de bevoegdheid hun door de Paus verleend ieder lid van de Sociëteit naar elke plaats kunnen zenden (C) waar het naar hun oordeel meer nut zal opleveren: toch zullen dezen waar ze ook zijn, tot gehoorzaamheid aan de heilige Stoel bereid zijn.

Nu vragen velen dat er enigen uit de onzen aan hen worden afgestaan, en houden daarbij eerder rekening met de eigen geestelijke verplichting jegens hun kudde of met andere belangen die verder van onze doelstelling afstaan, dan met belangen van gemeenschappelijke en algemene aard; dus moet pater generaal of diens gedelegeerde er nauwkeurig bij dit soort zendingen voor zorgen dat altijd wordt besloten wat dienstig is voor een groter dienstbetoon aan God en voor het algemene goed, (D) bij het zenden van zijn mensen eerder naar deze dan naar die plaats en (E) eerder naar dit dan naar dat werk en (F) om liever deze dan die persoon te sturen,(G) op deze of op die manier,(H) voor langere of voor kortere tijd.

Hij moet deze in hoge graad onpartijdige en eerlijke gerichtheid voor het oog van onze God en Heer vasthouden en als het hem vanwege de moeilijkheid of het gewicht van de besluitvorming goed zal lijken, de kwestie met eigen gebeden en missen en met die van zijn huisgenoten aan Gods majesteit aanbevelen; en hij moet aan een of meer leden van dezelfde Sociëteit die hij onder de aanwezigen geschikt zal vinden, de zaak meedelen en dan zal hij op eigen gezag het besluit nemen of hij al dan niet de zending moet verlenen; en zo verder wat de rest van de bijkomende punten aangaat, al naar gelang het volgens zijn oordeel zal stroken met Gods grotere glorie.

Wel zal het de plicht zijn van wie gezonden wordt zich er op geen enkele manier in te mengen om liever naar deze dan naar die plaats te gaan of er te blijven, (I) en de volledige en absoluut vrije beschikking over zichzelf aan de overste die hem in plaats van Christus leidt, over te laten opdat Christus meer gediend en geëerd wordt. Zo ook mag niemand op welke wijze dan ook zonder toestemming van zijn overste door wie hij in de Heer geleid dient te worden, zich beijveren dat anderen op een of andere plaats blijven of zich ergens anders heen begeven (K).

[619] A. *De overste van de Sociëteit kan gemakkelijker en slagvaardiger op veel plaatsen (vooral als ze ver van de Apostolische Stoel verwijderd liggen) voorzieningen treffen dan het geval is wanneer degenen die mensen van de Sociëteit nodig hebben, de Paus daarvoor moeten benaderen. Voor de afzonderlijke personen is het ook veiliger, als ze onder gehoorzaamheid aan hun oversten dan naar eigen vrije keuze (zelfs als ze daartoe in staat zouden zijn) zouden vertrekken en niet met de zending van hen door wie ze in plaats van Christus onze Heer als de vertolkers van Gods wil bestuurd dienen te worden.*

[620] B. *Zoals pater generaal zich van zijn overige taken in eigen persoon én door ondergeschikten zal kunnen kwijten, zo ook van deze om zijn mensen de zending te verlenen, zij het met voorbehoud van de zendingen die naar zijn mening voorbehouden dienen te worden.*

[621] C. *"Zenden waarheen het aan hen goed zal toeschijnen" dient zo verstaan te worden: onder gelovigen, ook naar de Indiën, en onder ongelovigen, vooral waar er al enige vestiging van gelovigen zou zijn, zoals naar Griekenland enz.;*

waar er praktisch alleen ongelovigen zouden zijn, daar zal de overste in bijzondere mate ten overstaan van God bij zichzelf te rade dienen te gaan, of hij al dan niet een zending moet verlenen en zo ja, waarheen dan en wie. Maar altijd zal het de taak van de ondergeschikte zijn om zijn gezonden zijn als uit Gods hand in blijheid op zich te nemen.

[622] D. *Om bij het zenden naar deze of naar die plaats trefzekerder te werk te gaan moet men het grotere dienstbetoon aan God en het algemene goed voor ogen houden als de regel waarnaar de zendingen afgewogen behoren te worden; en in de zo wijde wijngaard van Christus onze Heer lijkt dan de keuze te moeten vallen (als het overige in evenwicht is, wel te verstaan, ook in al het volgende) op dat gedeelte ervan dat er meer behoefte aan heeft; zowel vanwege de schaarste aan andere werkers als vanwege de ongelukkige situatie en de zwakke positie van de medemens en het gevaar voor hun uiteindelijke verwerping.*

Bij de overweging dient ook betrokken te worden waarom het waarschijnlijk is dat er een rijkere vrucht zal voortkomen uit de middelen die de Sociëteit gebruikt om de medemens te helpen; dat gebeurt namelijk waar de deur meer open staat en de ontvankelijkheid en de gewilligheid bij de mensen om geholpen te worden, groter zou lijken; en dat ligt dan wel in hun grotere godsdienstigheid en in hun verlangen (dat kan voor een deel opgemaakt worden uit de aandrang waarmee ze om de onzen vragen) of in de toestand en de hoedanigheid van de personen die meer geschikt zijn om geholpen te kunnen worden en de vrucht te plukken en tot Gods eer te bewaren.

Waar wij meer verplichtingen hebben zoals op die plaatsen waar huizen of colleges van de Sociëteit zijn of enige van haar leden studeren en door de welwillendheid van de mensen worden geholpen, zou het meer pas geven (als het overige gelijk ligt met betrekking tot de geestelijke voortgang) dat er enige van onze operarii vertoeven, en dat dergelijke plekken om zo'n reden volgens de rangorde van de volmaakte liefde boven andere de voorrang krijgen.

Hoe algemener het goede is, des te goddelijker is het. Daarom moeten die mensen en plaatsen die bij hun vooruitgang in de gelegenheid zullen zijn om het goede bij vele anderen die hun gezag volgen of door hen bestuurd worden, terecht te laten komen, de voorrang krijgen. Zo moet de geestelijke hulp die aan grote openbare figuren (of het nu in wereldse zin vorsten, heren, bestuurders of dienaren van het recht of in kerkelijke zin prelaten bijvoorbeeld zijn) en aan mannen die in leer en gezag meer uitblinken, geboden wordt, van groter gewicht geacht worden omwille van diezelfde reden dat het goede dan meer algemeen is; daarom zou ook de hulp aan grote volken als de Indiërs besteed of aan vooraanstaande volken of aan universiteiten waar velen naar toe plegen te gaan die geholpen worden en dan zelf operarii zullen kunnen zijn om anderen te helpen, voorop moeten staan.

Waar men op gelijke manier zou merken dat de vijand van Christus onze Heer onkruid zaaide en met name bewerkte dat men antipathie heeft en kwalijk gestemd is jegens de Sociëteit waardoor de vrucht die uit haar zou kunnen voortkomen, gedwardsboomd wordt, zou men zich met meer toeleg moeten inzetten, vooral als die plaats van enig gewicht is en men er rekening mee moet houden, en daarheen zouden dan mensen gezonden moeten worden, als dat mogelijk zou zijn, die de

slechte naam ten gevolge van valse verhalen met het voorbeeld van hun leven en met hun onderricht zouden wegwerken.

[623] E. *Voor een betere en veiliger keuze van de werken waarvoor de overste zijn mensen bestemt, moet dezelfde regel voor ogen staan, te weten: de grotere eer van God en het grotere algemene goed. Want deze overweging kan met het meeste recht de motieven geven om mensen liever naar deze dan naar die plaats te zenden. En om enige punten aan te raken die voor een van beide kanten de doorslag kunnen geven: vooral wanneer de leden van de Sociëteit zich kunnen inzetten waar er vraag is naar geestelijke goederen en ook naar lichamelijke waarin men ook barmhartigheid en liefde in praktijk brengt; wanneer eveneens enigen geholpen kunnen worden in zaken van hun grotere en kleinere groei in volmaaktheid en tenslotte in zaken die uit zich beter en minder goed zijn; als beide niet tegelijk behartigd kunnen worden, dan zouden de eerste (in gelijke omstandigheden) altijd boven de tweede de voorkeur verdienen.*

Ook zijn enige zaken in de dienst van God dringender aan de orde en andere minder urgent, omdat ze beter het uitstel van het geneesmiddel verdragen; hoe zij in andere zin ook van gelijk gewicht kunnen zijn, toch moeten de eerste vóór de laatste hun plaats krijgen.

Ook behoren bepaalde zaken op een bijzondere manier bij de Sociëteit of ziet men dat er geen anderen zijn die daarvoor beschikbaar zijn; weer andere zijn er waar anderen zorg voor hebben en een manier om erin te voorzien; dan is het daarom billijk dat de eerste bij het geven van de zending de eerste plaats hebben.

Zo ook onder de vrome werken die van gelijk gewicht als de noden en even dringend zouden zijn: als er daaronder enige veiliger zouden zijn voor iemand die ze doet, andere daarentegen gevaarlijker; en verder enige die gemakkelijker en sneller te doen zijn en andere die meer moeite en langere tijd vragen: dan moeten ook de eerste de voorrang krijgen.

Als het overige wat gezegd werd, even zwaar weegt, dan zijn er ook enige bezigheden die een algemener goed bewerken en die een hulp zijn voor een groter aantal zoals preken en lezingen houden; andere meer van persoonlijke aard als biechthoren en Geestelijke Oefeningen geven; als men niet voor beide kan vrijgemaakt worden, dan moeten daarom de eerste voorgaan tenzij enige omstandigheden zouden motiveren dat de tweede naar het lijkt, beter uit zouden komen.

Omdat er ook bepaalde vrome werken van langduriger aard zijn die blijvend nut houden zoals enige vrome instellingen die tot hulp van de medemensen worden opgezet; en andere minder langdurig die af en toe en voor een korte tijd helpen, dan staat het vast dat de eerste te verkiezen zijn boven de tweede. En zo moet pater generaal de arbeid van zijn mensen liever hieraan dan daaraan besteden. Maar dit alles gebeurt omdat het zo met de grotere dienst aan God en met het grotere goed van de medemensen in overeenstemming is.

[624] F. *Het is de hoogste voorzienigheid en de leiding van de heilige Geest die in alle andere kwesties doeltreffend het betere doet kiezen maar ook bij het*

sturen van de mensen naar welke plaats dan ook die meer overeen zullen komen en harmoniëren met de personen en de zaken omwille waarvan ze gestuurd worden; maar toch kan in het algemeen gezegd worden: ten eerste dat voor zwaarwichtiger kwesties en zaken waarin het er meer op aankomt zich niet te vergissen (voorzover het aan hem met Gods genade ligt die het moet regelen), zorgvuldiger uitgezochte personen gestuurd behoren te worden en mensen in wie meer vertrouwen gesteld wordt.

In zaken die grotere lichamelijke inspanningen eisen, mensen die sterker zijn en over een krachtiger gezondheid beschikken.

Waar meer geestelijke gevaren zijn, mensen die in de deugd meer beproefd zijn en steviger in hun schoenen staan.

Om zich met wijze mensen te onderhouden die een geestelijke of tijdelijke leiderspositie bekleden, lijken diegenen geschikter die de gave van een onderscheidingsvermogen hebben en de gave om met mensen om te gaan, met een uiterlijk goed voorkomen (mits de innerlijke gaven niet ontbreken) dat bijdraagt tot gezag. Want hun raad zou van groot gewicht kunnen zijn.

Bij talentvolle en scherpzinnige en wetenschappelijk geschoolde personen passen diegenen meer die eveneens in verstandelijk inzicht en op wetenschappelijk gebied een bijzonder talent hebben. Want die zullen meer hulp kunnen bieden bij lessen en gesprekken.

Voor het grote publiek zullen diegenen meestal meer geschikt zijn die het talent van preken en biechthoren bezitten.

Wat het getal betreft van dergelijke operarii die gezonden moeten worden, en de samenstelling van hun groep zal er ook een afweging plaats moeten vinden; en wel op de eerste plaats zou het indien mogelijk passend zijn dat er niet één, maar ten minste twee worden gestuurd; zowel om in geestelijke en lichamelijke zaken elkaar wederzijds te helpen, als om meer van nut te zijn voor hen naar wie ze gezonden worden, door de activiteiten onder elkaar te verdelen die ze voor de dienst van hun medemensen op zich nemen.

En als er twee gestuurd worden, dan zou men met één predikant of professor geschikt een tweede mee laten gaan om bij biechthoren en Geestelijke Oefeningen de oogst die de eerste zou voorbereiden, binnen te halen en hem te helpen bij gesprekken en andere middelen die voor de hulp aan de medemensen gewoonlijk gebruikt worden.

Zo zou ook iemand die gezonden wordt met weinig ervaring in de werkwijze van de Sociëteit en haar manier om met medemensen om te gaan, mee moeten met iemand die daarin meer getraind is; dan kan hij doen wat deze doet, met hem overleggen en hem over voorkomende kwesties waar twijfel bij rijst, om raad vragen.

Voor iemand die erg vurig en enthousiast is zou het goed zijn gezelschap te krijgen van een meer omzichtige en bedachtzame collega; en zo verder in andere dergelijke combinaties; dan kan een verschil in geaardheid, door de band van de

liefde tot eenheid gekomen, beiden helpen om geen tegenspraak of tweedracht tussen hen of tussen anderen om hen heen te laten ontstaan. Een overste kan er meer dan twee sturen, wanneer het werk waarheen ze gestuurd worden, van groter gewicht is voor de dienst aan God en een groter aantal zou eisen, en de Sociëteit in andere opzichten meer operarii zonder nadeel voor andere aangelegenheden die de grotere glorie van God en het algemene welzijn beogen, kan leveren, al naar gelang de werking van de heilige Geest hem dat ingeeft of hij het ten overstaan van Gods Majesteit zelf als beter en passender aanvoelt.

[625] G. *Wat de manier aangaat waarop ze gezonden worden, zal de overste (naast de ermee corresponderende instructie) vaststellen wat passend is: of ze als armen zonder lastdier en zonder geld of met gerieflijker uitrusting uitgestuurd moeten worden; eveneens met of zonder een schrijven bestemd voor waar ze naar toe gaan (of dat aan enige particuliere personen of aan de stad of het stadsbestuur gericht zal worden om gezag en sympathie te winnen); daarbij zal hij in alle opzichten de grotere stichting van de medemensen en het dienstbetoon aan God voor ogen houden.*

[626] H. *Wanneer de Paus de tijd die aan de opdrachten, of men nu naar deze of die plaats wordt gestuurd, besteed dient te worden, niet heeft aangegeven, dan zal men wel van de ene kant het laten hangen van de hoedanigheid van de geestelijke ondernemingen die aan de orde zijn, en van hun groter of kleiner belang, en daarbij rekening houden met de behoefte die er is, en met het verkregen of verhoopde resultaat; maar van de andere kant zal men afwegen hoe men aankijkt tegen wat op andere plaatsen zich aanbiedt, en de plicht om daaraan gevolg te geven en de krachten die de Sociëteit heeft om aan deze en gene werken te voldoen. Daar komen ook gewoonlijk bepaalde dingen bij die afgewogen dienen te worden om de tijdsduur van de opdracht korter of langer te laten zijn. Tenslotte zal men rekening moeten houden met het eerste punt van ons Instituut omdat dat het trekken door allerlei delen van de wereld behelst en het meer of minder vast daar ter plaatse blijven, naar de mate van de vrucht die men daarvan ziet; er zal bekeken moeten worden of het passend is meer of minder tijd aan deze of aan die opdrachten te besteden. En om daar inzicht in te krijgen, zal het goed zijn dat de overste met frequente brieven op de hoogte wordt gehouden van het bereikte resultaat door degenen die gezonden werden.*

Wanneer het nodig zal zijn dat iemand vervangen wordt, moet de overste erop letten dat hij om hem terug te roepen zoveel mogelijk die middelen gebruikt om diegenen bij wie iemand wordt weggeroepen, liever in alle opzichten welwillend te laten blijven dan gekwetst of in slechte stemming, en in de overtuiging dat in alles de eer en de glorie van God en het algemeen welzijn wordt nagestreefd.

[627] I. *Het is daarmee niet in strijd om de innerlijke bewegingen of de gedachten naar voren te brengen die leiden naar het tegendeel, maar men moet zijn voelen en willen onderwerpen aan datgene wat zijn overste in de plaats van Christus onze Heer zou voelen en willen.*

[628] K. *Vandaar wordt het duidelijk dat voorkomen moet worden dat iemand een vorst of een groep of wie dan ook van groot gezag beweegt om aan de overste*

te schrijven of mondeling iemand van de Sociëteit te vragen, tenzij hij tevoren de kwestie met de overste heeft overlegd en heeft ingezien dat dit diens wil is.

[629] 2. Waarheen ook de overste iemand zal sturen, (L) hij zal hem volledig en gewoonlijk op schrift moeten informeren zowel over de werkwijze als over de middelen die hij hem wil laten gebruiken voor het doel dat hij voor ogen heeft. Ook zal hij door frequente briefwisseling voorzover mogelijk van het hele verloop op de hoogte dienen te worden gehouden; vanuit de plaats waar hij zelf zijn verblijf heeft, zal hij al naar de eis van personen en werkzaamheden met raad (M) en alle andere hulpmiddelen die maar kunnen worden gebruikt, voorzieningen treffen; dan kan er grotere dienst aan God betoond worden en kan het algemeen welzijn door leden van de Sociëteit meer worden bevorderd; en dit zal met des te grotere zorg gedaan moeten worden naarmate dit meer geëist wordt door de aard van de onderneming (omdat deze van groot gewicht of moeilijk is) (N) en van de personen die de opdracht ervoor kregen (omdat ze raad en informatie nodig hebben).

[630] L. *Er wordt gezegd: gewoonlijk, omdat soms degene die gezonden wordt, zo geïnformeerd is en over zo'n gemakkelijke manier van werken beschikt dat informatie overbodig is. Maar tenslotte zal dat toch gebeuren op elk tijdstip dat het wel nodig zal zijn.*

[631] M. *Bijvoorbeeld: gebeden en heilige missen; deze moeten vooral daarbij gevoegd worden in het begin dat de werken ter hand worden genomen of wanneer er grotere noodzaak van hulp wordt geconstateerd, omdat er zaken van groot belang zijn of zich ernstige moeilijkheden voordoen. Hierin dus zal de overste zoals ook met andere hulpmiddelen, zijn eigen litterae patentes of die van de Apostolische Stoel en andere dingen die nodig zouden kunnen zijn, voorzien al naar gelang de rede en de liefde dat zal ingeven.*

[632] N. *Deze raad en deze informatie zal uitermate nuttig kunnen zijn voor de ondernemingen niet alleen, maar ook voor de personen al naar gelang ieder het nodig heeft om aangemoedigd of teruggedhouden te worden; en zo moet men het ook met betrekking tot het overige verstaan.*

Hoofdstuk 3

Over het vrij gaan van de ene plaats naar de andere

[633] 1. Het is eigen aan degenen die onder gehoorzaamheid van de Sociëteit leven, zich niet rechtstreeks of onrechtstreeks te mengen in hun zending, of die nu door de Paus of door hun overste in naam van onze Heer Jezus Christus geschiedt. Toch kan wie naar een groot land (bijvoorbeeld India of andere gebiedsdelen) gezonden zou zijn, - stel dat hem niet door een bijzondere afbakening een bepaald gedeelte daarvan is toegewezen, - meer en minder op deze dan op die plaats vertoeven of rondtrekken overal waar het naar zijn oordeel voor Gods glorie het nuttigste is; maar hij moet eerst alles afgewogen hebben, (in zichzelf, wat zijn wil

aangaat, voelen dat hij er onverschillig tegenover staat) en hebben gebeden. Daar blijkt uit dat het (zonder dat het in tegenspraak is met de eerste en hoogste gehoorzaamheid aan de Paus) in dergelijke zendingen veel meer aan de overste zal vrijstaan hen liever naar deze dan naar die plaats te sturen al naar gelang deze dat in de Heer passend vindt.

[634] 2. Overal waar iemand verblijft, zal hij zo hem niet werd opgelegd om een omschreven middel te gebruiken als lesgeven of preken, zich uit de middelen die de Sociëteit aanwendt - die in Deel IV hoofdstuk 8 beschreven zijn en in het komende hoofdstuk besproken worden - , bekwamen in dat middel (A) waarvan hij zal oordelen dat het dienstiger is; en ook zal hij wat volgens Deel VI vermeden dient te worden, tot groter dienstbetoon aan God ook vermijden.

[635] A. *Zo is het hiermee gesteld, maar toch zal het altijd veiliger zijn om de middelen die hij moet gebruiken, met de overste die het dichtst bij hem woont, te bespreken.*

Hoofdstuk 4

Waarin de huizen en colleges van de Sociëteit

de medemens kunnen helpen

[636] 1. De Sociëteit doet haar best om medemensen te helpen niet alleen door van de ene plaats naar de andere te trekken, maar ook door op sommige plaatsen aan één stuk te blijven zoals in de huizen en colleges; het is de moeite waard om begrepen te hebben op welke manieren de mensen op dergelijke plaatsen geestelijk geholpen kunnen worden opdat ze zoveel als mogelijk is, tot glorie van God ook in praktijk worden gebracht.

[637] 2. En op de eerste plaats zal zeker het goede voorbeeld van een moreel goed leven en christelijke deugd daartoe bijdragen; men moet zorgen niet minder door goede werken, ja nog meer dan met woorden, aan de vooruitgang van degenen met wie men omgaat, een positieve bijdrage te leveren.

[638] 3. De medemens wordt ook geholpen met het laten horen van heilige verlangens en gebeden ten overstaan van God voor de wereldwijde Kerk en (A) voor hen in het bijzonder die van groter gewicht zijn voor haar algemeen welzijn; en ook voor de vrienden en voor onze weldoeners, levend en overleden; of die het zelf vragen of niet; en voor diegenen voor wie zij zelf en de overigen van de Sociëteit op verschillende plaatsen onder gelovigen en ongelovigen zich inzetten om hen te helpen: dat God zich verwaardige allen in de gesteldheid te brengen om zijn genade aan te nemen door de zwakke instrumenten van deze geringe Sociëteit.

[639] *A. Bijvoorbeeld kerkelijke en wereldlijke overheden en anderen die van veel voordeel of van veel nadeel zouden kunnen zijn voor het geestelijk welzijn van mensen en voor het dienstbetoon aan God.*

[640] 4. Ook met heilige missen en met andere godsdienstige oefeningen kunnen ze helpen (B) **zonder een aalmoes ervoor aan te nemen**⁴; of enige privé personen daarom vragen of dat men die voor eigen devotie aan God opdraagt. En wat betreft de missen: **behalve die welke voor de stichters worden gelezen, zullen er elke week één of twee of meer** (al naar gelang het aantal priesters en zoals het uitkomt) **voor de levende en overleden weldoeners worden opgedragen**⁵ met de vraag aan onze God en Heer, dat Hij dit heilig offer voor hen wil aanvaarden en die welwillendheid die zij jegens onze Sociëteit uit liefde en eerbied voor God hebben betoond, met eeuwige beloningen in overeenstemming met zijn oneindige en allerhoogste vrijgevigheid wil vergelden.

[641] *B. Zoals in Deel VI is uitgelegd.*

[642] 5. Ook zal hulp geboden kunnen worden aan de medemens door het bedienen van de sacramenten; vooral door het biecht horen, (C) (waarvoor enigen door de overste moeten worden aangewezen om dat dienstwerk te vervullen) en het heilig sacrament van de eucharistie, (D) **{evenwel buiten het feest van Pasen}**⁶, in hun kerk te bedienen.

[643] *C. Het zal de taak van de overste zijn bij voorkomende geestelijke noden te zien of er naast hen die als gewone biechtvaders werden aangesteld, voor het bedienen van deze sacramenten ook anderen beschikbaar moeten zijn, en overeenkomstig te besluiten.*

[644] *D. {Het feest van Pasen: daaronder worden verstaan acht dagen vóór en evenveel dagen na het eigenlijke feest; in die periode kunnen wie daarvoor verlof zouden hebben of pelgrims en de overigen die het recht uitzondert, tot de communie toegelaten worden; maar toch ook diegenen die na het vervullen van hun plichten in hun parochies in deze veertien dagen eenmaal of meer keren het allerheiligst lichaam van Christus zouden willen ontvangen}.⁷*

[645] 6. Het woord Gods moet voortdurend aan de gelovigen in de kerk worden voorgehouden, in preken, lessen en catechese door hen die de overste daarvoor geschikt bevonden heeft en die hij voor een dergelijke taak bestemd heeft; (E) en wel op die tijden en op die manier die hen het beste zal lijken te zijn tot Gods grotere glorie en tot stichting van de mensen.

[646] *E. Op sommige plaatsen zou het kunnen gebeuren dat het in een bepaalde periode niet goed uit zou komen om van deze middelen of van een gedeelte ervan gebruik te maken; dan verplicht de Constitutie er niet toe, tenzij wanneer de overste zou vinden dat men er wel gebruik van moet maken; maar ze maakt de bedoeling duidelijk die de Sociëteit heeft, op de plaatsen waar ze verblijft;*

die bedoeling is dat die drie middelen of twee ervan of wat ervan meer geschikt zal lijken, in praktijk worden gebracht.

[647] 7. Het is ook mogelijk om dat wat gezegd werd, buiten de kerk van de Sociëteit in andere kerken of openbare ruimten of andere plekken aan te bieden, wanneer hij die over de anderen gaat, zal menen dat het tot Gods grotere glorie zal bijdragen.

[648] 8. Ze zullen er zorg voor dragen ook privé de medemens via vrome gesprekken tot het betere te brengen, de ene keer met raad en aansporing tot goede werken, (F) de andere keer ook met het geven van de Geestelijke Oefeningen.

[649] *F. De Geestelijke Oefeningen dienen alleen maar aan weinigen volledig gegeven te worden en wel aan personen die zo geaard zijn dat van hun vooruitgang een meer dan gewone vrucht voor Gods glorie verwacht wordt. Maar de Oefeningen van de eerste week zouden tot een groot publiek uitgestrekt kunnen worden en enige gewetensonderzoeken en manieren van bidden, vooral de eerste van de drie welke in de Oefeningen worden voorgesteld, tot een nog groter publiek; want daarvoor zal iedereen die van goede wil beziel is geschikt zijn.*

[650] 9. Ook op lichamelijke werken van vroomheid zullen ze zich toeleggen voorzover de geestelijke die van groter gewicht zijn, daar ruimte voor bieden en voorzover hun krachten dat zullen toelaten: bijvoorbeeld door zieken te helpen, vooral door ze in de verpleeghuizen te bezoeken en er enigen naar toe te sturen om ze te verzorgen; door wie in tweedracht leven weer tot harmonie te brengen; zo ook door armen en gedetineerden voorzover mogelijk zelf op te beuren en (G) te zorgen dat anderen dat doen. Wel moet door de wijsheid van de overste die steeds het grotere dienstbetoon aan God en het algemeen welzijn voor ogen moet houden, bepaald worden hoeveel moeite in dergelijke zaken geïnvesteerd mag worden.

[651] *G. Niettemin past het niet dat de Sociëteit of haar huizen of colleges met een of andere Congregatie vermengd wordt en er mogen geen samenkomsten gehouden worden, als die niet overeenkomstig het doel van deze huizen of colleges in dienstbetoon aan God zullen plaatsvinden.*

[652] 10. In de colleges en daarbij horende kerken zal uit datgene wat over de huizen werd gezegd, gedaan worden wat gedaan zal kunnen worden; al naar gelang het op zijn plaats is volgens de bovengenoemde vrije beslissing van de overste.

[653] 11. Wie met het talent begiftigd om boeken te schrijven, nuttig voor het algemeen welzijn, dit zou doen, mag geen geschriften publiceren **als pater generaal die niet eerst ziet en ze laat lezen en onderzoeken**⁸, opdat ze gepubliceerd worden als ze een positieve werking zullen lijken te hebben, en anders niet.

[654] 12. Over wat betrekking heeft op diensten in huis en andere meer bijzondere dingen, zal in de Regels voor de huizen gesproken worden; daarom zullen we niet verder uitweiden over de zendingen of de verdeling van de leden van de Sociëteit over de wijngaard van onze Heer Jezus Christus.

DEEL VIII

WAT VOOR DEGENEN DIE VERSPREID ZIJN

BIJDRAAGT TOT DE EENHEID MET HUN HOOFD EN MET ELKAAR.

Hoofdstuk 1

Wat de eenheid van denken en willen bevordert

[655] 1. Hoe moeilijker het de leden van deze gemeenschap valt om één te blijven met hun hoofd en onderling met elkaar, (A) omdat ze zo verspreid leven in gebieden her en der op de wereld onder gelovigen en ongelovigen, des te nadrukkelijker moet gezocht worden wat voor de eenheid bevorderlijk is; want de Sociëteit kan niet in stand blijven, kan niet bestuurd worden, laat staan het doel waar ze naar streeft tot grotere glorie van God bereiken, als haar leden niet onderling één zijn en één zijn met hun hoofd. Er zal dus gesproken worden over wat bijdraagt tot de eenheid van denken en willen; daarna over wat hoort bij de eenheid van personen in Congregaties of bijeenkomsten; en wel rond de eenheid van denken en willen, zowel van de kant van de ondergeschikten, als van de kant van de oversten, en ook over en weer.

[656] *A. Er zijn ook andere redenen, bijvoorbeeld dat ze meestal wetenschappelijk gevormd zullen zijn en bij vorsten en personen en volken van aanzien in de gunst staan en een niet geringe invloed zullen hebben.*

[657] 2. Van de kant van de ondergeschikten zal het kunnen helpen (B) dat er geen grote groep tot de professie wordt toegelaten; dat er ook geen personen zo maar worden gehandhaafd, doch slechts na een keuze, **ook onder de gevormde coadjutoren of de scholastieken**¹. Want een grote veelheid van mensen die hun gebreken niet goed te boven zijn gekomen, brengt geen orde en evenmin de eenheid die in Christus onze Heer zo noodzakelijk is om de goede stand van zaken en de manier van doen van deze Sociëteit te bewaren.

[658] *B. Dit houdt niet de beperking in van een getal, ook niet van een groot getal, van degenen die geschikt zullen zijn om tot de professen of **de gevormde coadjutoren of de goedgekeurde scholastieken** toegelaten te worden; maar het bedoelt een aanbeveling te zijn om wie dat niet zullen zijn, niet gemakkelijk als geschikt aan te merken, met name niet voor de professie; en men zal kunnen volstaan met goed in het oog te houden wat in het eerste en het vijfde Deel gezegd is. Want wie zo zijn, zouden niet als een grote groep moeten worden beschouwd, maar liever als een uitverkoren geslacht, al zou dat ook omvangrijk zijn.*

[659] 3. Omdat een dergelijke eenheid grotendeels door de band van de gehoorzaamheid tot stand komt, moet die altijd in haar eigen kracht bewaard blijven; wie om te werken op 's Heren akker eropuit worden gestuurd buiten de huizen, (C) dienen voorzover mogelijk daarin geoefend te zijn; en in deze deugd moeten zij die in de Sociëteit de eerste plaatsen bekleden, door hun goede voorbeeld voor anderen

een lichtbaken zijn, volledig in eenheid met hun overste; en ze moeten hem onmiddellijk, nederig en toegewijd blijven gehoorzamen. Wie echter zulk een uitmuntend voorbeeld in de gehoorzaamheid uit zichzelf niet zou hebben gegeven, zou zeker gezelschap moeten krijgen van een medebroeder die wel daarin meer in het oog viel. Want meestal zal een medebroeder die in de

gehoorzaamheid meer vorderingen maakte, voor hem die daarin minder vooruitgekomen is, met Gods gunst een hulp zijn. **En anders zal, al werd dit doel niet beoogd, aan hem die met een bestuurstaak gezonden zal worden, een zaakwaarnemer toegevoegd kunnen worden (D) (als de overste zou vinden dat hij zo beter de hem toevertrouwde taak zal vervullen); deze zal zich met hem die over anderen gesteld is, zo verstaan, en de ander zich omgekeerd met hem, dat de gehoorzaamheid en de eerbied van de ondergeschikten jegens de overste niet afgezwakt wordt; maar hij moet ervaren dat hem in de zaakwaarnemer een ware en trouwe helper en een steun geschonken werd voor zijn eigen persoon en voor de anderen die aan zijn verantwoordelijkheid werden toevertrouwd.**²

[660] C. *Wanneer men door ervaring tot de bevinding zou zijn gekomen dat enigen van degenen die gezonden werden, niet de juiste lijn waar het de gehoorzaamheid betreft, aanhouden, dan moeten ze teruggeroepen worden of ze moeten medebroeders bij zich krijgen die daarin verder gevorderd zijn, ook al zouden die aanvankelijk niet gestuurd zijn.*

[661] D. *De zaakwaarnemer is geen gehoorzaamheid verschuldigd aan de overste of aan de persoon aan wie hij toegevoegd wordt; toch moet hij hem inwendig en naar buiten toe eerbied betonen en daarin het voorbeeld geven aan de overigen die wel aan diens gehoorzaamheid onderworpen zijn. Eveneens moet hij met alle mogelijke nauwgezetheid de betreffende overste helpen in alles wat tot diens taak behoort in zover deze zijn hulp zal vragen.*

Al zou hij ook nergens een vraag over krijgen, dan moet hij, wanneer hij toch zal merken dat hem iets gezegd dient te worden dat op de persoon of op zaken die bij zijn taak behoren, betrekking heeft, getrouw het nodige aan hem overbrengen en met christelijke vrijheid en bescheidenheid zijn gevoelens uitleggen. Heeft hij zijn redenen en dat wat hem beweegt, voorgelegd, dan moet de zaakwaarnemer, als de overste in zijn tegengestelde mening zou volharden, zijn eigen oordeel onderwerpen en zich aan hem conformeren, behalve als hij toch overduidelijk zou inzien dat deze zich vergist; als dat zal gebeuren, moet hij de overste ervan verwittigen.

Ook moet de zaakwaarnemer zoveel als hem mogelijk zal zijn, zorg dragen voor de eenheid van de ondergeschikten onder elkaar en voor hun eenheid rechtstreeks met de overste; hij moet onder hen als een vredesengel optreden en zijn best doen dat ze zo over hun overste denken en zo van hem houden als behoort bij iemand die voor hen de plaats van Christus onze Heer inneemt.

Hij moet ook zijn generale of provinciale overste op de hoogte stellen van wat hijzelf of degene aan wie hij als zaakwaarnemer werd toegevoegd, zou aanbevelen; en uit eigen beweging moet hij dat ook in diens plaats doen wanneer deze door

slechte gezondheid of bezigheden of een bepaalde andere oorzaak op dit punt in zijn taak tekort zou schieten.

Daartegenover moet de overste in de omgang met zijn zaakwaarnemer enige zaken in acht nemen: vooreerst moet hij in aanmerking nemen dat deze hem niet als ondergeschikte maar als hulp en steun gegeven werd en hem speciale liefde en eer toedragen en hij moet vertrouwelijk met hem omgaan opdat deze aangemoedigd wordt om hem te zeggen wat hij denkt, zich daarbij meer op zijn gemak voelt en bekijkt waarin hij hem hulp kan bieden. Ook moet hij zorgen dat hij gezag heeft en van de mensen onder hem de sympathie krijgt; dan zal immers het gebruik dat hij van zijn hulp in de verhouding met hem zal maken, des te meer nut afwerpen.

Doen er zich dingen voor die moeilijker lijken te zijn, dan zouden die met hem besproken dienen te worden: hij moet zijn gevoelens vragen en hem op het hart drukken te zeggen wat hij vindt (ook ongevraagd) en hem herinneren aan wat bij zijn persoon en zijn taak lijkt te horen. En heeft hij aanhoord wat door de zaakwaarnemer gezegd wordt, dan zal hij beter op eigen gezag vaststellen wat hij moet doen.

Wat betreft de uitvoering van zijn taak moet hij voor het bestuur van de ondergeschikten in zaken van groter gewicht van de zaakwaarnemer gebruik maken als van een trouwe dienaar, of die zaken nu van algemene aard zijn voor de huizen of van bijzondere aard met het oog op een van de medebroeders.

In wat bij pater generaal hoort en in zijn verplichtingen jegens pater generaal moet hij ook van zijn hulp gebruik maken en in alles moet hij hem die plaats geven en hem zo vertrouwen als was hij zijn tweede ik (met uitzondering van zijn bestuursmacht) in een eenheid van geest in Christus onze Heer.

En men moet erop letten dat met name om twee redenen een zaakwaarnemer moet worden toegevoegd: de eerste is, wanneer men voor hem die een zending met een voorname opdracht krijgt, een royalere hulp zou wensen omdat hij niet erg thuis is in een dergelijke bestuurstaak en er weinig praktische ervaring in heeft of om andere redenen, ofschoon zijn verlangens en zijn leven voor Gods grotere eer erg positief zijn. De tweede reden is, wanneer er iemand uit zijn omgeving zo zou zijn dat hij naar men meent minder vorderingen zal maken, als hij onder de gehoorzaamheid van de betreffende overste geplaatst wordt, dan als hij als collega zou worden toegevoegd; als hij tenminste het talent zou hebben om hem te helpen.

[662] 4. Eveneens valt onder de deugd van gehoorzaamheid de goed in acht genomen rangorde tussen de ene overste en de andere, en die van de ondergeschikten jegens hen; zodat de afzonderlijke leden die in een huis of college verblijven, terugvallen op hun locale overste of rector en zich in alles door hem laten leiden. Zij die over een provincie op verschillende plekken verspreid wonen, zullen op een provinciale overste of een andere plaatselijke overste dichterbij dienen terug te vallen al naar gelang hun werd opgelegd. Maar alle locale oversten of rectoren moeten veelvuldig met de provinciaal contact houden en zich in alles door hem laten leiden. Op dezelfde manier zullen de provinciale oversten zich met pater generaal verstaan. (E) Want zo zal de ondergeschiktheid worden behouden en zal de eenheid die bij uitstrek daarin vaste voet krijgt, met de hulp van Gods genade bewaard blijven.

[663] E. *Wanneer de provinciale overste om bijzondere redenen zou menen dat het meer zou passen bij de dienst van God dat iemand van degenen die in de huizen of colleges verblijven, rechtstreeks onder hem valt, kan hij die persoon van de gehoorzaamheid aan de rector of de plaatselijke overste uitzonderen. En zo zou pater generaal sommigen van de afzonderlijke personen en de plaatselijke oversten of rectoren wat betreft de gehoorzaamheid aan hemzelf kunnen verbinden. Meestal echter zal de voornoemde ondergeschiktheid in gehoorzaamheid naarmate zij volmaakter in acht genomen zal worden, des te beter zijn.*

[664] 5. Ieder die bij degenen die met elkaar leven, verdeeldheid of verschil van mening onder elkaar of tussen hen en hun hoofd zou blijken te stichten, dient met de grootste zorg uit die groep als een pest (F) verwijderd te worden; in hevige mate kan hij er besmetting brengen, als er geen efficiënt geneesmiddel voor wordt aangewend.

[665] F. *Verwijderen dient zo verstaan te worden: ofwel door helemaal uit de Sociëteit ontslag te geven ofwel door naar een andere bestemming over te plaatsen, als dit voldoende zou lijken te zijn en voor de dienst van God en voor het algemeen welzijn passender naar het oordeel van hem die de zorg voor hem heeft.*

[666] 6. Wat van de kant van pater generaal tot deze geestelijke eenheid zal bijdragen, (G) zijn de gaven die hem zoals in Deel IX gezegd zal worden, behoren te sieren; wanneer hij daarmee uitgerust is, zal hij zijn taak jegens alle leden van de Sociëteit uitoefenen, de taak namelijk van het hoofd vanwaar op de Sociëteit de invloed moet neerdalen die noodzakelijk is voor het aan haar gestelde doel. En zo moet van pater generaal als van het hoofd de algehele bevoegdheid van de provinciaals voortvloeien en door hen bij de plaatselijke oversten en via hen verder bij de afzonderlijke personen terecht komen. Zo ook moeten eveneens van dat hoofd of tenminste doordat hij zijn bevoegdheid meedeelt en de zaak goedkeurt, de zendingen voortkomen. Datzelfde geldt voor de mededeling van de privileges van de Sociëteit; want hoe meer de ondergeschikten zich van hun oversten afhankelijk voelen, des te meer zal de liefde, de gehoorzaamheid en de eenheid onder hen bewaard blijven.

[667] G. *Ook zal vooral naast andere dingen die God geeft, een goede naam en gezag bij de ondergeschikten een hulp betekenen en de liefde en de zorg die hij voor hen heeft en toont; de ondergeschikten krijgen dan de overtuiging dat hun overste ze goed in de Heer weet te besturen, dat ook wil en over de mogelijkheid ertoe beschikt. Daartoe en ook aan veel andere dingen zal bijdragen dat hij mensen bij zich heeft die over een goed inzicht beschikken (zoals in Deel IX zal worden gezegd) van wier hulp hij bij wat voor de goede voortgang van de Sociëteit besloten dient te worden, op deze en gene plaatsen tot Gods glorie gebruik kan maken.*

Het zal ook bevorderlijk zijn om met omzichtigheid en ordelijkheid leiding te geven en aldus te zorgen de ondergeschikten in de dienst van de gehoorzaamheid bijeen te houden; de overste kan zich dan van alle welwillendheid, bescheidenheid en liefde in de Heer bedienen die in hem is, en zo kunnen de ondergeschikten zich eerder op grotere liefde dan op vrees voor hun oversten instellen; ook al is soms zowel het een als het ander nuttig; en ook iets aan hun beslissing over te laten, wanneer het waarschijnlijk lijkt dat het voor hen een hulp zal betekenen; en ook bij

gelegenheid hun iets voor een deel over te laten en hun gevoelens te delen wanneer dit mogelijk geschikter zou lijken.

[668] 7. Omdat de plaats van belang is voor de uitwisseling tussen het hoofd en de ledematen, kan het een grote hulp zijn (H) dat pater generaal doorgaans in Rome verblijft; hij heeft daardoor met alle andere plaatsen van de Sociëteit een gemakkelijker verbinding. (I) De provinciaals zullen eveneens langer op die plaatsen verblijven van waaruit ze met hun ondergeschikten en met de hogere overste een gemakkelijke verbinding hebben, voorzover dat in de Heer bewerkstelligd zal kunnen worden.

[669] H. *Hij zal niettemin zijn ondergeschikten op andere plaatsen kunnen bezoeken al naar gelang de gelegenheid en de noodzaak zich zullen voordoen, en hij kan soms in de buurt van Rome wonen al naar gelang dat naar zijn oordeel tot grotere glorie van God zal zijn.*

[670] I. *Voor het bezoek van pater provinciaal³ zal dezelfde overweging gelden als voor dat van pater generaal; want hij zal dat kunnen doen wanneer het een groter dienstbetoon aan God zal lijken te zijn en dit is zeer eigen aan zijn taak.*

Wanneer hij langer op een bepaalde plaats moet verblijven, moet hij zo mogelijk een plaats uitkiezen van waaruit hij met zijn ondergeschikten en met pater generaal een frequente briefwisseling kan onderhouden.

[671] 8. De voornaamste band aan beide zijden voor de eenheid van de leden onderling en voor de eenheid van de leden met hun hoofd is de liefde tot onze God en Heer Jezus Christus; als de overste en de ondergeschikten in hoge mate met diens goddelijke en allerhoogste Goedheid verbonden leven, zullen ze heel gemakkelijk onder elkaar tot eenheid komen; en dit zal door diezelfde liefde gebeuren die van God afkomstig is en tot alle medemensen en op speciale manier tot het lichaam van de Sociëteit zal doordringen. Daarom zal de naastenliefde en om in het algemeen te spreken alle vroomheid en deugd waarmee men volgens de geest vooruitkomt, aan beide kanten tot eenheid bijdragen; en wat daaruit volgt: alle geringschatten van de tijdelijke goederen waarin de eigenliefde, de ergste vijand van deze eenheid en van het algemeen welzijn, pleegt te verdwalen. Ook zal de overeenstemming in gevoelens zowel in inwendige zaken (K) zoals leerstellingen, oordelen en wilsuitingen voorzover dat mogelijk zal zijn, als ook in uiterlijkheden zoals kleding, wijze van misvieren en andere zaken voorzover het verschil van personen, plaatsen en dergelijke dat toestaat, veel bijdragen.

[672] K. *Met hen die nog niet de studie gedaan hebben, moet ervoor gezorgd worden dat allen meestal dezelfde leer volgen en wel die welke in de Sociëteit gekozen werd als de betere en voor de onzen meer geschikt. Wie zijn studie al heeft afgemaakt, moet erop toezien dat geen verschil van mening de band van liefde schaadt en hij moet zich voorzover het hem mogelijk is, aan de in de Sociëteit meer gangbare leer aanpassen.*

[673] 9. Een veelvuldige **briefwisseling**⁴ (L) over en weer tussen ondergeschikten en oversten kan ook een voortreffelijk hulpmiddel zijn; sommigen worden over dit door de een, anderen over dat door de ander op de hoogte gebracht (M) en horen wat er vanuit verschillende plaatsen tot stichting (N) en kennis van wat er gebeurt, wordt gemeld; de oversten en vooral pater generaal en de provinciaals zullen daar zorg voor hebben; ze moeten een regeling vaststellen zodat men op elke plaats van anderen kan weten wat tot wederzijdse troost en stichting in de Heer strekt.

[674] L. *Plaatselijke oversten of rectoren die in een bepaalde provincie zijn en die gezonden werden om voor de vrucht op de akker van de Heer te zorgen, moeten elke week, als het mogelijk is, aan hun provinciale overste schrijven; en de provinciaals en de anderen elke week aan pater generaal, als deze bereikbaar is; maar als zij in een verder gelegen land wonen waar dat niet zo gemakkelijk is, zullen zowel privé personen die gestuurd zijn om vruchtbaar te werken (zoals gezegd is) en de plaatselijke oversten en de rectoren als de provinciaals elke maand eenmaal aan pater generaal schrijven; deze zal zorgen dat er aan deze mensen, tenminste aan de provinciaals, eenmaal elke maand geschreven wordt. Maar de provinciaals zelf zullen zorgen dat er aan de plaatselijke oversten en aan de rectoren en aan de privé personen voor wie het nodig zal zijn, ook eenmaal elke maand geschreven wordt; en van beide kanten vaker al naar gelang de gelegenheden die zich in de Heer voordoen, dat aannemelijk maken.*

[675] M. *Om echter de zaken van de Sociëteit die tot stichting dienen, aan allen bekend te laten worden, zal het nodig zijn deze richtlijn te volgen: wie onder één provinciaal staan, moeten uit de verschillende huizen of colleges een brief schrijven bij het begin van elke vierde maand waarin alleen staat wat tot stichting strekt; het ene exemplaar ervan moet in de landstaal van die provincie, het andere in het Latijn geschreven zijn; men moet ze beide in tweevoud aan de provinciaal sturen; dan kan deze een exemplaar in beide talen aan pater generaal sturen met zijn andere brieven waarin hij rapporteert wat het vermelden waard of tot stichting was, mochten de particuliere personen dat achterwege gelaten hebben. Maar van het tweede exemplaar moet hij zoveel kopieën laten maken dat er voldoende zijn om aan de anderen in zijn provincie informatie te verschaffen. Als er veel tijd zou heengaan met het zenden van dit soort brieven aan de provinciaal dan kunnen de plaatselijke oversten en de rectoren hun brieven in het Latijn en in de moedertaal rechtstreeks naar pater generaal zenden en een exemplaar ervan voor de provinciaal bestemmen. Ook de provinciaal zal wanneer het hem goed lijkt, bepaalde plaatselijke oversten opleggen dat ze anderen van dezelfde provincie op de hoogte brengen door exemplaren van dezelfde brieven die naar de provinciaal gestuurd worden, naar hen door te sturen.*

Opdat men evenwel wat in de ene provincie gebeurt, in een andere te weten komt, zal pater generaal van de brieven die vanuit de provincies gestuurd worden, zoveel kopieën laten maken als voldoende is om alle andere provinciaals op de hoogte te brengen; dan zal ieder van hen zorgen dat er voor het gebruik in zijn provincie kopieën van worden gemaakt.

Wanneer er een druk verkeer zou zijn tussen twee provincies zoals tussen Portugal en Castilië, Sicilië en Napels, dan zou de provinciaal van de ene provincie

een exemplaar van de brief aan pater generaal kunnen doorsturen naar de provinciaal van de andere.

[676] N. *Tot groter bekendheid van allen moet elke vierde maand aan de provinciaal uit elk huis of college een korte catalogoog gestuurd worden en wel in tweevoud van allen die in dat huis zijn; en van wie na het sturen van de laatste catalogoog tot op het tijdstip waarop geschreven wordt, ontbreken ofwel omdat ze zijn gestorven of door welke andere oorzaak ook, met een korte vermelding van ieders kwaliteiten. En de provinciaal zal op dezelfde manier elke vier maanden een exemplaar van de catalogoogen van elk huis en college aan pater generaal doorsturen. Zo immers zal beter kennis genomen worden van de persoonsgegevens en zal het hele lichaam van de Sociëteit tot Gods glorie beter bestuurd kunnen worden.*

Hoofdstuk 2

In welke gevallen een Algemene Congregatie moet plaatsvinden⁵

[677] 1. Wij moeten nu overgaan tot de eenheid onder de personen die in de Congregaties van de Sociëteit tot stand komt; daarom moeten we overdenken in welke gevallen, wie en door wie, en eveneens op welke plaats, wanneer en hoe ze bij elkaar gebracht moeten worden en hoe de agenda moet worden vastgesteld die in de Congregaties aan de orde zal komen. Op de eerste plaats moet duidelijk gemaakt worden **in welke gevallen de Congregatie** en de Algemene Bijeenkomst **moet plaatsvinden**⁶; daarbij is de vooronderstelling dat het bij de huidige stand van zaken in de Heer niet nuttig lijkt (A) dat zij op vaste tijden of vaak plaatsvindt; want pater generaal zal, (B) dankzij de band die hij met de gehele Sociëteit heeft en de bemoeienis van hen die bij hem wonen, de hele Sociëteit zoveel mogelijk dit werk en deze verstrooiing besparen. Af en toe evenwel zal het beslist noodzakelijk zijn dat men bijeenkomt, bijvoorbeeld voor de keuze van een generaal, of er nu iemand gekozen dient te worden die in de plaats van de overledene hem opvolgt, of om een van de redenen waarom een generaal van zijn taak ontheven kan worden, zoals naderhand zal worden toegelicht.

[678] A. *Dat zou bijvoorbeeld zijn: om de drie of zes jaar, of meer of minder.*

[679] B. *Een dergelijk contact komt tot stand door het sturen van brieven en via personen die uit de provincies moeten komen; tenminste een uit elk daarvan, om de drie jaar⁷ {en uit[de] Indië om de vier}⁸, gekozen met de stemmen van de professen en de rectoren van die provincie, om pater generaal van veel zaken op de hoogte te brengen. Ook kunnen door een dergelijk verbindingskanaal zonodig de gevoelens gepeild worden van hen die volgens het oordeel van pater generaal in de hele Sociëteit een beter oordeel hebben. Ook zal hij hen die hij bij zich heeft om hun raadgeving, erbij betrekken en veel kunnen beslissen zonder Congregatie van de hele Sociëteit; voor een groot deel immers pleegt een Congregatie ertoe bij te dragen om goede besluiten uit te vaardigen, omdat ofwel een grotere kennis van zaken voorhanden is ofwel omdat enige meer op de voorgrond tredende personen bijeenkomen om hun mening te zeggen. Maar dat*

kan in veel gevallen zoals gezegd zonder een Algemene Congregatie afgehandeld worden.

[680] 2. Een tweede aanleiding doet zich voor wanneer het nodig zal zijn dat men overleg pleegt (C) over zaken van blijvende aard en van groot gewicht; zoals daar zouden zijn **{het opheffen bijvoorbeeld of het ergens anders heen verplaatsen van colleges of huizen; ofwel}**⁹ het behandelen van zeer moeilijke kwesties die de gehele Sociëteit aangaan; of de manier waarop men tot groter dienstbetoon aan God in haar te werk gaat.

[681] C. *Niet alle zaken van blijvende aard zijn zonder meer voldoende om een Algemene Congregatie af te kondigen: alleen als ze van groter gewicht zijn. Enige zaken van groot belang daarentegen, zij het zonder blijvend karakter, zouden wel voldoende zijn. Het komt pater generaal toe dat te onderscheiden en te beslissen. Wanneer er evenwel iets zou voorvallen dat spoed eist en van groot gewicht zou schijnen, zodat de assistenten van pater generaal en de provinciaals en de plaatselijke oversten onder elkaar met meerderheid van stemmen van oordeel zouden zijn dat een Algemene Congregatie bijeengeroepen moet worden¹⁰, dan zal deze volgens Deel IX ook bijeengeroepen worden en pater generaal moet daarin meegaan. Ook moet pater generaal dan bepalen dat een dergelijke Congregatie met grote zorgvuldigheid doorgang vindt.*

Hoofdstuk 3

Wie aan de Congregatie moeten deelnemen

[682] 1. Voor een Algemene Congregatie behoeven niet allen die onder de gehoorzaamheid in de Sociëteit leven, opgeroepen te worden, ook niet de goedgekeurde scholastieken, (A) maar slechts de professen en bovendien enige coadjutoren, als dat in de Heer dienstig zou lijken;¹¹ en wel alleen degenen onder hen die gemakkelijk kunnen komen. Dus niet zullen komen wie zwak en ziekelijk is, ook niet wie in ver afgelegen streken als in de Indiën verblijven, maar evenmin degenen die belangrijke werken onder handen hebben die niet zonder ernstig nadeel in de steek gelaten kunnen worden. Dat nu zal afhangen van het oordeel van pater generaal, als deze tot de Congregatie oproept, of van het oordeel van degenen die in de afzonderlijke provincies vergaderd waren om de kandidaten voor de Algemene Congregatie te kiezen. Maar om een vaste regeling voor te schrijven: wanneer de Congregatie gehouden zal worden om de generaal te kiezen of om te beraadslagen over wat de generaal zelf betreft, **dan moeten er drie uit elke provincie komen**¹² (B), te weten de provinciaal met twee anderen die voor deze taak in de Provinciale Congregatie gekozen zijn; deze Congregatie zal namelijk in elke provincie vóór de Algemene tot dit doel bijeengeroepen worden. Leden met stemrecht zullen daarin zijn: **alle professen**¹³ van de provincie die aanwezig kunnen zijn; de oversten van de huizen en de rectoren van de colleges en de procuratoren of degenen die als plaatsvervangers door hen in hun naam gezonden werden. **Als de Congregatie voor andere kwesties zou worden aangekondigd, zal de**

provinciale overste zonder Provinciale Congregatie er twee uit kunnen kiezen al naar het oordeel van pater generaal; het zal aan hem zijn om te beslissen naar gelang de voorliggende kwesties of een dergelijke Provinciale Congregatie voor de keuze van die twee bijeen moet worden geroepen; of dat de provinciaal hen zonder een Congregatie moet kiezen; al naar gelang het hem in de Heer dienstig zal lijken.¹⁴ (C) Aan deze drie en aan de Algemene Congregatie zullen allen die in de provincie achterblijven, alles overlaten. Maar als pater generaal naast de twee gekozenen bepaalde anderen zou aanwijzen of als de provinciaal zou oordelen die te moeten sturen, dan zal voor dezen dezelfde regeling gelden als voor de anderen. Maar als de provinciaal behalve de drie er anderen bij zou kiezen, dan zal hij er niet meer dan twee kunnen toevoegen, zodat er uit één provincie ten hoogste vijf komen.

[683] *A. Wanneer degene die de hoogste verantwoordelijkheid in de Sociëteit heeft, de Congregatie bijeenroept, dan zal het aan hem zijn om te oordelen of er enige professen van drie plechtige geloften of een aantal coadjutoren moeten komen om met hen de onderwerpen van de Congregatie te bespreken.¹⁵ Want dit lijkt bij bepaalde gelegenheden passend te zijn, vooral als er rectoren van colleges en hun procuratoren en andere functionarissen die een uitstekende kijk zullen hebben op wat hun bedieningen aangaat, uitgenodigd worden. Ook zouden dergelijke functionarissen actief en passief stemrecht voor de overige punten kunnen hebben; alleen kunnen ze niet meer in aantal zijn dan de professen van vier geloften. Als de Congregatie voor de keuze van een generaal wordt uitgeroepen, zal niemand die geen vier plechtige geloften bij de professie heeft afgelegd, actief of passief stemrecht voor een dergelijke keuze kunnen hebben.¹⁶*

[684] *B. Dat de provinciaal moet komen, moet zo worden verstaan: als hij kan; zo niet, dan moet hij in zijn plaats een ander sturen die hem van de drie die door de Provinciale Congregatie gekozen zijn meer geschikt zal lijken.*

[685] *C. Wie in de provincies achterblijven, kunnen niet schriftelijk hun stem uitbrengen; wanneer evenwel een zaak aan hen wordt meegedeeld, dan zullen ze hun oordeel schriftelijk opsturen; en wie komen, zullen in de Algemene Congregatie ook het gevoel van de anderen verwoorden.*

[686] 2. Van de professen die aan de Congregatie deelnemen, zal ieder één stem hebben, alleen pater generaal twee. Maar als de stemmen zouden staken, dan zal een provinciaal voorrang krijgen op de overigen; en als er onder de provinciaals zelf een gelijk aantal stemmen zou zijn, dan zou die kant waarnaar pater generaal of als deze niet meer in leven zou zijn, diens vicaris overhelt, de voorkeur dienen te krijgen. Want zoals voor hen vanwege het ambt dat ze vervullen, de hulp van Gods genade noodzakelijker is, zo is het te hopen dat onze God en Heer overvloediger aan hen de gunst verlenen zal om te voelen en te zeggen wat tot Zijn glorie strekt.

Hoofdstuk 4

Wie de Algemene Congregatie behoort aan te kondigen

[687] 1. Wanneer voor de keuze van een nieuwe generaal, als de vorige is overleden, de Sociëteit bijeen gaat komen, (A) zal één van de professen die door pater generaal vóór zijn dood als zijn vicaris benoemd is, er zorg voor dragen de anderen op de hoogte te stellen. Deze Vicaris nu zal doorgaans één van hen zijn die pater generaal gewoonlijk ter zijde stonden en tot hulp waren, of in elk geval van hen die in zijn onmiddellijke nabijheid wonen. Diens taak zal het zijn om de Sociëteit bijeen te roepen voor de keuze van een generaal en tijd en plaats te bepalen waarop de Congregatie gehouden moet worden.

[688] *A. Als geen van de professen in de nabijheid van pater generaal zou zijn en hij persoonlijk iemand uit de omgeving zou benoemen, dan zal dezelfde regeling gelden. Heeft hij evenwel, door de dood verrast, of door een ziekte die men in dit opzicht als dood kan aanmerken, geen vicaris benoemd, dan zullen de professen die bij hem zijn¹⁷ (zij het niet ter plekke, maar in de buurt) met meerderheid van stemmen een vicaris kiezen. En als iemand uit de omgeving die door pater generaal werd benoemd, afwezig is, of als helemaal niemand benoemd werd, dan zal de overste van het huis waar pater generaal stierf, of de dichtstbijzijnde¹⁸, als hij in geen huis van de Sociëteit stierf, terstond iemand de professen in de buurt laten verwittigen; dezen moeten bijeenkomen om de vicaris aan te stellen zoals gezegd werd, die pater generaal moet vervangen totdat de opvolger gekozen is; of om degene te erkennen van wie het vast zal staan dat hij gekozen is.*

[689] 2. Wanneer de Sociëteit niet voor de keuze van een generaal bijeenkomt, is het in andere gevallen pater generaal die haar zal bijeen roepen, alleen niet in de gevallen die in Deel IX zullen worden beschreven; en hij zal haar niet dikwijls bijeenroepen zoals gezegd werd: alleen als de noodzaak van de te behandelen kwesties nijpend zou zijn. Maar wanneer de Algemene Congregatie bijeen geroepen werd voor de keuze van de generaal en hem al heeft gekozen, dan kunnen daarna zaken behandeld worden die niet alleen door pater generaal en zijn staf beslist kunnen worden.

Hoofdstuk 5

De plaats, het tijdstip en de manier

waarop de Congregatie plaatsvindt

[690] 1. De plaats waar de Sociëteit voor de generaalskeuze bijeen zal komen, lijkt normalerwijze de pauselijke curie te moeten zijn. Daar zal meestal de verblijfplaats van pater generaal zelf zijn. Of het moest zijn dat de Sociëteit volgens afspraak zou bepalen dat men op een andere plaats moet samenkomen die voor allen gemakkelijker zou zijn; bijvoorbeeld als er een plaats zou zijn vastgesteld in het grensgebied van de verschillende provincies waarin de Sociëteit verblijft, of een

andere die geschikter zou lijken. Als het pater generaal is die de Sociëteit voor andere kwesties bijeenbrengt, zal het aan hem zijn om de plaats te kiezen en aan te wijzen die hem in de Heer geschikter lijkt.

[691] 2. De periode die besteed wordt om de Sociëteit bijeen te brengen, zal wanneer de generaalskeuze op de agenda staat, vijf of zes maanden bedragen vanaf het ogenblik waarop de brief die hierover inlichtingen geeft, geschreven werd. Verlenging van deze periode zal daarentegen mogelijk zijn, wanneer dat nodig is. Wanneer echter de Congregatie om andere redenen bijeen moet komen, dan zal pater generaal de tijd naar eigen keuze aangeven.

[692] 3. De manier die bij het bijeenroepen van de Sociëteit in acht genomen dient te worden, zal de volgende zijn: degene die deze taak heeft, moet terstond langs verschillende wegen de provinciaals en alle professen die op persoonlijke titel opgeroepen zouden moeten worden, op de hoogte brengen met de toelichting die hij voldoende zal achten, op de aanleiding, de plaats en het tijdstip om de Congregatie te houden; ook doet hij er de aanbeveling bij dat er overal missen worden opgedragen en gebeden verricht voor een vruchtbare generaalskeuze. Ieder van de provinciaals (als zij zelf niet de enigen zijn met keuzebevoegdheid) zal de in zijn provincie verblijvende professen uitnodigen en ook de rectoren en de plaatselijke oversten die in staat zijn te komen. Zodra wie gemakkelijk konden, voor de Provinciale Congregatie bijeen zijn, zullen ze met meerderheid van stemmen (de provinciaal heeft daarbij twee stemmen) degenen kiezen die naar de Algemene Congregatie zullen komen; dat zullen personen moeten zijn wier deelname aan de Congregatie van groter nut is en wier afwezigheid de provincie de minste schade zal toebrengen. Die zullen in hun provincies plaatsvervangers achterlaten, alles goed regelen en zo spoedig mogelijk naar de afgesproken plaats vertrekken.

[693] 4. Bovendien zullen de oversten er zorg voor dragen dat allen die onder de gehoorzaamheid van de Sociëteit leven, dagelijks in gebeden en heilige missen hen ten eerste aan de Heer aanbevelen die zich naar de Algemene Congregatie begeven, en tegelijkertijd dat alles wat daarin tot stand gebracht zal worden, tot groter dienstbetoon en lof en glorie van Gods Naam mag strekken.

Hoofdstuk 6

De manier van beraadslagen bij de generaalskeuze

[694] 1. Als de Congregatie werd uitgeroepen voor de keuze van een nieuwe generaal die in de plaats van de overledene de opvolger moet zijn, moet de vicaris van pater generaal, zodra men bijeengekomen is, vier dagen vóór de keuze van de toekomstige generaal allen daarover toespreken en hen aansporen om deze te doen al naar gelang het voor een groter dienstbetoon aan God en het goed bestuur van de Sociëteit passend is. En afgezien van deze dag zal men de drie volgende gebruiken om zich aan God aan te bevelen en beter te overwegen wie van de gehele Sociëteit voor een dergelijke verantwoordelijkheid het meest geschikt zal zijn; daarbij wint men

inlichtingen in bij wie deze goed kunnen verstrekken; totdat men de zaal van de keuze binnengaat en zich daarin terugtrekt, moet men niet bij zichzelf bepalen wie men zal kiezen.

[695] 2. In de tussentijd is ieder **{op straffe van excommunicatie latae sententiae}**¹⁹ **verplicht om aan de vicaris of aan iemand van de oudere professen**²⁰ (die met de vicaris overleg zal plegen) bekend te maken, als hij zou weten dat iemand naar dit ambt streefde of er ook op dat moment naar streeft, dat rechtstreeks of onrechtstreeks probeert te bereiken of er door een of andere uitlating blijk van geeft. (A) Degene van wie een dergelijke ambitie bewezen zou zijn, **moet actief en passief stemrecht verliezen zodat hij niet in staat is om een ander te kiezen en om zelf gekozen te worden**²¹; **evenmin zal hij tot die Congregatie noch ooit tot een andere kunnen worden toegelaten.**²²

[696] A. *Dat iemand stemrecht zou kunnen verliezen als niet geschikt, omdat hij van een dergelijke ambitie blijk zou geven, zou klip en klaar met getuigenissen gestaafd behoren te zijn of anderszins zou voldoende zekerheid behoren te bestaan over de waarheid van het ten laste gelegde, op welke manier deze zekerheid ook zou kunnen worden verkregen. Maar, {wanneer de bewijsvoeringen het alleen maar zeer waarschijnlijk, maar niet feilloos geloofwaardig zouden maken, dan zal zo iemand niet geschikt zijn voor de keuze}²³; **en dan moet men een gelegenheid zoeken en hem wel uit die Congregatie verwijderen, maar hij zal niet van het stemrecht als niet geschikt ontheven mogen worden. Ook mag de verdenking niet publiek worden, en nog veel minder, wanneer de verdenking waarschijnlijk, maar niet bewezen is; want dan zal dit op geen enkele manier schadelijk mogen zijn voor hem die niet terecht werd gebrandmerkt; en hij zal lid van de Congregatie blijven en er juist als de anderen stemrecht hebben. Degene onder wie deze beslissing valt, is de vicaris na ruggespraak met drie anderen van de oudere professen; en een veroordeling moet op zijn minst met drie stemmen gebeuren**²⁴. **{Wie echter anders dan hij in geweten zou menen, een oordeel uit zou spreken, zal door het feit zelf een excommunicatie oplopen}**²⁵.*

Als de vicaris in eigen persoon of een van de oudere professen zou worden beticht, dan moeten er altijd vier van degenen die het eerst hun professie deden, een oordeel uitspreken met uitsluiting van wie aangeklaagd werd; en ieder van hen aan wie een dergelijke inbreuk op de goede naam ter ore zou komen, moet de overigen roepen om een onderzoek te laten instellen.

[697] 3. Na deze drie dagen moet iemand op de dag zelf van de keuze de mis van de heilige Geest opdragen; allen moeten deze bijwonen en daarin het allerheiligst Lichaam van Christus ontvangen.

[698] 4. Naderhand (B) moeten allen die stemrecht hebben, door het luiden van de bel naar de zaal van de Congregatie geroepen worden en een van hen moet een toespraak houden; daarin moet hij in het algemeen opwekken tot de keuze van die generaal door wie groter dienstbetoon aan God wordt gebracht (zonder een kenmerk aan te geven waardoor een persoon in het bijzonder zou worden aangeduid). En na het samen zeggen van de hymne: Veni, Creator Spiritus, enz. moeten ze zich terugtrekken in de genoemde zaal van de Congregatie, op slot gedaan door een van de oversten of van de rectoren of door iemand van de Sociëteit

aan wie deze taak in het huis van de Congregatie werd toevertrouwd; zodoende moet het niet mogelijk zijn naar buiten te gaan en aan hen iets anders te eten en te drinken te geven dan water en brood, totdat ze de generaal gekozen hebben.

[699] *B. Wie stemrecht hebben, zullen louter professen van vier geloften zijn zoals gezegd, als het over de keuze van de generaal gaat²⁶; wel moet er zorg voor gedragen worden dat ook anderen aan de Congregatie deelnemen om zonodig een grotere kennis van zaken te hebben en om na de generaalskeuze andere zaken te behandelen waarin rectoren en plaatselijke oversten (als zij professen van drie geloften of gevormde coadjutoren zijn) die uitgenodigd dienen te worden zoals boven werd gezegd, stemrecht zullen hebben.*

[700] **5. Maar als allen door een gemeenschappelijke ingeving zonder de reeks van de stemmingen af te wachten iemand zouden kiezen, dan is dat de generaal.²⁷ Want iedere regeling en elk draaiboek om de keuze te doen wordt gemakkelijk goedge maakt door de heilige Geest die hen tot een dergelijke keuze bewoog.**

[701] **6. Wanneer de keuze niet op die manier tot stand komt, zal het volgende draaiboek in acht genomen moeten worden. Vooreerst zal ieder apart tot God bidden, (C) met niemand anders spreken en ten overstaan van zijn Schepper en Heer op grond van wat hij zich tevoren heeft overwogen, bij zichzelf vaststellen wie hij gaat kiezen; en op papier zal hij de naam van de persoon schrijven die hij tot generaal kiest en er zijn eigen naam onder schrijven; en daarvoor moet ten hoogste een uur ruimte vooraf worden vastgesteld. Vervolgens moeten allen naar hun plaatsen komen; dan moet de vicaris (D) met de secretaris, onder de professen speciaal daarvoor gekozen, en nog een derde om hun assistentie te verlenen, van zijn plaats opstaan en openlijk getuigen dat hij niemand wil toelaten noch uitsluiten die hij niet zou mogen toelaten of uitsluiten. (E) Dan moet hij aan allen een generale absolutie geven van alle censuren met het oog op de geldigheid van de canonieke keuze. Daarna moet hij de genade van de heilige Geest invoeren en met zijn collega's naar de tafel in het midden gaan; en de drie genoemden moeten zelf over en weer hun stemmen vragen en (F) elk moet zweren vóór hij die stem geeft, dat hij hem noemt die hij in de Heer voor dit ambt de geschiktste vindt, en de stemmen worden de secretaris tegelijk in handen gegeven. Vervolgens moeten ze aan ieder van de Congregatieleden apart, maar toch voor het front van de anderen de eigen geschreven stem vragen; ieder zal die aan hem geven na dezelfde eed.**

Vervolgens zal de secretaris in aller midden, alleen de naam van de gekozene noemend, de stemmen publiek maken; en tenslotte, als het ene getal stemmen met het andere vergeleken is, moet degene die meer dan de helft van alle stemmen heeft, de generaal zijn; en zo **{moet wie hem het eerst noemde of de vicaris de anderen polsen of zij hun instemming geven aan hem die door de meerderheid gekozen werd, en ongeacht hun antwoord}**²⁸ zal hij het besluit van de keuze formeel maken en zeggen:

"In de naam van de Vader, en de Zoon, en de heilige Geest, kies Ik N., uit eigen naam en uit naam van allen die van hetzelfde gevoelen zijn, N. tot generaal van de Sociëteit van Jezus". Hierna (G) moeten allen terstond naderbij komen om hem eerbied te betuigen en op twee knieën geknield zijn hand kussen. De gekozene

zal noch de keuze noch de betuiging van eerbied kunnen weigeren indachtig in wiens naam hij beide moet toelaten. En dan zullen allen samen zeggen: Te Deum laudamus ...

[702] C. *Allen zullen in de conclaafruimte het stilzwijgen in acht nemen; dat houdt in dat de een niet met een ander spreekt over wat tot de keuze behoort, (tenzij er iets zou zijn wat noodzakelijk zou lijken, en dat zou dan wel gezegd moeten worden waar iedereen bij is) totdat de generaal gekozen is.*

[703] D. *Voordat ze de zaal die voor de keuze bestemd is, binnengaan, zullen in de periode van die vier dagen alle vergaderden **die profes zijn en zich op de plaats van de Congregatie bevinden***²⁹, *een secretaris en een assistent kiezen; en ieder zal op schrift geven wie hij benoemt; en in het openbaar zal de vicaris met twee van de oudste professen bekijken wie de meeste stemmen behaalt; zou er een gelijk aantal zijn, dan zullen die drie zelf hun stem uitbrengen; en wie er daarvan twee hebben, zullen secretaris en assistent zijn.*

[704] E. *Hij spreekt vrij van alle kerkelijke straffen, maar niet van die welke ze opgelopen zouden hebben door tekorten die met deze keuze te maken hebben.*

[705] F. *De formule van de eed zal de volgende kunnen zijn: "Ik roep met alle eerbied Jezus Christus tot getuige, de eeuwige Wijsheid, dat ik N. hem kies en benoem tot generaal van de Sociëteit van Jezus die naar mijn mening het geschiktst is om deze last te dragen". Zo doet hij een dubbele eed: één, dat hij zijn eigen naam neerzet als van de persoon die kiest; een tweede, dat hij de naam neerzet van degene die hij het geschiktste oordeelt, als van de gekozen persoon; en dan zal hij zijn stem op schrift geven. Deze eedsformule moet iedereen geschreven hebben aan de buitenkant op het papier van zijn stem en die moet hij hardop lezen wanneer hij de stem aan de drie aangewezenen geeft. De plaats nu waar ieder apart en voor aller ogen zijn stem inlevert, zal de tafel zijn in het midden waar de vicaris zich met zijn assistenten bevindt.*

[706] G. *De vicaris met de assistenten beginnen of (als een van hen gekozen werd) de twee overigen; en de anderen zullen volgen.*

[707] 7. Als er geen is die meer dan de helft van de stemmen heeft, moet een andere regeling getroffen worden, en wel van een onderlinge overeenkomst om zich aan een scheidsgerecht te onderwerpen; (H) uit allen worden **drie of vijf electoren gekozen (natuurlijk met meerderheid van stemmen voor deze taak)**³⁰ en naar **wie de meerderheid van deze drie of vijf overhelt**³¹, die moet de generaal zijn, zijn naam moet bekend worden gemaakt, naar hem dient de eerbiedsbetuiging te gaan en naar onze God het dankgebed zoals boven werd gezegd.

[708] H. *De manier om deze electoren te kiezen zal zijn dat ieder opschrijft wie hij meent dat gekozen moeten worden; en wie de meeste stemmen hebben, die moeten de electoren zijn; en wanneer ieder de namen van dergelijke electoren heeft opgeschreven, zullen allen op deze wijze de eed afleggen: "Als getuige roep ik Jezus Christus aan, die de eeuwige Wijsheid is, dat ik N. hem uitkies en benoem tot generaal van de Sociëteit van Jezus die de electoren die daartoe zijn aangesteld, zullen hebben gekozen en benoemd".*

[709] 8. Na de bekendmaking zal niemand meer de gelegenheid hebben om zijn stem te veranderen en na afloop van de keuze een andere trachten te krijgen; men moet zich houden aan wat gezegd werd, als men niet voor scheurmaker of oorzaak van de ondergang van de Sociëteit wil doorgaan, **{en de straf van excommunicatie latae sententiae wil oplopen}**³² (I) en andere zware kerkelijke straffen, naar het oordeel van de Sociëteit; haar past volledige eenheid en gelijkvormigheid tot glorie van God.

[710] 1. *De vicaris kan met instemming van de meerderheid, of degene die tot generaal gekozen is, de kerkelijke straffen bepalen die passend zullen lijken in de Heer.*

Hoofdstuk 7

De manier van beraadslagen,

wanneer er in een Algemene Congregatie

niet over de generaalskeuze, maar over andere zaken gehandeld wordt.

[711] 1. Wanneer in de Congregatie niet over de generaalskeuze, maar over andere ernstige en de toestand van de Sociëteit betreffende zaken gehandeld wordt, zal een conclaaf niet noodzakelijk zijn; wel moet men ervoor zorgen dat de agenda zo slagvaardig mogelijk wordt afgewerkt. Maar omdat het de eerste en hoogste Wijsheid is die het licht geeft waarmee onderscheiden kan worden welke besluiten passend zijn, zullen er op de eerste plaats misoffers worden opgedragen en zal er gebed plaatsvinden in de plaats van de Congregatie en andere delen van de Sociëteit gedurende de gehele tijd dat men bijeen is en er in die Congregatie te beslissen zaken behandeld worden, om de genade te verkrijgen dat alles tot grotere glorie van God wordt vastgesteld.

[712] 2. Vervolgens zullen na één of twee voltallige zittingen (A) de generaal, daarna de provinciaals, de rectoren **en de andere leden van de Congregatie**³³ in een voltallige bijeenkomst in het kort uiteenzetten wat er volgens hen behandeld zal dienen te worden, en de redenen voor hun zienswijze (nadat ze alles zorgvuldig hebben overwogen en aan onze God en Heer hebben aanbevolen). En na hun uiteenzetting zullen ze een geschreven (B) korte samenvatting in het midden achterlaten; dan kunnen degenen die dat willen, die lezen en bij een volgende zitting vertellen wat ze daarvan vinden.

[713] A. *Wie bij afwezigheid van de provinciaals in hun plaats komen, zullen hun spreekbeurt in dezelfde volgorde hebben. Wel zal in acht genomen worden dat de oudste van de professen van welke provincie ook die provinciaal is of in de plaats van de provinciaal komt, als eerste spreekt; en na hem zullen alle overigen ook van die provincie komen volgens de anciënniteit van hun professie of van de geloften van de geestelijke coadjutoren. Nadien onder de overige provinciaals de oudste en met hem de overigen eveneens uit die provincie. Daarna zullen volgen alle anderen die*

onder geen provinciaal staan of buiten de rij om werden uitgenodigd; deze zullen ook naar volgorde van anciënniteit het woord voeren.

[714] B. *Ze leggen hun geschreven tekst op de tafel die in het midden staat. De secretaris zal er zorg voor dragen dat zonodig kopieën worden gemaakt, of ieder brengt die mee, met de verantwoording van wat hen beweegt; dan kunnen die ingezien worden door wie van plan is zijn oordeel over de bewuste punten onder woorden te brengen.*

[715] 3. Zijn de zaken van alle kanten in een of meer bijeenkomsten bekeken en zou men niet duidelijk voor een van beide kanten **met gemeenschappelijke instemming van allen of bijna allen**³⁴ kunnen beslissen, **dan moeten er uit de stemgerechtigde deelnemers aan de vergadering met meerderheid van stemmen vier gekozen worden om de zaken uit te maken en de anderen beloven dan dat ze zich aan hen willen houden**³⁵; dezen zullen zo vaak het nodig is, met de generaal bijeen komen en alles waarover het gaat, beslissen. Maar als zij niet allen van dezelfde mening zijn, dan zal de voorkeur gegeven moeten worden aan waar de meerderheid toe zal neigen, en de hele Congregatie zal dat als uit de hand van de Heer moeten aanvaarden.

[716] 4. Als pater generaal lichamelijk niet zo sterk zou zijn dat hij bij het behandelen van alles aanwezig kan zijn, dan zou hij een ander in zijn plaats als vervanger kunnen aanstellen. Wanneer alles punt voor punt is vastgesteld al naar gelang de meerderheid het goedkeurde, zal wat besloten is opgeschreven worden en in de voltallige vergadering worden voorgelezen; **als iemand ook dan nog meent te moeten zeggen wat hij in die kwestie voor mening heeft, dan zal hij dat mogen**³⁶; maar tenslotte zal alles aan de beslissing van pater generaal met de definitoren worden overgelaten.

[717] 5. Is opnieuw alles wat naar voren werd gebracht overwogen en op de reeds genoemde wijze wederom vastgesteld, dan zal de secretaris (C) dat voor latere publicatie in het daarvoor bestemde boek opschrijven.

[718] C. *De publicatie zal gebeuren ten aanhoren van het hele huis*³⁷, *en later overal in de overige huizen en colleges; dit heeft betrekking op de verordeningen en bepalingen die vastgesteld werden om overal onderhouden te worden. Want wat slechts op één college of huis of persoon betrekking zou hebben, dat behoeft niet elders bekend gemaakt te worden, ook al zou de inhoud niet geheim zijn; maar als deze dat wel zou zijn, dan moet een bekendmaking nog veel meer verhinderd worden met zware kerkelijke straffen naar de beslissing van pater generaal.*

Decreten die in de Congregatie werden vastgesteld, moeten hun kracht behouden, als ze in een andere Algemene Congregatie niet herroepen zouden worden, ook al zou de generaal onder wie ze tot stand kwamen, overleden zijn.

DEEL IX

OVER HETGEEN BETREKKING HEEFT OP HET HOOFD VAN DE SOCIËTEIT

EN HET BESTUUR DAT HIJ UITOEFENT

Hoofdstuk 1

Dat er een algemene overste moet zijn die voor het leven benoemd wordt

[719] In alle staten of goed geordende gemeenschappen is het noodzakelijk dat er, naast hen die belast zijn met de zorg voor bepaalde sectoren, een of meer mensen zijn die het welzijn van het geheel behartigen en voor wie dit de eigen opdracht is. Zo is het ook in deze Sociëteit noodzakelijk dat er, naast hen die de leiding hebben over de afzonderlijke huizen of colleges, en over de provincies waarin deze huizen of colleges gelegen zijn, iemand is die de zorg draagt voor de gehele Sociëteit. Hij moet zich ten doel stellen dat het gehele lichaam van de Sociëteit goed wordt bestuurd, in stand wordt gehouden en groeit. Die persoon is de algemene overste. Hij zou op twee wijzen gekozen kunnen worden om leiding te geven aan de Sociëteit, namelijk voor een bepaalde tijd of voor het leven.

(A) Omdat ervaring en vertrouwdheid met het geven van leiding, kennis van de afzonderlijke mensen en (B) het gezag dat hij bij hen geniet, zeer bijdragen tot het goed vervullen van dit ambt **moet hij voor het leven en niet voor een bepaalde omschreven tijd worden gekozen**¹. Daar komt bovendien dit voordeel bij dat de Sociëteit, die bijna altijd bezig is met zaken van groot belang tot eer van God, (C) door deze Algemene Congregaties minder wordt belast en afgeleid.

[720] *A. Naast de in deze constitutie genoemde redenen om pater generaal voor het leven te benoemen zijn er nog andere. Een daarvan is dat elke gedachte en aanleiding tot de voor dit soort ambten zo verderfelijke eierzucht zich minder snel zullen voordoen dan wanneer hij op vastgestelde tijden gekozen zou moeten worden.*

Een andere reden is dat er gemakkelijker één persoon gevonden kan worden die voor dit ambt geschikt is, dan meerdere.

Een derde reden is het voorbeeld dat ontleend wordt aan de wijze waarop zeer belangrijke bestuursfuncties worden vervuld. Ze zijn gewoonlijk voor het leven, zowel onder de kerkleiders, de paus en de bisschoppen, als bij staatslieden, vorsten en heersers. Over de wijze waarop bepaalde nadelen vermeden kunnen worden die uit een ambt voor het leven misschien zouden voortvloeien, zal verderop in hoofdstuk 4 gesproken worden.

[721] *B. Meer dan wanneer hij voor de duur van een of enkele jaren zou worden gekozen, zal de algemene overste, als hij niet vervangen kan worden, gezag hebben bij de mensen buiten de Sociëteit omdat hij bij allen beter bekend is, en om dezelfde reden ook bij de leden van de Sociëteit. Van de andere kant zal hij wellicht aan gezag inboeten als men weet dat hij zijn ambt eens zal neerleggen en de gelijke of ondergeschikte van anderen zal worden, en daarnaast weet dat hij in het ambt te weinig bedreven is.*

[722] *C. Het is een feit dat de gehele Sociëteit minder vaak bijeen zal moeten komen indien de algemene overste voor het leven wordt gekozen. Algemene Congregaties worden immers meestal gehouden om de generaal te kiezen, en maar zelden bij andere gelegenheden.*

Hoofdstuk 2

Over welke eigenschappen de generaal moet beschikken

[723] 1. (A) Onder de verschillende gaven waarmee pater generaal bij voorkeur begiftigd dient te zijn, komt op de allereerste plaats deze, dat hij in zijn bidden en in al zijn doen en laten zo innig mogelijk met God en Onze Heer verbonden en vertrouwd is opdat hij daardoor van Hem, de bron van alle goeds, voor heel het lichaam van de Sociëteit overvloedig deel krijgt aan Zijn gaven en genaden, en ook veel kracht en profijt bij alles wat hij onderneemt om de mensen te helpen.

[724] *A. Al het andere is tot deze zes kwaliteiten te herleiden; want in deze zes bestaat de volmaaktheid van de generaal jegens God; de waarde van hetgeen zijn voelen, denken en doen vervolmaakt, en van hetgeen zijn lichamelijke en uitwendige gaven hem wellicht aan steun bieden, moet in de hier gegeven volgorde worden beoordeeld.*

[725] 2. De tweede eigenschap is dat hij een man moet zijn wiens voorbeeld op het gebied van alle deugden een stimulans is voor de andere leden van de Sociëteit. Vooral moeten in hem de glans van liefde voor alle medemensen, allereerst voor de Sociëteit, en de glans van ware nederigheid naar buiten stralen, die hem bij God en de mensen geliefd maken.

[726] 3. Hij dient ook vrij te zijn van alle ongeregelde neigingen. Hij moet deze door Gods genade hebben weten te beteugelen en te versterven, zodat inwendig het oordeel van zijn verstand er niet door wordt vertroebeld, en hij naar buiten, vooral in zijn spreken, zich zo bedachtzaam gedraagt dat op hem niets, geen woord zelfs, valt aan te merken dat niet stichtend is voor de leden van de Sociëteit (voor wie hij als een spiegel en voorbeeld moet zijn) of voor de buitenstaanders.

[727] 4. Niettemin moet hij de kunst verstaan om rechtvaardigheid en noodzakelijke gestrengheid op zodanige wijze gepaard te doen gaan met mildheid en vriendelijkheid dat hij zich niet laat afhouden van hetgeen naar zijn oordeel God onze Heer meer welgevallig is, en toch zoals het hoort met zijn zonen weet mee te voelen. En dit, doordat hij zo optreedt dat zelfs zij die berispt en terecht gewezen worden - het moge hun dan naar de lagere mens onaangenaam zijn - toch erkennen dat hij zijn taak met oprechtheid in de Heer en met liefde vervult.

[728] 5. Hij dient ook te beschikken over de zeer noodzakelijke grootmoedigheid en geestkracht om de zwakheid van velen te dragen, en om grote dingen in de dienst aan God te ondernemen en daarin zo nodig standvastig te volharden, zonder de

moed op te geven vanwege verzet (ook al komt het van grote en machtige personen), en zonder zich door welke smeekbeden of dreigementen van hun kant ook, te laten afhouden van hetgeen het verstand en de dienst van God vragen. Grootmoedigheid en geestkracht zijn ook nodig om opgewassen te zijn tegen alles wat zich kan voordoen, opdat hij bij voorspoed zich niet verhovaardigt noch door tegenwerking zich laat ontmoedigen, volledig bereid om zo nodig voor het welzijn van de Sociëteit de dood te ondergaan om Jezus Christus onze God en Heer te dienen.

[729] 6. Ten derde dient hij rijk begiftigd te zijn met verstand en inzicht zodat het hem in kwesties van theoretische noch van praktische aard aan deze gave ontbreekt. Natuurlijk is wetenschap onontbeerlijk voor een man die leiding moet geven aan zoveel geleerde mannen, maar meer nog wordt van hem wijsheid gevraagd en bedrevenheid in het onderscheiden van de verschillende geesten bij geestelijke en inwendige aangelegenheden, om raad en genezing te bieden aan zo velen die in geestelijke nood verkeren.

Ook dient hij in hoge mate te beschikken over onderscheidingsvermogen bij uitwendige zaken en in de wijze waarop hij zo sterk uiteenlopende aangelegenheden behandelt en met zozeer verschillende soorten mensen binnen en buiten de Sociëteit omgaat.

[730] 7. Ten vierde, vooral om bepaalde zaken tot stand te brengen, zijn waakzaamheid en zorgvuldigheid nodig om ze ter hand te nemen, en de vaardigheid om ze tot een goed einde te brengen, opdat hetgeen men is begonnen niet door nalatigheid of gebrek aan geestelijke spankracht onvoltooid blijft.

[731] 8. Het vijfde punt heeft betrekking op zijn fysieke gesteldheid. Met betrekking tot zijn gezondheid, uiterlijk voorkomen (B) en leeftijd moet enerzijds rekening gehouden worden met stijl en gezag, anderzijds met de fysieke krachten die zijn ambt vereist, zodat hij zijn taak kan vervullen tot eer van God onze Heer.

[732] B. *Een zeer hoge leeftijd schijnt niet in aanmerking te komen, want deze is meestal niet opgewassen tegen de lasten en zorgen van dit ambt. Evenmin een zeer jeugdige leeftijd, want die gaat gewoonlijk niet met het gewenste gezag en de nodige ervaring gepaard.*

[733] 9. Het zesde punt (C) betreft de uitwendige zaken, waarbij voorop moet staan wat in dit ambt meer bijdraagt tot stichting en tot dienst aan God. Daaronder vallen gewoonlijk de hoogachting en de goede naam die men geniet, en overigens al wat verder bijdraagt tot het gezag dat hij bij de mensen binnen en buiten de Sociëteit geniet.

[734] C. *Met uitwendige zaken worden bedoeld: hoge afkomst, de rijkdom die hij in de wereld bezat, eer en dergelijke. Wanneer voor het overige er geen verschillen zijn, dient men er enigszins rekening mee te houden. Toch zijn de andere punten van groter belang en kunnen voor de keuze voldoende zijn, ook al ontbreken hierboven genoemde zaken.*

[735] 10. Tenslotte moet de algemene overste een van de mensen zijn die in alle deugden uitblinken, zich in de Sociëteit zeer verdienstelijk hebben gemaakt, en sinds

lang als zodanig bekend staan. En mocht hij enige van de hierboven genoemde eigenschappen ontberen, in geen geval mag het hem ontbreken aan een zeer grote rechtschapenheid, liefde jegens de Sociëteit, een juist oordeel gepaard gaande met de nodige geestelijke ontwikkeling. Op de overige punten zal met Gods hulp en genade veel aangevuld kunnen worden door de hierna te bespreken personen die bestemd zijn om hem bij te staan.

Hoofdstuk 3

Over het gezag van pater generaal over de Sociëteit

en over zijn taak

[736] 1. Opdat de Sociëteit goed bestuurd wordt, lijkt het van groot belang dat de pater generaal over de Sociëteit alle gezag heeft om haar goed te kunnen regelen. Deze macht (waaraan het ambt van de algemene overste herkend wordt) bestaat in het volgende. Allereerst kan pater generaal zelf of door anderen de personen die hij voor het Instituut van de Sociëteit geschikt acht, in de huizen, colleges of waar het hem goed dunkt, toelaten tot de proeftijd, (A) tot de plechtige geloften, of hen opnemen onder de gevormde coadjutoren of onder hen die als scholastiek zijn toegelaten. (B) **Hij kan hen ook heenzenden en uit de Sociëteit verwijderen.**²

[737] A. *Wanneer hij een of meerderen door bemiddeling van anderen tot de plechtige geloften toelaat, moet hij eerst over ieder van hen persoonlijk worden ingelicht en over hun talenten tevreden zijn. Ook kan hij naar eigen goeddunken (zoals gezegd wordt in Deel V) deze taak in het bijzonder toevertrouwen aan iemand die hij als zichzelf vertrouwt.*

[738] B. *Overeenkomstig hetgeen in Deel II over de wijze van heenzenden gezegd is.*

[739] 2. Het is zijn taak om aan hen die naar zijn oordeel daarvoor in aanmerking komen, de opdracht te geven om te gaan studeren op de plaats die hem goeddunkt. Hij kan hen ook vóór of na de voltooiing van hun studie terugroepen en overplaatsen, naargelang hij dit in de Heer meer in het belang acht van henzelf en van het algemeen welzijn van de Sociëteit.

[740] 3. Bij hem berust de supervisie en het bestuur over de colleges met betrekking tot de studenten, de docenten en het kader. Daaronder vallen de rectoren op de eerste plaats. Hij kan hen aanstellen of afzetten, en hun de bevoegdheden toekennen die hij in de Heer wenselijk acht. En door middel van deze rectoren oefent hij het beheer uit over de colleges met betrekking tot hun gebouwen en de tijdelijke goederen die bestemd zijn voor het levensonderhoud van de scholastieken, zoals in de Apostolische Brieven staat.

[741] 4. Hij moet er ook voor zorgen (C) dat zij op de best mogelijke wijze van hun taak verantwoording afleggen. Wat over de colleges gezegd is, dient ook te worden verstaan met betrekking tot de aan de Sociëteit toevertrouwde universiteiten. Want

het behoort tot de taak van pater generaal om leiding te geven aan alles wat betrekking heeft op de wijze waarop leven en leer daarvan zijn ingericht. Hij oefent deze taak uit door middel van medewerkers die hij overeenkomstig de Constituties heeft aangesteld, enz.

[742] *C. Zij moeten verantwoording afleggen aan hemzelf, aan de provinciaal of aan iemand die gemachtigd is om hen ter verantwoording te roepen.*

[743] 5. Eveneens berust bij pater generaal de gehele bevoegdheid om **alle contracten van koop of verkoop te sluiten** met betrekking tot alle roerende goederen van zowel de huizen als de colleges van de Sociëteit; daarnaast de bevoegdheid om op de onroerende goederen van de colleges **bepaalde vaste lasten te leggen of ze daarvan te ontheffen**³, met de bevoegdheid zich van deze last te bevrijden door het geschonken geld terug te geven. **{Buiten een Algemene Congregatie van de Sociëteit om kan pater generaal geen reeds bestaande colleges of huizen van de Sociëteit vervreemden of geheel opheffen}**⁴.

[744] 6. Over de zaken echter die aan de Sociëteit worden nagelaten om naar eigen inzicht erover te beschikken **kan pater generaal zelf beschikken**⁵. (Dat kunnen onroerende goederen zijn of een stuk grond dat de erflater niet uitdrukkelijk voor een bepaald college bestemd of eraan verbonden heeft, of ook roerende goederen zoals geld, koren en dergelijke). Hij kan ze verkopen of behouden, en naar eigen inzicht ten goede doen komen aan deze of gene plaats, voorzover hij dit dienstig acht tot Gods meerdere eer.

[745] 7. De provinciaal of de plaatselijke oversten, de rectoren, en verder zijn gedelegeerden zullen in deze bevoegdheid delen in zoverre pater generaal hun die heeft toegekend. En de collegebewoners hoeven voor een dergelijke transactie niet bijeen geroepen te worden.

[746] 8. Het is de taak van pater generaal er niet alleen voor te zorgen dat de Constituties van de Sociëteit overal worden nageleefd. (D) Maar het komt hem ook toe in voorkomende gevallen zo nodig **dispensatie te verlenen**⁶, waarbij hij rekening dient te houden met persoon, plaats, tijd en andere omstandigheden. Hij dient dit te doen met de wijsheid die het eeuwige Licht hem schenkt, en daarbij het doel voor ogen houden van deze Constituties, dat geen ander is dan de grotere dienst aan de Heer en het welzijn van hen die volgens dit Instituut leven. En dit slaat (E) zowel op de experimenten van hen die in de proeftijd zijn als op andere zaken waarin hij van oordeel is dat het tot eer van God onze Heer beantwoordt aan de bedoelingen van de opstellers der Constituties.

[747] *D. Pater generaal moet deze macht zelf uitoefenen. Wanneer in dringende gevallen niet dan met groot ongemak gewacht kan worden, kan hij het ook door anderen laten doen. Of hij vertrouwt deze bevoegdheid, met name in veraf gelegen gebieden zoals Indië, bijzonder toe aan iemand die hij vertrouwt als zichzelf. En men moet dit zo verstaan, dat hij dispensatie kan verlenen wanneer hij, na de bijzondere omstandigheden te hebben overwogen, in de Heer van oordeel is dat dit in de geest van de Constituties is (zoals gezegd) en niet anderszins.*

[748] E. *Het behoort tot de taak van pater generaal te bepalen dat alle experimenten, en zelfs méér dan de in het Examen genoemde zes, plaatsvinden, of dat een of meer ervan achterwege blijven of door andere worden vervangen, wanneer voor iemand persoonlijk iets niet geschikt zou zijn wat in het algemeen wel goed is: voorbeelden zijn het werken in een ziekenhuis, de bedeltocht, het geven van onderricht, of een van de andere probaties.*

[749] 9. Pater generaal heeft ook alle macht over de zendingen. Toch mag hij zich op geen enkele wijze verzetten tegen zendingen die uitgaan van de Apostolische Stoel, zoals in Deel VII wordt gezegd. Hij kan dus al zijn ondergeschikten uitzenden, zowel hen die hun laatste geloften hebben afgelegd als hen die dat niet hebben gedaan, wanneer hij van oordeel is ze te moeten zenden (F) naar waar ook ter wereld, voor hoe lang ook, voor bepaalde of onbepaalde tijd naar zijn believen, om een van de bezigheden te verrichten waarmee de Sociëteit gewoon is de naasten te helpen. (G) Wie zijn uitgezonden kan hij ook terugroepen, en tenslotte kan hij in alles zo te werk gaan als het naar zijn gevoelen zal strekken tot Gods meerdere eer. (H) Omdat hij de talenten kent die aan de leden van onze Sociëteit zijn geschonken, zal hij de taken van predikant, docent en biechtvader verdelen. Voor de andere taken geldt hetzelfde: hij zal eenieder aanstellen in het ambt dat deze naar zijn inzicht voor de dienst aan God en het heil der zielen beter in de Heer zal kunnen vervullen.

[750] F. *Zoals onder de gelovigen in Indië en onder de ongelovigen waar enige inwoners christen zijn; en zelfs als die er niet zijn, in bepaalde gevallen of bij dringende noodzaak: maar dit moet gebeuren na grondige voorafgaande overweging.*

[751] G. *Pater generaal kan niet alleen hen die door zijn voorganger of hemzelf zijn uitgezonden, terugroepen, maar ook hen die door de paus zijn uitgezonden zonder dat een bepaalde tijdsduur is vastgesteld. Dit staat in de Apostolische Brief van 1549 aangaande de gunsten die ons door onze Heilige Vader Paulus III zijn geschonken.*

[752] H. *Pater generaal kan dit en vele andere genoemde of nog te noemen dingen doen door tussenkomst van zijn medewerkers, of dezen plaatselijke oversten zijn of niet.*

[753] 10. Het behoort tot zijn taak gebruik te maken van de bevoegdheden die door de Apostolische Stoel aan de Sociëteit zijn verleend. Een bepaald gedeelte daarvan kan hij aan eenieder van zijn ondergeschikten overdragen bij wie dit naar zijn oordeel goed op zijn plaats is omwille van de dienst aan God die ons als doel voor ogen staat. Het behoort ook tot zijn taak om deze bevoegdheden te herroepen of te beperken, waarbij hij alles dient af te meten aan dezelfde regel van Gods welbehagen.

[754] 11. Het behoort tot de taak van pater generaal terechtwijzingen te geven en boetedoeningen op te leggen die geschikt lijken als genoegdoening voor bepaalde tekortkomingen, waarbij hij rekening dient te houden met de persoonlijke en andere omstandigheden. Een dergelijke afweging wordt overgelaten aan zijn met wijsheid gepaard gaande liefde die hij tot Gods eer aanwendt.

[755] 12. Het behoort ook tot zijn taak de Sociëteit voor een Algemene Congregatie bijeen te roepen (wanneer andere zaken dan de keuze van de algemene overste behandeld moeten worden), en te bepalen dat ook **een Provinciale Congregatie moet worden bijeengeroepen, wanneer hij dat dienstig vindt**⁷. Hij heeft ook tot taak leiding te geven aan de vergaderden en de vergadering te **ontbinden**⁸, als de aan de orde gestelde zaken zijn afgehandeld.

[756] 13. Zonder zijn verlof en goedkeuring mag niemand een waardigheid aanvaarden buiten de Sociëteit; een dergelijk verlof zal hij niet geven of goedkeuren tenzij de gehoorzaamheid aan de Heilige Stoel hem daartoe dwingt.

[757] 14. (Zoals gezegd is) zal hij zelf de rectoren van de colleges en universiteiten alsmede de plaatselijke oversten van de huizen aanstellen die naar zijn oordeel daartoe het meest bekwaam zijn. (l) Evenzo de provinciaals, meestal voor drie jaar (hoewel hij deze tijdsduur kan inkorten of verlengen, wanneer hij meent dat dit zal strekken tot de meerdere eer van God onze Heer). Hij zal hun ook de volmachten geven die naar zijn oordeel gegeven moeten worden.

[758] l. *Bij hen die hun taak goed vervullen en ertegen opgewassen zijn, gaat er met de vastgestelde tijdsduur niets verloren, daar deze immers ingekort en verlengd kan worden. Bij hen die niet voldoende bekwaam zijn gebleken, heeft dit daarbij het voordeel dat zij zonder schande na de periode van drie jaar vervangen kunnen worden, tenzij pater generaal omwille van het algemeen welzijn hen al eerder van hun post meent te moeten ontheffen.*

[759] 15. Pater generaal kan de hun verleende volmachten ontnemen, beperken en ook uitbreiden, en van hen rekenschap vragen over hun beheer. Indien hij aan de provinciaal de bevoegdheid heeft gegeven om plaatselijke oversten en rectoren aan te stellen, dient pater generaal **hun benoeming te bevestigen**⁹ of af te wijzen.

[760] 16. (K) Ook zal hij de andere functionarissen aanstellen die voor het bestuur van de Sociëteit nodig zijn, zoals de algemene procurator en de secretaris van de Sociëteit, en hun de volmachten geven die zij naar zijn inzicht in de Heer, gezien hun bezigheden en persoon, nodig hebben.

[761] K. *Om hen te kiezen en bij andere belangrijke en moeilijke zaken kan hij wel om de mening vragen van anderen die naar zijn mening in de Heer een verstandig oordeel zullen geven, maar uiteindelijk heeft alleen hij de macht ze te benoemen.*

[762] 17. Zonder een Algemene Congregatie af te wachten kan hij huizen, colleges en universiteiten die aan de Sociëteit worden aangeboden, aannemen. Wie hij daartoe in de Heer geschikt acht, kan hij tezamen met de in Deel IV genoemde privilegés onder de stichters opnemen, en zorgen voor de docenten, priesters en wat verder nodig is. Hij moet er echter voor zorgen dat hij hen als stichter aanvaardt onder voorwaarden die naar het gevoelen van de Sociëteit bijdragen tot het haar gestelde doel van de dienst aan God, en dit niet schaden. **{Maar als uit de ervaring is gebleken dat de Sociëteit er meer nadeel dan voordeel van heeft, en pater generaal hierin niet voorziet, kan op de eerste Algemene Congregatie van de Sociëteit worden besproken of een dergelijk huis, college of universiteit moet worden opgegeven dan wel desondanks moet worden behouden}**¹⁰.

[763] 18. {Reeds bestaande huizen of colleges kan pater generaal, zoals in Deel IV gezegd is, niet overdragen of opheffen, en evenmin de inkomsten ervan ten goede doen komen aan de geproteste Sociëteit}¹¹.

[764] 19. Voorzover mogelijk moet pater generaal het geweten kennen van hen die onder zijn gehoorzaamheid staan, met name van de provinciaals en van de anderen aan wie hij belangrijke ambten toevertrouwt.

[765] 20. In het algemeen gesproken kan hij aan allen een bevel geven in naam van de gehoorzaamheid in alle zaken die betrekking hebben op het gestelde doel van de Sociëteit, namelijk de vervolmaking van en de steun aan de medemens tot eer van God. En hoewel hij andere, lagere oversten, visitatoren of delegaten in zijn bevoegdheid laat delen, kan hij toch hetgeen zij hebben gedaan, goedkeuren of ongedaan maken, en in alles beslissen wat hem goed dunkt. Men is hem, als degene die de plaats inneemt van Christus, steeds gehoorzaamheid en eerbied verschuldigd.

Hoofdstuk 4

Over het gezag of de waakzame zorg die de Sociëteit dient te hebben ten opzichte van de algemene overste

[766] 1. Steeds met het algemeen welzijn en de grotere stichting voor ogen, bestaat de (A) bevoegdheid of waakzame zorg van de Sociëteit ten opzichte van pater generaal in zes punten die kunnen bijdragen tot Gods eer.

[767] A. *De Sociëteit oefent deze bevoegdheid uit door middel van de assistenten, over wie iets verderop zal worden gesproken.*

[768] 2. Het eerste punt betreft uitwendige zaken zoals kleding, voedsel en alle uitgaven die betrekking hebben op de persoon van pater generaal. Dit alles kan de Sociëteit vermeerderen of verminderen naargelang zij van oordeel is dat het voor pater generaal en voor haarzelf passend en God meer aangenaam is. Aan wat op dit punt door de Sociëteit bepaald wordt moet pater generaal zich houden.

[769] 3. Het tweede punt betreft de zorg voor zijn lichaam, opdat hij in zijn werkzaamheden of door te grote gestrengheden niet overdrijft. Ook hierin moet pater generaal zich laten matigen en zich houden aan het oordeel van de Sociëteit.

[770] 4. Het derde punt betreft zijn zieleleven, omdat zelfs voor volmaakte mensen soms de zorg daarvoor in verband met zijn persoon of zijn ambt noodzakelijk is. De Sociëteit moet er dus voor zorgen dat pater generaal iemand naast zich heeft - hetzelfde kan ook gebeuren bij de lagere oversten -, die in gebed tot God gaat en, nadat hij de goddelijke Goedheid heeft geraadpleegd en tot het inzicht is gekomen dat het juist is om het te doen, de plicht heeft om met de verschuldigde bescheidenheid en nederigheid te wijzen op hetgeen van pater generaal tot de

grotere dienst en meerdere eer van God gevraagd wordt. **Dit kan zijn biechtvader zijn of iemand anders die door de Sociëteit wordt aangewezen¹²** en die hiervoor geschikt lijkt.

[771] 5. Van het vierde punt is sprake (B) als iemand, alhoewel zonder hem onder zonde daartoe te verplichten, pressie uitoefent op pater generaal om een bepaalde waardigheid te aanvaarden, waarbij hij noodzakelijkerwijze zijn ambt van algemene overste zou moeten opgeven; in dat geval kan hij die waardigheid niet zonder toestemming van de Sociëteit aanvaarden. Maar als de gehoorzaamheid aan de Heilige Stoel haar er niet toe dwingt, zal de Sociëteit, steeds voor ogen houdend hetgeen strekt tot de grotere dienst en meerdere eer van God, deze toestemming nooit geven.

[772] B. *Met 'pressie uitoefenen' wordt bedoeld dat een wereldlijk vorst pater generaal tot het aanvaarden van een bepaalde waardigheid zou trachten te bewegen en de paus het hem zou opdragen, maar zonder daarbij een zo uitdrukkelijk bevel te geven dat hij hem kennelijk wil dwingen een dergelijk ambt te aanvaarden. Want in dergelijke gevallen, waar dwang niet aan de orde is, mag noch kan hij zonder goedkeuring van de Sociëteit dat ambt aanvaarden. De Sociëteit zal die goedkeuring niet geven tenzij de paus haar daartoe dwingt door een bevel dat onder zonde verplicht .*

[773] 6. Het vijfde punt heeft betrekking op het geval dat pater generaal zich als gevolg van ernstige lichamelijke ziekte of ouderdom, zonder dat er uitzicht is op verbetering, zeer nalatig of onzorgvuldig betoont in belangrijke zaken betreffende zijn ambt zodat het algemeen belang er ernstig door wordt geschaad. **In een dergelijk geval moet er een helper of vicaris worden gekozen die het ambt van generaal waarneemt. De generaal kan hem ook zelf met toestemming van de provinciaals tot zijn vervanger benoemen. Ook kunnen de provinciaals hem met instemming van twee plaatselijke oversten of rectoren uit iedere provincie schriftelijk met meerderheid van stemmen kiezen om de Sociëteit te besturen met de bevoegdheden die pater generaal, of de Sociëteit zelf als ze daarvoor kiest, hem meent te moeten toekennen¹³.**

[774] 7. Het zesde geval zou zich voordoen in gevallen (die naar wij hopen door Gods goedheid met de hulp van Zijn genade zich nooit zullen voordoen), zoals doodzonden die in een uitwendige daad resulteren, en met name geslachtelijk verkeer, (C) iemand een wond toebrengen, uit de inkomsten van de colleges zich iets ten eigen bate toeëigenen (D) of aan iemand buiten de Sociëteit ten geschenke geven, bepaalde onroerende goederen van huizen of colleges vervreemden, of een verderfelijke leer aanhangen. Als iets van dit alles zou gebeuren, en het gebeurde duidelijk vaststaat (E), heeft de Sociëteit de plicht en de macht hem uit zijn ambt te ontzetten, en zo nodig uit de Sociëteit te verwijderen. Daarbij dient zij steeds voor ogen te houden wat naar haar oordeel zal strekken tot de grotere eer van God en het algemeen welzijn van de Sociëteit.

[775] C. *Zoals met een of ander wapen of mes of iets anders waarmee ernstig letsel kan worden toegebracht.*

[776] D. *Het gaat er in het bijzonder om dat hij niets geeft aan bloedverwanten of mensen die in wereldse betrekking tot hem staan. De deur wordt niet bij voorbaat gesloten om een aalmoes of iets wat passend is te geven aan iemand aan wie pater generaal dat tot eer van God meent te moeten doen.*

[777] E. *Aangezien mensen die met de zorg voor anderen belast zijn, met name met een zo alomvattende zorg, om verschillende redenen ten onrechte bloot kunnen staan aan lasterpraat van vele kanten, dient met zorg erop te worden gelet dat de bewijzen voor genoemde tekortkomingen, moreel gezien, zo krachtig mogelijk zijn.*

Hoofdstuk 5

Hoe de Sociëteit moet handelen in zaken

die betrekking hebben op de algemene overste

[778] 1. Allereerst **moeten de provinciaals**¹⁴ die pater generaal zelf heeft aangesteld, voor Gods aanschijn overwegen en doen wat, naar hun gevoelens in de Heer, zij in voornoemde zaken met betrekking tot de algemene overste, aan het algemeen welzijn van de Sociëteit verschuldigd zijn.

[779] 2. In wat betrekking heeft op zijn uitgaven, lichamelijke zorg en andere minder belangrijke zaken is er geen Algemene Congregatie nodig. Maar (A) wel moet de Sociëteit vier mannen als assistent voor hem aanstellen die uitmunten door wijsheid en ijver voor het gemeenschappelijk welzijn van de Sociëteit. Dezen dienen bij pater generaal te wonen en moeten voor het aanschijn van hun Schepper en Heer datgene zeggen en doen wat naar hun mening met betrekking tot de eerste drie in het vorige hoofdstuk genoemde punten zal strekken tot de meerdere eer van God.

[780] A. *Zij moeten profes zijn {als dat gemakkelijk kan}*¹⁵. En als in een bepaald geval genoemde assistenten, of één van hen, van pater generaal weggaan omdat ze hier- of daarheen zijn gezonden, maar het de bedoeling is dat ze op korte termijn terugkeren, behoeven ze niet te worden vervangen. Moeten zij voor lange tijd afwezig zijn, dan moet **dit wel gebeuren**¹⁶. Maar pater generaal mag hen niet zonder ernstige reden of noodzaak ver van zich heen zenden.

[781] 3. Het kiezen van deze vier assistenten is de taak van hen die de generaal kiezen **wanneer zij daartoe bijeen zijn**¹⁷. Maar als een van hen overlijdt of om gewichtige redenen voor langere tijd bij pater generaal afwezig moet zijn, moet deze, wanneer de provinciaals van de Sociëteit zich er niet tegen verzetten, een ander in zijn plaats benoemen. **Deze zal met de instemming van allen of van de meeste van hen de plaats bezetten van de overleden of afwezige assistent**¹⁸.

[782] 4. Ten derde, wanneer er sprake zou zijn (wat God verhoede) van een van de zonden waarom pater generaal uit zijn ambt moet worden gezet, en dit ook door afdoende getuigenissen of zijn eigen bekentenis vast zou staan, zijn de vier assis –

tenten onder ede verplicht dit aan de Sociëteit bekend te maken, en met medeondertekening van allen of zeker van drie van hen een Congregatie bijeen te roepen, (B) dat wil zeggen de provinciaals, die ieder twee andere leden uit hun provincie moeten meebrengen (die verplicht zullen zijn om aan de Congregatie deel te nemen). Als de zaak wijd en zijd bekend en duidelijk is, dienen de **provinciaals**¹⁹ niet te wachten tot ze door de vier assistenten bijeen worden geroepen, maar moeten zij elkaar ter vergadering bijeenroepen. Meteen bij aankomst op de plaats van een dergelijke Congregatie, waar de vier aanwezig zijn die hen met de andere deelnemers bijeen hebben geroepen, moet degene die van alles het beste op de hoogte is de zaak aan de orde stellen en moet de beschuldiging helder worden uiteen gezet. Nadat pater generaal gehoord is, moet hij de vergadering verlaten. De oudste provinciaal moet samen met de secretaris en een assistent over de hele zaak een stemming houden. Allereerst over de vraag of de zonde die pater generaal verweten wordt, vaststaat; vervolgens of deze van dien aard is dat hij daarom uit zijn ambt ontzet moet worden. Hij maakt de uitslag van de stemming bekend; daarbij is meer dan een tweederde meerderheid vereist. Onmiddellijk hierna moet worden overgegaan tot het kiezen van een andere generaal, en zo mogelijk mag men niet uiteen gaan voordat de Sociëteit een algemene overste heeft. Kan dit niet worden afgehandeld op de dag zelf, dan dient het op de volgende dag of anders zo snel mogelijk op de in Deel VIII genoemde wijze te gebeuren.

[783] *B. Tegenover anderen, ook tegenover leden van de Sociëteit zelf, dienen ze echter zoveel mogelijk geheimhouding te bewaren totdat de waarheid aan het licht komt. Dit om te voorkomen dat pater generaal ten onrechte door een slechte naam gebrandmerkt zou worden, als zou blijken dat niet datgene wordt aangetroffen waarvan de vier vast overtuigd waren.*

[784] 5. (C) Als de gevonden tekorten niet van dien aard zijn dat pater generaal uit zijn ambt ontzet moet worden, maar hij toch een terechtwijzing schijnt te verdienen, moeten vier personen gekozen worden met de opdracht na te gaan op welke wijze hij het best terecht gewezen kan worden. Worden zij het door staken van de stemmen daarover niet eens, dan moeten er een vijfde of drie anderen aan worden toegevoegd om vast te stellen wat in de Heer het beste is.

[785] *C. Worden er geen gebreken ontdekt die tot afzetting moeten leiden, dan dienen andere zaken behandeld te worden, als zou de Sociëteit daarvoor bijeengeroepen zijn. Men mag niets laten blijken van de affaire rond pater generaal, ja, ze mag zo mogelijk nooit bekend worden. En daarom moet men hen die wel op de hoogte zijn, en vooral de provinciaals, van tevoren waarschuwen en, nadat de zaak besproken is, op het hart drukken ze aan niemand bekend te maken. Ook wanneer vastgesteld is dat de algemene overste uit zijn ambt ontzet gaat worden, dient men in het geheim met hem af te spreken dat hij uit eigen beweging aftreedt, zodat dit bekend gemaakt kan worden, terwijl toch de zonde en de ontzetting uit het ambt vanwege die zonde geheim gehouden kunnen worden.*

[786] 6. (D) Mocht pater generaal ongeschikt zijn om de Sociëteit te besturen dan moet deels in zijn bijzijn en deels buiten zijn aanwezigheid worden overwogen of het nodig is een vicaris te kiezen met de volledige volmacht van algemene overste, maar zonder zo genoemd te worden, voor zolang degene die het tot dan toe was, nog leeft. Als meer dan de helft van de stemmen het hiermee eens is,

moet aldus geschieden.²⁰ Is men niet van oordeel is dat dit noodzakelijk is, dan moet bekeken worden of de Sociëteit nog andere medewerkers zou moeten toevoegen aan hen van wier diensten de generaal gebruik maakte. Als hij op die manier ontlast en geholpen zou worden, zou er niets ontbreken aan hetgeen voor het goed besturen van de Sociëteit vereist is. En in deze moet gevolg worden gegeven aan wat meer dan de helft van de vergaderden bepaalt. Zou het gaan om een waardigheid die meestal onverenigbaar is met het ambt van generaal, dan moet dit punt in bespreking worden gebracht, tenzij hij ertoe gedwongen wordt door de gehoorzaamheid aan de paus, die onder zonde kan verplichten. (E) Men dient het als een volstrekt vaststaand feit te beschouwen dat verlof om een dergelijke waardigheid te aanvaarden niet mag noch kan gegeven worden.

[787] D. *Volledige ongeschiktheid zou zich voordoen als hij niet meer over zijn geestelijke vermogens zou beschikken, en als hij zo ongeneeslijk ziek zou zijn geworden dat hij zich niet meer met zijn taak zou kunnen bezighouden terwijl de hoop zou zijn vervlogen dat hij daartoe ooit nog in staat zou zijn. Als de ziekte van dien aard is dat op genezing niet gehoopt mag worden, kan zonder tussenkomst van een Algemene Congregatie de vicaris door pater generaal zelf worden benoemd om zijn taak in volle omvang waar te nemen totdat hij weer hersteld is. Na zijn herstel houdt de eerder aan de vicaris verleende volmacht weer op.*

[788] E. *Daarom lijkt het niet nodig een Algemene Congregatie bijeen te roepen om dit vast te stellen, tenzij in het geval dat de Heilige Stoel het uit kracht van de gehoorzaamheid aan pater generaal of de Sociëteit (zoals gezegd is) oplegt, op straffe van zonde als het niet gebeurt.*

Hoofdstuk 6

Over hetgeen pater generaal kan helpen

om zijn taak goed te vervullen

[789] 1. De eigen taak van pater generaal bestaat niet in preken, biechthoren en dergelijke (hij moet echter zien wat hij op dit gebied als privé-persoon kan doen, maar niet dan in zoverre de eigenlijke bezigheden van zijn ambt het toelaten). (A) Zijn taak is het gehele lichaam van de Sociëteit zo te besturen dat het in stand blijft en dankzij Gods genade bloeit door de goede staat waarin het verkeert en door de wijze waarop het tot eer van onze God en Heer verder te werk gaat. Voor dit hem gestelde doel moet hij zijn macht aanwenden:

[790] A. *Op de eerste plaats zal hij dit doen door zijn gezag, het voorbeeld van zijn leven, zijn liefde en genegenheid voor de Sociëteit in Christus onze Heer, door voortdurend vol verlangen te bidden en heilige missen op te dragen om de genade van dit behoud en van deze groei te verkrijgen. Van alles wat hijzelf kan doen, moet voor hem dit het belangrijkste zijn en moet hij in de Heer hier het meest op vertrouwen. Dit is immers het doeltreffendste middel tot het verkrijgen van de genade*

van de goddelijke Majesteit, van wie het gevraagde voortkomt. Hij dient het vooral te doen in dringende nood. Vervolgens zal hij het ook doen door met zorg te waken over het onderhouden van de Constituties, door te eisen dat hem vaak rekenschap wordt gegeven van alles wat door de provinciaals in alle provincies wordt ondernomen, door aan hen te schrijven wat zijn oordeel is over hetgeen zij hem hebben gemeld, door te zorgen dat, waar nodig, voorzieningen worden getroffen door hemzelf of door zijn medewerkers, over wie nog zal worden gesproken.

[791] 2. Hij dient niet alleen te beschikken over de gaven van grote geestelijke volmaaktheid en de deugden, waarover in hoofdstuk 2 is gesproken, maar hij heeft voor het vervullen van specifieke taken ook goede medewerkers nodig. Hoewel hij er zich soms persoonlijk mee bezighoudt is het toch noodzakelijk dat hij lagere oversten heeft, die uitgelezen mannen moeten zijn aan wie hij veel macht kan verlenen en aan wie hij bijna altijd dergelijke specifieke zaken kan toevertrouwen. Onder de lagere oversten zal hij het meest contact hebben met de provinciaals, zij op hun beurt met de rectoren en de plaatselijke oversten, zodat de hiërarchische rangorde beter bewaard blijft. Soms echter zal pater generaal, om beter inzicht in alles te verkrijgen of om vaker voorkomende redenen, zelf met rectoren en plaatselijke oversten, en ook met afzonderlijke personen contact opnemen. Hij moet ernaar streven hen met raad, aanmerkingen en zo nodig met berisping bij te staan. Het is immers zijn taak om aan te vullen waarin de lagere oversten tekortschieten, en om met Gods genade en hulp tot volmaaktheid te brengen wat in hen onvolmaakt is.

[792] 3. Bij alles is het ook nuttig als pater generaal de Apostolische Brieven en alle gunsten met betrekking tot het Instituut, de bevoegdheden en de privileges van de Sociëteit, en een samenvatting daarvan onder handbereik heeft. Zo ook een catalogoog van alle huizen en colleges van de Sociëteit met hun inkomsten, en een andere met alle personen die in iedere provincie wonen, niet alleen de professen, de gevormde coadjutoren en de scholastieken die de eerste geloften hebben afgelegd, maar ook van hen die nog in de proeftijd met de experimenten bezig zijn; daarin worden hun namen en functies genoteerd. Hij moet ervoor zorgen dat er zo nodig ieder jaar een nieuwe editie van deze catalogoog komt. Tenslotte moet hij overzicht hebben over alles, opdat hij beter in alles kan voorzien wat tot Gods eer dient.

[793] 4. Meer nog dan op alle anderen is op pater generaal van toepassing wat als algemene opmerking in het derde hoofdstuk van Deel VI wordt gezegd, dat de leden van de Sociëteit zich niet moeten bezighouden met wereldse zaken hoe vroom deze ook mogen zijn; (B) pater generaal mag zich door deze of door andere, zij het vrome, zaken die echter niet met de Sociëteit te maken hebben, niet zozeer in beslag laten nemen dat het hem aan tijd en krachten zou ontbreken voor hetgeen zijn ambt van hem vraagt (dit vraagt immers méér dan de hele mens).

[794] B. *Men dient dit te verstaan, in zoverre het mogelijk is deze zaken af te wijzen. Maar uiteindelijk zal in wijsheid moeten worden beoordeeld of hij, zelf of door anderen uit de Sociëteit, in enkele gevallen de zorg op zich moet nemen voor bepaalde vrome werken die niet met de Sociëteit te maken hebben, ofwel omdat het werken zijn die voor de dienst van God van groot belang zijn, ofwel uit dankbaarheid jegens hen die zich beijveren om dit te verkrijgen.*

[795] 5. (C) Maar ook moet hij zich niet te zeer bezighouden met het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden die wel betrekking hebben op de Sociëteit, maar door anderen verricht kunnen worden; bijvoorbeeld de bijzondere zorg voor een bepaald huis aangaande de materiële omstandigheden en het bestuur daarvan. Beter is het (zoals hierboven werd opgemerkt) dat hij op iedere plaats, ook waar hij zelf woonachtig is, zijn functionarissen heeft aan wie hij misschien niet de hele zorg overlaat, maar door wie hij toch wordt ontlast zodat hij zich met een dergelijke zorg niet behoeft bezig te houden.

[796] *C. Het is de taak van pater generaal voor te schrijven, aan welke regeling men zich op de plaats waar hij woonachtig is, en ook op andere plaatsen, dient te houden (als de gang van zaken niet is zoals ze zou moeten zijn). De uitvoering hiervan moet echter, zoals gezegd werd, aan anderen worden opgedragen.*

[797] 6. Zo moet hij ook in iedere provincie over een provinciaal beschikken van beproefde betrouwbaarheid, overeenkomstig zijn inzicht dat het goed bestuur van de Sociëteit voor een groot deel van hen en van de plaatselijke oversten afhankelijk is. Wanneer de provinciaals deze kwaliteiten hebben, zal hij zien dat hij, door het werk in zaken die dat toelaten met hen te delen, en door zich over alle belangrijker zaken op de hoogte te laten houden, meer rust en tijd overhoudt om zich bezig te houden met de zaken van algemeen belang die hij alleen zelf behandelen kan, en ook dat hij helderder inzicht zal hebben in wat hem daarbij te doen staat, als hij het scherpe verstandelijk inzicht waarmee hij begaafd is, niet voor een deel is kwijt geraakt; want dat overkomt mensen die zich al te zeer bezighouden met detailkwesties en onbeduidende zaken: gewoonlijk heeft dat tot gevolg dat het scherpe inzicht in de zaken van algemeen belang wordt aangetast en verzwakt.

[798] 7. Pater generaal heeft niet alleen, zoals gezegd werd, medewerkers nodig voor bepaalde zaken, (D) maar ook voor zaken van algemeen belang die eigen zijn aan zijn ambt, zodat hij die goed en in alle rust kan behandelen. Hij moet dus beschikken over iemand die hem aan allerlei dingen herinnert en zo helpt om aan de zo talrijke zaken van zijn ambt zorgvuldige aandacht te besteden, iemand die hem door zijn raad ook bijstaat om ze te regelen, en die ertoe bijdraagt dat hij ze met toeleg en ijver tot een goed einde brengt. Het is immers gebleken dat het geheugen van één man niet in staat is om aan zoveel dingen te denken, en dat, als hem dat al zou gelukken, het inzicht van één man niet voldoende zou zijn om al die zaken goed te overdenken en te regelen; en zou hij zelfs dat kunnen, dan nog zouden de krachten van één man niet volstaan om ze tot een goed einde te brengen.

[799] *D. Als immers iemand die met zoveel mensen en met zo verschillende en belangrijke zaken te maken heeft, niet door het werk van anderen werd geholpen, zou hij een zo ondraaglijk zware last moeten torsen dat hij er niet tegen zou zijn opgewassen, zelfs als hij zijn aandacht sterk zou verdelen en het ten koste liet gaan van zijn gezondheid en van een langer leven. Zo ziet men dat allen die met de zorg voor enigszins belangrijke leidinggevende functies belast zijn, door allerlei vormen van hulp worden bijgestaan opdat zij die naar behoren kunnen vervullen. Vandaar dat ook pater generaal dezelfde vormen van hulp nodig heeft om zijn ambt goed, vaardig en rustig te kunnen uitoefenen.*

[800] 8. Voor het eerste punt, wat betreft de zorgvuldige aandacht die hij aan alles dient te besteden, heeft hij een medewerker nodig die gewoonlijk bij hem verblijft; (E) deze moet hem tot geheugen en handen dienen voor alles wat er geschreven en behandeld moet worden, kortom, tot het waarnemen van alle zaken die tot zijn ambt behoren; deze moet zich geheel in de persoon van pater generaal inleven, en beseffen dat, afgezien van diens macht, heel de last van diens ambt op zijn schouders is gelegd.

[801] E. *Hij heeft tot taak om uit alle brieven en inlichtingen een korte samenvatting te maken, en aan te geven welke de belangrijke punten daarin zijn die aan pater generaal moeten worden voorgelegd en die om een antwoord vragen of die het ondernemen van actie vereisen. Voor zover hij daartoe door pater generaal gemachtigd is kan hij brieven beantwoorden. Pater generaal of de secretaris zelf met diens volmacht dient ze te ondertekenen. Hij dient ze aan pater generaal te laten zien, of als deze dat wil, aan de assistenten, aan één van hen of aan helemaal niemand, naar gelang de zaken waarover geschreven wordt en de persoon van de secretaris dit vereisen.*

[802] 9. Deze medewerker van pater generaal dient een toegewijd man te zijn, met een goed onderscheidingsvermogen en zo mogelijk meer dan middelmatig onderlegd, beschikkend over een goed voorkomen, en in staat om in woord en geschrift met alle soorten mensen om te gaan. Hij dient vooral een man te zijn aan wie men wat dan ook kan toevertrouwen, en die de Sociëteit in de Heer liefheeft, opdat pater generaal met meer vrucht van zijn arbeid en dienst tot Gods eer gebruik kan maken.

[803] 10. Hoezeer pater generaal de tweede vorm van hulp nodig heeft, namelijk van iemand die hem raad geeft bij het regelen en beslissen over de gewichtige zaken die zich voordoen, kan men opmaken uit het feit dat deze zo talrijk zijn, en uit het gegeven dat het mensenverstand niet bij machte is zijn aandacht over zoveel punten te verdelen, en zeker niet in staat is naar behoren in al die punten scherp inzicht te hebben en er de vereiste maatregelen voor te treffen. Het schijnt dus noodzakelijk dat er bij pater generaal enige mannen zijn, uitblinkend in wetenschap en in alle andere gaven van God, **die hem bijstaan**²¹ en die zeer zorgvuldige aandacht moeten besteden aan de door pater generaal aan hen toevertrouwde algemene aangelegenheden van de Sociëteit. Opdat zij van al deze zaken beter op de hoogte zijn, kan pater generaal deze opdracht onder hen verdelen, zodat de een belast wordt met het bekijken van de aangelegenheden die Indië betreffen, een tweede met de zorg voor die van Spanje en Portugal, een ander voor die van Duitsland en Frankrijk, weer een ander voor die van Italië en Sicilië, en zo verder, als de Sociëteit zich over meer gebieden zou verspreiden. Ieder van hen moet het deel dat hem speciaal is toevertrouwd heel bijzonder in zijn gebed en in de gedachtenis tijdens het opdragen van het misoffer aan God aanbevelen, en nagaan wat er meer toe zou kunnen bijdragen om het doel te bereiken dat de Sociëteit voor ogen staat. Wanneer dat bijzonder nuttig schijnt, moet ook met de anderen overleg worden gepleegd. Over hetgeen zij hebben besproken kunnen zij aan pater generaal verslag uitbrengen.

[F] Ook dienen ze aandacht te besteden aan zaken die hun door pater generaal of ook door de secretaris van de Sociëteit worden voorgelegd, om na grondiger onderlinge bespreking daarover aan pater generaal verslag uit te brengen.

En in het algemeen gesproken moeten zij pater generaal helpen en verlichten bij het overwegen en behandelen van zaken betreffende de leer of de praktijk die om diepgaander behandeling vragen. Daarnaast echter, en afgezien van het feit dat in veel zaken maatregelen beter door hen genomen kunnen worden, kunnen zij zich wijden aan preken, lesgeven, biechthoren en andere goede en vrome werken tot eer van God en hulp aan de mensen.

[804] F. *Ook belangrijke zaken die op schrift moeten worden gesteld en instructies voor hen die worden uitgezonden kunnen van tevoren met hen worden besproken; en de secretaris kan aan pater generaal berichten wat zij erover denken. Hetzelfde geldt voor zaken die de leer betreffen. Niet alleen betekent dit een lastenverlichting voor pater generaal, maar het verleent ook een groter gezag aan datgene waartoe hij besluit.*

[805] 11. Op dit ogenblik zijn er vier van dergelijke assistenten. Ze kunnen dezelfde zijn waarover hierboven gesproken werd. Hoewel de aangelegenheden van groter gewicht met hen besproken moeten worden, berust bij pater generaal de bevoegdheid om, hen gehoord hebbend, een beslissing te nemen.

[806] 12. Een derde hulpmiddel heeft betrekking op de van pater generaal gevraagde zorgvuldigheid om, als vastgesteld is dat iets behoort tot de levensvoorwaarden van de Sociëteit, ervoor te zorgen dat er ook gevolg aan wordt gegeven of dat het voltooid wordt, zoals het behartigen en verdedigen van de zakelijke belangen van huizen of colleges, en in het algemeen gesproken de zorgvuldigheid om alles goed te beheren. Hiertoe zal de hulp zeer nuttig, ja zelfs noodzakelijk, zijn van **een algemene procurator van de Sociëteit**²², die te Rome verblijft, en uitmunt door wijsheid, trouw en de kunst om met mensen om te gaan, en door alle andere gaven **{hij mag echter geen profes zijn}**²³, (G) **{en hij woont ook niet in een professenhuis}**²⁴, maar in een ander huis (waarover in Deel IV gesproken is), (H) en hij zal ook door de noodzakelijke middelen en medewerkers ondersteund worden voor die zaken waartoe hij zonder andere hulp niet in staat is.

[807] G. *{Hoewel de procuratoren in het algemeen niet in de professenhuisen van de Sociëteit dienen te wonen, maar in een ander huis dat hun is aangewezen}*²⁵, *kunnen zij toch voor een bepaalde tijd in die huizen wonen, wanneer zij geen geschillen te behandelen hebben, of wanneer dat om een of andere reden noodzakelijk is of van pas komt. Dit wordt overgelaten aan het oordeel van degenen die in genoemde professenhuisen van de Sociëteit de oversten zijn van de anderen, in overeenstemming met hetgeen pater generaal bepaald of hun opgedragen heeft, of in zoverre zijn bedoeling hun duidelijk is.*

[808] H. *Of er worden meerdere procuratoren aangesteld naargelang wat zich voordoet en het dringend noodzakelijk is vanwege de grote verscheidenheid van de regio's.*

[809] 13. Wanneer pater generaal op die wijze wordt bijgestaan, dient hij de tijd (voor zover zijn gezondheid en lichaamskrachten het toelaten) deels door te brengen met God, deels met de functionarissen en dergelijke medewerkers, deels met het bij zichzelf overwegen en met de hulp en bijstand van God onze Heer vaststellen wat er dient te gebeuren.

[810] 14. (I) Ook de provinciaals, de collegerectoren en de individuele oversten van de huizen moeten door een groter of kleiner aantal mensen worden bijgestaan, in zoverre dat nodig is en het belang van de hun toevertrouwde zaken dit vraagt. Vooral moeten er enigen worden aangewezen om raad te geven, en met wie zij over belangrijker voorkomende zaken overleggen. (Maar na hen gehoord te hebben blijft de beslissingsmacht bij de oversten).

[811] 1. *Uit hetgeen over pater generaal gezegd is kan men met betrekking tot de provinciaals, de plaatselijke oversten en collegerectoren opmaken met welke gaven Gods zij begiftigd moeten zijn ten aanzien van hun macht, ambt en de hulp waarover zij moeten beschikken. Dit alles zal in de regels die voor dergelijke bijzondere oversten bestemd zijn uitdrukkelijk aan de orde kunnen komen.*

DEEL X

HOE HET HELE LICHAAM VAN DE SOCIËTEIT

IN STAND GEHOUDEN KAN WORDEN

EN GEZOND UIT KAN GROEIEN

[812] 1. De Sociëteit is niet door mensen gesticht en het is niet door hen dat zij in stand gehouden kan worden en uit kan groeien, maar door de genade van de almachtige God en van onze Heer Jezus Christus. Daarom moet in Hem alleen de hoop gesteld worden dat Hij deze onderneming in stand wil houden en voort wil zetten, die Hij heeft willen beginnen met het oog op Zijn dienst en lof én de hulp aan de mensen. Overeenkomstig deze hoop, zal het eerste en meest daarbij passende middel het bidden zijn en de missen, die met deze heilige intentie opgedragen worden. Op duidelijke wijze zal worden vastgelegd hoe dit wekelijks, maandelijks en jaarlijks zal gebeuren, overal waar de Sociëteit verblijft.

[813] 2. Om niet alleen het lichaam en de buitenkant van de Sociëteit in stand te houden of te doen groeien, maar ook de geest, en voor het bereiken van datgene waarnaar zij streeft, namelijk de mensen helpen hun uiteindelijke doel te bereiken, zijn die middelen, die het werktuig met God verbinden en het geschikt maken om zich goed door zijn goddelijke hand te laten leiden, werkzamer dan de middelen die het geschikt maken naar de mensen toe. Die middelen zijn: goedheid en deugd, en in het bijzonder de naastenliefde, een zuivere gerichtheid op de dienst van God, de vertrouwde met God door geestelijke oefeningen van vroomheid, de oprechte ijver voor de heiliging van de mensen tot eer van Hem die hen geschapen en verlost heeft - en dit alles zonder enige vergoeding te verwachten. In het algemeen zal men er dus met grote zorg over waken dat allen die tot de Sociëteit zijn toegetroten zich toeleggen op solide en volmaakte deugden en op alles wat geestelijk is. Ze zullen daar meer belang aan hechten dan aan kennis en andere menselijke gaven en talenten, want voor het doel dat wij ons voorhouden moet de doeltreffendheid van de uiterlijke gaven komen van de innerlijke gaven.

[814] 3. Op dit fundament worden in het algemeen de natuurlijke middelen die het werktuig van God onze Heer toerusten met het oog op de naaste, een hulpmiddel waardoor de Sociëteit in stand wordt gehouden en uit kan groeien, als zij tenminste enkel en alleen verkregen en gebruikt worden voor de dienst van God. Want wij willen ons vertrouwen niet in die middelen stellen, wij willen eerder meewerken met de goddelijke genade volgens de ordening van de allerhoogste goddelijke Voorzienigheid: Hij wil immers dat wij zowel de natuurlijke gaven die Hij zelf ons geeft als Schepper, als de bovennatuurlijke die Hij ons geeft als Gever van alle genade, op Zijn eer zouden betrekken. Daarom zal men grote zorg besteden aan de menselijke talenten en aan de middelen die men zich door inspanning heeft verworven. Dit betreft vooral een juiste en degelijke leer, de manier waarop die aan het volk wordt voorgesteld in prediking en onderricht, en de wijze van omgaan met mensen.

[815] 4. Een grote hulp zal het ook zijn wanneer de colleges in goede staat worden gehouden en met een goede discipline. Daarom is het goed dat het beheer ervan in handen is van wie er geen materieel voordeel bij kunnen hebben. Het hoort tot het wezen van de geprofeste Sociëteit zorg te dragen dat wie aanleg daarvoor hebben, in de colleges gevormd worden in een voortreffelijke levenswandel en in kennis, een christen waardig. Zij zullen roepingen voortbrengen voor de geprofeste Sociëteit en haar helpers. En als er naast de colleges ook universiteiten aan de Sociëteit zijn toevertrouwd, zullen deze helpen hetzelfde doel te bereiken, wanneer tenminste die werkwijze wordt gevolgd waarover in het vierde Deel gesproken wordt.

[816] 5. De armoede is als de verdedigingsmuur van religieuze instituten: ze helpt hen op een goede manier te blijven wie ze zijn en ze verdedigt hen tegen vele vijanden. Daarom spaart de demon geen moeite om haar te vernietigen. Het is dus van het grootste belang, om het hele lichaam van de Sociëteit in stand te houden en uit te laten groeien, dat elke schijn van hebzucht ver gehouden wordt. Daarom zijn er **geen inkomsten, geen eigendommen** en wordt er **geen vergoeding**¹ aanvaard voor de prediking van het Woord Gods, noch voor lezingen, missen of de bediening van de sacramenten, noch voor om het even welk geestelijk dienstwerk, zoals in het zesde Deel is gezegd; ook zal men de inkomsten van de colleges niet voor eigen gebruik benutten.

[817] 6. Ook zal het van het grootste belang zijn om de Sociëteit in haar goede staat te bewaren, dat met grote zorgvuldigheid elke ambitie wordt uitgesloten, de moeder van alle kwalen in elke samenleving of groepering. Daarom wordt het streven, direct of indirect, naar een waardigheid of verantwoordelijkheid binnen de Sociëteit uitgesloten. Om dit te bereiken zullen alle professen een gelofte doen voor God onze Heer, waarin zij beloven zelf nooit iets dergelijks te zullen ambiëren en hen bekend te maken van wie zij gemerkt hebben dat ze dit wél doen **{iemand van wie bewezen kan worden dat hij zo'n waardigheid ambieert wordt er gewoonlijk niet toe in staat en ongeschikt voor geacht}**². Ook beloven zij aan God onze Heer dat zij niets in het werk zullen stellen om een waardigheid of verantwoordelijkheid ook buiten de Sociëteit te verkrijgen. Zij zullen, voor zover het van hen afhangt, niet toelaten dat zij gekozen worden voor een dergelijke taak, tenzij de gehoorzaamheid aan wie hen op straffe van zonde kan bevelen, hen daartoe dwingt³. Iedereen zal zelf zien op welke manier hij de mensen kan helpen, in

overeenstemming met de bescheidenheid en de nederigheid die wij belijden. Zo zal de Sociëteit niet verstoken blijven van de mensen die zij voor haar doeleinden nodig heeft.

Iedereen zal ook aan God beloven dat, mocht hij ertoe verplicht worden - zoals zojuist is beschreven - een waardigheid buiten de Sociëteit te aanvaarden (A), **hij in het vervolg steeds zal luisteren naar de raad van pater generaal of van wie deze in zijn plaats daartoe zou hebben aangesteld**⁴. Mocht hij oordelen dat wat hem wordt aangeraden, het beste is, dan zal hij die raad involgen. Dit betekent niet dat wie in een waardigheid is gesteld iemand van de Sociëteit als overste zou hebben, maar dat hij spontaan zich ertoe wil verplichten tegenover God datgene te doen waarvan hij heeft ingezien dat het het beste is voor de dienst van God. Hij kan alleen maar gelukkig zijn als er iemand is die hem met liefde en in alle christelijke vrijheid iets voorstelt wat gericht is op de eer van God onze Heer.

[818] *A. We weten dat er herhaaldelijk en met vele argumenten druk is uitgeoefend opdat sommigen van onze Sociëteit op verschillende plaatsen het bisschopsambt zouden aanvaarden. In vele gevallen hebben we ons daartegen verzet, maar het patriarchaat en verschillende bisschopszetels in Ethiopië hebben we niet kunnen weigeren. Wanneer er geen mogelijkheid was om te weigeren hebben we nagedacht over de vorm die deze hulp kan aannemen voor het werk van Ethiopië en in andere dergelijke situaties. Toch verbindt de Sociëteit er zich niet toe die hulp te bieden, telkens wanneer een van haar leden het bisschopsambt zou moeten aanvaarden. Integendeel, ze blijft vrij die hulp te bieden of niet, al naargelang zij oordeelt dat het in grote mate bijdraagt tot de dienst van God. Na de professie te hebben uitgesproken zal men, samen met de andere geloften waarover is gesproken, ook deze eenvoudige gelofte afleggen.*

[819] 7. Wat in het eerste, tweede en vijfde Deel is gezegd, draagt er veel toe bij om het gehele lichaam van de Sociëteit in goede staat te bewaren. Er moeten geen grote getallen noch mensen die niet geschikt zijn voor ons Instituut worden aanvaard, zelfs niet op proef. Blijkt tijdens de proeftijd dat sommigen niet geschikt zijn, dan moeten ze worden weggestuurd. Nog minder moet men diegenen houden wiens levenswandel niet deugt of wie onverbeterlijk zijn. De deur moet nog minder openstaan **voor wie men wil toelaten als erkende scholastiek**⁵ of als gevormde coadjutor, en nóg minder voor wie men als profes wil toelaten. Tot de professie mogen alleen worden toegelaten diegenen, die uitblinken in geest en wetenschap, die veel en langdurig geoefend zijn, wier deugdzaamheid en zelfverloochening op vele wijzen is beproefd - tot stichting en tevredenheid van allen. Als zij, die in de Sociëteit worden opgenomen, mensen zijn van die kwaliteit, zal de geest niet verzwakken of verdwijnen, ook al neemt het aantal toe.

[820] 8. Omdat de goede of slechte staat van het hoofd invloed heeft op het hele lichaam, is het uitermate belangrijk dat de keuze van de algemene overste gebeurt zoals aangegeven in Deel IX. Na deze verkiezing is ook de keuze van de ondergeschikte oversten in de provincies, colleges en huizen van de Sociëteit van groot belang. Want zoals zij zijn, zo zullen ook diegenen zijn die hun zijn ondergeschikt. Maar niet alleen de keuze is van groot belang, het is ook van groot belang dat elke overste een groot gezag heeft over zijn ondergeschikten, zoals pater generaal over elke overste en de Sociëteit over pater generaal, zoals is uitgelegd in

deel IX. Zo kunnen allen alles doen om het goede te bevorderen; doen ze iets verkeerd, dan zijn ze geheel ondergeschikt. Het is eveneens belangrijk dat de oversten geschikte mensen hebben die hen bijstaan in het regelen en uitvoeren van zaken die hun ambt betreffen, zoals is gezegd in datzelfde Deel.

[821] 9. Alles wat helpt om de eenheid te bevorderen van de leden van de Sociëteit onderling en met haar hoofd, zal ook veel bijdragen tot het bewaren van de Sociëteit in haar goede staat. Die verbondenheid komt voor een groot deel tot stand door de wil, die zich uit in wederzijdse liefde en naastenliefde. Die verbondenheid wordt versterkt door regelmatige uitwisseling en wederzijdse communicatie, door het volgen van eenzelfde leer, en - voor zover mogelijk - door eenvormigheid in alles. Die verbondenheid is echter vooral de vrucht van de gehoorzaamheid, die de leden met hun oversten, de oversten onderling en met hun provinciaal, en de een zowel als de anderen met pater generaal verenigen, met dien verstande dat onder allen de ondergeschiktheid zorgvuldig bewaard wordt.

[822] 10. Het juiste midden houden, zowel in geestelijk werk en lichamelijke arbeid als ten aanzien van de Constituties, die beide extremen van gestrengheid en laksheid vermijden (want zo kunnen ze beter nageleefd worden), geeft aan het hele lichaam duurzaamheid en bewaart het in goede staat.

[823] 11. Met het oog op hetzelfde doel, is het in het algemeen goed ervoor te zorgen dat de liefde en naastenliefde van allen, ook van buitenstaanders, ten opzichte van de Sociëteit bewaard wordt. Dit geldt vooral voor hen (B) die, naargelang zij ons goed of slecht gezind zijn, een belangrijke rol spelen in het openen of sluiten van de deur voor de dienst van God en de hulp aan mensen. Er mag in de Sociëteit geen enkele partijdigheid te bespeuren vallen ten opzichte van een of andere partij zoals die zou kunnen bestaan tussen christelijke prinses en vorsten. Integendeel, er moet een universele liefde heersen, die alle partijen omhelst in onze Heer, ook al zijn zij onderling verdeeld.

[824] B. *Allereerst moet de welwillendheid van de Apostolische Stoel, die de Sociëteit heel in het bijzonder moet dienen, bewaard blijven, en vervolgens die van de wereldlijke vorsten, de groten der aarde en van invloedrijke personen, van wier gunst of afkeer het afhangt dat de deur voor de dienst van God en de hulp aan mensen opengaat of gesloten wordt. Als we bovendien inzien dat sommigen ons slecht gezind zijn, zeker wanneer het mensen zijn met een niet gering gezag, dan moeten we voor hen bidden en met alle gepaste middelen ervoor zorgen dat zij weer vrienden worden of in elk geval geen vijanden zijn. Deze houding is niet ingegeven door vrees voor tegenspraak of voor vervelende dingen die ons zouden kunnen overkomen, maar door de hoop dat op deze manier in alles de dienst en de eer van God zouden toenemen dankzij de welwillendheid van deze mensen.*

[825] 12. Een bescheiden en verstandig gebruik van de gunsten, door de Apostolische Stoel verleend, zal ook een hulp zijn, indien tenminste alleen de hulp aan de mensen ons voor ogen staat - en dit in alle oprechtheid. Want zo wil de goddelijke Goedheid het werk, dat Hij begonnen is, voortzetten. En de goede geur die uit de authenticiteit van de goede werken voortkomt, zal de godsvrucht van de mensen vermeerderen, zodat zij er zorg voor dragen zélf door de Sociëteit geholpen

te worden en op hun beurt de Sociëteit te helpen bij het doel dat zij nastreeft : de eer en de dienst van de goddelijke Majesteit.

[826] 13. Wanneer er aandacht is voor het behouden van de gezondheid van de individuele leden (C), zoals aangegeven in Deel III, zal ook dit een hulp zijn. Ten slotte, iedereen moet zich toeleggen op het naleven van de Constituties, die hij dus moet kennen, tenminste datgene wat op hem betrekking heeft. **Daarom moet iedereen ze iedere maand lezen of horen voorlezen⁶.**

[827] C. *Daarom is het belangrijk erop toe te zien dat de huizen en colleges gelegen zijn op plaatsen waar de lucht zuiver en gezond is en niet op plaatsen die schadelijk zijn voor de gezondheid.*

A. M. D. G.